

**Az oktatási és kulturális miniszter 1/2010. (I. 8.) OKM rendelete
a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok
módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet módosításáról**

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 94. §-a (1) bekezdésének a) és f) pontjában kapott felhatalmazás alapján az oktatási és kulturális miniszter feladat- és hatásköréről szóló 167/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § a) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

- 1. §** A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet 3. számú melléklete az e rendelet 1. és 2. számú melléklete szerinti kerettantervekkel egészül ki.
- 2. §** (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba azzal, hogy a rendelkezéseit a hatálybalépését követően indult eljárásokban kell alkalmazni.
(2) Ez a rendelet a hatálybalépését követő 15. napon veszti hatályát.

Dr. Hiller István s. k.,
oktatási és kulturális miniszter

1. számú melléklet az 1/2010. (I. 8.) OKM rendelethez
 „3. számú melléklet a 17/2004. (V. 20.) OM rendelethez

Kerettanterv

a Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Tehetség gondozó Programja 9. évfolyamának tantárgyai és a 9-13. évfolyam önismeret és tanulásmódszertan/kommunikáció tantárgyak oktatásához

1. A Hátrányos helyzetű Tanulók Arany János Tehetség gondozó Programjához (továbbiakban: Tehetség gondozó Program) készült kerettanterv funkciója

A Tehetség gondozó Program 9. évfolyamra elkészített kerettanterve a Nemzeti alaptantervben meghatározott kulcskompetenciák fejlesztését alapvető feladatának tartja azzal, hogy a további évfolyamokon az oktatásért felelős miniszter által kiadott kerettanterv alkalmazását ajánlja, azonban a nevelő-oktató munka más tantárgyi és tartalmi szerkezetben történő megszervezése szükséges a Tehetség gondozó Program öt éve alatt.

A Tehetség gondozó Program pedagógiai elveit meghatározó elemek:

A Tehetség gondozó Program a szociális, családi stb. szempontból rászorulóknak tekinthető, illetve a hátrányos helyzetű tehetséges tanulók képességeinek minél sokoldalúbb és eredményesebb kibontakoztatása céljából jött létre. A Tehetség gondozó Programban a középiskolák, illetve kollégiumok közösen kialakított programmal vesznek részt. Az AJTP-ben részt vevő intézményegységek együttműködnek, megállapodnak a hátránykompenzáció és tehetség gondozás, az AJTP foglalkozási egység megoszlása, a program előírásainak, követelményeinek megvalósítása érdekében. A zökkenőmentes együttműködés érdekében azt irányító koordinátort neveznek ki és rendszeres szakmai konzultációkat tartanak.

A Tehetség gondozó Programban az iskolák meghatározó szerepe abban van, hogy a tanulók számára az előrejutást a tehetségük, szorgalmuk, motivációjuk, érdeklődésük alapján biztosítsák, függetlenül családjuk anyagi helyzetétől, szülei foglalkozásától, lakhelyüktől.

A Tehetség gondozó Programban kulcsszerepük van a kiemelkedő képzést nyújtó középiskolák mellett a kollégiumoknak is, hiszen a kis településeken vagy kedvezőtlen körülmények között élő, tehetséges tanulóknak a kollégiumok által megszervezett programokon, foglalkozásokon keresztül vezet az út a versenyképes tudás megszerzéséhez.

A Tehetség gondozó Program pedagógiai rendszerének kidolgozása az európai tehetség gondozás tapasztalatait, valamint a hazai tehetség gondozás évszázados hagyományait alapul véve a tehetségek felkutatását és a tehetségsegítést vette figyelembe, abból kiindulva, hogy mindenki tehetséges valamiben.

A Tehetség gondozó Programba jelentkező rászoruló, hátrányos helyzetű tanulók képességei, kreativitása, motiváltsága, érdeklődése más-más formában nyilvánulnak meg, melyeket az intézmények (középiskola és kollégium) nevelő-oktató munkájukkal, fejlesztőtevékenységükkel, kompetenciafejlesztéssel, különbözően szervezett munkaformákkal, intézményi és kollégiumi kötelező és szabadon választott programokkal figyelembe veszik és a tanulókat úgy fejlesztik, hogy megfejljenek a követelményeknek, továbbtanulás esetén az értelmiségi lét kihívásainak.

A Tehetség gondozó Program pedagógiai elvei között szereplő elem, hogy olyanná neveljék a tanulókat, akik nyitottak az európai és nemzeti értékekre, egészséges énképpel, szociális kompetenciával rendelkeznek, képesek hatékony önmenedzselésre, kialakul bennük az igény, a hajlandóság, a készség az élethossziglan tartó tanulásra.

2. A Kerettanterv struktúrája és az időkeretek

A 9. évfolyam ajánlott tárgyait, időkereteit, valamint az önismeret és tanulásmódszertan/kommunikáció tantárgyak 9-13. évfolyamra vonatkozó időkereteit az alábbi táblázat tartalmazza:

Tantárgyak	Éves óraszámok				
	9.	10.	11.	12.	13.
Magyar nyelv és irodalom	148				
Matematika	148				
Angol/német nyelv	185				
Informatika	111				

Tantárgyak		Éves óraszámok				
		9.	10.	11.	12.	13.
Testnevelés		92,5				
Osztályfőnöki		37				
Természettudományos alapismeretek		37				
Komplex humán ismeretek		37				
AJTP foglalkozási egység	Tanulásmódszertan és kommunikáció	74	74	74	74	74
	Önismeret	74	74	74	74	74
Szabadon tervezhető		74				
<i>Magyar nyelv</i>						
<i>Humán ismeretek</i>						
Kötelező óraszám a törvény alapján		1017,5				

A szabadon tervezhető órakeret felhasználható a kerettantervben kidolgozott Magyar nyelv, Humán ismeretek, vagy a Természettudományos alapismeretek óraszámának kiegészítésére az intézmény helyi tantervében meghatározottak szerint.

3. Célok és feladatok

A kerettantervek funkciója alapján a Tehetséggondozó Program Kerettanterve meg kell, hogy teremtsen a koherenciát a Nemzeti alaptanterv az alapfokú nevelés-oktatás fejlesztő szakasza (7-8. évfolyam) kerettanterve és a Tehetséggondozó Program helyi tanterve között.

A Kerettanterv a következőkre helyezi a hangsúlyt:

- (1) beépítse a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kompetenciákat;
- (2) érvényesítse a tartalommal a komplexitást, a problémaközpontú személeletet;
- (3) az AJTP foglalkozási egység nyújtson segítséget a tudás és kulturális különbségek leküzdéséhez a tanulásmódszertan, kommunikáció programján keresztül, a tanulók tanulásról, a tanulásszervezésről alkotott véleménye a változzon;
- (4) kiemelt fejlesztési feladatként az AJTP foglalkozási egység önismeret tanterve szolgálja a tanulók személyiségfejlesztését, valamint a tehetség valamennyi tényezőjének fejlesztésére sor kerüljön.

A fentiekből következők:

- A Kerettantervek a tartalom és tevékenységek megjelölésén túl tartalmazzák azokat a tudás- és képesség területeket, melyekkel a tanulók az alapfokú nevelés-oktatás fejlesztő szakaszában megszerzett ismeretek birtokában képesek lesznek a problémákat felismerni, megoldani.
- Az elkészített Kerettantervek, a témák tevékenységek, tudás- és képesség területeken túl megjelölik azokat a kapcsolatokat, melyek az egyes tantárgyak között, illetve a különböző kollégiumi programok, tevékenységek között vannak a Tehetséggondozó Programban.
- A Kerettantervekben található tartalmak, módszerek, tanulásszervezési eljárások (tevékenységek) nagy hangsúlyt helyeznek a tehetséggondozásra, a tehetségfejlesztésre, a tanulók képességeinek sokoldalú és differenciált fejlesztésére. A Kerettantervek a tevékenységfejlesztés közül a mélységben történő (tudás alkalmazása, kompetenciák kialakítása), tartalommal (tanulóknak szerkesztett tananyag), tempóban történő (a tanulók eltérő tanulási tempójának figyelembe vétele), feldolgozási képességben (kreativitás, kritikus gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás) történő gazdagítást részesítik előnyben.
- A Kerettantervek céljai között szerepel, hogy az öt éves képzés során a Tehetséggondozó Programban részt vevő tanulók felkészültek legyenek a felsőoktatási intézményben történő továbbtanulásra, angol (vagy más idegen nyelvből) komplex nyelvismeretük (illetve vizsgájuk) legyen, informatikai tanulmányaik eredményeképpen szerezzék meg az ECDL bizonyítványt, valamint a Tehetséggondozó Program végére a tanulók rendelkezzenek gépjármű-vezetői engedéllyel.

- Helyet kapnak a Kerettantervben a Nemzeti alaptantervben szereplő keresztantervi fejlesztési feladatok. Így az AJTP foglalkozási egység önismeret tantárgya az önismeret fejlesztését, a reális énkép kialakítását, a pályaválasztást előkészítő pályaaorientációt, karriertervezést segíti, a tanulásmódszertan/kommunikáció tantárgy a tanulástechnikák fejlesztésén túl a retorikai gyakorlatok és kreatív írás stb. segítségével a tanulók a saját tanulásukat tudatosítják, képességeiket fejlesztik.

4. A Kerettanterv hatása a középiskola pedagógiai programjára, helyi tantervére, a kollégium helyi programjára és a Tehetséggondozó Program pedagógiai rendszerére

- A Tehetséggondozó Programban résztvevő középiskolák vállalták a rászoruló és hátrányos helyzetű tanulók tehetséggondozását, melyről a tanulók számára meghirdetett tanulói pályázatból értesül a szülő és a tanuló. Az öt éves – a 9. évfolyammal kezdődő és a 13. évfolyammal befejeződő – képzésben a tanulók 9-11. évfolyamon külön osztályt képeznek, 12-13. évfolyamon – az érdeklődésnek vagy a pályaválasztásnak megfelelően – részben vagy teljes mértékben más képzési formában részt vevő tanulókkal együtt tanulhatnak.
- A Tehetséggondozó Program ideje alatt a tanulók számára a kollégiumi jogviszony létesítése kötelező. A Kerettantervi ajánlás alapján elkészített 9. évfolyam helyi tanterve a 10-13. évfolyamokon az adott középiskola pedagógiai programjában tervezett helyi tanterv, a kollégiumi tevékenység- és foglalkozási rendszeréből megalkotott helyi kollégiumi program kiegészülve az AJTP foglalkozási egységgel egységes pedagógia rendszert kell hogy alkosson, ami azt is jelenti, hogy a foglalkozások, tevékenységek helye, időkerete intézménypárnként változhat.
- A középiskola helyi tantervének kialakításánál az öt év alatt figyelemmel kell lenni a fokozatosság elvére, valamint a tehetségigéretnek, tehetségesek igényeire.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

A tanterv sajátosságai:

A magyar nyelv és irodalom tanítása az alapozó évfolyamon egymást átható folyamat, tevékenység- és problémacentrikus.

A feltárt hiányosságok ismeretében, akár egyénre szabottan, a magyar nyelv és irodalom tantárgy sajátosságait figyelembe vevő módszerekkel a **felzárkózás biztosítása a feladatunk**.

Az előkészítő évfolyam célkitűzése az **általános iskolában tanultak elmélyítése; a hiányok pótlása**, az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedésének elősegítése; a kommunikációs gátak, zavarok oldása, a kommunikációs képesség fejlesztése az iskolai és mindennapi élethelyzetekben; a szövegolvasás, **szövegértés fejlesztése; tanulási technikák kialakítása**.

A nyelvi kifejezőkészség állandó fejlesztését szem előtt tartva nem csupán a hagyományos „feldolgozó” jellegű munkaformákat részesítjük előnyben, hanem a tanulók önálló szövegalkotási képességének kondicionálását és az önkifejezés formáinak szélesítését is.

Hozzá kell segítenünk a tanulókat ahhoz, hogy ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kreativitásuk fejlődjön.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai irodalomból:

- Az általános iskolai irodalmi anyag ismételése, rendszerezése, a hiányok pótlása.
- Az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése.
- A kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása.
- A művészi szövegek olvasása és önálló értelmezése iránti igény kialakítása.
- A nyelvi-irodalmi kreativitás sokoldalú fejlesztése.
- Az irodalmi képességek fejlesztése: az olvasottság, az előadói, a szövegalkotó és műértelmezői képesség fejlesztése.
- Az irodalmi művek középpontba helyezésével segítjük a tanulók elemző készségét, erősítjük problémaérzékenységüket, pozitív irányba befolyásoljuk személyiségüket.
- A helyi sajátosságok, jellegzetességek (irodalmi emlékhelyek, a környezet kiemelkedő irodalmi személyiségei) megismertetése.

A nyelvi program célja:

- Az általános iskolában elsajátított leíró nyelvtani ismeretek ismételése, rendszerezése, a hiányok pótlása.
- Az írás és a helyesírás készségeinek fejlesztése.
- A kulturált szóbeli és írásbeli kifejezőképesség kialakítása a kommunikáció érdekében.
- Az anyanyelvű írásbeliség normáit figyelembe véve helyes szövegalkotási készség erősítése; képzelet, önkifejezés, egyéni stílus bátorítása.
- A kifejezés, a megértés, az értelmes beszéd készségének fejlesztése (pl. a szókinccs gyarapításával).

Általános fejlesztési követelmények

- A tanuló törekedjen irodalomelméleti és leíró nyelvtani ismereteinek egységbe szervezésére; aktívan vegyen részt az ismeretek közös felidőzésében és a tisztázandó homályos pontok megtalálásában.
- Legyen képes korábbi ismereteit szintetizálni.
- Tudja a már tanult szakszókincset pontosan használni.
- Törekedjen a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus használatára.
- A tanuló sajátítsa el a személyiségének megfelelő árnyalt önkifejezés technikáit a különböző kommunikációs szinteken.
- A tanuló legyen képes alkalmazni anyanyelvi és kommunikációs ismereteit a szövegolvasás és szövegértés, valamint a szóbeli és írásbeli megnyilatkozás minden területén.
- Az anyanyelv sajátosságainak ismeretében legyen képes kontrasztív szemléletre a tanult idegen nyelvek vonatkozásában.
- Tudja értékelni a nyelvben megjelenő új jelenségeket (pozitív nyelvművelés)
- Ismerje meg a jegyzet- és vázlatkészítés módszereit.
- Ismerje meg az elektronikus információhordozókat is.
- Gyakorolja az önálló szövegalkotást.
- A tanulási képesség fejlesztésének fontos állomása a mindennapi élethez, irodalmi vagy egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó témák önálló feldolgozása.

Belépő tevékenységformák**Kulturált nyelvi magatartás**

- Eligazodás az alapvető kisközösségi beszédhelyzetekben.
- Gyakorlatok a vitakultúra fejlesztésére, saját álláspont kialakítása.
- Együttműködés a beszédpartnerekkel, a másik ember közlésének egyre pontosabb felfogása a mindennapi élethelyzetekben.
- Képesség önellenőrzésre a kommunikációs magatartásban.

Szövegértés, szövegalkotás

- Az életkornak megfelelő szintű értő olvasás.
- Az olvasott szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése.
- Kreatív szövegalkotás.

Tanulási képesség

- Az ismeretek bővítése önálló kutatómunkával.
- Többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása, írásbeli, szóbeli beszámoló készítése.

A magyar nyelv rendszerének ismerete

- A tanult nyelvtani hangtani, alaktani, helyesírási ismeretek magasabb szintre emelése, alkalmazása a különféle írásbeli feladatokban.
- Az önkontroll további finomítása: fogalmazásaik önálló helyesírási, nyelvhelyességi javítása, a helyesírási szótár önálló használata.

Az irodalmi kifejezésformák sajátosságai

- Tájékozódás az irodalom kronológiájában, a helyi hagyományok, irodalmi emlékek ismerete.
- A magyar irodalom nagyobb korszakaira vonatkozó ismeretek önálló összefoglalása.

Évi óraszám: 148 óra (37 hét)

Heti óraszám: 4 óra (2 óra irodalom, 2 óra nyelvtan)

Megjegyzés: e tevékenységformák szerepelnek az általános iskolai kerettantervben is, az előkészítő évfolyamon az osztály szintjéhez igazítva elsősorban a készségek szintre hozására és a képességfejlesztésre helyezük a hangsúlyt.

MAGYAR NYELVTAN

9. évfolyam

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia az anyanyelvi kommunikáció	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Év eleji felmérés 2 óra	Tájékozódás a tanulóknak leíró nyelvtani ismereteiről	Szövegértés, helyesírás Fogalmazási, szövegalkotási készség felmérése	Önismereti és szókincsfejlesztő játékok Szituációs játékok Beszélgetés a tanulókkal Feladatlap kitöltése	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok		Magyar nyelv és irodalom
2. Leíró nyelvtani alapismeretek 36 óra	A hangok és betűk Helyesírásunk alapelvei Szóelemek Szavak	Beszédhangok, hangképzés, A magyar ábécé, betűrendbe sorolás Régi (idegen betűk) betűkapcsolatok Magán- és mássalhangzótövények Kiejtés, szóelem-tükröztetés, hagyomány, egyszerűsítés A mássalhangzók és a mássalhangzók alkalmazkodása (hangrend, illeszkedés, hasonulás, összeolvadás, rövidülés) Ly-j Szótagolás, elválasztás Tő, képző, jel, rag A toldalékok fajtái (írasmódjuk) A szóalakokhoz kapcsolódó helyesírási szabályok Szókészlet, szókincs Közmondások, állandósult szókapcsolatok Szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel	Beszédtechnikai gyakorlatok Játékos feladatok betűkkel és hangokkal Gyakorló feladatok, tollbamondási szövegek Hibás szövegek javítása Szóelemzés Egyéni és csoportos gyűjtőmunka Kisebbségek az egyes közmondások eredetéről	Szabályok Tér és idő Gondolkodás és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony és önálló tanulás Esztrétkai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom

	Mondatok	<p>A szó hangalkja és jelentése (egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, hasonló alakú, rokon értelmű szavak)</p> <p>Alapvető szófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás, igenév, határozószó, névelő, névutó, igekötő, kötőszó, indulatszó)</p> <p>A szavakhoz kapcsolódó helyesírási szabályok</p> <p>A mondat fogalma</p> <p>Mondatfajták</p> <p>Az egyszerű mondat részei (alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző)</p> <p>Az összetett mondatok fő típusai (alá-és mellérendelő)</p> <p>Mondattani elemzések (ágrajz, tagmondatok közötti kapcsolatok)</p> <p>A mondathoz kapcsolódó helyesírási szabályok</p> <p>Mondatfonetika</p>	<p>Nyelvhelyességi feladatok</p> <p>Szófajok felismerése</p> <p>Egyéni és csoportos gyakorlatok</p>	Kommunikáció Mindennapi életünk Térés idő	<p>Anyanyelvi kommunikáció</p> <p>Digitális kompetencia</p> <p>Hatékony és önálló tanulás</p> <p>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	<p>Informatika</p> <p>Ember és társadalom</p> <p>Ember a természetben</p>
3. Szövegalkotás, szövegelemzés 14 óra	<p>Írásbeli kommunikációs műfajok</p> <p>Tömegkommunikációs műfajok</p> <p>Szóbeli kommunikációs műfajok</p> <p>Szövegszerkesztés</p>	<p>Elbeszélés, leírás, jellemzés, ismertetés</p> <p>Hír, kommentár, reklám, apróhirdetés, tudósítás, riport</p> <p>Véleménykölés, hozzászólás, kiselőadás, érvelés, cáfolás</p> <p>Anyaggyűjtés, forrásfeldolgozás</p> <p>A szövegtagolás</p>	<p>Szövegalkotás megadott témára</p> <p>Szövegalkotás különböző műfajokban</p> <p>Szövegek értő, néma, továbbá kifejező hangos olvasása, olvasási gyakorlatok</p> <p>Internetes keresők használata, egyéni könyvtári kutatómunka</p>			

4. Szövegfeldolgozó eljárások gyakorlása 12 óra	Szövegejtés	Vázlatkészítés, lényegkiemelés, tömörítés, szövegekkiemelés	Szövegfeldolgozási módszerek: aláhúzás, szövegekkiemelés, kulcsszavak gyűjtése Irányított szövegelemzési gyakorlatok	Kommunikáció Mindennapi életünk	Hatékony, önálló tanulás	
5. Nonverbális-kommunikáció 8 óra	A kommunikációs modell	A kommunikáció tényezői, funkciói Kommunikációs zavarok és megoldási lehetőségek Az állati kommunikáció Metakommunikáció	Helyzetjátékok, beszélőgyakorlatok Viselkedési és udvariassági szabályok különböző kommunikációs helyzetekben Konfliktuskezelő gyakorlatok Képelemzés csoportmunkában Hogyan kommunikálnak az állatok (saját háziállatok viselkedésének megfigyelése) Helyzetgyakorlatok Titkosírás alkotás Gyűjtőmunka, a hétköznapi jelzései	Kommunikáció Tér és idő Mindennapi életünk	Szociális és állampolgári kompetencia	Ember és társadalom
6. Rendszerező ismétlés 2 óra	Jelek és jelrendszerek			Szabályok Kommunikáció		

Követelmények:

- Az általános iskolában tanult leíró nyelvtani ismeretek rendszerezése alapján az elsajátított hangtani, szó- és alaktani, mondattani jelenségek fogalmi szintű megnevezése; elemzés egyszerűbb esetekben.
- A tanult leíró nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek kellő biztonsággal alkalmazása a szövegek értelmezésében, szóbeli és írásbeli megnyilatkozásokban.
- Szövegelemző eljárások alkalmazása különböző típusú szövegekben.
- Az életkornak megfelelő szövegalkotási képesség.
- A tanult helyesírási szabályok megnevezése és alkalmazása.
- Olvasható, jó tempójú egyéni írásmód.

**Magyar irodalom
9. évfolyam**

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Év eleji felmérés 2 óra	Tájékozódás a tanulók irodalmi ismereteiről	Az általános iskolában tanult irodalomelméleti és poétikai ismeretek számonkérése	Önismerteti és szókincsfeljesztő játékok Szituációs játékok Beszélgetés a tanulókkal olvasási szokásairól, egyéni olvasmányélményekről Feladattlap kitöltése	Szülfőfőcünk Kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció	
2. Könyvtárhatszónát 5 óra	Szövegfeldolgozó eljárások megismeretése, felelevenítése Tapasztalatszerzés a segédkönyvek, lexikonok, szak- és ismeretterjesztő irodalom használatában	Tájékozódás a könyvtár dokumentum-anyagában, a dokumentumok fajtái (az egyes részek felhasználási módja, a katalógus, a források tanulmányozása, jegyzetelés egyszerű formában A művekhez kapcsolódó könyvtári ismeretek feldolgozása (alkotói portré, életrajz, könyvismertetés, élménybeszámoló, ajánlás) A könyvtári segédeszközök (lexikon, adattár stb.) alkalmazásuk lehetősége, céldulázás, a kutatás gyakorlati elemei A forrásfeldolgozás mint a könyvtári kutatás legfontosabb célja, illetve eredménye	A középiskolai könyvtár teljes körű használata a tanultak alapján, irodalomkutatás Gyakorlati feladatok Kiscsoportos foglalkozások, önálló munka Az ismeretfeldolgozási technikák elsajátítása Bibliográfia készítés, anyaggyűjtés, rendezés Az elektronikus információhordozók kezelésének gyakorlása	Kommunikáció Mindennapi életünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Hatékony és önálló tanulás	Informatika Ember és társadalom Művészetek

<p>3. Irodalomolvasás és értelmezés 45 óra</p>	<p>Különböző műfajú, hangvételű, tematikájú epikai és lírai művek elemző-értelmező tevékenységén alapuló feldolgozása a diákok egyéni és iskolai olvasmányaira építve</p> <p>Az olvasott művek elhelyezése különböző kontextusban, például a magyar irodalom történetében, alkotói életpályában</p> <p>Korok-költemények a nemzeti irodalom múltjából, tallózás a kortárs irodalomban</p> <p>Kitekintés a világirodalomba</p> <p>Néhány alapvető irodalmi téma, motívum, vándormotívum jelentése (pl.: utazás, kert, sziget, a jó és a rossz harca, háború és béke, haza, hazafiasság stb)</p> <p>Idézetek, szállóigék, hivatkozások felismerése irodalmi és nem irodalmi szövegekben (pl. a mindennapi nyelvben és a tömegkommunikációban)</p> <p>Az irodalom és a társművészetek kapcsolata</p> <p>Az értő olvasás</p> <p>Bevezetés az önálló ismeretszerzés elemeibe, elősz. könyvismertetés, élménybeszámoló, ajánlás</p> <p>A lakókörnyezet irodalmi emlékei, emlékhelyei</p>	<p>Janus Pannonius, Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály egy-egy verse, Kölcsey Ferenc: Hymnus, Vörösmarty Mihály Szózat, Petőfi Sándor egy verse, Arany János egy verse és egy balladája, Mikszáth Kálmán és Móricz Zsigmond egy-egy novellája, Karinthy Frigyes Tanár úr kérem, vagy így írtok ki, Ady Endre egy verse, Babits Mihály Kosztolányi Dezső egy-egy műve, József Attila, Radnóti Miklós egy-egy verse, Weöres Sándor egy-két verse, két-három vers a mai magyar irodalomból pl. (Varró Dániel, Kányádi Sándor), a világirodalom egy-két alkotása, egydráma feldolgozása pl. Moliere: A fősvény), egy regény a világirodalomból pl. Golding : A legyek ura, egy regény a magyar irodalomból pl. Jókai Mór: A nagyenyedi két tűzfa, vagy Mikszáth Kálmán: A beszélő köntös</p>	<p>Szövegolvasás, Irányított szövegellenzés, szövegértelmezések Kiselőadások</p> <p>A kifejező hangos olvasás gyakoroltatása</p> <p>Memoriterek (verses és prózai) értelmes, kifejező előadása</p> <p>Teljesen szabad, kreatív fogalmazás pl. Tűz</p> <p>Kisesszé írása, pl. a jó és a rossz harca</p> <p>Gyűjtőmunka, a lakóhely irodalmi emlékeinek feltárása</p>	<p>Szülföldünk Tér és idő Szabályok</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Hatékony és önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Eszétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	<p>Művészetek Ember és társadalom Ember a természetben</p>
--	--	---	---	---	--	--

<p>4. Irodalomelméleti és poétikai ismeretek rendszerezése 10 óra</p>	<p>Műnemek, irodalmi műfajok A nép- és műköltészet jellemző vonásainak ismerete A műelemzés gyakorlati kérdései- A műalkotás értelmezési lehetőségei Poétikai alapismeretek áttekintése</p>	<p>Epika, líra, dráma Dal, óda, himnusz, elégia, rapszódia, epigramma, episztola novella, regény, elbeszélés, tragédia, komédia Genetikus és strukturális elemzés Időmértékes és hangsúlyos verselés Rím, ritmus Szóképek (metafora, megszemélyesítés, szinestézia), hasonlat, alakzatok (ismétlés, halmozás, fokozás stb.)</p>	<p>Gyakorlatok és feladatok a műfaji eltérések megfigyelésére Műfajismerő fogalmazások, pl. Óda az iskolámról</p>	<p>Szabályok Gondolkodás- és tanulásfejlesztés</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	<p>Művészetek</p>
<p>5. Színház és film 10 óra</p>	<p>A színház jelrendszere Egy dráma mint olvamány és mint színházi élmény Kis színház történet A mozgóképi kommunikáció</p>	<p>Közös színházlátogatások (előkészítéssel, az előadások elemzésével) Helyzetjátékok Drámajáték, tanult epikus mű dramatiszálása, Egy film megtekintése, megbeszélése, képi illusztrációk keresése választott témákhoz Hangfelvételek, fényképek, filmrészletek elemzése Saját „filmkísérletek”</p>	<p>Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő</p>	<p>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	<p>Művészetek Ember és társadalom</p>	<p>Kommunikáció Szabályok</p>
<p>6. Rendszerező ismétlés 2 óra</p>						

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás eredményességének) vizsgálata. A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók teljesítményének osztályzattal vagy szöveges formában történő értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Szóbeli és/vagy írásbeli beszámoló egy-egy résztémából.
- Témazáró dolgozatok fogalmazások írása, értékelése.
- Kiselőadás, írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján, ennek értékelése.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Szituációs játékok (történetek, jelenetek, improvizációk) eljátszása, vitaszituációkban való részvétel, művek, műrészletek (memoriterek) előadása, ennek írásbeli, szóbeli értékelése.
- A tanulók saját munkáinak esztétikai színvonala.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

Követelmények:

- Az általános iskolában tanult irodalomelméleti és irodalomtörténeti tényanyag ismerete.
- A magyar irodalom nagyobb korszakairól és a feldolgozott irodalmi művekről tanultak összefoglalása feleletben, írásbeli beszámolóban, vélemény megfogalmazásával.
- Az olvasott művek elhelyezése a korban, néhány alkotó portréjának tárgyyszerű bemutatása.
- Jó tempójú és a szöveg értő befogadását biztosító olvasás.
- Megfelelő íráskészség, jól olvasható, rendezett írás.
- Eligazodás az iskolai könyvtárban: a tanulók alkalmasak legyenek az önálló ismeretszerzésre.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

Magyar nyelvtanból:

- Lerchné dr. Egry Zsuzsa: Nyelvtan–Helyesírás–Fogalmazás, Összefoglaló feladatgyűjtemény, Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged
- Hernádi Sándor: Észtekergető. Tankönyvkiadó, 1993.
- Szabó Kálmán: Játékos nyelvtan, játékos helyesírás. Tankönyvkiadó, 1978.
- Grétsy László: Anyanyelvünk játékai. 1998.
- Szűts László: Szójátéktár. Ciceró Kiadó, 1998.
- Hajas Zsuzsa: Kommunikációs gyakorlatok. Pedellus, Debrecen, 2004.
- Az általános iskolában használt tankönyvek
- Bánréti Zoltán: Kommunikálj! Kommunikációs tréningek középiskolások számára Korona Nova Kiadó, Budapest, 1998.
- Noll Katalin: Helyesírás mindenkinek, Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged,
- Antalné Szabó Ágnes: Hogyan írjam? Helyesírási gyakorlólapok középiskolásoknak. Nemzeti Tankönyvkiadó,
- Cs. Nagy Lajos: Nyelvtani elemzési gyakorlókönyv 5-8. Trezor Kiadó
- Interaktív magyar nyelvtan, Kossuth Kiadó
- Magassy László: Fogalmazástan 10-16 éveseknek. Nemzeti Tankönyvkiadó,
- Kutas Ferenc: Az elbeszéléstől az érettségi dolgozatig, Fogalmazás a középiskolában. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged

Magyar irodalomból:

- Az általános iskolában használt tankönyvek
- A feldolgozandó művek (versek) sokszorosítva
- Hartai László-Muhi Klára: Mozgóképkultúra és médiaismeret. Korona Kiadó,
- Grüll-Korsós-Turgonyi-Valaczkza: Líra, epika, dráma. Nemzeti Tankönyvkiadó,
- Arató László-Pála Károly: Átjárók. Műszaki Könyvkiadó,
Bejáratok
Kitérők
Expedíciók

MATEMATIKA

Célok és feladatok

A matematika a Tehetséggondozó Programban kiemelten fontosnak tekintett műveltségi terület. Tanításában kettős célt ajánlott kitűzni.

Egyrészt *minden tanuló számára* sokoldalú, kreatív gondolkodási alapkészség kialakítását, és azt, hogy olyan magabiztos matematikai ismeretanyagot, eszközhasználatot fejlesszen ki, amely minden tantárgy tanulásánál és később bármely irányú továbbtanulásnál, értelmiségi tevékenységnél a szükséges alapokat biztosítja.

Másrészt *a matematikából tehetséges, ez iránt érdeklődő tanulóknak* a szakirányú továbbtanuláshoz, magas szintű szakmai munkához szükséges ismerteket kell nyújtani, és sokoldalú probléma-megoldási készséget kell kialakítani.

A fenti célokat az öt év folyamán többszintű képzéssel, az előkészítő és a következő két évben felkészültség és érdeklődés alapján szervezett csoportbontással, az utolsó két évben fakultációs lehetőségekkel kell megoldani, végig biztosítva az átjárhatóságot.

Az a célunk, hogy a tanulóknak ez a tárgy ne csak megtanulandó tételek, feladatok, tesztek halmazát jelentse, hanem lássák a matematika helyét, szerepét az emberi gondolkodásban, kultúrában; lássák a természettudományos tárgyak egymáshoz és a műveltség más területeihez való kapcsolódását. Az emberi kultúra egészéhez való kapcsolódás mellett legyen alkalmuk felismerni a tantárgyra jellemző gondolkodás specifikus jegyeit.

Elsődleges célunk, hogy a tanulók szemléletét, gondolkodásmódját fejlesszük. Azt a lehetőséget, hogy öt év áll rendelkezésre a matematika elsajátítására, és ebben a matematikát végig kiemelt fontosságú tantárgynak tekintjük

A 9. évfolyamnak egyrészt biztosítani kell azokat a tárgyi tudásbeli alapokat, amelyek majd a középiskolai anyag elsajátításához szükségesek. El kell kezdeni kialakítani azt a gondolkodáskultúrát, amely a további sikeres tanulmányokat lehetővé teszi. Talán az előzőeknél is fontosabb, hogy **a matematikához és általában a problémamegoldáshoz** olyan **pozitív hozzáállást alakítsunk ki**, amely a későbbiekben minden tárgy tanulásánál segíthet a nehézségek leküzdésében.

Ennek érdekében a kilencedik évfolyamon a matematika tananyag kiválasztásának legfontosabb célkitűzései:

I. Az általános iskolai ismeretek áttekintése, rendszerezése.

II. A matematikai és általában a problémamegoldó gondolkodás módszereinek megismerése.

(Pl. Logika elemei, általánosítás-analógia, deduktív módszer, indirekt okoskodás, teljes indukció, skatulyaelv stb.)

III. Matematikatörténeti vonatkozások kiemelése.

IV. Matematika szerepének felismertetése az élet különböző területein: játékokban, gazdaságban, művészetekben.

A tantervben az általános iskolai ismeretek állnak a középpontban. (Az általános iskolai anyagból kimarad néhány olyan témakör, amelyek a 10. évfolyamon újra előkerülnek. Ilyen a függvények és a geometriai transzformációk témaköre. Ezeket az általános iskolás szempontok szerint újratárgyalni felesleges, a középiskolai tárgyalást előrehozni szintén nem ajánlatos.) A többi témakörben az alapkészségek esetleges hiányainak pótlásán túl olyan ismereteket nyújtunk, amelyeket egy jó általános iskolából jó középiskolába jelentkező tehetséges gyerekektől általában elvárhatunk.

A tananyag vázát tehát a fenti **I.** pont adja. De az általános iskolai anyag áttekintése után érdekes problémák, feladatok kapcsolják az adott témakörhöz a **II. - IV.** pontokban felsorolt ismereteket, problémamegoldási módszereket.

A fő hangsúly azonban nem az ismeretközlés, hanem a **képességfejlesztésen. Áttekintjük a matematikai és általában a problémamegoldó gondolkodás módszereit.** (Pl. Logika elemei, általánosítás-analógia, deduktív módszer, indirekt okoskodás, teljes indukció, skatulyaelv stb.) Olyan témákat választunk, amelyekben nagyobb hangsúlyt kaphat a **matematikatörténet**, és a matematika megjelenése az élet különböző területein: játékokban, gazdaságban, művészetekben.

A szokásos ismeretközlés - gyakorlás helyett itt lehetőség lesz az önálló felfedezésekre, problémafelvetésekre, ugyanazon kérdés többirányú megválaszolására, általánosításokra, kitekintésekre. **Nem eljárások begyakorlása, hanem a kreativitás fejlesztése a cél.** A jobbák számára lehetőséget biztosítunk az érdeklődés szerinti kutatásokra, és mindenki számára a „hozzáolvasásra”.

Vigyázzunk arra, hogy a kilencedik év ne váljon heti négy órás matematika korrepetálássá. A kétségkívül jelentkező hiányosságokat ne akarjuk minden más előtt sok gyakorlással eltüntetni, hanem érdekes feladatokkal alakítsunk ki pozitív hozzáállást, és ennek létrejöttével a hiányosságok már sokkal hatékonyabban csökkenthetők.

Fontosnak tartjuk matematikatörténeti vonatkozások bemutatásával, érdekes gyakorlati kérdések tárgyalásával annak felismertetését, hogy a matematika és a problémamegoldó gondolkodás története az emberi kultúra szerves része.

A kulcskompetenciák megjelenése a tantervben, módszerekben

A fenti helyzetelemzésből, célkitűzésekből, módszertani javaslatokból már egyértelműen kiderül, hogy a Tehetséggondozó Program kilencedik évfolyamának tananyaga, **mind összetételében, mind feldolgozási módszereiben teljes mértékben összhangban van a kompetenciaalapú matematikatanítás célkitűzéseivel.**

Matematika tanterv új vonásai

- a **modellalkotás, matematizálás** jelentőségének növekedése;
- egyensúly a matematika belső struktúrájának kiépítése és a **tanultak a mindennapi életben, más tárgyakban való felhasználása, eszközként való alkalmazása** között;
- a **modern oktatási, tanulási technológiák** beépítése a mindennapi iskolai oktatási, nevelési tevékenységbe.

Az egyes témákban szerepeltetett különböző nehézségű problémák természetesen nyújtják a **differenciálás** lehetőségét.

A fokozott szaktanári figyelem, az **iskolai könyvtár és az elektronikus eszközök használatának lehetősége biztosítsák az esélyegyenlőséget**.

A következtetési, a **bizonyítási készség fejlesztése hangsúlyos** ennél a korosztálynál. A „ha ..., akkor ...” az „akkor és csak akkor” helyes használata az élet számos területén (nem csak a matematikában) fontos.

Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban A problémaérzékenységre, a problémamegoldásra nevelés fontos feladatunk. Ehhez elengedhetetlen, hogy a tanulók a minél többször **önállóan oldjanak meg feladatokat**. Aktívan vegyenek részt a tanítási, tanulási folyamatban.

A **diskusziós képesség fejlesztése**, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle nézőpont érvényesítésének, a komplex problémakezelésnek a képességét is fejleszti.

Az inductív módszer mellett nagyobb szerepet kapnak a deduktív következtetések is. A tanítandó anyagban **sejtéseket fogalmazunk (fogalmaztatunk) meg**, melyek néhány lépésben bizonyíthatók vagy megcáfolhatók.

Tanításunkban fontos a **bizonyítás iránti igény felkeltése**. Sor kerül néhány egyszerű tétel bizonyítására, bizonyítási módszerek megismerésére, valamint a fogalmak, szabályok pontos megfogalmazására.

A logikus gondolkodás a problémamegoldásban, az **algoritmikus eljárások** során és az alkalmazásokban egyaránt lényeges. A matematika különböző területein néhány lépéses algoritmus készítése az informatika tanulmányozásához is fontos.

Ezek az eljárások biztosítják **sokoldalú kommunikációs formák** közül a megfelelő kiválasztásának és alkalmazásának képességét.

Helyes tanulási szokások fejlesztése

A számoláshoz különösen elengedhetetlen a **becslés, a kerekítés**, az ellenőrzés különböző módjainak alkalmazása, az **eredmény realitásának eldöntése**.

A **helyes érvelésre** szoktatással sokat tehet (és tesz is) a matematikatanítás a **kommunikációs készség fejlesztéséért**.

Fontos elérnünk, hogy a tanulók meg tudják különböztetni a definíciót, a sejtést és a tételt.

Programunkban igen nagy szerepet kap annak tudatosítása, hogy a **matematika a kultúrtörténet része**. Komoly motiváció lehet tanításunkban a matematikatörténet egy-egy mozzanatának megismertetése, a máig meg nem oldott egyszerűnek tűnő matematikai sejtések megfogalmazása, nagy matematikusok élete, munkássága. Ehhez is segítséget ad a könyvtár és az internet használata.

Témakörök

I. Felmérők. Tájékoztató szükséges eszközökről, tervezett munkamódszerekről

Időtartam: 5 óra

II. Néhány bevezető probléma

Időtartam: 8 óra

III. A matematika fogalomrendszere, a logika elemei

Időtartam: 10 óra

IV. Műveletek racionális számokkal

Időtartam: 20 óra

V. Számelmélet, oszthatóság

Időtartam: 25 óra

VI. Egyenletek, szöveges feladatok

Időtartam: 20 óra

VII. Geometriai alapfogalmak

Időtartam: 25 óra

VIII. Kombinatorika feladatok

Időtartam: 20 óra

IX. Év végi összefoglalás

Időtartam: 15 óra

A IV-től VIII-ig témakörökben három-három órát fenntartottunk összefoglalásra és dolgoztatásra. Az egész éves órakeretből 8 órát nem osztottunk el az egyes témakörök között; ezt arra fordítjuk, amelyekre a megadott órakeret kevésnek bizonyul, vagy - a haladó csoportban - versenyfeladatok megbeszélésére.

9. évfolyam Témakörök, tartalom, tevékenységek,

I. Felmérők

A felmérő azonos a programban részt vevő minden osztályban. Ezen kívül további tájékoztatói lehetőségeket is kialakíthatnak a résztvevő iskolák, amelyek mérik a motiváltságot, figyelem pontosságát, tartósságát, esetleg tanulási készséget.

A felmérők alapján a második héttől két csoportot alakítunk ki, és a továbbiakban a haladási tempó a csoportok képességeihez, előismereteihez illeszkedik. A tananyag felsorolásában **félkövér formában** jelezzük azokat a tartalmakat, amelyeket csak a haladó csoportnak ajánlunk.

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés	Tudás- és képesség- területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
1.	Tájékoztató, felmérők	Tájékoztató szükségesség eszközökről, tervezett munkamódszerekről		Egy összefüggő felmérés-rendszerben vesznek részt a tanulók, a matematikai, ill. logikai ennek része	Szabályok	
2.		Logikai felmérő	Gondolkodóképesség, kreativitás mérése	Őnálló munka		
3.		Felmérő az alapkészségekből	Megtanult ismertek, számolási készség mérése	Őnálló munka		
4-5.		Felmérők megbeszélése				

II. Néhány bevezető probléma

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés	Tudás- és képesség- területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
6.	Néhány bevezető probléma	Összegzések, becslések	Pl. Mennyi ideig tart, ha 30 ember minden lehetséges sorrendben feláll? Mekkora értéket kapunk, ha az első egymilliárd szám, (az első egymilliárd kettő-hatvány) reciprokát összeadjuk? Sokféle szabály	Az előzetes becslés érdekelte teszi a tanulót a probléma megoldásban. Cél: az érdeklődés felkeltése.	Mindennapi életünk, szabályok	Szociális és állampolgári kompetencia Természettudományos kompetencia
7.		Ismétlődő sorozatok, van-e szabályosság?		Tapasztalategyűjtéstől néhány egyszerű szabályig eljutunk		
8.		Kombinatorikai problémák, játékok	Nyerő stratégia	Vita, játékok		
9.		Mi a valószínűbb?	Valószínűség becslése	Becslés, vélemény indoklása		
10.		Lehet vagy nem?	Invariáns mennyiség	Problámatás stratégia alapján		

Tartalom

Néhány felvetésre javasolt probléma:

Meg lehet-e adni néhány szomszédos természetes számot úgy, hogy azok összege 100 legyen? Próbálj 125-től 130-ig minden számot előállítani néhány szomszédos természetes szám összegeként!

Vizsgáld a következő összegeket: $1+2=$, $1+2+4=$, $1+2+4+8=$, ... (minden tag kétszerese az előzőnek) Hány tagot kell összeadni, hogy az összeg legalább 1000 legyen?

Egy focipályát eső előtt letakarnak egy 1 mm vastag fóliával. Ha az eső után a fóliát 20-szor egymás után félbehajtanák, akkor milyen vastag csomag keletkezne?

$$1 + \frac{1}{2} =, \quad 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{4} =, \quad 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{8} + \dots$$

Vizsgáld a következő összegeket: $1 + \frac{1}{2} =$, $1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{4} =$, $1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{8} + \dots$ (a nevező mindig kétszerese az előzőnek). Hány tagot kell összeadni, hogy az eredmény legalább 1,95 legyen? Hányat kell összeadni, hogy az összeg 2,01 legyen?

$$1 + \frac{1}{2} =, \quad 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} =, \quad 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{4} + \dots$$

Vizsgáld a következő összegeket: $1 + \frac{1}{2} =$, $1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} =$, $1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{4} + \dots$ (a nevezőben sorban minden természetes szám szerepel) Hány tagot kell összeadni ahhoz, hogy az összeg legalább 3 legyen? Próbáld megbecsülni, hogy hány tagot kell összeadni ahhoz, hogy az összeg legalább 20 legyen?

Ha 1 kg-tól 15 kg-ig minden egész kg-ot szeretnénk mérni, a lehető legkevesebb súllyal, akkor hány súlyt kellene választani, és milyeneket?

Ha István király 1000-ben a mai 10 Ft-nak megfelelő értékű ezüstpénzt helyezett volna el valahol évi 3%-os kamatra, akkor ma ez mennyit érne?

Azokban a kétgyermekes családokban,

a) ahol az egyik gyermek fiú, mi a gyakoribb, az hogy a másik is fiú, vagy az, hogy a másik lány? Esetleg egyformán gyakori? (Feltételezzük, hogy fiú és lány születésének azonos a valószínűsége.)

b) ahol a kisebb gyermek fiú, mi a gyakoribb, az hogy a másik is fiú, vagy hogy a másik lány? Esetleg egyformán gyakori?

Amerikában az egyik tv szerezsejátékának végén három ajtó közül az egyik mögött egy autó van, a másik kettő mögött semmi. A játékos megnyerheti az autót, ha eltalálja, hogy melyik ajtó mögött van. Amikor a játékos tippelt az egyik ajtóra, akkor a játékevezető, (aki tudja hol az autó) a másik két ajtó közül kinyit egy olyat, amelyik mögött nincs autó. (Ilyen ajtó még biztosan van.) Ezután a játékos még megváltoztathatja tippjét. Mikor lesz nagyobb esélye autót nyerni, ha marad a tippjénél, vagy ha változtat? Vagy mindegy, hogy változtat-e?

Vizsgáld meg, hogy 1, 2, 3 kör legfeljebb hány részre oszthatja a sítót. Vajon 10 kör legfeljebb hány részre oszthatja?

Egy körön vegyünk fel 1, 2, 3, 4, 5 pontot! Vizsgáljuk meg, minden esetben, hogy ha már van legalább két pont, és a pontokat összekötjük húrokkal, akkor azok legfeljebb hány részre oszthatják a körlemezt? Hány rész kapunk vajon 6, vagy 10 felvett pontnál?

Négy kockával egyszerre dobunk. Mire lenne érdemesebb fogadni, arra hogy a dobott 4 szám között szerepel a 6-os, vagy arra hogy nem szerepel?

Vannak-e olyan egyenlő szárú háromszögek, amelyeket egy szögfelezőjükkel szét lehet vágni két egyenlő szárú háromszögre?

Javasolt játékok:

A és B felváltva játszanak. Minden fordulóban egy játékos egy vagy két érmét vesz ki egy csészéből, amelyben eredetileg hat érme van. Az a játékos nyer, aki az utolsó érmét kiveszi. Ha A kezdi a játékot és mindketten tökéletesen játszanak, akkor ki lesz a nyerő?

Ketten felváltva mondanak egész számokat. Az első 1 és 10 közé eső egész számmal kezd, majd felváltva legalább 1-gyel, de legfeljebb 10-zel növelik az előző számot. Az nyer, aki a 100-at eléri. Ki tud nyerni, a kezdő vagy a második? Milyen számokat kell sorban mondani annak, aki nyerni tud?

32 mezőből álló sor két végéről ketten vezetnek egymással szemben egy-egy bábut, úgy hogy egyszerre legalább egyet, legfeljebb 4-et lehet lépni. Az nyer, aki a másik bábu melletti mezőre tud lépni. Ki nyerhet? És ha az első visszafelé is léphet, ha van helye?

Leírunk egymás mellé 21 db. – jelet. Ketten felváltva ezeket + jellé írhatják át. Egy lépésben vagy egy, vagy két szomszédos – jelet lehet átírni + jellé. Az nyer, aki az utolsó – jelt + -ra váltja. Ki tud nyerni, a kezdő vagy a második?

Ketten felváltva tépdésik egy virág szirmait. Egy lépésben vagy egy, vagy két szomszédos szirmot lehet letépni. Az nyer, aki az utolsó szirmot letépi. Ki tud nyerni, a kezdő vagy a második?

Egy 24 oldalú konvex sokszögben ketten felváltva átlókat húznak be, de nem szabad olyan átlót rajzolni, amelynek egy már meglévővel metszéspontja, vagy közös végpontja van. Az veszít, aki már nem tud újabb, a feltételeknek megfelelő átlót rajzolni. Ki tud nyerni?

Egy 10 x 5-ös tábla csokoládét ketten felváltva tördelnek egy-egy „rácsgyenesen” mentén. Kinek van nyerő stratégiája, ha

- a) az veszít, aki először kénytelen 1 x 1-es darabot letörni,
- b) az nyer, aki először tud 1 x 1-es darabot törni?

Letesszünk az asztalra egymás mellé 8 pénzérmét. Az érmék némelyikénél fej, a többinél írás van felül. Aladár és Béla a következő játékot játssza: Aladár kiválaszt egy fejet, és ezt az érmét, valamint az összes ettől jobbra lévő megfordítja. Ezután Béla szintén kiválaszt egy fejet, és ezt az érmét, valamint az összes ettől jobbra lévő megfordítja, majd ismét Aladár következik, és így tovább. Az nyer, aki először éri el, hogy minden érmén az írás legyen felül. Véget ér-e ez a játék tetszőleges kiindulási helyzet esetén, és van-e nyerő stratégiája valamelyik játékosnak?

Van három halomban 5, 7 és 8 kavics, amelyekből ketten felváltva vesznek el. Egy lépésben bármely halomból el lehet venni akárhányat. Az nyer, aki az utolsó kavicsot elveszi. Kinek van nyerő stratégiája?

Van két halomban 13 ill. 7 kavics, amelyekből ketten felváltva vesznek el. Egy lépésben egyik halomból el lehet venni akárhányat, vagy mindkettőből ugyanannyit. Az nyer, aki az utolsó kavicsot elveszi. Kinek van nyerő stratégiája?

III. A matematika fogalomrendszere, a logika elemei

Célkitűzések

Ez a fejezet bevezetés a matematika ismeretek tudatosabb rendszerezésébe, Törekvés annak elérésére, hogy „egy nyelven beszéljünk”, azonos jelöléseket használjunk. De vigyázzunk, a tanulók fogadókészségétől függően „adagoljuk” csak az idegen szavakat.

Az itt bevezetésre kerülő ismeretek majd minden későbbi témakörben továbbfejlődnek, de össze is kötik az egyes témaköröket, sőt messze túlmutatnak matematika tantárgyon. Lássák a tanulók, hogy nemcsak a tudományos, hanem a logikus „hétköznapi” gondolkodásnak is részét képezik.

Év közben is folyamatosan hívjuk fel a figyelmet az éppen alkalmazott logikai műveletek tudatosítására. Az év végi összefoglalásban újra elevenítsük fel az ebben a témakörben tanultakat.

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
11-13.	A matematika fogalomrendszere, a logika elemei	A matematika fogalomrendszere	Fogalom alapfogalom, definíció Állítás, axióma, tétel, bizonyítás Példák műveletekre és relációkra	Fogalmak és állítások szétválogatása konkrét példákra	Cél: a különböző fogalom és állítástípusok felismerése, újjak megfogalmazása	Természettudományos kompetencia. Hatékony, önálló tanulás
14-15.	A logika elemei	Logikai műveletek	„és”, „vagy”, „ha –akkor”, „akkor és csak akkor” logikai műveletek	Példák gyűjtése, felismerése	A már bizonyos mértékig ismert elemek tudatosítása	Digitális kompetencia Kezdeményező képesség és vállalkozói kompetencia
16.		Kvantorok	„Bármely” és „Van olyan” használat, tagadásuk			
17-18. 19-20.		Logikai feladatok	Igazmondók és hazugok A logika elemeinek gyakorlása skatulyaelves feladatokon	„Spontán”, majd tudatos feladatmegoldás	Ezekkel az érdeklődést újra fel lehet kelteni	

Tartalom

Megbeszéljük, hogy mit értünk definíción, tételem, axiómán, sejtésen, ezekre példákat mutatunk. Nem az a cél hogy, hogy ezeknek a meghatározását le tudják írni a tanulók, hanem az, hogy felismerjék, hogy mi lehet pl. definíció vagy tétel?

Példákat adunk a tanult általános iskolás anyagból műveletekre, relációkra. Példákat mutatunk a legfontosabb logikai műveletekre: „és”, „vagy”, „ha - akkor”, „akkor és csak akkor”; ezek és a kvantorok jelöléseit megmutathatjuk. A logikai műveletek tulajdonságait itt még nem célszerű tárgyalni, mert év elején ez a téma még elvont.

Helyette sok feladattal gyakoroljuk a logikai műveleteket.
(Pl.: Egy dobozban 10 piros, 15 fehér és 20 zöld golyó van. Hányat kell kihúznunk, hogy a kihúzottak között biztosan legyen a) piros és fehér; b) piros vagy fehér. ...c) ha van a kihúzottak között piros, akkor legyen fehér is.)

A két csoportban különböző szintig, eljuthatunk összetett állítások tagadásának megfogalmazásával. Tudatosítsuk, hogy ha az állításban „és” van, akkor a tagadásban „vagy” szerepel és fordítva; ha az állításban „létezik” vagy „van olyan” szerepel, akkor a tagadásban „minden” vagy „bármely” lesz, és fordítva.

Követelmények

Tudjanak a tanulók példákat adni a tanultakra, az alkalmazási készség pedig fokozatosan alakuljon ki az év folyamán.

IV. Műveletek racionális számokkal

Célkitűzések

A racionális számokkal végzett műveletek ismétlését olyan új elemekkel egészítjük ki, amelyekkel nem minden tanuló találkozott általános iskolai ismeretei során. Pl. az egész számokkal végzett műveletekhez kapcsoljuk először az olyan összegeket, amelyeknél a kiszámításban segít a megfelelő csoportosítás. Ezek alapján jutunk el az $1+2+3+\dots+n$, típusú összegekhez sok példával. Semmi esetre sem deduktív úton. Később azonban célszerű a teljes indukcióval való ismerkedést elkezdeni, és ismét csak a tanulók fogadókészségétől függően elmélyedni benne. Itt kezdhetünk el foglalkozni „lehetetlenség” bizonyításokkal, pl.: Az $1+2+3+\dots+100$ összegben meg lehet-e változtatni néhány tag előjelét úgy, hogy az összeg 1999 legyen?

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés	Tudás- és képeség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
21.	Műveletek egész számokkal	Műveleti tulajdonságok	Kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás	Példák keresése más területekről	Mindennapi életünk	Természettudományos kompetencia. Hatékony, önálló tanulás Digitális kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
22-23.		Számolás gyakorlása	Szöveges feladatokon	Számolási készség fejlesztése		
24-26.		Első n szám összege	háromszögszámok			
27.		2 hatványainak összegzése	Igazolás a tulajdonság öröklődésének megmutatásával konkrét számokon	Egyéb konkrét összegek kitalálása, szemléletes bizonyítás		
28.		Faktoriálisok	Faktoriálisok összegzése			
29-30.		Vegyes feladatok egész számokkal végzett műveletekre				

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
31.	Műveletek törtekkel	Törtekkel kapcsolatos műveletek gyakorlása	Szöveges feladatokon Teleszkópos összegek $\frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{8} + \dots$ összeg	Rávezetés a felbontásra	Mindennapi életünk	
32-33				szemlélet alapján, pl. egy 1 m-es cérna darabolásával		
34.						
35-36.		Törtekkel kapcsolatos becslések	Néhány szó a harmonikus sorról			
37-38.	Százalékszámítás	Vegyes feladatok százalékszámításra	Egyszerű feladatok, képletek nélkül, következtetéssel. (Összetettebbek a 73-77. órán)			Természettudományos kompetencia Életvitel és gyakorlati ismeretek
39.	Mérlegelési feladatok	Meddig tudunk mérni néhány súlyjal?	„Visszatevéses” mérés			
40.		Harmis elem kiválasztása				
41-43.		Összefoglalás, témazáró		általánosítás		

Tartalom

Egész számok körében végzett műveletek (5 óra)

Műveletek egészekkel.

Műveleti tulajdonságok.

Az első n szám összege és kapcsolódó feladatok, pl. számháromszögek.

A teljes indukció alkalmazásával vizsgálható már az $1+2+4+\dots+2^n$ összeg.

Speciális szorzatként gyakoroljuk a faktoriálisokkal való számolásokat.

Törtekkel való műveletek (6 óra)

Törtek szorzása, osztása, összeadása, kivonása, hatványozása.

$$\frac{1}{1 \cdot 2} + \frac{1}{2 \cdot 3} + \dots + \frac{1}{n(n+1)}$$

Teleszkópos összegek, pl.

$$1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \dots + \frac{1}{2^n}$$

Az 2^n összeg.

Jobb csoportban faktoriálisokkal kapcsolatos sorösszegek,

$$\frac{1}{2!} + \frac{2}{3!} + \frac{3}{4!} + \dots + \frac{n}{(n+1)!}.$$

pl. $1 \cdot 1! + 2 \cdot 2! + \dots + n \cdot n!$ és

Mérlegéssel kapcsolatos feladatok (5 óra)

Pl. 5 süllyal 1 kg-tól hány kg-ig tudunk minden egész kg-ot mérni?
Hamis érmék kiválasztása.

Követelmények

Az egészekkel, törtekkel való számolást készség szintjén várjuk el.

Legyen jártasságuk az $1+2+\dots+n$ típusú és teleszkópos összegek meghatározásában, faktoriálissal való számolásban.

V. Szármélet, oszthatóság

Célok

A szármélet kiválóan alkalmas érdekes feladatok, matematikortörténeti vonatkozások, bemutatására, változatos bizonyítási módszerek (Pl. indirekt bizonyítás, teljes indukció, skatulyaelv, lehetetlenségi bizonyítások) gyakorlására.

Itt csak a szármélet egy-két érdekesebb általános iskolában is tárgyalható kérdését tekintjük át, ez a témakör majd első osztályban újra előkerül.

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
44.	Oszthatóság-szármélet	Maradékok	Maradékokkal végzett műveletek szabályai	Bizonyítás nélkül	Szabályok	
45.			Maradékokon alapuló játékok	Nyerő stratégia		Anyanyelvi kompetencia
46.			Négyzetszámok maradékai (3-as, 4-es, 5-ös, 8-as, 10-es)			Természettudományos kompetencia
47.		Oszthatósági szabályok	Oszthatóság az alap hatványainak osztóival 10-zel, 2-vel, 5-tel, 100-zal, 4-gyel, 25-tel, 20-szal, 50-nel - 1000-rel, 8-cal, 125-tel, 40-nel, 200-zal, 250-nel, 500-zal stb.	Példák alapján szabályosság felismerése, a felismert konkrét összefüggés indoklása		
48.			Oszthatóság az alap szorzódainak osztóival 3-mal, 9-cel, 11-gyel .	Indokoljuk maradékokkal		
49.			Oszthatóság a fentiek közül valamelyek szorzatával Pl.: 6-tal, 12-vel, 18-cal stb.	Bizonyítás a következő témánál		

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés	Tudás- és képeség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
50.	Oszthatóság, számelmélet	Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös	Számelmélet alaptétele (bizonyítás nélkül)	Allítás és megfordítása	Szabályok	
51-52.						
53-54.			Törzstényező felbontás, legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös többszörös törzstényező alakja Relatív prímszámokra vonatkozó tételek: $a/n, b/n, \text{ és } (a,b)=1 \Rightarrow ab/n$ $a nm, \text{ és } (a,n)=1 \Rightarrow a m$	Elvonatkoztatás konkrét példák után		
55.		Prímszámokkal kapcsolatos érdekességek	Végtelen sok prím van	Bizonyítással	A bizonyítási igény felkeltése, szükséges-ségének felismerése	Természettudományos kompetencia
56.						
57-59.			Ikerprímsejtés. Prímek a négyzet-számok szomszédai között Prímek a kettő hatványok szomszédai között: Fermat-prímek, Mersenne-prímek Tökéletes számok. Nagy prímekkel kapcsolatos friss eredmények			
60-62.	Feladatok		Számelméleti feladatok	Indirekt módszer, skatulyaelv		
63-64.						
65-67.						
			Összefoglalás, témazáró			

Tartalom

Számolás maradvékokkal 5 óra

Maradvékokkal végzett műveletek szabályai (Bizonyítások nélkül, ill. a „jobb” csoportban a leggyorsabb esetek bizonyításával.)
Maradvékokon alapuló játékok
Négyzetszámok maradvékai (3-as, 4-es, 5-ös, 8-as, 10-es)

Oszthatósági szabályok 6 óra

Oszthatóság az alap hatványainak osztóival
10-zel, 2-vel, 5-tel

100-zal, 4-gyel, 25-tel, 20-szal, 50-nel
1000-rei, 8-cal, 125-tel, 40-nel, 200-zal, 250-nel, 500-zal
stb.

Oszthatóság az alap szomszédainak osztóival
3-mal, 9-cel
11-gyel

Oszthatóság a fentiek közül valamelyek szorzatával
Pl.: 6-tal, 12-vel, 18-cal stb.

Indokoljuk az oszthatósági szabályokat,
de a bizonyítást „visszakérdezní” csak a jobb csoport jobb tanulóitól fogjuk

Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös 5 óra
Számelmélet alaptétele (bizonyítás nélkül)

Törzstényezős felbontás,
Legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös többszörös törzstényezős alakja
Relatív prím számokra vonatkozó tételek: $a/n, b/n$, és $(a,b)=1 \Rightarrow ab/n$
 a/nm , és $(a,n)=1 \Rightarrow a/m$

Prím számokkal kapcsolatos érdekességek

6 óra

Végtelen sok prím van

Ikerprímsejtes

Prímek a négyzetszámok szomszédai között

Prímek a kettő hatványok szomszédai között: Fermat-prímek, Mersenne-prímek

Tökéletes számok

Nagy prímekkel kapcsolatos friss eredmények

Követelmények

Készség szintjén kell tudni

alkalmazni az oszthatósági szabályokat,

prím tényezőkre bontani,

megkeresni számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét.

Legyen jártasságuk (a két csoportban, sőt egyénileg különböző mértékben)

oszthatósággal kapcsolatos bizonyítási feladatok, megoldásában,

maradékokkal,

törzstényezős felbontás alkalmazásával.

„Feldízhető ismereteik” legyenek a prím számokkal, számelmélettel kapcsolatos matematikaitörténeti vonatkozásokban.

VI. Egyenletek, szöveges feladatok

Időtartam: 20 óra

Célkitűzések

Cél a gyakorlati problémák matematizálása, az egyenletmegoldás biztos alapokra helyezése. A szöveges feladatoknál nem a szokásos típusokat (mozgási, számjegyes, munkavégzési, keverési stb.) kívánjuk gyakorolni, hanem elsősorban a logikai úton megoldható változatos feladatokat. Ebben a témában kívánunk újra foglalkozni a százalékszámítással. A tapasztalatok szerint ennek gyakorlása, fejlesztése igen szükséges.

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
68-70.	Egyenletek	Elsőfokú egyenlet	Nyitott mondat, egyenlet	Mérlegelv alkalmazása	Mindegyik terület	Természettudományos kompetencia
71-72.		Elsőfokú két ismeretlenes egyenletrendszerek		Egyenletek felállítása, megoldása Több módszer ugyanarra a problémára		Kezdeményező-képesség és vállalkozási kompetencia
73-77.		Százalékszámítás,	Százalékszámításra vezető problémák megoldása	Egyedi megoldások, képletek nélkül		
78-84		Szöveges feladatok	Nem a hagyományos, mozgási-keverési-munkavégzési feladatok, hanem egyéb változatos problémák	Gyakorlati problémák matematizálása		
85-87		Összefoglalás, dolgozat				

Tartalom

Elsőfokú egyenletek, egyenletrendszerek megoldása (5 óra)

Elsőfokú, egyismeretlenes egyenletek. Mérlegelv.

Kétismeretlenes elsőfokú egyenletrendszerek megoldása.

Százalékszámítás

(5 óra)

Százalékszámítás alapjai. Szöveges feladatok.

Szöveges feladatok

(7 óra)

Logikai úton, következtetéssel megoldható feladatok, sok gyakorlati jellegű példa.

(Pl. betűösszeadások, „nézzük visszafele” típusú feladatok, rejtett információ tartalmú feladatok)

Követelmények

Elsőfokú egyenletek, egyenletrendszerek megoldása, százalékszámítás készség szintjén.

Százalékszámítás alkalmazása összetett feladatokban, szöveges feladatok megoldása *jártságos szintjén*.

VII. Geometriai alapismeretek

Időtartam: 25 óra

Célkitűzések

A szisztematikus felépítés transzformációkra alapozva majd első osztályban kerül sorra, így ebben az évben kevés bizonyításra lesz, inkább csak a szemlélet fejlesztése, a fogalmak tisztázása a cél. Emellett lehetőség van kevés elméleti ismertet igénylő, de a kreativitást igen jól fejlesztő feladatok megoldására is.

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
88-90.	Geometriai alapismeretek	Geometriai alapfogalmainak ismételése.	A geometria alapfogalmainak ismételése. Tételek, térelemek szövege, távolsága, kör, alapvető mértani helyek	Intuitív szinten ismert fogalmak definiálása	Tér és idő	Természettudományos kompetencia
91-92.		Sokszögekkel kapcsolatos tételek	Sokszög átlóinak száma, belső szögeinek összege.	Sejtés-tétel-bizonyítás	Több egyszerű elem összekapcsolása	
93-94.		Szerkesztések	Alapszerkesztések		Tapasztalatok alapján állítások megfogalmazása	
95-99.		Háromszögek, négyszögek	nevezetes háromszögek (30°-60°; 15°-75°)	Új tételek intuitív szinten	Többféle szerkesztési mód megismerése	
100-104.		Sokszögekkel kapcsolatos feladatok	Szögpárok,	Szögszámolási feladatok	Kreativitást kiválóan fejlesztő feladatok	
105-109		Területekkel kapcsolatos feladatok	Területképletek, új összefüggések,	Változatos módszerek (pl. átdarabolások)		
110-112		Összefoglalás, dolgozat				

Tartalom

Geometriai alapfogalmak

(3 óra)

A geometria alapfogalmainak ismételése.

Sokszögekkel kapcsolatos tételek

(2 óra)

Sokszög átlóinak száma, belső szögeinek összege.

Háromszögek, négyszögek

(3 óra)

Háromszögek nevezetes vonaljai (bizonyítás nélkül).

Speciális háromszögekkel kapcsolatos ismeretek (szabályos, egyenlő szárú, derékszögű háromszög, Pitagorasz-tétel, 30-60-90 fokos háromszög)

Négyszögek osztályozása, speciális négyszögek.

<u>Szövegekkel kapcsolatos feladatok</u>	(5 óra)
<u>Területszámítás</u> Területekkel kapcsolatos feladatok.	(6 óra)
<u>Szerkesztések</u> Az előző témakörökbe beépítve. Alapszerkesztések ismétlése. Szerkesztési feladatok. <i>Diszkusszió.</i> Klasszikus geometriai problémák: a körosztás, a kockakettőzés, a szögharmadolás, a kör négyszögesítésének kérdése.	(3 óra)

Követelmények

Készség szintjén ismerjék az alapszerkesztéseket, tudjanak szög kiszámolásával kapcsolatos feladatokat megoldani, ismerjék a négyszögek típusait, tudjanak területet számolni.
Legyen jártasságuk a speciális háromszögekkel való számolásban, összetettebb szerkesztési feladatok elvégzésében.
Felidézhető ismeretek szintjén ismerjék a klasszikus geometriai problémákat.

VIII. Kombinatorika feladatok, valószínűségszámítás

Időtartam: 20 óra

Célkitűzések

Sorbarendezési, összeszámlálási feladatok „általános iskolás” módszerrel, képletek nélkül, vagy kevés képlettel. Ismét gyakorlati lehetőség lesz a skatulyaelvre, teljes indukcióra, a logika elemeinek alkalmazására.

A valószínűségszámítás témakörnek itt csak az előkészítése történjék.

Itt még nem azt a kérdést vetjük fel, hogy egy eseménynek mennyi a valószínűsége, csak olyan kérdéseket vizsgálunk, amelyekben azt kell eldönteni, hogy két esemény közül melyik a valószínűbb?

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
113-115.	Kombinatorika, valószínűség-számítás	Sorbarendezési feladatok	Különböző elemek sorba rendezése, azonos elemeket is tartalmazó rendszerek	Próbálkozástól az összefüggések felismeréséig eljutunk	Mindennapi életünk	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia
116-121.		Kiválasztási feladatok	Kiválasztás, ha - a sorrend nem lényeges, - a sorrend nem lényeges, - ha egyforma elemek is lehetnek Pascal-háromszög		Szabályok	
122-125.		Kombinatorikus geometriai feladatok	Kiválasztási feladatok pontok, egyenesek közül	Tapasztalat-gyűjtéstől néhány egyszerű képletig eljutunk	Tér és idő	
126-129.		Melyik a valószínűbb?	Csak intuitív szinten	Csak tapasztalat-gyűjtés	Mindennapi életünk, Szabályok	
130-132.		Összefoglalás, dolgozat				

Tartalom

Sorbarendezési feladatok

(3 óra)

Kiválasztási feladatok

(6 óra)

Pascal háromszög és tulajdonságai.
Körmériközéses feladatok.

Kombinatorikus geometriai feladatok

(4 óra)

Pl. Hány részre osztja a síkot n egyenes?

Melyik valószínűbb?

(4 óra)

A kérdés már a fenti résztermékben is célszerű ha előkerül.

Követelmények

Készség szintjén oldjanak meg egyszerűbb sorbarendezési és összeszámlálási feladatok, a képletek alkalmazása nélkül.
Legyen jártasságuk összetettebb kombinatorikai feladatok megoldásában, illetve kombinatorikus geometriai alapeladatokban.
Felidézhető ismeretként a Pascal-féle háromszög tulajdonságai.

133- 148.

Év végi összefoglalás

Céltűzések. Itt a módszerek, érdekes tapasztalatok felelevenítése lesz a cél.

Követelmény:

Mindenkitől elvárjuk, hogy foglalja össze (írásban, és lehetőség szerint minél többen szóban is elmondják) egy általa érdekesnek talált módszer, feladattípus lényegét.

Ajánlott taneszközök

- Kosztolányi - Mike - Palánkainé - Szederkényiné - Vincze: Matematika összefoglaló feladatgyűjtemény 10-14 éveseknek
- A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium tanárai az előkészítő évhez kidolgoztak egy Tehetségfejlesztő feladatsorok c. feladatgyűjteményt
- Néhány témakörhöz már az előkészítő évben szükség lesz Négyjegyű függvénytáblázatra.

További ajánlott taneszköz-javaslatok

Róka Sándor: 2000 feladat az elemi matematikából
Kosztolányi - Mike - Vincze: Érdekes matematikai feladatok
Ujvári István: Matekversenyre készülők

Szaktanároknak ajánljuk

A gondolkodásfejlesztéshez:

Robert Fisher: Hogyan tanítsuk gyermekeinket gondolkodni? I., II., III., IV.

Paul Roeders: A hatékony tanulás titka

Matematikatörténeti és más érdekfűző felkeltő anyagok kereséséhez: Katz Sándor: Szakirodalmak a matematika tanításához (CD)

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata. Az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie.

A tanulók tevékenységének értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Diagnosztikus mérések (a mérések olyan információt szolgáltatnak, amelyek elemzése segítséget nyújthat a tanárnak a hiányosságok feltárásához, a hibák korrigálásához, a problémák jó megoldásának megtalálásához).
 - *Témazáró dolgozatok*, felmérések (Az összeállításánál egyik fontos szempont legyen, hogy a kitzűzött feladatok megoldása befejezjen a tervezett időkeretbe. A felmérést különböző nehézségű feladatokból célszerű összeállítani. Legyen köztük az adott téma alapvető ismereteire közvetlenül épülő, valamint gyakorolt típusfeladat és olyan feladat is, amelyik megoldása megfelelő nehézségű akadály elé állítja a matematikából tehetségesebb, jól felkészült tanulókat is.)
 - Az *írásbeli* beszámoló más formái lehetnek a 10-20 perces röpdolgozatok, valamint az otthoni munkára építő házi dolgozat (kutatómunka összegezése, projekt feladat beszámolója).
 - A *szóbeli* felelet lehet egy-egy probléma megoldása, kiselőadás tartása pl. matematikatörténeti érdekességekről, feladatok ismertetése matematikai lapok tartalmából.
- Az egyéni értékelés alapelvei a következetesség, a humánus, a kölcsönös bizalom legyenek. Ezzel az értékelés is megerősítheti a pozitív motivációt.
- Az egyéni értékelés összegzésének összetevői:
- Különméle tevékenységi formákban mutatott aktivitás; a társakkal való együttműködés képessége alapján.
 - Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.

- Vitaszituációkban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

A program fontos eleme az időnként sorra kerülő **attitűdmérés**. Ez feltérképezheti az osztály, az egyes tanulók motivációs szintjét. Ezek egyre alaposabb ismerete és pozitív irányba történő elmozdítása az eredményes tanítás jelentős tényezője.

Módszertani javaslatok

Módszerek tekintetében nagy hangsúlyt helyezünk az önálló felfedezésre, az összefüggések, kapcsolatok keresésére. Rendkívül fontosnak tartjuk a differenciálást. Az érdeklődőbb tanulók igényeit „szorgalmi” feladatokkal, kezükbe adott olvasmányokkal elégítjük ki. Az iskola hagyományainak megfelelően a tehetségek számára versenyzési lehetőségeket biztosítunk, az óraszám egy részét minden évben fenntartjuk versenyfeladatok, egy-egy felmerülő érdekesebb probléma részletesebb elemzésére.

Minden témakörben fontosnak tartjuk, hogy annak matematikatörténeti vonatkozásait is feltárjuk. Így egy önmagában kevésbé vonzó témakör is érdekesebb, könnyebben megjegyezhető lehet. Így természetessé válhat a tanulók számára, hogy a matematika az emberi kultúra szerves része ilyen témák például a görögök által felvetett geometriai problémák: a körosztás, a kockakettőzés, a szögharmadolás, a kör négyszögesítésének kérdése.

ANGOL NYELV

A tantárgyi program célja

A Tehetséggondozó Program sikerének egyik kulcsa a nyelvtanítás hatékonysága, eredményessége. Részben azért, mert az idegen nyelvek tudása felértékelődött, a műveltség fontos részévé vált, így javítja a továbbtanulási (később munkavállalási és mobilitási) feltételeket, másrészt a hátrányos helyzetű, sok esetben kistelepüléseken élő gyerekek valószínűleg ezen a területen szenvedtek az általános iskolai évek alatt a legnagyobb lemaradást az alacsony óraszámok, a sok esetben nem megfelelően képzett tanárok miatt. A szociálisan és anyagilag hátrányos helyzetű családok sem tudtak megfelelő ösztönző háttérrel nyújtani az idegen nyelvtanulás ösztönzésére.

Azonban a hatékony idegen nyelvtanítás és tanulás folyamata nem elszigetelt, nem képzelhető el az iskolai oktatás tartalmát meghatározó kulcskompetenciák fejlesztése nélkül, melyek biztosítják, hogy a tanulók alkalmazkodni tudjanak a világban lezajló változásokhoz, az aktív társadalmi létezéshez és a munkához.

Kulcskompetenciák:

Kiemelt szerep jut az **idegen nyelvi kommunikáció** fejlesztésére. Azaz fogalmak, gondolatok, érzések és vélemények megértése, kifejezése, értelmezése szóban és írásban. Az idegen nyelvi kommunikáció feltételezi a más kultúrákra való nyitottságot és az ezek megértéséhez szükséges kompetenciákat.

Az idegen nyelvi kommunikáció nem létezik szókinccs, funkcionális nyelvtan nélkül. Ezen területek korszerű módszerekkel történő nyelvtanulásba is be tudjanak kapcsolódni. Az idegen nyelvi kommunikációhoz szükséges képességek felölelik mind a beszédértést és folytatást, mind a szövegértést és alkotást. Rendkívül fontos, hogy a tanulókat fel kell készíteni arra, hogy megfelelő segédeszközökkel a nem formális keretekben történő nyelvtanulásba is be tudjanak kapcsolódni.

Az idegen nyelvű kommunikációhoz szükséges képességek felölelik mind a beszédértést és folytatást, mind a szövegértést és alkotást. Rendkívül fontos, hogy a tanulókat fel kell készíteni arra, hogy megfelelő segédeszközökkel a nem formális keretekben történő nyelvtanulásba is be tudjanak kapcsolódni. A nyelvtanulás iránti pozitív attitűd kialakítása és fenntartása további lényeges elem, hiszen jelentősen hozzájárul az egyén kulturális sokszínűségére való nyitottságának, a sokféleség tiszteletben tartásának kialakításában.

Az idegen nyelvi kommunikáció sikere nem képzelhető el az **anyanyelvi kommunikáció** kompetencia fejlesztése nélkül. Az anyanyelvi helyes és kreatív nyelvhasználat, a különböző kommunikációs helyzetekben való megfelelés képessége, a nyelvi kifejezőkészség sokszínűsége jelentősen hozzájárul az idegen nyelv kompetencia fejlesztéséhez, elengedhetetlen a közvetítés funkciójának megvalósulása során és a más kultúrák megértési szerepében. Ugyanakkor az idegen nyelvi kommunikáció maga is hozzájárul, az anyanyelvi kompetenciák fejlesztéséhez, bővítve a nyelvi funkciókat, erősítve a különböző kommunikációs helyzetek sikeres megoldását, fejlesztve a kognitív képességeket.

A **matematikai kompetencia** hozzájárul a nyelvtanítás sikeréhez, hiszen ennek birtokában a tanuló a szóbeli és az írásbeli kommunikáció során az idegen nyelven is követni és értékelni tudja az érvek láncolatát és maga is törekszik, hogy logikus, koherens elemeket hozzon létre biztosítva a hatékony kommunikációt.

A KER-re alapuló A2-B1 nyelvi szintre már eljutott tanulók csak megfelelő **természettudományos kompetenciák** birtokában lesznek képesek tovább fejlődni, mert az idegen nyelvi kommunikáció felöleli a természeti világ alapelveinek, ember és természet kapcsolatának alapkérdéseit is. Ugyanakkor ezen témakörökben idegen nyelven szerzett információk bővítik is a tanulók természettudományos műveltségét, erősítik a világra való nyitottságát és érdeklődését, közelebb hozzák a globális problémák megértését és az erre adható válaszokat.

Az internet és a digitális technika óriási lehetőségeket kínál az idegen nyelvi kompetencia fejlesztésében. Nemcsak hatalmas mennyiségű idegen nyelvű információ jelent motivációt, hanem az idegen nyelvű kommunikáció megvalósulása is jelentős mértékben hozzájárul az értő képesség javulásához. Az Information Society Technology, IST, működtetéséhez a megfelelő **digitális kompetencia** szükséges. Ugyanakkor a digitális kompetencia elemei, mint az információ felismerése, visszakeresése és értékelése az idegen nyelvi kompetencia fejlesztésében is szerepet kap.

Az Arany János Tehetséggondozó Program első évében kiemelten fontos, hogy megtanítsunk és begyakoroltassunk olyan munkaformákat, melyek biztosítják a hatékony nyelvtanítást, sőt a későbbiekben, alacsonyabb óraszámok mellett is jól működnek: pl. páros munka, párban tanulás, egymás segítése, **hatékony, önálló tanulás**. A tanulóknak képesnek kell lenniük arra, hogy aktívan részt vegyen közös munkában, ugyanakkor kellő időt és segítséget kell biztosítani az önálló feladatmegoldásra, információszerezésre, helyes tanulási módszerek kialakítására. Mindehhez elengedhetetlen a motiváció fenntartása, azaz az idegen nyelvi kommunikáció fontosságának hangsúlyozása, melyhez az IST eszközök használata is jelentősen hozzájárul.

Szociális és állampolgári kompetencia fontos az idegen nyelvtanításban. Az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztése alapvetően magában foglalja a nyitottságra való törekvést és az interkulturális érdeklődés hangsúlyozását. Ugyanakkor a közösségi beilleszkedés, egymás elfogadása előfeltétele az órai munkának. Minderre a magas óraszám jó lehetőséget ad, ugyanakkor felszínre is hozhat konfliktusokat, melyeket a tanárnak nagy körültekintéssel, de időben kezelnie kell. A nyelvtanítás sok lehetőséget kínál az európai társadalmak megismerésére, a nemzeti és európai identitás kapcsolatának megértésére.

Vonjuk be az Arany János Tehetséggondozó Programban résztvevő tanulókat nemzetközi projektekbe, lehetőség szerint vegyenek részt külföldi látogatásokon, hogy mindezt a gyakorlatban is megtapasztalhassák!

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia és az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség, mint kompetencia csak átvitt értelemben játszanak szerepet. A kreativitás, a kezdeményezőképeség hozzájárul az idegen nyelvi

kommunikációs feladatok megoldásához. Az egyszerűbb drámajátékban (idegen nyelven) való részvétel már az első évben is lehetséges. Bár jelentős előkészületeket és szervező munkát igényel, a diákok szívesen csinálják, hosszabb távon jelentős pozitív hatással számolhatunk.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Énkép, önismeret

A nyelvtanítás folyamatában jelentős szerepet kap az önismeret és önkontroll. Megtanítani és előnybe kell részesíteni azokat a munkamódszereket, melyek növelik a tanulók önállóságát, erősítik az önfejlesztés igényét.

Hon- és népismeret

A nemzettudat megalapozásában lényeges, hogy elősegítsük, a tanulók harmonikus kapcsolatát a természeti és társadalmi környezettel. A Környezetünk témakörben különösen alkalom nyílik erre.

Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

Kiemelten fontos, hogy a tanulók már az első évben szerezzenek olyan ismereteket, tapasztalatokat, melyek birtokában meg tudják találni helyüket az európai nyitott társadalmakban és otthon érzik magukat a világban is. Érezniük kell, hogy a nyelvtanulással kinyílik számukra a világ, az információ szerzésének egy szélesebb, színesebb lehetőségéhez jutnak hozzá.

A témakörök feldolgozását szintjüknek megfelelően gazdagítsuk civilizációs ismeretekkel. A Környezet témakörben térjünk ki a globális problémákra is

Ösztönözzük, hogy a tanulók részt vegyenek az iskola nemzetközi projektjeiben, cseréljenek információt külföldi iskolák diákjaival. Külföldi utazásokban való részvétel jelentősen elősegíti az európai azonosságtudatot kialakulását.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés

Legyen kiemelt szerepe az aktív részvételre építő tanítás- és tanulásszervezési eljárásoknak.

Gazdasági nevelés

A nyelvtanítás során a situációs feladatok kiváló lehetőségeket nyújtanak az okos gazdálkodás képességének kialakítására. Vegyük figyelembe, hogy a hátrányos helyzetű tanulóknak több segítségre, odafigyelésre van szükségük, hogy eligazodjanak a fogyasztási javak és szolgáltatások területén.

Környezettudatos nevelés

A témakörökön belül (különösen a Környezetünk és az Életmód témakörökben) kapjon kiemelt figyelmet a környezettudatos magatartás és a fenntartható fogyasztás szemlélete.

A tanulás tanítása

A nyelvtanulás iránti motiváció felkeltése és fenntartása mellett a nyelvtanárnak kiemelt feladata, hogy útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításához, ugyanakkor önálló tanulást is elősegítse. Az első évben meg kell tanítani és be kell gyakoroltatni a hatékony nyelvtanulási technikákat nagy hangsúlyt helyezve a csoportos tanulás módszereire, a kooperatív munkára, az emlékezet erősítésére és a célszerű rögzítési módszerek kialakítására. Az információforrások területén a digitális programokkal és a szótárhasználattal is szükséges megismertetni a tanulókat.

Testi és lelki egészség

Az Ember és társadalom, az Életmód és a Szabadidő és művelődés témakörökben kapjon hangsúlyos szerepet az egészséges életmódra való nevelés.

Felkészülés a felnőttléti szerepeire

Kiemelten a Munka világa témakörben nyílik erre lehetőség segítve ezzel a pályaorientációt is.

A tanulók hátrányos helyzete miatt fontos erősíteni a társadalmi mobilitás és felemelkedés lehetőségét.

Követelmények

Az első év legfontosabb követelménye, hogy a diákok eljussanak az A2+ szintre, melyen számukra ismert témakörökben, életszerű helyzetekben képesek információt kérni és kapni. Megértik a hosszabb terjedelmű, autentikus hallott szöveg lényegét, abból ki tudják szűrni a lényeges információt. Képesek több mondatból álló szöveget szóban és írásban létrehozni, Szókincsük elég fejlett ahhoz, hogy az ismert témakörökhöz kapcsolódó témákról szóban és írásban információt tudjanak adni és cserélni. Ugyan a hangsúly a jelentésen és a kontextuson van, azonban törekedni kell egyensúlyt teremteni a folyamatos beszéd és a nyelvhelyesség között.

Beszédértés

A tanuló képes

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megérteni
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűrni
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből

kikövetkeztetni

- kb. 100 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni

Beszédkésztség

A tanuló képes

adni

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrába rendezett válaszokat

kifejezni

- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni
- megértési problémák esetén segítséget kérni
- egyszerű párbeszédben részt venni

Olvasott szöveg értése

A tanuló képes

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalálni
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből

kikövetkeztetni

- rövid kb. 100-150 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni

Íráskészség

A tanuló képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leírja
- ismert struktúrák felhasználásával rövid kb. 10-15 mondatos információt közvetítő szöveget írni
- különböző szövegtípusokat létrehozni

9. évfolyam

Témakör	Téma	Tartalom nyelvi elemek	Tevékenység	Tudás- és képesség területek	Kapcsolat más területekkel
1. Személyes vonatkozások, család 25 óra	- a tanuló életrajza, életének fontosabb eseményei - családi kapcsolatok - mindennapos teendők - személyes tervek	- cselekvés, történet, létezés kifejezése - az alapvető igeidők	- eseményeket elmesél - eseményeket, elbeszélő jellegű szövegeket leír - véleményeket, érzelmeket kifejez	Kommunikáció Gondolkodás- és tanulásfejlesztés Mindennapi életünk	- On-line nyelvoktató programokat használ (pl. Mentors) bekapcsolódik nemzetközi projektekbe
2. Ember és társadalom 25 óra	- mások külső, belső jellemzése - a baráti kör - kapcsolatok a kortársakkal, felnőttekkel - családi ünnepek - öltözködés, divat - vásárlás és szolgáltatások	- a birtoklás kifejezése - mennyiségi viszonyok kifejezése: egyes és többes szám, a számlálhatóság, mennyiségek kifejezése	- személyeket, tárgyakat, jelenségeket leír - embereket írásban jellemez - problémamegoldó feladatokban részt vesz - szerepjátékokban vesz részt - udvarias beszédfordulatok gyakoroltatása		- külföldi diákokkal levelez angol nyelvű újságot olvas, filmet néz angol nyelvű internetes oldalakat látogat
3. Környezetünk 20 óra	- az otthon - a lakóhely és környéke - városi és vidéki élet - növények és állatok a környezetünkben - időjárás	- minőségi viszonyok kifejezése: melléknév fokozás - érbeli és időbeli viszonyok kifejezése	- tárgyakat, jelenségeket leír - véleményt kifejez - érveket és ellenérveket fogalmaz meg - egyszerűbb érveket és ellenérveket írásban megfogalmaz		

4. Az iskola 15 óra	- saját iskola bemutatása - órarend, tantárgyak - tanulmányi munka - érdeklődés	- modalitás: a képesség kifejezése - szövegösszetartó eszközök	- tárgyakat, jelenségeket leír - beszámolót, tájékoztató írásművet készít	Kommunikáció Mindennapi életünk	- anyanyelvi beszélő v. asszisztens által tartott informális programon vesz részt - külföldi programon vesz részt
5. A munka világa 15 óra	- diákmunka, - tervek		- véleményt, érzelmeket leír - szerepjátékokon vesz részt		
6. Életmód 20 óra	- napirend - étkezés - gyakori betegségek		- szerepjátékokon részt vesz - udvariasan kér, tanácsot ad - udvarias beszédfordulatokat gyakorol - utasításokat írásban megfogalmaz - étlapokat, szórólapokat olvas		
7. Szabadidő, művelődés 25 óra	- hobbik - színház, mozi - sport - olvasás, tv - számítógép		- jelenségeket leír - véleményt, érzelmeket kifejez - egyszerűbb érveket, ellenérveket írásban is kifejez - műsor- és könyvismertetőt olvas		
8. Utazás, turizmus 25 óra	- közlekedési eszközök - nyaralás megszervezése, nyaralás		- tárgyakat, jelenségeket leír - véleményt kifejez - szerepjátékon vesz részt - szolgáltatást vesz igénybe - mindennapi feladatok megoldása - üzenetek, képeslapok írása - baráti levél írása - útbaigazítás, feliratok - menetrendek - hallás utáni értés (üzenetek)		
9. Tudomány és technika 15 óra	- egyszerűbb technikai eszközök a mindennapi életben		- használati utasítások - újságcikkek, hírek olvasása	Kommunikáció Mindennapi életünk	

Szemponatok a tanulók teljesítményértékeléséhez

A tanulói teljesítmények értékelésének három célja van: visszajelzést nyújtani az előírt tananyagban elért előrehaladásról és a diákok erős és gyenge pontjairól, hozzájárulni a nyelvtanulási motiváció fenntartásához és további erősítéséhez, a tanulók reális önértékelése kialakításának erősítéséhez.

Mivel a kerettantervi célok között első helyen a beszédértés és beszédalképzés fejlesztése áll, a diákokat elsősorban ezekből az alapkészségből kell értékelni. Alapelv, hogy értékeléskor a gyakorlás során alkalmazott tevékenységi formákat kell alkalmazni, és a gyerekek értékelése *folymatosan* történjék. Amikor a tanév vége felé olvasási készségük fejlettségének szintjét értékeljük, az órai feladatokhoz hasonló feladattípusokat használjunk: pl. összefüggő, ismert témakörhöz kapcsolódó szöveg önálló elolvasása után rövid, a lényeg megértését ellenőrző kérdésekre kell írásban válaszolni. Vagy beszédalképzésük értékelésekor ismert témakörben, képek segítségével kell néhány mondatos párbeszédet folytatniuk nyelvtanárukkal vagy egy választott társukkal.

Minden héten kapjanak visszajelzést az előrehaladásról, és fokozatosan tudatosuljon bennük, miben és hogyan fejlődhetnek tovább. Az értékelésnek *pozitívnak* kell lennie: azt kell értékelni, amire képesek a diákok, nem a hiányosságokat. Ennek a korosztálynak mind a négy alapkészség területén erőssége a folyamatosság szemben a hibátlan nyelvi teljesítménnyel, ezért csak tapintatosan törekedhetünk a hibátlan megoldásokra. Ugyanakkor elvárható, hogy a diákok észrevegyék, és képesek legyenek saját hibáik egy részét javítani.

A gyakorlás során használt munkaformákhoz hasonlóan a számonkérés történhet csoportban, párban vagy egyénileg. A gyengébben teljesítő diákoknak több alkalmat kell biztosítani arra, hogy fejlődésükről számot adjanak.

Feltétlenül kerülni kell a hagyományos „felelés” jellegű számonkérést, mivel ez egyértelműen hozzájárul a gátlások erősödéséhez.

A középiskolások önértékelése fejlettebb, tisztában vannak saját erős és gyenge pontjaikkal, így egyre inkább felelőssé válnak saját nyelvtudásuk fejlesztéséért.

A teljesítmények értékelésekor továbbra is *fontos alapelv*: a nyelvi készségeket, a használható nyelvtudást fejlesszük és értékeljük, szemben a nyelvről való ismeretekkel.

A teljesítmények értékelésének és a folyamatos önfejlesztésnek elengedhetetlen feltétele, hogy a *diákokat megtanítsuk nyelvet tanulni*. Fokozatosan tudatosuljon bennük, melyik nyelvtanulási stratégiának, illetve nyelvtanulási tevékenységnek mi a célja, mi a várható kimenete, és az esetleges problémák hogyan orvosolhatóak. Mivel a nyelvtanulás során gyakori az egyéni különbségekből fakadó változatos teljesítmény, a diákoknak egyénre szabott stratégiákat kell alkalmazniuk, és ez külön törődést kíván a nyelvtanár részéről.

A kilencedik évfolyamot a készségeket felmérő írásbeli és szóbeli vizsga zárja

Feladatai:

Írásbeli feladatok:

1. Vegyes típusú nyelvtani jellegű tesztfeladat (kiegészítés, választás, mondatokra kérdezés, hibakeresés, mondatfordítás)

Célja: mérni

- az alapvető igeidők használatát
- prepozíciók ismeretét
- egyes és többes szám - számlálhatóság
- melléknév fokozás
- néhány segédige használata (can, would, must)

2. 10-15 mondatos irányított fogalmazás: ismert témakörben eseményeket leírni

3. kb. 100 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni (2-szeri hallás után), kérdésekre válaszolni

Szóbeli feladatok:

1. Kb. 100-150 szavas köznyelvi szöveget felolvas, a szöveggel kapcsolatos a tanár által feltett kérdésekre válaszol.

2. Mindennapi situációs feladatot old meg (vásárlás, információkérés és adás stb.)

3. Szabad beszélgetés (a témalistában szereplő témakörökben).

Szóbeli értékelés és százalékos eredményhirdetés.

A tanuló egész éves munkáját érdemjeggyel zárjuk – ennek része a vizsgaeredmény is.

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Ajánlott tankönyvek:

A kommunikatív nyelvtanításra épülő kurzuskönyvek ajánlhatók, melyek integráltan fejlesztik az alapkészségeket, autentikus hang- és szöveganyagra épülnek, tematikájában, szemléletében megfelelnek a korcsoportnak. Fontos, hogy érdekesek, vonzóak legyenek, és elegendő lehetőséget biztosítsanak a gyakorlásra.

Segédanyagok:

Egy- és kétnyelvű szótárak, szintezett és autentikus olvasmányok, magazinok, újságok, on-line segédanyagok és programok

Módszerek és szervezési feladatok (javaslat)

A nyelvi órák legyenek változatosak, a frontális munkát csoport és páros munka is színesítse.

Az órákon kiemelt szerepet kapjon a beszédképesség fejlesztése. Az írásképesség fejlesztésére a tanuló rendszeresen kapjon (a nyelvtanulás kezdetétől) otthon végezhető feladatot.

A motiváció fenntartása kiemelt feladat, a tanár tegyen meg mindent azért, hogy a tanuló a világgal szemben nyitott legyen és jelentsen számára örömet a nyelvtanulás.

NÉMET NYELV**Célkitűzések**

Korunk fő követelményei közé tartoznak a gyors információszerezés és csere, a tudomány, a technika fejlődésének naprakész követése, melyhez a nyelvtudás elengedhetetlenül szükséges. Ezért fontos a nyelvtanulási stratégiák megerősítése illetve bővítése.

Kapjon a tanuló olyan motivációt, mely lehetőséget nyújt képességei és készségei optimális fejlődésére, a német nyelvű országok kultúrájának megismerésére.

A témakörök és tartalmak esetleges átcsoportosítására, bővítésére lehetőség van, azonban a tanulók életkori sajátosságait, műveltségi szintjét is figyelembe kell venni. A foglalkozásokon az érdekes, kreatív feladatoknak legyen döntő szerepe. A fogalmak elsajátíttatása olyan folyamatos tevékenykedtetés, munkáltatás eredménye legyen, mellyel a nyelvi struktúrák készség szinten való használata megszilárdítható illetve automatizálható legyen.

Ezek a célok csak az itt tanító tanárok napi szinten történő együttműködésével valósíthatók meg. Ez egy újfajta tanári hozzáállást, sok empátiát, szervezést, és munkát igényel. A tanulási folyamatokban kiemelten fontos a kollégiumi csoportvezetővel való kapcsolattartás, mert csak így követhető a tanuló fejlődése, tárhatók fel felkészüléskor a felmerülő problémák, és ezáltal juthat a tanuló még több segítséghez (felzárkóztatás, korrepetálás, „képzési hétvégék” stb.).

A tanév végére rendelkezzen a tanuló olyan megbízható német nyelvi alapokkal, melyek segítségével biztonsággal elsajátítja a továbbhaladáshoz szükséges nyelvi eszközöket, ezeket folyamatosan használja nyelvórai munkájában, illetve ezek segítségével önálló haladásra is képes legyen. A német nyelv tanulása általában is növelje nyitottságát a másság elfogadásához.

A négy alapvető nyelvi készség minden témakörben fejlesztésre kerül.

A tanuló nyelvtudása érje el az EU A1- A2 vagy azokat megközelítő szintet.

Általános fejlesztési követelmények

Elsősorban a tanulás fontosságát, a jól végzett munka örömét ismerje meg a tanuló, hogy így megkedvelje az idegen/ német nyelvet is. Ehhez kapjon ösztönzést, sok személyre szabott feladatot, lehetőséget tudása kipróbálására. Növekedjen a tanuló aktivitása, önbecsülése, önismerete. Tudjon társaival együttműködni. Legyen képes fantáziája segítségével tapasztalatait, élményei körét bővíteni.

Tudja a munkájához szükséges tan- és segédeszközöket adekvát használni.

Fejlesztési követelmények a négy alapkészség területén:

Hallott szöveg értése

A tanuló

- értse meg az ismert nyelvi eszközökkel közölt utasítást
- arra megfelelően reagáljon
- azonosítsa kb. 100 szavas köznyelvi szövegben a kért információt
- ismeretlen nyelvi elemet meg tudjon határozni a jórészt ismert (85- 90%) elemek segítségével

Beszédkésztség

A tanuló

- megérti és megválaszolja a személyéhez vagy a környezetéhez kapcsolódó egyszerűbb struktúrájú általános beszédtempóban folyó közléseket
- ismert témájú, életkori sajátosságainak megfelelő, vagy érdeklődési körébe tartozó témákban kommunikálni tud.
- egyszerű, összefüggő szöveget (pl. leírás, levél stb.) képes alkotni a mindennapi élethez kapcsolódó témákban.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- az írott vagy nyomtatott szöveget (kb. 100 szó) elolvasni, megérteni, vagy értelmezni.
- a szöveg információit egymástól elkülöníteni.
- a számára fontos információt kikövetkeztetni.

Íráskésztség

A tanuló legyen képes

- a mindennapi tapasztalataihoz, élményeihez és tevékenységeihez kapcsolódó szöveget (kb. 100 szó) megszerkeszteni.
- A szöveg szerkesztéséhez ismerjen és alkalmazzon alapvető formai és tartalmi követelményeket.

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képesség-területek	Kapcsolódás egyéb programokhoz
<p>0. Tanuljunk németül!</p> <p>3 óra</p>	<p>A német nyelv tanulásának szerepe/helye/jelentősége</p>	<p>Előismeretek összegyűjtése: német nyelvű országok, - történelmi, művészeti, sport stb. ismeretek</p> <p>- esetleges személyes kapcsolatok és élmények</p>	<p>Fotóalbumok, képek, videó részek bemutatása, megbeszélése</p> <p>Nyelvi portfolió kialakítása v. folytatása: füzet, v. mappa, v. doboz: ide kerülnek a nyelv tanulásához kapcsolódó élmények, tervek stb.</p> <p>Az audiovizuális eszközök használatának bevezetése</p> <p>A tanuló számítógépes ismereteinek bevonása a tanévben</p>	<p>Önálló információgyűjtésre ösztönzés (lásd Tartalom)</p> <p>Motivációk az idegen nyelvi kompetencia megszerzéséhez</p> <p>Informatikai kompetencia</p>	<p>Információk szerzése az eddigi előismeretekhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - papíralapú - internet/média <p>A Program informatikai programja/ az ECDL-vizsgára készülési lehetőségei</p> <p>Az anyanyelvi kompetencia megfigyelése/felemérése, a fejlesztési irány meghatározása: A mentori rendszer bevonása: szaktanár→osztályfőnök→mentor</p> <p>v. felárköztató foglalkozások az iskolában v. a kollégiumban</p>
<p>1. Személyi adatok/Magamról</p> <p>10 óra</p>	<p>a) Bemutatkozás</p> <p>b) Üdvözlések</p> <p>c) Családi környezet</p> <p>- családtagok: közelebbi, és távolabbi rokonság</p>	<p>A német abc, kiejtés, olvasás, intonáció és ismétlése (álkezdők)</p> <p>A személyes névmás: alanyeset</p> <p>Az ige/ a létige jelen ideje, a birtoklás kifejezése/ 'haben' /</p> <p>Az egyszerű mondat és szórendje</p> <p>A tőszámnevek és helyesírásuk</p> <p>Az üdvözlés és köszönés formulái</p> <p>Személyes adatok kérése és megadása</p> <p>Kérdőszók</p> <p>A kérdő mondat</p> <p>- szórend</p> <p>- intonáció</p>	<p>A szókincs tanulása: frontális munkáltatás: a szókincsfejlesztés eszközeinek bemutatása</p> <p>Hallás utáni szöveg: szituációk megoldása és ismétlése</p> <p>Monológ: néhány mondattal bemutatkozni</p> <p>Írásban bemutatkozni: levél/képeslap/e-mail</p> <p>- a szövegfajta formai követelményei</p> <p>Partnermunka: szituációk találkozáshoz és elköszönéshez</p> <p>A család bemutatása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóban - fénykép(ek), mobilkép? <p>Családfa készítése a szűkebb rokonságról, a csoportban prezentálni</p>	<p>Önismeret fejlesztése: a tanuló helye a családban, a kötődések és elválasztások kezelése</p> <p>Tudja adatait formanyomtatványon és/v. elektronikus formában megadni</p> <p>A szociális kompetencia megjelenése/fejlesztése</p>	<p>Kapcsolódás a Program 'Önismeret' tantárgyához</p> <p>Kapcsolódás az angol, mint első idegen nyelv tantárgyhoz, ha ez nem zavaró (interferencia)</p> <p>A pár- és teammunka tudatos irányítása, napi kapcsolat a kollégiumi csoportvezetővel</p>

<p>2. Lakóhely 10 óra</p>	<p>a) Lakóhelyem: fontosabb épületek</p>	<p>Viszonyyszók: 'in', 'aus' A főnév esetei: alany- és tárgy eset A tagadás kifejezése: tagadószók Információ kérése és adása Igenlés kifejezése Az ige jelen ideje A 'honnan – hol' viszony kifejezése A birtoklás kifejezése névmásokkal A melléknév alap- fokban mint igel- névszó állítmány</p>	<p>Csoportmunka: Magyarország térkép rajzolása, a lakóhely bejelölése a település szimbólumával (piktogram stb.) prezentáció, és értékelés Helyi újság, prospektus gyűjtése, bemutatása a meglévő szókinccsel, írásbeli közlés: egyéni munka: 'Itt élek' a lakóhely bemutatása Leírás v. levél v. e-mail stb. Szóbeli közlés: egyéni munka: 'Idegenvezetés a településen/lakhelyemen' – virtuális idegenvezetés</p>	<p>Ember és társadalom kompetencia: A tágabb környezet értékei és azok tisztelése Igény a fejlődésre: a vidék helyzetéről tájékozódjon</p>	<p>A tanulók lakóhelyének megismerése: további prezentáció és /vagy beszélgetés (magyar nyelven) az osztályfőnöki, vagy az önismereti, vagy a tanulás módszertani (a továbbiakban TMT), órán (pl. előadásmód fejlesztése stb.) Egyéb lakóhelyének megismerése kollégiumi programhétége keretében TMT: a tanulási módszerek bemutatása és alkalmazására való ösztönzés</p>
<p>3. Otthon 10 óra</p>	<p>a. Lakás, ház részei</p> <p>b. Bútorzat</p> <p>c) Berendezési tárgyak</p>	<p>Színek A 'denn' használata A 'doch' használata Modalitás kifejezése: tud, képes, - hat, - het A főnév tárgyesete Az általános alany használata</p> <p>A legfontosabb bútor- darabok</p> <p>Berendezési tárgyak az egyes helyiségekben</p>	<p>Az otthon bemutatása: rajz, alprajz stb - szóbeli prezentáció / egyéni munkáltatás Az otthon bemutatása: írásbeli közlésfajta/ levél stb. 'Kedvenc zugom' – leírás /kép, rajz stb./ és prezentáció (hol, milyen, miért stb.), és értékelés</p> <p>Szótárazás gyakorlása, felsorolás Egy bútor darab tervezése (mi, miből, milyen) megválasztható technika (rajz, képszerkesztés stb.), prezentáció és értékelés</p> <p>Szókinccs: kép, poszter, festmény, fogas, tűkör stb. A témakör hallás- és szövegértési feladatai</p>	<p>Szociális kompetencia: Felelősség a szűkebb környezetben Esztétkai tudatosság fejlesztése: igény az izlées környezet kialakításához</p>	<p>TMT: a szókinccsfejlesztés módszerei, a saját személyiségre történő tudatos alkalmazás és gyakorlása ezeken a foglalkozásokon is Távolról az otthonról: beilleszkedés segítése</p>

<p>4. Vásárlás, Bevásárlás</p> <p>10 óra</p>	<p>a. Élelmiszerek b. A mennyiség kifejezése c. Vásárlás színterei</p>	<p>Élelmiszerek fajták Az őrirtalom, a súly, egyéb csomagolási egységek Az ár kifejezése A felszólítás kifejezése, A vásárlás udvarias és korrekt formulái A főnév részese esete A 'dass' kötőszó, a szörend helyes használata</p>	<p>a) Árlista készítése: 'Ezt veszem minden nap' ill. 'Ezt veszem a hétvégén' b) Termékek nevének, egységnyi mennyiségének, árának leolvasása prospektusról, szórólapról stb. Árlista II: Lásd, mint 'a', kiegészítve mennyiséggel Vásárlás piacon, hipermarketben, szituációs feladatok Párbeszéd vásárláskor: szerepjátékok A témakör hallás- és szövegértési feladatai</p>	<p>Ember és társadalom kompetencia egyes elemeinek megjelenése: Szükségletek – luxuscikkek – túlfogyasztás – éhezés A matematikai kompetencia megjelenése: a mennyiségek tervezése, átváltások (dkg-g) stb. A helyes gazdálkodásra nevelés</p>	<p>TMT: lexikagyakorlás: ' memo ' tréning</p>
<p>5. Öltözködés</p> <p>10 óra</p>	<p>a. Mindennapi öltözék b. Munkahelyi öltözék c. Ünnepi alkalmakra öltözék d. Évszakok szerinti öltözék e. Ruhavásárlás</p>	<p>Az öltözködés: - lexika - kiemelt igék: a 'sich' - es igék A ruhavásárlás és fizetés formulái A saját stílus/izlés kifejezése A külső megítélése: divatos, sportos Az évszakok, az év, hónapok stb. Határozószók: időhatározó A személyes névmás tárgyesete</p>	<p>Szókincsfejlesztés: szótár, képszótár, ifjúsági és egyéb divattalpok, divat katalógusok Szóbeli közlés: 'Kedvenc ruhadarabom' Egy ruhadarab tervezése: választható technika (rajz, montázs, szövet, képszerkesztés számítógépen stb.) – önálló munka, prezentáció a csoportban és értékelés Pármunka: riport: iskolatársak, esetleg felhívott véleménye a fiatalok öltözködéséről – összegzés a csoportban, A témakör hallás- és szövegértési feladatai</p>	<p>Ember és társadalom kompetencia: 'Ruha teszi az embert' – értékek, előítéletek Európai standard elvárások az öltözködésben: az esztétikai tudatosság fejlesztése</p>	<p>A témakör továbbbeszélése osztályfőnöki v. önismereti órán v. TMT órán: - a vélemények összegzése - az előadásmód fejlesztése - a kérdéses technika fejlesztése</p>
<p>6. Étkezés</p> <p>10 óra</p>	<p>a. magyar és német ételnevek és specialitások b. Az étkezés - A három főétkezés - A terítés c. Az egészséges étkezés</p>	<p>Modalitás kifejezése: - kell /sollen) - kedvel, szeret A múlt idő: a befejezett múlt idő <i>haben</i> segédigével A személyes névmás részese esete</p>	<p>Szókincsfejlesztés 'a' - 'c' : szótár, képszótár, étlap stb. Szóbeli közlés: - hogyan terítünk / pármunka / Tanácsok a helyes, korszerű táplálkozáshoz – írásbeli közlésfajta: (levél, lista stb...)</p>	<p>Mindennapi életünk: Az étkezés és az egészség összefüggése Az egészség megőrző életmódra való tudatos törekvés Más kultúrák megértése és tiszteltetben tartása</p>	<p>TMT: lexika tanulás stb. segítése Egészség- és környezetnap az iskolában A kollégiumnak az életvezetéssel kapcsolatos foglalkozásai</p>

			Összehasonlítás: táplálkozási szokások <ul style="list-style-type: none"> a. régen és ma b. itthon és a német nyelvű országokban: team munka / poszter stb. Pármunka:- étlap összeállítása (pl. egy iskolai hétre a menzán) A témakör hallás- és szövegértési feladatai				
7. Egészség-Betegség 10 óra	<ul style="list-style-type: none"> a. Tetrészek b. Néhány betegség megnevezése és tünetei c. Az egészséges életmód A gyógyítás és gyógyulás: orvos-beteg kommunikáció	Modalitás kifejezése: -szabad - kell, szükséges A 'tun' ige és Az 'es tut + D + N + weh' szerkezet A 'fehlen' + D A főnév részes esete Viszonyzóok részes esettel A befejezett múlt idő: <i>sein</i> segédigével	Szókincsfejlesztés: szótár, képszótár stb. Szó- és írásbeli közlés: a jó és rossz közérzet kifejezése Tanácsok az egészséges életmódra - lásd előző témakör is - ruházat - orvosi utasítások betartása Dialógus szerkesztése: - a tünetek felsorolása, panaszok - orvosi utasítások - a beteg magatartása A témakör hallás- és szövegértési feladatai	Mindennapi életünk: Az egészség megőrző életmód lehetőségét a tanuló környezetében A betegség megelőzésének a fontossága Természettudományos kompetencia	TMT: a felkészülés módszertani segítése: az egyéni tanulás módszereinek megválasztása Egészség- és környezetnap az iskolában Egyéb rendezvények ebben a témakörben a kollégiumban Elsőségy versenyen való részvétel		
8. Iskola 10 óra	<ul style="list-style-type: none"> a. Az iskola épülete és helyiségei b. tantárgyak c. iskolai programok 	Az 'es gibt' + A szerkezet Határozószók: a hely kifejezésére 'hol' kérdésre A sorzámnevek 1-10-ig	Szókincsfejlesztés: szótár, képszótár, egyéni és csoportmunkában Az iskola bemutatása írásbeli közlésfajta megválasztásával (levél, v. e-mail stb.) Párbeszéd: kedvenc tantárgyak: (miért, miért, mióta stb.) 2-3 fős team munka: 'Az ideális iskola' - rajz, egyéb technika - helyiségek, 'diákzugok' stb.. - tantárgyak és a felölttek szerepe	A hatékony és önálló tanulás színhelye: saját tanulási stratégiák kialakítása	TMT: 'memo' tréning a témakörhöz Az iskolai tanórán kívüli tevékenységek értékelése Ahol lehetőség van rá, részt vehetnek a tanulók az iskolai német csereprogramban is.		

<p>9. Szabadidő 10 óra</p>	<p>Szabadidős tevékenységek és célok</p> <ol style="list-style-type: none"> sport hobbik színház ünnep a családban (születésnap) 	<p>Az érzelmi hozzáállás kifejezése Meghívások elfogadása ill. elutasítása és indoklásuk a 'weil' és szórend Öröm, elégedettség kifejezése Köszöntések, gratulációk és köszönetnyilvánítás Modalitás kifejezése: akami + főnévi igenév</p>	<p>A legfontosabb iskolai programok: - ünnepek (felsorolás) - iskolanapok, hagyományok: beszámoló írásbeli közlésfajta alapján (pl. rövid bemutatkozó levél egy német/osztrák/svájci iskola diákjainak A témakör hallás- és szövegértési feladatai</p>	<p>Mindennapi életünk: A szabad idővel való gazdálkodás tanulása Tudjon mérlegelni az alternatív javaslatok között</p>	<p>TMT: önálló és hatékony tanulás gyakorlása a több szabadidő érdekében Az iskola és a kollégium szabadidős tevékenységeinek a kínálata, azok összehangolása, a tanulók segítése a választásban, ill. tevékenységük figyelemmel kísérése Sportnap az iskolában: aktív részvétel, egyéni és csoportos nevezések A Program sporttálalkozója (Szekszárd) A Program rendszeres színházlátogatást szervez, ezért is került ide a téma</p>
---------------------------------------	--	--	--	--	---

<p>10. Közlekedés</p> <p>10 óra</p>	<p>a. Közlekedési eszközök b. Jegyvásárlás c. Utbaigazítás</p>	<p>A legfontosabb közlekedési eszközök szárazföldön, vízen és levegőben A jegy- és bérletvásárlás formulái Az útbaigazítás igéi, igevonzatai, és viszonyszói Az információ kérés és adás udvarias formulái Bocsánatkérés</p>	<p>Szókincsfejlesztés: csoportmunkában képszótár, képek segítségével Jegyvásárlás: hallás utáni szöveg Jegyvásárlás: szituáció/ betanult szituáció bemutatása: (pármunka) szóbeli munkáltatás Írásbeli közlés: a helyi közlekedés módja és lehetőségei, az utazás szabályai / leírás, levél stb./ egyéni munkáltatás Riport a csoportban: ki, mivel közlekedik, miért, és összegzés, értékelés A témakör szövegértési feladatai</p>	<p>Mindennapi életünk: a mobilitás fontossága A biztonságos és udvarias közlekedésre nevelés Ember és társadalom kompetencia</p>	<p>TMT: az önálló és hatékony tanulás gyakorlása</p>
--	--	--	---	--	--

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanulói teljesítmények értékelésének három célja van: visszajelzést nyújtani az előírt tananyagban elért előrehaladásról és a diákok erős és gyenge pontjairól, hozzájárulni a nyelvtanulási motiváció fenntartásához és további erősítéséhez, a tanulók reális önértékelése kialakításának erősítéséhez.

Mivel a kerettantervi célok között első helyen a beszédértés és beszédalképzés fejlesztése áll, a diákokat elsősorban ezekből az alapkészségből kell értékelni. Alapelve, hogy értékeléskor a gyakorlás során alkalmazott tevékenységi formákat kell alkalmazni, és a gyerekek értékelése *folyamatosan* történjék. Amikor a tanév vége felé olvasási készségük fejlettségének szintjét értékeljük, az órai feladatokhoz hasonló feladattípusokat használjunk: pl. összefüggő, ismert témakörhöz kapcsolódó szöveg önálló elolvasása után rövid, a lényeg megértését ellenőrző kérdésekre kell írásban válaszolni. Vagy beszédalképzésük értékelésekor ismert témakörben, képek segítségével kell néhány mondatos párbeszédet folytatniuk nyelvtanárukkal vagy egy választott társukkal.

Minden héten kapjanak visszajelzést az előrehaladásról, és fokozatosan tudatosuljon bennük, miben és hogyan fejlődhetnek tovább. Az értékelésnek *pozitívnak* kell lennie: azt kell értékelni, amire képesek a diákok, nem a hiányosságokat. Ennek a korosztálynak mind a négy alapkészség területén erőssége a folyamatosság szemben a hibátlan nyelvi teljesítménnyel, ezért csak tapintatosan törekedhetünk a hibátlan megoldásokra. Ugyanakkor elvárható, hogy a diákok észrevegyék, és képesek legyenek saját hibáik egy részét javítani.

A gyakorlás során használt munkaformákhoz hasonlóan a számonkérés történhet csoportban, párban vagy egyénileg. A gyengébben teljesítő diákoknak több alkalmat kell biztosítani arra, hogy fejlődésükről számot adjanak.

Feltétlenül kerülni kell a hagyományos „felelés” jellegű számonkérést, mivel ez egyértelműen hozzájárul a gátlások erősödéséhez.

A középiskolások önértékelése fejlettebb, tisztában vannak saját erős és gyenge pontjaikkal, így egyre inkább felelőssé válnak saját nyelvtudásuk fejlesztéséért.

A teljesítmények értékelésekor továbbra is *fontos alapelve*: a nyelvi készségeket, a használható nyelvtudást fejlesszük és értékeljük, szemben a nyelvről való ismeretekkel.

A teljesítmények értékelésének és a folyamatos önfejlesztésnek elengedhetetlen feltétele, hogy a *diákokat megtanítsuk nyelvet tanulni*. Fokozatosan tudatosuljon bennük, melyik nyelvtanulási stratégiájának, illetve nyelvtanulási tevékenységnek mi a célja, mi a várható kimenete, és az esetleges problémák hogyan orvosolhatóak. Mivel a nyelvtanulás során gyakori az egyéni különbségekből fakadó változatos teljesítmény, a diákoknak egyénre szabott stratégiákat kell alkalmazniuk, és ez külön törődést kíván a nyelvtanár részéről.

Tankönyvek, feltételek

Javasolt nyelvkönyvek:

Maros-Szityainé Gottlieb Éva: Start! Neu. Német I. tankönyv, munkafüzet és hanganyag, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Maros Judit: KON-TAKT 1, tankönyv, munkafüzet, és hanganyag, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Krausz Piroska - Paizerné Tóth Tímea- Somló Katalin: Schrittweise 1 – tankönyv; Schritte 1- munkafüzet, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Tóth Tímea- Lázár Györgyné- Andreas Kentsch: Kekse 1, tankönyv, munkafüzet, hanganyag, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Hartmut Aufderstrasse- Jutta Müller- Thomas Storz: Delfin 1, tankönyv, munkafüzet, hanganyag

Max Hueber Verlag

INFORMATIKA

Célok és feladatok

- Számítástechnikai ismeretek felhasználói szintű elsajátítása
Anyanyelvi kommunikáció, Matematikai, Digitális kompetencia
- A számítástechnikai eszközök kezelésével és gyakorlati használatával összefüggő képességek kialakítása
Digitális kompetencia
- A számítástechnika értő alkalmazását lehetővé tevő elméleti ismeretek elsajátíttatása.
Anyanyelvi kommunikációs Digitális kompetencia
- A leggyakoribb alkalmazások megismertetése.
Matematikai, Természettudományos, Digitális, Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia
- Az informatika kínálta lehetőségek felhasználásán alapuló problémamegoldó képesség fejlesztése
Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
- Az új információs technológiákon alapuló kommunikációs képességek fejlesztése.
Anyanyelvi és Idegennyelvi kommunikáció kompetencia
- Az informatikai eszközök alkotó használatához szükséges szemlélet és gondolkodásmód kialakítása és fejlesztése.
Digitális kompetencia

- A tanulók felkészítése az informatika **gyors ütemű fejlődésére**, az ismeretek állandó **frissítésének** szükségességére *Hatékony, önálló tanulás, Kezdeményezőképeség és vállalkozói, Szociális és állampolgári kompetencia*

Fejlesztési követelmények

- az informatikai eszközök alkotó használatához szükséges szemlélet és gondolkodásmód kialakítása és fejlesztése
- problémamegoldó képesség fejlesztése
- az új információs technológiákon alapuló kommunikációs képességek fejlesztése
- a tanulók felkészítése az informatika gyors ütemű fejlődése által okozott változások követésére
- a témaköri szintű leírásokban megfogalmazott tartalom elsajátítása, és a tartalom feldolgozásán keresztül a célokban megfogalmazott szemlélet, képességek, jártasságok, készségek megszerzése.
- a könyvtári rendszerben és a számítógépes világhálózaton hozzáférhető információs források a tanuló szükségleteinek megfelelő használatára való felkészítés

Differenciált haladás

A differenciált haladást

- a tanulók már meglévő eltérő szintű ismeretei és képességei,
- a javasolt témakörök különböző mélységi szintig való feldolgozása,
- az egyes tartalmi részek bővítése, esetleg szűkítése

kívánja meg.

Előzmény

A tanulóktól az általános iskola elvégzése után elvárható, az életkornak megfelelő általános tájékozottság és műveltség.

Tartalom

A feldolgozandó tananyag témakörönként kerül részletesen kifejtésre.

A tanári magyarázatokat és problémafelvetést, az anyaghoz kapcsolódó feladatok egyéni, lehetőleg önálló megoldása kövesse.

9. évfolyam

1. A kalkulátor használata

Cél

- A numerikus módszerek alapjainak megismertetése
- A kalkulátor használatának megalapozása
- Legyen képes egyszerű matematikai kifejezések számértékének kiszámítására, a zárójelek kezelésére!

Követelmény

- Alapműveletek elvégzése kalkulátorral.
- A műveletvégzés helyes sorrendje a kalkulátoron.
- A helyes nagyságrend érzékelése.
- Zárójelek kezelése.
- Mértékegységek átszámítása.

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
A kalkulátor használata 3 óra	Alapműveletek Kalkulátorok típusai Zárójel használata Mértékegységek átváltása	<ul style="list-style-type: none"> Az alapműveletek tulajdonságainak áttekintése a matematika tanulmányok alapján, műveleti sorrend A kalkulátor billentyűi: szám és műveleti billentyűk. Zárójeles kifejezések kiszámítása különböző fajta kalkulátorral Nap, óra, perc, másodperc és más mértékegységek átszámítása. 	<p>Bemutatók konkrét példákon</p> <p>Különböző kalkulátorok összehasonlítása</p> <p>Matematikai kifejezések kiértékelése</p> <p>Természettudományos példákon keresztüli bemutatás, gyakorlás</p>	<p>Matematikai kompetencia</p> <p>Természettudományos kompetencia</p>	<p>Ember a természetben</p> <p>Matematika</p>

Értékelés

Írásbeli ellenőrzés! Ellenőrizni kell a zárójeles kifejezések kiszámítását és a mértékegységek átszámítását is. A nagyságrendi (tizedespont) hibát is vegyük nagyon szigorúan! Célszerű a számonkérést mindaddig folytatni, amíg a tanuló eléri a kívánt szintet.

Feltételek

- Lehetőleg minden tanuló saját kalkulátorral rendelkezék!
- Ha a tanulók egyforma számológépekkel dolgoznak, akkor a tanárnak álljon rendelkezésére néhány további típus is demonstrációs célra.

2. A számítástechnika alapjai

Cél

- Tudja kezelni a számítógépet és alapvető perifériáit felhasználói szinten
- Legyen tisztában informatikai alapfogalmakkal.
- Legyen tájékozott az informatika fejlődésének, történetének legfőbb lépéseiről, azok magyar vonatkozásairól

Követelmény

A számítástechnikai eszközök kezelése:

- Ismerje a számítógép (hardver) főbb egységeit és azok funkcióját!
- Informatikai alapfogalmak:
- Adat, jel, kód, adatállomány (fájl értelmezése, elkülönítése)
 - Tudjon információt különféle formákban kifejezni; legyen képes a különböző formákban megjelenített információt felismerni
 - Az információ mértékegységeinek ismerete, használata
- Az informatikai eszközök - köztük a számítógépek - története:
- Ismerjen néhány alapvető fejlődési lépést az informatikában és értse, hogy miben nyilvánul meg a fejlődés
 - Az informatika magyar vonatkozásainak ismerete

Előzmény

Az informatikából az általános iskolában tanult ismeretek, és az addig megszerzett általános műveltség.

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
A számítástechnika alapjai 20 óra	<p>A számítógép fő részei 1 óra</p> <p>Adatok tartós tárolása a gép kikapcsolása után 3 óra</p> <p>Nyomtatók 1 óra</p> <p>A számítógép moduláris felépítése 3 óra</p> <p>Számítógépek hálózatba kötése 2 óra</p>	<ul style="list-style-type: none"> Alapkonfiguráció bemutatása: Melyik egység mire való és miként kapcsolódnak A billentyűzet alapvető részei, egerek típusai Monitorok csoportosítása, kezelésük, lehetőségeik, korlátaik Lemez meghajtók működési elve, lemezek tárolási elve (mágnes, optikai, ...), összehasonlítása, használata Nyomtatók működési elve, csoportosítása működési elveik szerint Az egyes részegységek bemutatása feladatuk rövid leírásával; és a perifériák csatlakoztatási lehetőségei. Hálózatok csoportosítása méret topológia alapján. Átviteli közegek. 	<p>Összeszerelés, szétbontás bemutatása.</p> <p>Gépelési feladatok megoldása. Egérhasználat</p> <p>Különböző monitorok bemutatása</p> <p>Meghajtók használata</p> <p>Egy nyomtató használata, beállítása, lehetőségei, összehasonlítása más nyomtatókkal</p> <p>Egy számítógép szétbontása, a részek megtekintése. Tanulja meg a tanuló, hogy az egyes alkatrészek milyen feszültségen üzemelnek, és hogy bekapcsolt gépbe nem nyúlhat</p> <p>Az iskola hálózatában a gépek közti kapcsolatokat lerajzolja.</p>	<p>Matematikai kompetencia</p> <p>Természettudományos kompetencia</p> <p>Hatékony, önálló tanulás</p>	Ember a természetben
A hardver eszközök alapvető karbantartási feladatai 1 óra	A hardver eszközök alapvető karbantartási feladatai 1 óra	<ul style="list-style-type: none"> Alapvető felhasználási (balesetvédelmi) szabályok 	<p>A gép megfelelő kikapcsolása, áramtalanítása.</p>		
Az információközlés típusai. 2 óra	Az információközlés típusai. 2 óra	<ul style="list-style-type: none"> Beszéd, írás, könnyinyomtatás, távközlés, hang- és képrögzítés, multimédiás környezet (kialakulás, hatás az emberiség fejlődésére) 	<p>Tájékozódás menetrendben, térképen, piktogramok alapján</p>		
Az információ kódolása 4 óra	Az információ kódolása 4 óra	<ul style="list-style-type: none"> Jel, adó, kódoló, csatorna, dekódoló, vevő fogalma Jelek (morze, titkosítás, piktogramok; kotta és szöveg) értelmezése Kettős számrendszer, bit, byte, kód táblázat Billentyűkódok használata 	<p>Az informatika történetének fontos mozzanatai, kiemelve a magyar vonatkozásokat.</p> <p>Az információ keletkezésével, továbbításával, tárolásával, feldolgozásával kapcsolatos adatok, történetek gyűjtése (lexikonokból, kézikönyvekből, sajtóból, rádióból, televízióból, számítógépes</p>		

	Adatállományok kártyákon vagy számítógépen 1 óra Szoftverek 2 óra	A szoftverek csoportosítása	programokból, internetről); pl autósártya, majd valamilyen kartoték program használatára Állományok felismerése, indítása, kezelése,		
--	---	-----------------------------	---	--	--

Értékelés

- Lemezkezelési feladatok
 - Nyomtatási feladat
 - Egérhasználatot kívánó feladatok
 - Keresési, csoportosítási, kódolási feladatok
 - Gyűjtőmunka értékelése
- Teszt, szóbeli és gyakorlati felelet alapján

Feltételek

- Számítógépes szaktanterem
- Legalább egy nyomtató
- Szemléltető alkatrészek (kiselejtett hardver elemek: alaplap, processzor, I/O kártyák, különböző meghajtók, szétszedett mágneslemezek, CD, ...)
- Lehetőség szerint multimédiás számítógép, videokamera bemutatása

3. Operációs rendszer használata

Cél

- Az iskolában használatos operációs rendszer alapfokú ismerete
- Grafikus felhasználói felület kezelése

Követelmény

Az alapfunkciók ismerete és alkalmazása

Előzmény

A számítógépről és környezetéről tanultak

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Operációs rendszer használata 15 óra	Háttértárak használata 1 óra Könyvtár struktúra (faszerkezet) 2 óra Fájl és könyvtár specifikáció 2 óra	<ul style="list-style-type: none"> A formázás célja. Rendszerlemez fogalma. Váltás a lemezmeghajtók között. Fő és alkönyvtárak rendszere, könyvtárak létrehozása, törlése <p>Fájlok és könyvtárak tulajdonságainak megtekintése, beállítása: név, kiterjesztés, méret, dátum, idő, ...</p>	Meghajtó használatba vétele. Adott könyvtárszerkezet létrehozása lemezen, tájékozódás és mozgás a lemezek és könyvtárak rendszerében Különböző típusú fájlok felismerése, azok használata: programok indítása, adat fájlok (szöveg, kép, video, hang, megtekintése ...)	Természettudományos kompetencia Hatékony, önálló tanulás	Ember a természetben
Állományok (fájlok) 3 óra Segédprogramok alapvető ismerete 1 óra A grafikus felület kezelése 2 óra Veszélyforrások 2 óra Hálózat használata 2 óra	Fájlok típusai. <ul style="list-style-type: none"> Fájl műveletek: másolás; mozgatás, törlés, keresés <p>Lemez-, könyvtár- és állománykezelés könnyítésére szolgáló szoftverek</p> <p>Ablakkezelés, programindítás a grafikus felületű operációs rendszerben</p> <p>Alapvető ismeretek a vírusokról, veszélyeiről, ellenük való védekezés; néhány elterjedt víruskereső ismerete</p> <p>Fejlesztéskészség a hálózatra, tájékozódás a gépek és az elérhető könyvtárak között, kapcsolatba lépés más felhasználóval</p>	Fájlműveletek végzése háttértárakon. Megfelelő program használata. Jegyzetömb használata. A grafikus felület testreszabása, használata. Víruskezelő szoftver használata, frissítése. A hálózat használatának gyakorlása.	Fájlműveletek végzése háttértárakon. Megfelelő program használata. Jegyzetömb használata. A grafikus felület testreszabása, használata. Víruskezelő szoftver használata, frissítése. A hálózat használatának gyakorlása.	Természettudományos kompetencia Hatékony, önálló tanulás	Ember a természetben

Értékelés

Lemez, könyvtár, állomány- és hálózatkezelési feladatok megoldása a gyakorlatban.

Feltételek

Számítógépes szaktanterem lehetőleg hálózatba kötött munkaállomásokkal, hajtékony lemezek, CD-lemezek

4. Oktatóprogramok futtatása

- Cél**
- A számítógép és az Internet használata a tanulásban, ismeretszerzésben, nyilvánuljon meg, hogy a gép és a világháló hasznos eszköze az ismeretszerzésnek
 - Lehetőleg minél többféle tantárgy anyagához kapcsolódjon az információszerzés
 - Önálló munkára nevelés

Követelmény

- Különböző oktató és játékprogramok használatának elsajátítása
- Ismerjen meg a tanuló különböző oktatóprogramokat, és használja őket. Olyan tantárgyi programokat, stratégiai játékokat válasszunk, amelyek a tanulók fejlettségi szintjének megfelelőek, háttérrel szolgálnak a más tantárgyakban tanultakhoz. Lehetőség szerint maganyelvű segítség legyen a programokhoz.
- Legyen gyakorlati programok futtatásában, a szükséges adatbevitelben és a kapott információk értelmezésében
- A szoftver megfelelő használata; menürendszere, help, dokumentáció segítségével

Előzmény

- Biztonság a gépkezelésben, az operációs rendszer használatában

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Oktatóprogramok használata. 6 óra	Szemléltető, gyakorlati, készségfejlesztő, modellező programok használata 3 óra	<ul style="list-style-type: none"> • Olyan tantárgyi és játékprogramok megismerése, amelyek az adott gépterem feltételeit jól ki tudják használni (pl.: multimédiás), valamint más tárgyak tanulását segítik. 	A gépterem adottságait kihasználva oktatóprogramok használata. Használjuk a programok menüit, dokumentációját és help-jét!	Hatékony, önálló tanulás Természettudományos kompetencia Matematikai kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Idegen nyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Ember a természetben Ember és társadalom Magyar nyelv és irodalom Matematika Művészetek Élő idegen nyelv
	Adatok gyűjtése 3 óra	Böngészés a világhálón	Információk letöltése		

Értékelés

- Szóbeli felelet párbeszéd formában, oktatási szoftver bemutatása a tanuló által, keresés az Interneten

Feltételek

- Számítógépes szaktanterem
- Megfelelő szoftverek

5. Algoritmizálás

Cél

- Algoritmus leírása többféleképpen: szöveggel, rajzzal
- Egyszerű algoritmusok kódolása
- Célravezető eljárások keresése

Követelmény

- A hétköznapi élet egyszerűbb algoritmusainak szöveges megfogalmazása, értelmezése, végrehajtása
- Legyen képes egyszerű ismétlődéseket, elágazásokat tartalmazó algoritmusok értelmezésére, készítésére, és kódolására a megismert programozási nyelven
- Az alapvető program-szerkezeteket szervező utasítások ismerete, a programozási felület elemi szintű használata
- Ismerje meg egy programozási nyelv elemeit, ezen legyen képes egyszerű algoritmusok kódolására

Előzmény

- Az eddig tanultak számítástechnikából és matematikából

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Algoritmizálás 19 óra	Hétköznapi algoritmusok leírása többféleképpen 3 óra Programozási nyelvek 2 óra	<ul style="list-style-type: none"> • Szöveges leírások, folyamatábrák, struktogramok. Változatos formában (rajzos, szöveges) megfogalmazott algoritmusok értelmezése Valamelyik könnyen alkalmazható programozási nyelv kezelőfelületének és alaputasításainak ismerete	Hétköznapi feladatok gyűjtése, megoldása. Ismerkedés a LOGO és egy általános célú programozási nyelvvel.	Hatékony, önálló tanulás Természettudományos kompetencia Matematikai kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Idegen nyelvi kommunikáció	Matematika Ember a természetben Élő iedegen nyelv
Kódolás 8 óra		Rajzoló utasítások, aritmetikai-logikai műveletek, elágazás, ciklusszervező utasítások, adat be és kiviteli utasítások, függvények felhasználó szintű megismerése Változó típusok (numerikus, logikai, karakter, karakterlánc) Alprogramok (eljárások) készítése, használata A hibás működés felismerése és a program működésének nyomkövetése	Az feladatok megoldási algoritmusának kódolása a választott nyelv elemeivel.		
Tesztelés 1 óra			A megírt program tesztelése, szintaktikai és logikai hibák keresése és javítása		
Hatékonyság vizsgálat 2 óra		Minőségi változtatások (feladatok finomítása vagy továbbfejlesztése másik alaptípusra)	Több megoldási algoritmus összehasonlítása.		

Értékelés

- Algoritmusleírás, -értelmezés, -továbbfejlesztés
 - Algoritmus készítés önállóan gép nélkül
 - Algoritmus készítés önállóan, majd kódolás gép segítségével
- Minden tanuló írjon legalább egy működőképese programot!

Feltételek

Számítógépes szaktanterem, választott programozási nyelv

6. Számítógéppel segített problémamegoldás**Cél**

Annak megértetése, hogy eseményeket és jelenségeket (természeti, társadalmi, gazdasági, matematikai, ...) modellezhetünk számítógéppel.

Követelmény

- Tudja összehasonlítani az általa készített modell működését a valósággal.
- Szerezzen jártasságot a tapasztalaton alapuló vizsgálatok illetve a visszacsatolások tevékenység végzésében.

Előzmény

- Általános alapműveltség és az eddig tanultak.

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Számítógéppel segített problémamegoldás 8 óra	Logikai játékok 2 óra Véletlen események 3 óra Egyszerű természeti és gazdasági jelenségek modellezése 3 óra	<ul style="list-style-type: none"> • Logikai játékok készítése Véletlen események szimulálása (dobókocka, lottó stb): - készített (véletlen szám generátor segítségével) - meglévő programokkal Más tantárgyakból tanult problémák megoldása	Logikai játékok használata Játékos feladatok megoldása. Szimulációs program készítése.	Hatékony, önálló tanulás Természettudományos kompetencia Matematikai kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Ember a természetben Matematika Ember és társadalom

Értékelés

- Szóbeli feleletek, megfigyelések, elemzések, következtetések

Feltételek

- Számítógépes szaktanterem
- Megfelelő szoftverek

7. Szöveg- és ábraszervezés**Cél**

Egy szöveg- és egy ábraszervező alapfunkcióinak ismerete. A szerkesztés lépései a fontosak, a használt szoftver csak egy lehetséges eszköz ehhez!

Követelmény

- Kész dokumentum beolvasása, javítása
- A módosított változat mentése
- Dokumentum tervezése, szerkesztése, nyomtatása
- A tanulók ismerjék a szöveg szerkesztő egységeket, a szöveg szerkesztési műveleteket, karakterek, bekezdések, oldalak legfontosabb formázási lehetőségeit
- Ismerjék az ábrák szerkesztésének legfontosabb műveleteit

Előzmény

- Nyelvtani alapismeretek
- Korábbi, menüvezérelt környezetre vonatkozó ismeretek
- Perifériákról tanultak
- Az operációs rendszer állományokra, könyvtárakra vonatkozó része

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Szöveg- és ábraszervezés 20 óra	A szöveg- és ábraszervezők jelentősége, lehetőségeinek felhasználása. Nyomtatóhasználat 2 óra Egyszerű szerkesztési feladatok megoldása 14 óra Az elektronikus levelezés 4 óra	<ul style="list-style-type: none"> • dokumentum műveletek, formázási lehetőségek, eszköztárak lehetőségei Formázási lehetőségek megismerése Címzési módok, válaszlevél továbbítás, az elektronikus levelek mezői	Új dokumentum létrehozása, formázása, mentése, nyomtatása, bezárása. levelek, képeslapok, plakátok, szórólapok, kioldós vázlat, iskolai újság, ... tervezése Elektronikus levelezés csoportmunka keretében.	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Eszéltikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Magyar nyelv és irodalom

Értékelés

- Az önálló tanulói munka kinyomtatott eredményének értékelése, e-mail küldése-fogadása

Feltételek

- Számítógépes szaktanterem nyomtatóval
- Szövegszerkesztő, ábrakészítő, levelező szoftverek

8. Adatbázis- és táblázatkezelés előkészítése és könyvtárhasználat**Cél**

- Két újabb felhasználói programtípus, táblázatkezelő, illetve az adatbázis-kezelő legfontosabb elemeinek a megismerése.
- A számítógép mint információ-feldolgozó eszköz: adatok rendezése, csoportosítása.
- A táblázatok és grafikonok, az adatok szemléletes megjelenítése
- Adatbázisok, táblázatok vizsgálata különböző szempontok szerint. Összetartozó adatok közötti egyszerű összehangolások felismerése.
- A könyvtár megbízható használata.

Követelmény

- Egy táblázat- vagy adatbázis-kezelő program alapvető használata, az alkalmazói felületet megismerése;
- Adatbázis (táblázat) létrehozása: adatok bevitel, javítása
- Egyszerű számítási műveletek (összegzés, átlag, min, max) végzése, képletek, függvények használata
- Adattípusok, grafikon fajták megismerése
- Szöveg, mint adatbázis használata. (keresés, csere). A rendelkezésre álló adatbankból tudjon megadott szempont alapján információt nyerni
- Adatok rendezése, csoportosítása különféle szempontok alapján

Előzmény

Az eddig tanult felhasználói alapismeretek

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Adatbázis- és táblázatkezelés előkészítése 16 óra	Egy adatbázis-kezelő, vagy táblázatkezelő szoftver környezete, funkciói 2 óra Egyszerű adatbázis kezelés. 10 óra	Alapfogalmak magyarázata: egyed; rekord, mező; (adat)állomány. • Adatok, grafikonok típusai. Adatbázisok létrehozása, meglévők használata, grafikonok készítése. Adatok rendezése, szűrése, csoportosítása	Meglévő adatbázisokon az alapfogalmak bemutatása. Fizikai táblázatok, földrajzi adatok, történelmi események, irodalmi adatok, nyelvtani táblázatok, katalógusok, osztályai kapcsolatos táblázatok kezelése.	Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia Anyanyelvi kommunikáció és kifejező-képesség Természettudományos kompetencia Hatékony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejező-képesség Szociális és állampolgári kompetencia Idegen nyelvi kommunikáció	Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Földünk – környezetünk Magyar nyelv és irodalom Elő iedegen nyelv

Könyvtárhasználat 4 óra	Keresőprogramok használat 3 óra	Kutatás a világháló adatbázisaiban	Keresési feladatok megoldása. Meglévő adatbázisok felismerése, pl. szöveg mint adatbázis, lemezen tárolt adattállományok, könyvtári katalógus. A középiskolai könyvtár állományának, eszközeinek és szolgáltatásainak rendszeres igénybevétele, a könyvtári információs rendszer használata.
Dokumentumok értékelése. Tájékozódás a könyvtárban.	Eszterikai érték, szakmai és információs érték. Tanulmányi és közhasznú tájékozódás hagyományos és elektronikus forrásokban (katalógusok, bibliográfiai és teljes szövegű adatbázisok, internet). Az információk értékelése és szelektálása. Forrásjegyzék összeállítása.		

Értékelés

- Csoportosítási, rendezési, keresési feladatok

Feltételek

- Számítógépes szaktanterem nyomtatóval
- Táblázat vagy adatbáziskezelő, és böngésző programok

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata. Az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók számonkérése során a hagyományos osztályozás mellett használjuk a rövidebb-hosszabb szóbeli értékelést is. A tanulást segítő diagnosztikus értékelés úgy hatékony, ha megadjuk a javítás lehetőségét, hiszen legfőbb feladatunk a tanuló informatikai kompetenciáinak fejlesztése. Ez az értékelés a tanulási folyamat irányításának eszköze, nem a tanulók rangsorolása.

A tanulók tevékenységének értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet.

Formái:

- Folyamatos órai ellenőrzés és értékelés, például ellenőrző kérdések, gondolkodtató kérdések formájában vagy egy-egy gyakorlati részfeladat megoldása kapcsán.
- Szóbeli beszámoló
- Írásbeli beszámoló egy-egy résztemából. Törekedni kell arra, hogy a feladat megoldásához más szaktárgyi tudást és készséget, vagy egyéb ismeretet csak minimális mértékben használjunk. A feladatok ne legyenek sem túl szokatlanok, sem túl bonyolultak, az órai gyakorlathoz igazodjanak, emellett adjunk olyan feladatot is, amely a tehetségesebb és gyakorlottabb tanulóknak szól. Csak azt szabad értékelni, amit a feladat egyértelműen kér (előír). Írásbeli munka lehet fogalmakat, ismereteket vagy a problémamegoldást ellenőrző dolgozat, nagyobb otthoni vagy könyvtári munkára építő házi dolgozat, vagy témazáró elméleti feladatlap. A tanulóknak legtöbbször gyakorlati feladatokat kell megoldaniuk az operációs rendszert és a különböző alkalmazásokat vagy a könyvtárat használva.
- Szóbeli felelet lehet egy-egy kérdésre adott válasz, hozzászólás, kiselőadás például az informatika történetéből, beszámoló valamely összetett feladat megoldásáról.
- Kiselőadás (például az informatika történetéből,) írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján, ennek értékelése.

Az egyéni értékelés összegzésének összetevői:

- Különböző tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége alapján.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Vitasituációkban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

Ajánlott irodalom

- Rozgonyi-Borus Ferenc: Számítástechnika 7. tankönyv és munkafüzet (Mozaik)
- Rozgonyi-Borus Ferenc: Számítástechnika 8. tankönyv és munkafüzet (Mozaik)
- Bedő Ferenc: LOGO munkafüzet 10-11 éves gyerekeknek (APC stúdió)
- Bedő Ferenc: LOGO munkafüzet 12-13 éves gyerekeknek (APC stúdió)
- **Softver független tankönyvmodulok:**
- Tóth Tamás: A szövegszerkesztés alapjai (Nemzeti Tankönyvkiadó)
- Danitz Béláné: A táblázatkezelés alapjai (Nemzeti Tankönyvkiadó)

TESTNEVELÉS

Célok és feladatok

A testnevelés célja, hogy a tanuló pszichomotoros cselekvőképesség szintjének emelésével járuljon hozzá személyiségük kibontakozásához. Fejlessze a tanulók mozgásműveltségét, és pótolja az egyéni elmaradásokat. Elégítse ki a tanulók mozgásszükségletét, fejlessze mozgásos cselekvési biztonságukat, alapvető mozgás- és feladatmegoldó képességeiket.

A tanulók feleljenek meg a gyakorlati élet és a honvédelmi felkészültség igényeinek, legyenek edzettek és egészségesek. Koordinációs képességeik legyenek olyan szintűek, hogy az alkalmassá tegye őket a későbbi hatékony mozgásos - cselekvéstanulásra, sportolásra. Rendelkezzenek az öntevékeny, meggyőződésen alapuló egészséges életmód kialakításához szükséges alapvető ismeretekkel, felkészültséggel. Szeretettel és aktívan sportoljanak. Ismerjék és használják fel a természet eszközeivel történő edzést.

A célokból következő megoldandó alapeladatok:

A testnevelés, a tanulók tudásszintjének felmérése után, pótolja az egyéni elmaradásokat.

Segítse a tanulók egészséges testi fejlődését, fokozza erejüket, növelje gyorsaságukat, állóképességüket, ellensúlyozza az ortopédiai elváltozásokat. Ismertesse meg a prevenció lényegét.

Fejlessze azokat a jellemvonásokat, amelyek alkalmassá teszik a tanulókat arra, hogy sportszerűen éljenek és küzdjenek a minél jobb eredmény elérése érdekében.

Testi fejlődésüket, fizikai állapotukat rendszeresen ellenőrizze a felmérési tesztek segítségével.

Fejlessze a tanulók játék és sportműveltségét.

Alakítsa ki bennük azt a meggyőződést, hogy a rendszeres testedzés az egészség megőrzésének, megszilárdításának egyedüli eszköze, egyben a szabadidő felhasználásának kulturált, szórakoztató formája.

Fejlesztési követelmények

A testgyakorlatok révén elérhető sokoldalú élettani hatások felhasználásával segítse, hogy a középiskolai tanulmányaikat befejező tanulók egészségesek, testileg jól fejlettek, a mozgásos terheléssel és az időjárással szemben ellenállóak és edzettek legyenek.

Fejlessze a tanulóknál az érdeklődést és a kedvet a rendszeres testedzés és sportolás iránt, és fejlessze az oktatott sportágakban képességeiket olyan szintre, amely alapul szolgál iskolai tanulmányaik befejezése után is az öntevékeny, rendszeres sportolásukhoz.

Alakítsa ki bennük azt a meggyőződést, hogy a rendszeres testedzés az egészség megőrzésének, megszilárdításának egyedüli eszköze, egyben a szabadidő felhasználásának kulturált, szórakoztató formája is.

Tapasztalataik és ismereteik alapján legyenek képesek sportversenyek szervezésére, vezetésére.

Szoktassa a tanulókat a környezetük megővására, környezeti és egyéni tisztaságra.

Tanulják meg a helyes testtartást, ismerjék meg az ülőmunka káros hatásait ellensúlyozó gyakorlatokat.

Ismereteik alapján reálisan tudják értékelni a különböző sportteljesítményeket.

Fejlessze a szép mozgás iránti érzéküket, és szoktassa őket a helyes mozgásra.

Ismerjék meg az egyes sportágak történetét, kiemelkedő egyéniségeit.

Belépő tevékenységformák

A tanulók mozgatásához, az óra szervezéséhez szükséges vezényszavak, alakzatok használata.

A gimnasztikai alapformák és a testtartást javító gyakorlatok.

Kondicionális képességeknek a tanulók kiinduló szintjéhez igazított fejlesztése.

Az atlétikai mozgásanyagból a választott futások, dobások és ugrások technikájának kialakítása.

A torna mozgásanyagában lévő választott szergyakorlatok, elemek, elemkapcsolatok elsajátítása.

A választott sportjátékok üzése egyszerű szabályok szerint, törekvés az összjátékra.

A természetben üzhető sportágak közül lehetőség szerint legalább egynek a gyakorlása.

Küzdőfeladatok és játékok elsajátítása.

Folyamatos úszás.

Tervezett óraszám
9. évfolyam

A tananyag javasolt időbeni elosztása

	Az órák megoszlása	Őszi	Téli	Tavaszi	Összesen
		kb. 30 óra	kb. 30 óra	kb. 30 óra	90 + 2,5
1.	Rendgyakorlatok		5	5	15
2.	Képességfejlesztés	10		10	20
3.	Atlétika		10		10
4.	Torna		10		10
5.	Sportjáték I.	10		10	20
6.	Sportjáték II.		10		10
7.	Téli foglalkozás		10		10
8.	Önvédelmi sportok		5		5
9.	Fakultatív (heti +1 óra)		javasolt: úszás		37
	Szabadon felhasználható		2,5		2,5

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
Rendgyakorlatok folyamatosan	Az óra szerveztségének, külső rendjének kialakítása. Balesetmentes foglalkozáshoz szükséges munkafegyelem biztosítása.	A tanulók fegyelmezettségi szintjének biztosítása a folyamatos munkavégzéshez az órán. Közvetlen felügyelet nélkül is tartásuk be az alapvető szabályokat, amelyek a tomatere, a sportpálya, a szerek használatára vonatkoznak. Szokják meg és tartásuk meg az öltöző, a tisztálkodás kialakított rendjét, és örködjenek a gyakorlóhelyek tisztaságán.	Sorakozás vonal alakzatban, egyes-, kettős-, többes oszlopban, tér-és távköz felvétele. „Vigyázz!”, „Pihenj!”, „Ruházatot igazíts!” állások. Ténykedés „Gazdodj!”, „Takarás!”, „Oszolj!”, „Visszakozz!”, vezényszavakra. Jelentés, tiszteletadás állóhelyben. Fordulatok állóhelyben, egyénileg és alakzatban. „Jobbra át!”, „Balra át!”, „Hátra arc!”.	<u>Mindennapi életünk:</u> Közösség, csapatszellem Szabályok Viselkedés Tér – idő Személyi higiénia <u>Testi és lelki egészség:</u> Ritmus és ütem érzék	Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

<p>A további haladás feltételei, követelmények</p>	<p>Előkészítés, alapozás, prevenció 15 óra</p>	<p>A bemelegítés fontossága és módszere</p> <p>Munkaártalmat megelőző és ellensúlyozó gyakorlatok</p> <p>Az izomrendszer fejlesztése</p>	<p>Lássák be, hogy a rend és a fegyelem, a közös munka alapja. A közös munka során tudják alkalmazni a „Tevékenység”-ben felsorolt alapvető rendgyakorlatokat</p>	<p>Nyújtó, valamint erősítő hatású egyszerű, a kiinduló helyzetet kivül 2-3 alapformát tartalmazó, 4-8 ütemű szabad, illetve páros, kéziszer- (medicinlabda, bot, súlyzó stb.) és szer (számoly, pad, bordásfal stb.) gyakorlatok. Alapvető stretching gyakorlatok állásban, ülésben légző gyakorlattal összekötve, feszítés (5-6 mp) és nyújtás (10-30 mp).</p> <p>- Dobások 2-3 kg-os tömött labdával, egy és két kézzel, egyénileg és párokban, dobóversenyek</p> <p>- Fel-, le és átugrások szerek felhasználásával</p> <p>- szökdelések helyben és haladással</p> <p>- sorozatugrások egy, illetve páros lábon</p> <p>- kötélmászás</p> <p>- vándormászás</p> <p>- függeszkezdési kísérletek egy és két kötélén</p> <p>- futás négykézláb, sánta róka, fókajárás, pókjárás, nyúlugrás rákjárás, talicska stb.</p> <p>- támaszban karhajlítások nyújtások</p> <p>- társ húzása, tolása egy és két kézzel különféle testhelyzetekben</p> <p>- fogás keresés állásban, térdeleésben küzdőjátékok párokban</p> <p>- grundbirkózás (nem szükséges hozzá szőnyeg)</p>	<p>Alakzatváltatások helyből menet és futás közben: egyes oszlopból kettős és többes oszlopba, többes oszlopból kettős és egyes oszlopba. (Fejldések, szakadozások.)</p>	<p>Teremtett tudományos kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia</p>
			<p>Dobások</p> <p>Ugrások</p> <p>Függőgyakorlatok</p> <p>Támaszgyakorlatok: (játékos feladatok a testnevelési játékok mozgásanyagából)</p> <p>Küzdőfeladatok</p> <p>Futásgyakorlatok</p>	<p><u>Gondolkodás és tanulástechnika</u></p> <p>Önértékelés</p> <p><u>Testi és lelki egészség:</u></p> <p>Testi tudatosság</p> <p>Mozgáskoordináció</p> <p>Gyorsaság</p> <p>Erő</p> <p>Lazaság</p> <p>Allóképesség</p> <p>Akaraterő, kitartás</p>		

<p>A további haladás feltételei</p>	<p>Gyorsaság fejlesztése</p> <p>Követelmények</p>	<p>Rajtgyakorlatok</p> <p>Az erősítő és nyújtó hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlati elemeket képesek legyenek összekapcsolni és ütemre végrehajtani</p> <p>Ismerjék a különböző gimnasztikai alapformákat és azok jelentőségét, hatását</p> <p>Tudják mi a különbség az utánmozgásos gimnasztika és a stretching hatása között</p> <p>Legyenek tisztában a bemelegítés és az izom nyújtásának fontosságával, sérülést megelőző hatásával</p> <p>Tanulják meg a kondicionáló terem használatának szabályait</p> <p>Tartsák be a rendszeresség és a fokozatosság elvét</p>	<p>- egyenletes iramú futások 5-10 perc időtartamig</p> <p>- fogójátékok és csapatjátékok</p> <p>- sor és váltóversenyek feladatokkal</p> <p>- rajtversenyek különböző helyzetekből</p> <p>- versenyek tárgyakért, bedobott labda megszerzése</p> <p>- futóversenyek 15-20 méteren</p>	<p>Fizikai tesztek felmérése</p>	<p><u>Mindennapi életünk:</u></p> <p>Szabályok</p> <p>Értékek</p> <p>Tér-idő</p> <p><u>Gondolkodás és tanulás fejlesztés:</u></p> <p>Önértékelés</p> <p>Tanulási technikák</p> <p><u>Testi és lelki egészség:</u></p>	<p>Természettudományos kompetencia</p> <p>Hatékony-, önálló tanulás</p> <p>Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia</p>
<p>Atlétkai jellegű feladatmegoldások 20 óra</p>	<p>Alapvető mozgásformák: ugrás, futás, dobás, ismerete, gyakorlása</p> <p>Futások</p>	<p>A futás, a távol-, magasugrás és a súlylökés eredményesebb elsajátítását előkészítő gyakorlatok (célgimnasztika), rávezető gyakorlatok, képességfejlesztő gyakorlatok.</p> <p>Futóiskola.</p> <p>Állórajt, térdelőrajt.</p>	<p>Futás térd-, és saroklendítéssel, dzsoggolás (taposó futás) helyben, haladással és kifutással. Futás hátrafelé.</p> <p>Rajtversenyek 20-30 m-es távon. Fokozó futások. Iramfutás.</p> <p>Vágtafutás 60 m-es távon, időre is.</p> <p>Középtávú futás 1000-2000 m-es távon</p> <p>Futóversenyek.</p>	<p>Fizikai tesztek felmérése</p>	<p><u>Mindennapi életünk:</u></p> <p>Szabályok</p> <p>Értékek</p> <p>Tér-idő</p> <p><u>Gondolkodás és tanulás fejlesztés:</u></p> <p>Önértékelés</p> <p>Tanulási technikák</p> <p><u>Testi és lelki egészség:</u></p>	<p>Természettudományos kompetencia</p> <p>Hatékony-, önálló tanulás</p> <p>Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia</p>

	Ugrások	Szökdelő-ugróiskola.	Galoppszökdelések, indiánszökdelés páros karú lendítéssel is. Felugrások jobb, illetve bal lábról, magasságra és távolságra való törekvéssel. Futás közben ugrásfeladatok: fordulatok, ollózások stb. Sorozatugrások. Helyből magasugrás és távolugrás. Le-, fel-, átugrások szerek felhasználásával. Az egyes ugrástechnikák /lépő, guruló, hasmánt/ megismertetése. Ugrások lécfellett 3-5-7 lépés nekifutással. Magasugró versenyek. 12-14 lépés nekifutással, guggoló és homorító technikával. Távolugró versenyek. Különböző testhelyzetekből hajítás, lökés, vetés tömött labdával egy, illetve két kézzel. Dobások ügyetlenebb kézzel. Dobások célba. Dobások és szökdelések összekapcsolása. A súlygolyó fogása. Lökés helyből, járásból jobbra elfordulással. Lökés oldal felállásból helyből, beszőkkenéssel. Súlylökő versenyek. Távolba helyből és nekifutással. 3 lépéses dobóritmus kialakítása, ivképzés. Célba dobás, dobóversenyek	Testi tudatosság Mozgáskoordináció Gyorsaság Erő Alloképesség Akaraterő, kitartás Egészséges környezettudat	
Továbbhaladás feltételei	Követelmények Ellenőrzés, értékelés	Magasugrás Távolugrás Dobóiskola Súlylökés Kislabdahajítás Sajátítsa el a választott magasugró technikát. A mozgás egészében mutassa a kérdéses technika főbb jellegzetességeit. Mind magas, - mind távolugrásban legyen kifejezett a fel, illetve az elugrás. Kislabdahajításkor a szer folyamatos gyorsítására törekedjenek A felsorolt tananyag technikai tudásának értékelése félévenként egy-egy osztállyal a követelményeknek megfelelően, legalább két témakörben	Fizikai teszt felmérés		

<p>Torna jellegű feladatmegoldások 10 óra</p>	<p>Előkészítő, rávezető gyakorlatok</p> <p>Alapvető tornaelemek 3-4 szeren</p>	<p>A vállöv, valamint a csipőzület mozgáshatárát növelő nyújtó, lazító hatású, a láb elugró, a hasizom, a vállöv támasztó, valamint a kar húzóerejét növelő szabad-, kéziszergyakorlatok. Különböző és változó testhelyzetek érzékelésének fejlesztése talajon, levegőben. A fordított testhelyzetekhez szoktatás. Az ugródeszka helyes használata, Páros lábról felugrás ugródeszkáról helyből és lendületserzéssel. A lebegőtámaszos helyzet érzékeltetése, rávezető gyakorlatok. Bakugrások társan át.</p> <p>Talajtorna</p>	<p>Gurulófordulások sorozatban előre, hátra, terpesztett lábbal. Emelés fejlésbe - gurulás előre guggolótámaszba. Fellendülés kézálásba falnál, segítségadással. Futólagos kézálás segítségadással, egyénileg. Kézénátfordulás oldalt mindkét irányba. segítségel, egyénileg. Mérlegállás. A tanult elemekből összefüggő gyakorlat.</p> <p>4-5 részes szekrényen gurulóátfordulás előre hosszában</p> <p>Felguggolás-leterpesztés hosszában</p> <p>Terpesztátugrás hosszában</p> <p>Felguggolás-homorított leugrás keresztben</p> <p>Guggolótáugrás keresztben</p> <p>Lebegőfüggés</p> <p>Lefüggés</p> <p>Függőállásból emelés</p> <p>zsugorfüggésbe</p> <p>Lendületvétel</p> <p>Alaplendület</p> <p>Hátsófüggés</p> <p>Lendület hátra leugráshoz</p>	<p><u>Mindennapi életünk:</u></p> <p>Szabályok</p> <p>Értékek</p> <p>Viselkedés</p> <p>Tér-Idő</p> <p>Gondolkodás és tanulási fejlesztés:</p> <p>Tanulási technikák</p> <p><u>Testi és lelki egészség:</u></p> <p>Egyensúlyérzék</p> <p>Ritmus- és ütem-érzék</p> <p>Mozgáskoordináció</p> <p>Testi tudatosság</p>	<p>Természettudományos kompetencia</p> <p>Eszteitkai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p> <p>Szociális és Állampolgári kompetencia</p>
---	--	---	---	--	--

<p>Továbbhaladás feltételei</p>	<p>Követelmények</p> <p>Ellenőrzés, értékelés</p>	<p>Gerenda (a padmerevítő gerendáján, vagy gerendán):</p> <p>A tanulók ismerjék fel, hogy az egyes elemek és gyakorlatok tornászos végrehajtása nemcsak azért fontos, mert a torna esztétikai sportág, hanem azért is, mert az egyben a helyes technikai végrehajtást is jelenti.</p> <p>Tudjanak egymásnak segíteni és lássák be annak fontosságát.</p> <p>A felsorolt tananyag technikai tudásának értékelése évente egy-egy osztályzattal, legalább két szeren</p>	<p>Járások különböző kartartásokkal</p> <p>Erintőjárás</p> <p>Hármaslépés</p> <p>Fordulatok állásban és guggolásban</p>	<p>Természettudományos</p> <p>Hatékony-, önálló tanulás</p> <p>Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia</p>
<p>Sportjátékok 20 illetve 10 óra</p>	<p>A sportjátékok oktatásának előkészítése</p> <p>Követelmények</p> <p>Labdás csapatjátékok</p>	<p>Előkészítő játékok, váltóversenyek, akadályversenyek</p> <p>Vállaljanak közös feladatokat pl. állandó csapatok keretében, rendeljék alá tudásukat a közös célnak, ennek érdekében is javítsanak egyéni teljesítményükön. Rendelkezzenek alapvető szervezési felkészültséggel (csapatszervezés, bíraskodás).</p> <p>Kosárlabda</p> <p>Ötletjáték két kosárra. Emberfogásos védekezés általános szabályai, hátrahelyezkedés, védővonal, védőtávolság, védőtől való elszakadás gyors indulással, iram és irányváltoztatással.</p> <p>Tudjanak passzolni, labdát vezetni alapfokon és fektetett dobással támadást befejezni</p>	<p>Összetett csoportos váltóversenyek labdával, labdavezetéssel, átadásokkal. Akadályversenyek sportági feladatok beiktatásával.</p> <p>Testnevelési játékok a kosárlabda, a kézilabda, a röplabda és a labdarúgás szabályai, technikája, taktikája oktatásának előkészítésére</p> <p>Alapállás, alapmozgások, sar kazás, felugrások, leérkezések, irányváltoztatások. Labdavezetés, megindulás-megállás labdavezetéssel. Egy és kétkézes átadások. Fektetett dobás helyből, mozgásból, labdavezetésből.</p>	<p><u>Mindennapi életünk:</u></p> <p>Közösség, csapatszellem</p> <p>Szabályok</p> <p>Viselkedés</p> <p>Tér-Idő</p> <p><u>Gondolkodás és tanulás fejlesztés:</u></p> <p>Önértékelés</p> <p>Gondolkodás</p> <p>Tanulási technikák</p> <p><u>Testi és lelki egészség:</u></p> <p>Ritmus és ütem</p> <p>Érzék</p> <p>Mozgáskoordináció</p> <p>Gyorsaság</p> <p>Testi tudatosság</p>
<p>A tovább haladás feltételei</p>	<p>Követelmények</p>	<p>Tudjanak passzolni, labdát vezetni alapfokon és fektetett dobással támadást befejezni</p>	<p>Ritmus és ütem</p> <p>Érzék</p> <p>Mozgáskoordináció</p> <p>Gyorsaság</p> <p>Testi tudatosság</p>	<p>Testi tudatosság</p>

<p>A további haladás feltételei</p>	<p>Ellenőrzés, értékelés</p>	<p>Legyenek tisztában az emberfogásos védekezés lényegével Ismerjék a legfontosabb szabályokat (lépésszabály, 3 mp-es szabály, visszajátszás, kétszer indulás) és alkalmazzák azokat játék közben Legyenek képesek folyamatos játékra</p> <p>A felsorolt tananyag technikai és taktikai tudásának ellenőrzése évente egy-egy osztállyal a követelményeknek megfelelően, legalább két témakörben</p>	<p>Álló és mozgó labda rúgása a láb belső részével. Labdavezetés. Fejelés a homlok középső részével, helyben és mozgás közben.</p>		
<p>A további haladás feltételei</p>	<p>Követelmények</p>	<p>Labdarúgás Kís pályás ötletjáték. Védők és támadók kijelölése. Laza emberfogás poszt szerint. Védőjátékos helyezkedése. Támadójáték létszám fölénnyben.</p> <p>Szerezzenek jártasságot a tanulók a védők helyezkedése szabályainak az alkalmazásában. A támadó játékos elszakadása esetén azonnal törekedjenek a védő pozíció elfoglalására. Tudjanak labdát vezetni, kapura rúgni és passzolni a láb belső részével. Igyekezzenek a technikai elemeket mindkét lábbal, mindkét oldalra elsajátítani.</p> <p>A felsorolt tananyag technikai és taktikai tudásának ellenőrzése évente egy-egy osztállyal a követelményeknek megfelelően, legalább két témakörben</p>	<p>Álló és mozgó labda rúgása a láb belső részével. Labdavezetés. Fejelés a homlok középső részével, helyben és mozgás közben.</p>		
<p>A további haladás feltételei</p>	<p>Ellenőrzés, értékelés</p>	<p>Kézilabda Ötletjáték két kapura Területvédekezés Gyorsindítás, visszahelyezkedés támadásból védekezésbe</p>	<p>Álló és mozgó labda rúgása a láb belső részével. Labdavezetés. Fejelés a homlok középső részével, helyben és mozgás közben.</p> <p>A labda elfogása és továbbbitása Felső egykezes átadás; lövőcsele, labdavezetés Felső egykezes lövés, passzív védőjátékos mellett helyben, mozgásközben Büntetődobás</p>		

	Ellenőrzés, értékelés	<p>Legyenek tisztában az alapvető technikai és taktikai elemekkel</p> <p>Ismerjék a legfontosabb szabályokat (lépésszabály) és alkalmazzák azokat játékok között</p> <p>Védekezésben alkalmazzák a területvédekezést</p> <p>Támadásban tudják használni a felső egyenes lövést</p> <p>A felsorolt tananyag technikai és taktikai tudásának ellenőrzése évente egy-egy osztállyal a követelményeknek megfelelően, legalább két témakörben</p> <p>Röplabda</p> <p>Helyezkedés a játéktéren</p> <p>Nyitás és nyitás fogadás</p> <p>Játék</p>	Add és fűss játékok		Természettudományos Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
	Követelmények	<p>Alapállás, alapmozgás</p> <p>Alapkosár érintés</p> <p>Alsó egyenes nyitás, felső egyenes nyitás</p> <p>Feladás</p> <p>Alkar érintés</p> <p>Leütés</p> <p>Sáncolás</p>			Mindennapi életünk; Viselkedés
A további haladás feltételei	Ellenőrzés, értékelés	<p>Legyenek képesek a nyitással a labdát az ellenfél térfelére juttatni</p> <p>Tudjanak folyamatosan adogatni kosárr érintéssel és alkarra</p> <p>A feladást, leütést, sáncolást eredményesen hajtásák végre</p> <p>A sikeres labdaérintések száma érje el a 30-40%-ot</p> <p>Egy-egy labdamenet tartson minél hosszabb ideig</p> <p>A felsorolt tananyag technikai és taktikai tudásának ellenőrzése évente egy-egy osztállyal a követelményeknek megfelelően, legalább két témakörben</p>		Gyalogtúra, kerékpározás Ha az időjárás engedi hógolyózás, száncolás	
Természetben üzhető sportok 10 óra	Képességfejlesztő gyakorlatok szabadban	Hűvös, hideg időjárás nem akadály a sportolásnak. Játék a szabadban.			

				<p><u>Gondolkodás és tanulás fejlesztés:</u> Megismerés Tanulás <u>Testi és lelki egészség:</u> Mozgáskoordináció Akaraterő, kitartás Egészséges környezettudat</p>	
<p>Önvédelmi és küzdősportok 5 óra</p>	<p>Küzdő feladatok</p>	<p>A birkózás és a cselgáncs alapjai</p>	<p>Küzdőjátékok párokban, különböző testhelyzetekben. Küzdőgyakorlatok labdával. Emelések, hordások különböző testhelyzetekben. Esések, gurulások Birkózás állásban, fogáskeresés. Alapvető fogásmódok</p>	<p><u>Mindennapi életünk:</u> Szabályok Viselkedés <u>Testi és lelki egészség:</u> Mozgáskoordináció Akaraterő, kitartás</p>	<p>Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia</p>

Szempontok a tanulók teljesítményértékeléséhez

A tanulótól elvárható, hogy ellenkezés nélkül fogadja el mások kontrolját (tanár, tanulótárs) gyakorlás közben. Törekedjen arra, hogy fogalmazzon meg önálló kritikát, idézze elő a belső képet a saját mozgásával kapcsolatosan. A nagyobb témakörök részosztályzatai önértékelés eredményei is lehetnek. A félévi, év végi osztályzat fele továbbra is a motivációra épüljön, vagyis a diák folyamatos munkája erősen nyomjon a latban.

Az egészségvédelem és ehhez kapcsolódóan az anyanyelven folytatott kommunikáció kulcskompetencia esetében a legmagasabb osztályzat akkor javasolt, ha a tanuló a kötelezően előírt testmozgást magától értetődően végzi, a fogalomkészletet tudatosan használva kommunikál tanárával és társaival. Közlései szaknyelvi kifejezéseket tartalmaznak (pl. gimnasztikai, technikai, taktikai). A jeles tanuló tiszttában van a prevenció jelentőségével és személyes példamutatással harcol a saját gyengesége kompenzálásáért. A diák a XXI. századi életmód területén tud az egészségre veszélyt jelentő problémákat felsorolni.

Az osztályzatok tükrözzék az egészséges átlagtól való jelentős eltérést, egyúttal a diák munkája során keletkezett hozzáadott értéket is.

Sport- és mozgáskulturális tanulás során a mozgáskontrollt már alapkövetelmény. A hosszabb mozgássorozatok, bonyolultabb technikákat együtt gyakorolják. A diák másokat is kontrolál, visszajelzi a hibákat, azok javításáért felelős. A diáktársakkal együtt saját adekvát megoldásokkal is kiegészítheti az ellenőrzési feladatokat, alapttechnikákat. A gyakorlatokat prezentációszerűen is bemutatja, bemutattják. Az erős koncentráció, az önértékelés természetessé válik.

A játékban a mozdulatok többsége szabályozott. A jeles eredményesen, sportszerűen, jó technikával és a csapat tagjaként, nem önző módon játszik.

Tanári kézikönyvek:

Útmutató a tanulók fizikai és motorikus képességeinek méréséhez (Oktatási Minisztérium 2005.)

Tartáskorrekción (A biomechanikailag helyes testtartás kialakításához szükséges izomerő és izomnyújthatóság ellenőrzését és fejlesztését elősegítő gyakorlatok) Magyar Gerincgyógyászati Társaság Budapest, 1996.

Stretching Dr. Szécsényi József; Magyar Testnevelési Egyetem Budapest, 1992.

Stretching Törös Károly

Az 1998-as Nemzetközi Testnevelő Tanári Továbbképzés anyaga. Megtalálható a Semmelweis Egyetem Testnevelési és

Sporttudományi Karának (TF) könyvtárában.

Kerecsi Endre: Torna I-II-III-IV.kötet

Koltay Jenő: Az atlétika oktatása

Páder János: Kozárlabdázás

Benedek Endre, Pálfai János: 600 labdarúgó edzésjáték

Fakultatív délutáni tömegsport foglalkozások

Cél: - a szabadidő hasznos eltöltése

Sportesemények látogatása

Osztályok közötti házi bajnokságok megrendezése:

- Labdarúgó házi bajnokság
- Kosárlabda házi bajnokság
- Házi úszó bajnokság
- Sportnap (atlétika, kézilabda, asztalitenisz, labdarúgás, sakk)
- Bicyklistúrák
- Gyalogtúrák
- Hosszú távú futóverseny ... stb.

Diáksportköri foglalkozások:

A tanulók iskolán kívüli versenyztetése a következő sportágakban:

- asztalitenisz,
- atlétika,
- kosárlabda,
- labdarúgás,
- sakk. ... stb.

Ajánlás a hétfégi foglalkozásokra téli, nyári sport táborozásra

Téli sportok

- korcsolyázás
- sielés
- szánkózás

Vízisportok:

- kajakozás
- kenuzás
- evezés

Természetjárás

Mérkőzés látogatás

"Extrém" sportok:

- biliárd
- fallabda
- görkorcsolya
- falmászás
- aerobik stb.

A tananyag javasolt időbeni elosztása havi bontásban:

Szeptember

Atlétika: Felmérések, állórajt, kislabdahajtás ismétlése.

Képességfejlesztés: Képességszint felmérések.

(Sportjáték I.) Labdarúgás: Ötletjáték.

Október

Atlétika: Térdelőrajt, vágtafutás, távolugrás ismétlése.

Képességfejlesztés: Gimnasztika alapjainak ismétlése.

Labdarúgás: Védők és támadók kijelölése.

November

Atlétika: Középtávú futások, magasugrás ismétlése.

Képességfejlesztés: Stretching alapok. Ugrások.

Labdarúgás: Emberfogás, álló és mozgó labda rúgása belsővel.

December

Képességfejlesztés: Stretching. Támaszgyakorlatok, függésgyakorlatok, mászások.

Torna: Talaj, szekrényugrás, gyűrűelemek ismétlése.

(Sportjáték II.) Kosárlabda: Ötletjáték.

Téli foglalkozás.

Január

Képességfejlesztés: Gerinctorna. Küzdőfeladatok.

Torna: Talajtorna, szekrényugrás.

Kosárlabda: Emberfogásos védekezés, alapmozgások, átadások, kosárra dobás álló helyből.

Téli foglalkozás.

Február

Képességfejlesztés: Gimnasztika, stretching. Keringési rendszer fejlesztése.

Torna: Szekrényugrás, gyűrűelemek.

Kosárlabda: Megindulás-megállás, sarkazás, mellső kétkezes átadás, labdavezetésből fektetett dobás.

Téli foglalkozás.

Március

Képességfejlesztés: Gimnasztika, stretching. Keringési rendszer fejlesztése. Dobások.

Atlétika: Kitartó futás. Magasugrás.

Labdarúgás: Támadójáték létszámfőlényben.

Kosárlabda: Ötletjáték a tanult elemek felhasználásával.

Április

Képességfejlesztés: A kondicionálóterem használatának szabályai. Mozdulatgyorsaság fejlesztése.

Atlétika: Futóiskola, dobóiskola, térdelőrajt, kislabdahajtás.

Labdarúgás: Fejelés a homlok középső részével, ötletjáték.

Május

Képességfejlesztés: Gimnasztika és stretching. Bemelegítés módszere. Erősítés a kondicionálóteremben!

Atlétika: Ugróiskola, távolugrás, kislabdahajtás.

Labdarúgás: Fejelés a homlok középső részével mozgás közben, ötletjáték.

Június

Képességfejlesztés: Testtartást javító és légzőgyakorlatok. Útmutatások az otthoni testedzéshez!

Atlétika: Futó-, dobó-, ugróversenyek.

Labdarúgás: Ötletjáték.

TERMÉSZETTUDOMÁNYOS ALAPISMERETEK**Célok és feladatok****Célok:**

- **Komplex szemléletmód** kialakítása, melynek segítségével a tanulók képesek lesznek a megfelelő szintű tantárgyi koncentrációra további tanulmányaik során. Így a transzfer-hatás is pozitívan befolyásolhatja teljesítményüket, főként a 10-11. évfolyamokon.
- A kísérletezés-megfigyelés-magyarázat-következtetés tevékenységsorán alapuló **természettudományos gondolkodásmód** kialakítása, erősítése. Ez a tanulás hatékony segítése mellett személyiségük fejlesztésére is jótékony lehet, hiszen fontos, hogy döntéseiket a későbbiekben a tényekből, tapasztalatokból kiindulva hozzák meg.
- A **problémamegoldó készség**, a **kreativitás** fejlesztése. Ezt az önálló, illetve kis csoportos órai és kollégiumi feladatok kitűzésével, azok segítségével, értékelésével tehetjük még hatékonyabbá.
- **A környezettudatos magatartás, az ökológiai szemléletmód** kialakítása és erősítése a „Gondolkodj globálisan – cselekedj lokálisan” elv értelmében. Ne csupán problémaérzékenységre neveljük a diákokat, hanem láttassuk velük a – ma már egyre nyilvánvalóbb – megoldások lehetőségeit is. (Itt feltétlenül rá kell mutatnunk arra is, hogy nem a tudomány fejlődése okolható a környezet rombolásáért, hanem azok, akik felelőtlenül, a kellő ismeretek hiányában alkalmazzák az élővilágot károsító anyagokat és technológiákat.)
- **Európához való kötődésünk** kihangsúlyozása, összekapcsolva **nemzeti önbecsülésünk** erősítésével. (Erre jó lehetőséget jelent pl. ismert, kiváló magyar tudósok életének és munkásságának rövid bemutatása.) Mutassunk rá a szellemi tőke, a kiművelt emberfők minél nagyobb számának fontosságára, mert ezeknek a jelenleginél jóval fontosabb szerephez kell jutniuk hazánk sorskérdéseinek megoldásában.
- Mindezek szellemében a tanulók **kedveljék meg a természettudományokat**.

Feladatok

A természettudományos tárgyak ismeretanyagának mennyisége és a heti óraszám korlátozott volta alapos és átgondolt válogatást igényelt a tananyag összeállításánál. A könnyebb áttekinthetőség, az ismeretek rendszerezése és az eklektikus jelleg ellensúlyozása céljából az anyag **négy fő témakörre** (víz, fény, levegő, kőzetek) bontottuk. A fejezetekben arányosan kapott helyet a természetföldrajz, a fizika, a kémia, a biológia és a környezetvédelem. (Az egyes témakörökben általában ebben a sorrendben szerepelnek az előbb említett tantárgyakkal kapcsolatos ismeretek.)

Fejlesztési követelmények

- A tanulók legyenek tisztában az alapvető fogalmakkal, összefüggésekkel, értsék meg ezek lényegét és megfelelő módon tudják is alkalmazni megadott vagy általuk keresett példákban keresztül.
- Egy adott jelenséget legyenek képesek különböző (tantárgyi) szemszögből is értelmezni, ugyanannak a ténynek többoldalú magyarázatát megadni.
- Tudjanak egyszerűbb kísérleteket elvégezni, kísérleti eszközöket használni, megfigyeléseiket írásban és szóban megfogalmazni. Tapasztalataik alapján próbálják meg értelmezni a látottakat, tudjanak belőlük következtetéseket levonni.
- Legyenek képesek (bizonyos nehézségű) kreativitást igénylő problémafeladatok önálló megoldására a tanórákon, vagy otthoni munkájuk során.
- Tanulják meg azt, hogy hol, milyen módon juthatnak hozzá a szükséges adatokhoz a nyomtatott, illetve elektronikus információhordozókon keresztül.
- Mondanivalójukat a magyar nyelv szabályainak megfelelően, érthetően és szabatosan legyenek képesek megfogalmazni, szóban és írásban egyaránt.
- Legyenek képesek megfelelően orientálódni térben és időben az anyag elsajátítása során.
- Megfelelően alkalmazzák és váltják át az adott mértékegységeket.

9. évfolyam

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás és képességterületek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Bevezetés (3 óra)	A természettudományok egységéről és szemléletmódjáról	- Ismerkedés a tantárggyal - A kísérletezés módszerei - Balesetvédelmi tudnivalók - Információszerezés a könyvtárban	Közös megbeszélés, példák gyűjtése csoportonként. Tanulói kísérletek a tárgy komplex jellegének bemutatására. Az információkeresés különböző módszereinek egyéni és csoportos gyakorlása nyomtatott és elektronikus információhordozókról	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok	Természettudományos kompetencia Digitális kompetencia Hatekony és önálló tanulás Anyanyelvi kommunikáció.	Informatika Ember a természetben
2. A víz (10 óra)	a) Földünk: a víz bolygója b) A víz tulajdonságai c) A víz, mint élőhely	- A víz megjelenési formái és körforgása - A víz felszínformáló munkája - A víz fizikai és kémiai sajátosságai - A felhajtóerő és következményei - Az oldatok jellemzői - A kémhatás, minőségi és mennyiségi kimutatása - A vízi élőlények, életformák jellemzői - A vízszabályozás és következményei - A vizek szennyezése és tisztítása	Topográfiai ismeretek elmélyítése. Játékos formában („Leg”-ek kikeresése, „ország-város”, „térkép-kirakós” ...) Tanulói kísérletek (archimedes-i hengerpárok, oldatkészítés, Cartesius-bűvár, különböző sók kémhatásának kimutatása csempés kísérletekkel, „pH-pánsíp” készítése vöröskáposzta levél) Egyéni, vagy kiscsoportos vizsgálódás a vízparton, akváriumi élőlények, vízminták mikroszkópos vizsgálata. Beszélgetés, közös elemzés: a vízszabályozás élőnyei és hátrányai Kísérletező hétfélegken (terepgyakorlat, múzeumlátogatás)	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos Digitális Hatekony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia	Matematika Ember és társadalom Ember a természetben
d) A víziről tanultak rendszerezése	- Összefoglalás - Kiselőadások - Ellenőrzés	Referátumok, prezentációk és értékelések				

3. A fény (8 óra)	a) Csillagászat	- A Világegyetem - A Naprendszer - A fény tulajdonságai	Beszélgetések: az Univerzum keletkezésével, a különböző tudományos és teremtési elméletek kapcsolatáról ismeretterjesztő filmekben látottak megvitatása. Látékos vetélkedők (asztrológia, űrkutatás, alkímia)	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció. Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia Digitális kompetencia Hatékony és önálló tanulás	Matematika Ember és természetben Ember és társadalom
b) Optika	- Optikai eszközök és alkalmazásaik - A fény útja optikai különböző optikai eszközökön	Tanulói kísérletek optikai eszközökkel, különböző fénytörő közegekkel, mikroszkópokkal				
c) A fény szerepe	- A fény hatása az élőlényekre a bioszférában - Fosszilis és alternatív energiaforrások	A különböző energiafélések alkalmazásának előnyei és hátrányai: a téma kiscsoportos megvitatása				
d) A fényről tanultak rendszerezése	- Részösszefoglalás rendszerezése - Kiselőadások	Referátumok, prezentációk és értékelésük				
4. A levegő (8 óra)	a) Az atmoszféra	- A légkör szerkezete, összetétele, jelentősége - A légáramlások	Tanulói kísérletek a benne maradás hétvégén, látogatás a Planetáriumba, a Csodák Palotájába	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk	Természettudományos kompetencia Matematikai kompetencia Digitális kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás	Ember a természetben Matematika Ember és társadalom
b) A gázok tulajdonságai	- A gáz halmazállapot sajátosságai - Gázok állapotváltozásai, munkavégzése	Tanulói kísérletek (légáramlás okozta vákum, különböző gázok fejlesztése csempés kísérletekkel, robbanó „Kinder-meglepítés” ...)				
c) A légkör, mint élettér	- A levegőt meghódító, felhasználó élőlények és sajátosságai - A légszennyezés problémái	Egyéni kiscsoportos gyűjtőmunka („szárnyaló termékek és magvak, madártollak, „beszédés” rovar- és madármevek) madár csőr- és lábkiakó, rovar- „puzzle”, madárhang- párosítás, zuzmóterkép, pollencsapda bagolyköpet- „kollektió” készítése Tanulói kísérletek, madármegfigyelés, madáretetés, állatkerti látogatás a benne maradás hétvégén				

5. A kőzetek (5óra)	d) A levegőről tanultak áttekintése a) A Föld kérge	- Kiselőadások - Részösszefoglalás - Ellenőrzés - Bolygónk és kérgének szerkezete - A földrengés és a vulkáni tevékenység	Kiscsoportos foglalkozások: („Kontinens-kirakó”, „vulkánvadászát”, kéreg –kvíz)	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk	Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás	Ember a természetben Ember és társadalom Szociális és állampolgári
	b) Kőzetek, ásványok	- A kőzetek legfontosabb típusai - A mészkő és jelentősége	Tanulói munkáltatás: kőzetek és mészvázás állapotok maradványainak felismerése, összehasonlítása Különböző anyagok (pl. szikso, sütőpor, kréta, tojáshej stb.) karbonáttartalmának kimutatása			
	c) A kőzetek felszínén	- A talajok - A vizek keménysége	Talajok szerkezet- és pH-vizsgálata, vízkeménység mérése, kimutatása, vegyszeres vízlágyítás kis csoportokban Tanulói kísérletezés és terepnyelvény, ásványkiállítás, bányalátogatás a benmaradós hétvégéken Referátumok, prezentációk			
6. Tanév végi összefoglalás, ismétlés (3 óra)	d) A kőzetekről tanultak áttekintése	- Részösszefoglalás - Kiselőadások - Az év során tanultak lényegének áttekintése	Játékos kvíz- és problémamegoldások egyéni és csoportos megoldása			

Szemponatok a tanulók teljesítményértékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata. Az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. Formái:

- Folyamatos órai ellenőrzés és értékelés, például ellenőrző kérdések, gondolkodtató kérdések formájában vagy egy-egy gyakorlati részfeladat megoldása kapcsán.
- Szóbeli és/vagy írásbeli beszámoló egy-egy résztémából
- Kiselőadás, kísérlet bemutatás, írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján, ennek értékelése
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Vitaszituációkban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

Ajánlott irodalom

Tankönyvek:

- Dr. Kovács Lászlóné – Dr. Mészáros Rezsóné – Vízvári Albertné: Földrajz 7. (Geoszférák, Európán kívüli földrészek)
- Dr. Siposné Dr. Kedves Éva – Péntek Lászlóné – Horváth Balázs: Kémia 7. (Kémiai alapismeretek)
- Jámbor Gyuláné – Csókási Andrásné – Horváth Andrásné – Kissné Gera Ágnes: Biológia 7. (Tájak és életközösségek)
- Kleininger Tamás: Földrajz 7. (Csillagászat) (Konsept – H kiadó, Piliscsaba)
- Hűbér Magdolna: Fizika az általános iskola 8. osztálya számára (Konsept – H kiadó, Piliscsaba)
- Villányi Attila: Kémia II. (Szervetlen kémia) (Calibra Könyvek, Műszaki Könyvkiadó 1999.)
- Oláh Zsuzsa: Biológia I. (Állatok és növények) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest)

Ajánlott irodalom:

A természetföldrajzi részekhez:

- Susanna van Rose: Tűzhányók (Park Kiadó Budapest, 1994)
- Felix R. Pakuri: A Föld krónikája (Officina Nova, 1991)
- Dr. Scholz Gábor: Kövületek. Búvár Zsebkönyvek (Móra Kiadó, Budapest, 1974)
- Reviczky Béla: A Föld: Lenyűgöző bolygónk Reader's Digest Kiadó, Budapest, 2004

A fizikai részekhez:

- Patrick Moore –Iain Nicolson: A Nap és bolygói (Helikon Kiadó, Budapest, 1992)
- Lukács Ernőné – Péter Ágnes – Tarján Rezsóné: Tarkabarka fizika (Móra Kiadó, Budapest, 1977)
- Mitchell Wilson: Az energia (Műszaki Kiadó, Budapest, 1977)
- Öveges József: Kis fizika I (Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995)

A kémiai részekhez:

- Balázs Lórántné: Kémiai kísérletek (Móra Kiadó, Budapest, 1986)
- Pető – Szabadváry: A kémia nagy pillanatai (Móra Kiadó, Budapest, 1980)
- Ralph E. Lapp: Az anyag (Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1979)

A biológiai részekhez:

- Bognár Antal: Sír a Tisza (Masszi Kiadó, Budapest, 2000)
- Gerald Durrel: Az amatőr természetbúvár (Gondolat Kiadó, Budapest, 1978)
- USBORNE: Az élővilág enciklopédiája (Park Kiadó, Budapest, 1993)
- Robert Snedden: Az élet (Magyar Könyvklub, Budapest, 1998)
- USBORNE: Természettudományi Kisenciklopédia (Park Kiadó, Budapest, 1993)

KOMPLEX HUMÁN ISMERETEK

Célok és feladatok

Célok:

A történelem alapvető korszakainak áttekintésével olyan szintre hozni a tanulók múltismeretét, melyre ráépíthető a gimnáziumi történelem tantárgy. Az események közül csak a legmeghatározóbbakat kell kiemelni, nagy hangsúlyt kell kapnia történelem folyamatszerűségének, a sokoldalú összefüggések bemutatásának. A korszerű történelemszemléletnek megfelelően törekedni kell arra, hogy az adott korszakot a tanuló minél nagyobb teljességben lássa: életmódtörténet; az irodalom-, zene- és

képzőművészet - történet néhány kiemelkedő alkotása kapcsolódjon egy-egy történelmi korhoz, esetenként ez álljon a középpontban. A tanuló ismerje föl, hogy múlt - jelen - jövő egymástól elválaszthatatlanok.

Feladatok

Anyanyelvi kompetencia: Hallott és olvasott szöveg értése, szóbeli és írásbeli szövegalkotás különböző beszédhelyzetekben, az érvelés képessége, az esztétikai minőség iránti tisztelet.

Idegen nyelvi kompetencia: A kulturális sokféleség iránti érdeklődés, annak tiszteletben tartása.

Matematikai kompetencia: Grafikonok, táblázatok alkalmazása.

Természettudományos kompetencia: Fenntartható fejlődés, felelősségteljes magatartás.

Digitális kompetencia: Az IST kritikus használata az információszerezés terén, használata a kommunikációban.

Hatékony, önálló tanulás: Kitartó tanulás. Tanulásszervezés. IST eszközök használata. Saját tanulási stratégia. Együttműködés a társakkal, a tudás megosztása.

Szociális és állampolgári kompetencia: A társadalmi folyamatok, struktúrák, a demokrácia alapelveinek ismerete. Beilleszkedés a közösségbe. A közjó iránti cselekvő elkötelezettség. Tolerancia. Szolidaritás.

Kezdeményezőképtesség és vállalkozói kompetencia: Tervezés. egyéni és páros, csoportos munkavégzés. Értékelés. Kreativitás fejlesztése.

Esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség: Befogadás és önkifejezés – különböző művészeti ágakban.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Énkép, önismeret: Önmegismerés, önkontroll, önállóság, az önfejlesztés igényének és képességének fejlesztése.

Hon- és népismeret: Fejlődjön a tanulóban az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza, a nemzet múltjának, jelenének ismerete, értékeinek tisztelete. Legyen harmonikus kapcsolatban a természeti és társadalmi környezettel, alakuljon ki benne kötődés, nemzettudat.

Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra: Fejlődjön a tanuló európai identitástudata, az egyetemes emberi civilizáció értékeinek megbecsülése.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés: Az aktív állampolgári magatartáshoz szükséges részképességek fejlesztése a tanuló aktív részvételére építő tanítás- és tanulásszervező eljárásokkal (pl. együttműködés képessége, konfliktuskezelés stb.).

Gazdasági nevelés: A fenntartható fogyasztás és az egyéni érdekek kapcsolatának felismerését kell elősegíteni a tanulóknál.

Környezettudatosságra való nevelés: A tanuló környezetkímélő magatartásának kialakítása, fejlesztése.

A tanulás tanítása: Feladat a motiváció fejlesztése, változatos tanulási módszerek, szinterek megismertetése a tanulókkal, a gondolkodási képességek fejlesztése.

Testi és lelki egészség: A konfliktuskezelés, az együttműködési képesség, az önérdék érvényesítésének a fejlesztése.

Felkészülés a felnőttléti szerepeire: Önismeret fejlesztése többféle tevékenységi lehetőség biztosításával.

Fejlesztési követelmények

A tantárgynak elsősorban a tanuló komplex látásmódját kell fejleszteni, azt a képességet, hogy felfedezze a hasonlóságot látszólag egymástól távol eső jelenségekben. Ki kell alakítania benne azt a törekvést, hogy a felszín mögött keresse a lényegi meghatározókat.

Továbbá fejleszteni kell a térbeli és időbeli tájékozódó képességet, az ismeretszerzési és -feldolgozási képességeket, a történelmi források önálló és kritikus értelmezését, a pontos fogalomhasználatot, a szóbeli és írásbeli (teszt és esszé) kifejezőképességet. A tananyag - feldolgozás folyamatában a tanuló sajátítsák el a könyvtári (elektronikus információhordozók is) információgyűjtés és felhasználás képességét (szakkönyvek, lexikonok, atlaszok).

9. évfolyam

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességtérületek	Fejlesztendő kulcskompetencia
1. Történelemtudomány és művészetek 4 óra	a) Mi a történelem? A történelem forrásai	A történelemtudomány tárgya, íratlan és írott források, a forráselemzés szempontjai	Beszélgetés, vita, csoportosítási feladat, forráselemzés Otthoni gyűjtőmunka: tárgyak, fényképek, levelek, családfa, családátörténetek, interjúk – kiállítás a kollégiumban	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás
	b) Segédtudományok	Régészet, zászlótan, címertan, éremtan, inszigniológia, esetleg egyéb segédtudományok	Tanári előadás, rajzok készítése, filmek – régészetről, a magyar koronázási jelvényekről Múzeum- és levéltár-látogatás, gyűjtőmunka: könyvtár, internet, pl. a magyar címer változásai, más országok zászói, címerei	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	c) Tájékozódás az időben	Időszámítások, évszázad, évezred, a nagy történelmi korszakok	Ismeretek föllelvenítése, időszalag készítése, rajta események elhelyezése – csoportmunka, Időutazás – dramatikus játékok Gyűjtőmunka: internet, könyvtár – régi korok időmérő eszközei	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	d) Mi a művészet? Művészeti ágak 5 óra	A művészetek születése, alkotó és előadó művészetek, korstílusok, stílusirányzatok	Ismeretek föllelvenítése, tanári előadás, vita, csoportosítási és összehasonlítási feladatok (pl. ugyanaz a téma különböző korokba, különböző művészeti ágakban), játékos versírás, rajz, festmény készítése Színház- koncert- és képtárlátogatás	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	

2. Ókor 3 óra	a) Az ókori Kelet, Hellasz, az ókori Róma b) Mitoszok, mitológia; c) Az írás kezdetei: a képrástól a betűírásig	Gazdaság – társadalom – az állam: államformák, politikai berendezkedések Politeizmus, monoteizmus, példák a legjellemzőbb mítosztípusokra, összehasonlításuk A Biblia A sumer, az egyiptomi írás, a betűírás	Ismeretek föllevenítése, térképolvasás, ábrák értelmezése, összehasonlítás, szövegelemzés és vázlatkészítés, helyzejtétekok Projektmunka - prezentáció Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, szövegértési- alkotási feladatok, helyzejtétekok, páros munka: képek és bibliai történetek párosítása Gyűjtőmunka: a Bibliához kapcsolódó, ma is használt állandósult szó szerkezete, bibliai témájú zeneművek - zenehallgatás Ismeretek föllevenítése, tanári előadás Könyvtár, internet: a magyar rovásírás Ékirásos agyagtáblák, rovásírásos feliratok készítése	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
3. Középkor (476 – 1640) 7 óra	a) Korai és virágzó feudálisizmus, az újkor kezdete	Gazdaság – társadalom – politikai berendezkedés változásai a középkorban	Ismeretek föllevenítése, térképolvasás, ábrák értelmezése, összehasonlítás, szövegelemzés és vázlatkészítés, helyzejtétekok	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

	b) Kereszténység és egyház.	A kereszténység szerepe a középkori ember világképében, nyugati és keleti egyház, egyházi hierarchia, szerzetesrendek	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, összehasonlító vázlat készítése – páros munka, helyzetjátékok Film: Napfivér, Holdnővér	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés
	c) A lovagi élet	A lovag, lovagi tornák, a lovagi eszmény, lovagi költészet	Forráselemzések: szövegek, képek Film: Ivenhoe	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés
	d) A középkori falu és város	Faluserkezet, gazdálkodási eszközök és módszerek, a középkori város képe, önkormányzat, céhek	Forráselemzések: szövegek, képek, ábrák Kézművesség: szövés, kerámia, mézeskalács, nemez stb	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés
	e) A magyar államalapítás. Árpád-kor	Géza és I. István, I. László és Könyves Kálmán, a tatárjárás	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, térképolvasás, ábrák értelmezése, összehasonlítás, szövegelemzés és vázlatkészítés, helyzetjátékok Az István, a király c. rockopera valamely előadásának megtekintése	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés
	f) A középkori magyar állam virágzása és bukása	Az Anjouk, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi Mátyás, az ország három részre szakadása	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, térképolvasás, ábrák értelmezése, összehasonlítás, szövegelemzés és vázlatkészítés, helyzetjátékok Műsoralkotás: a Hunyadiak a magyar irodalomban, a műsor bemutatása	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés

			Román, gótika, reneszánsz	Multimédiás előadás Kirándulások a magyarországi román, gótika, reneszánsz emlékeihez – fényképek készítése, kiállítás	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	g) Korstílusok, stílusirányzatok a korszakban		Elő szövegemlékeink, részletek a Margit-legendából, Janus Pannonius egy verse	Szövegelemzések Gyűjtőmunka: magyar szentek	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
4. A polgári átalakulás kora (egyetemes, 1640 - 1871) 7 óra	a) A nagy földrajzi felfedezések		Előzmények, a legjelentősebb felfedező utak, gazdasági-társadalmi-politikai következmények	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, térképolvasás, ábrák értelmezése, összehasonlítás, szövegelemzés és vázlatkészítés, helyzetjátékok Film: 1492	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Eszétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség Idegen nyelvi kommunikáció
	b) Polgári forradalmak Nyugat-Európában, az USA születése		Az angol, francia polgári forradalom és a függetlenségi háború – célok és eredmények	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, térképolvasás, a kapcsolódó legjelentősebb dokumentumok néhány részletének elemzése – szövegértési feladatok: csoportmunka Gyűjtőmunka: az események kiemelkedő személyei	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	c) Régiók Európában		Európai munkamegosztás és következményei	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, térképolvasás, ábrák értelmezése	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	

	d) A kapitalizmus gazdasága, társadalma	Manufaktúrák, gyárak, polgárság, munkásság	Ismeretek fölelevenítése, tanári előadás, összehasonlító vázlat készítése – páros munka, helyzetjátékok	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	e) A polgári állam	A polgári demokrácia jellemzői, változatai	Ismeretek fölelevenítése, tanári előadás, ábrák értelmezése, összehasonlítás, helyzetjátékok Látogatás a Városházán, ismerkedés az ott folyó munkával	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	f) Ipari forradalmak	I. és II. ipari forradalom – folyamata, a legjelentősebb találmányok, társadalmi következmények	Prezentáció Projektmunka	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	g) Korstílusok a korszakban	Barokk, klasszicizmus és romantika	Multimédiás előadás Kirándulások a magyarországi barokk, klasszicizmus és romantika emlékeihez, fényképek készítése – kiállítás	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
5. A polgári átalakulás folyamata Magyarországon (1689 - 1867) 4 óra	a) Előzmények (a XVII-XVIII. századi Magyarország)	A török kiűzése, Magyarország a Habsburg Birodalomban	Ismeretek fölelevenítése, tanári előadás, térképek, ábrák értelmezése,	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Esztétikai-művészeti

	b) A reformkor. 1849/49	A „haza és haladás” programja – Széchenyi és Kossuth, forradalom és szabadságharc – célok és eredmények	Ismeretek fölelevenítése, tanári előadás, szöveges források elemzése, összehasonlító vázlat készítése – páros munka, helyzetjátékok 1848/49-es emlékhelyek környékünkön: gyűjtőmunka, kirándulások, fotók készítése - kiállítás	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	c) A kiegyezés	A dualista államszerkezet – előnyök és hátrányok	Ismeretek fölelevenítése, tanári előadás, ábra értelmezése,	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
d) Művészet és politika kapcsolata – a magyar barokk idején és a 19. században	Zrínyi Miklós: Az Török áfium... - részletek, a nyelvújítás, Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi egy-egy közéleti témájú verse, Jókai: A kőszívű ember... - részletek	Ismeretek fölelevenítése, tanári előadás, szövegelemzések, összehasonlító vázlat készítése Erkel – Egressy - Katona: Bánk bán: operalátogatás vagy részletek az operafilmből	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés		

6. A „modern világ” születése (1871 - 1918) 4 óra	a) A dualizmus kora	Gazdaság és társadalom változásai a korszakban	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, táblázatok elemzése Gyűjtőmunka: magyar tudósok, feltalálók a korszakban	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Eszétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség
	b) Az első világháború	A két szövetségi rendszer, a háború legjelentősebb frontjai, a Párizs környéki békek, a trianoni béke	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, térképek, ábrák értelmezése Gyűjtőmunka: új harci eszközök Film: részletek a Trianon c. filmből	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	c) A klasszikus modernség irányzatai	Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió, realizmus, naturalizmus	Multimédiás előadás Kirándulás Budapestre: Nemzeti Galéria, szecessziós épületek	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	d) Fordulat a magyar kulturában	Ady és Móricz egy- egy műve, a Nyugat, a nagybányai iskola, Csontváry, Bartók Béla valamely műve	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, műelemzések Illusztrációk készítése valamely elemzett irodalmi vagy zeneműhöz	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	

7. A XX. század problémái 6 óra	a) Diktatúrák születése	A kommunista Szovjetunió és a náci Németország – az eszmék és a politikai berendezkedések hasonlóságai és különbségei	Ismeretek fölelevenítése, tanári előadás, szöveges és képi források, filmrészletek elemzése, összehasonlító vázlat készítése	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképes és vállalkozói kompetencia Eszétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
	b) A II. világháború	A II. világháború előzményei, szövetségi rendszerek, célok, néhány nevezetes ütközet, lezárása	Ismeretek fölelevenítése, tanári előadás, térképek, szöveges és képi források, filmrészletek elemzése, Film: valamely holocaustról szóló film megtekintése	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	c) A kétpólusú világ és összeomlása	A hidegháború A Szovjetunió és a keleti tömb összeomlása	Ismeretek fölelevenítése, tanári előadás, szöveges és képi források, filmrészletek elemzése, összehasonlító vázlat készítése	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	d) Magyarország: mozgáster vagy kényszerpálya?	Óziriózsás forradalom, Tanácsköztársaság, a Horthy-korszak, Magyarország a világháborúban, a szovjet megszállás, a Rákosi-korszak, a Kádár-korszak és összeomlása	Gyűjtőmunka: új harci eszközök Film: Hair Ismeretek fölelevenítése, tanári előadás, szöveges és képi források, filmrészletek elemzése, viták, helyzejtételek	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	e) Az avantgard	Kubizmus, expresszionizmus, dada, szürrealizmus, konstruktivizmus	Otthoni kutatómunka: „családi emlékkönyv” a 20. század 2. feléről Multimédiás előadás	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	

	f) A jelenkor néhány problémája a világban és Magyarországon	Pl.: fenntartható fejlődés, demográfiai problémák, „civilizációk harca”, szegénység, szegregáció stb.	Beszélgetés, vita, ábrák, táblázatok, szövegek, filmrészletek elemzése, fogalmazás: Az én 21. századom Valamilyen kapcsolódó film megtekintése, látogatás egy nemzeti parkunkban	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	g) A 20. század, a jelenkor eseményeinek problémáinak megjelenése a művészetekben	Pl. József Attila, Radnóti Miklós, Orkény István, Sütő András egy-egy műve	Műelemzések, dramatizálás, fiktív riport készítése Film: A Legyek ura	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
Összefoglaló órák, számonkérések a témakörök végén, tanév végi összegzés 3 óra				Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	

Szemponatok a tanulók teljesítményértékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás eredményességének) vizsgálata.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók teljesítményének osztályzattal vagy szöveges formában történő értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Szóbeli és/vagy írásbeli beszámoló egy-egy résztémából
- Témazáró dolgozatok írása, értékelése
- Kiselőadás, írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján, ennek értékelése
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése
- Szituációs játékok (történetek, népszokások eljátszása), vitaszituációkban való részvétel, kézműves tevékenységek stb. írásbeli, szóbeli értékelése
- Projekt munkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése

Tankönyvek

Használhatók a forgalomban lévő 5-8. évfolyamos történelemkönyvek megfelelő fejezetei, különösen az összefoglaló részek, továbbá az életmód-, művelődés- és művészettörténeti fejezetek.

Történelmi atlaszok.

Művelődéstörténeti atlasz.

TANULÁSMÓDSZERTAN ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

Célok és feladatok

A tanulási módszerek és a kommunikálás megfelelő formáinak tanítása mindig is az iskola alapvető feladatai közé tartozott. A XX. század második felétől a tudomány rohamos, szinte robbanásszerű fejlődése nehéz feladat elé állította az iskolákat: a világról való tudás átadása és az oktatás tömegesedése az ismeretközpontúság felé mozdította a tantervkészítőket - az alapképességek biztos birtoklása, a tanulási módszerek magától értetődő megtanítása, a kommunikációs kultúra gondozása háttérbe szorult. Nem látszik remény arra, hogy ez a helyzet a közeljövőben megváltozzon, ezért külön órakeretet szükséges teremteni arra, hogy a tanulóval és a kommunikálással kapcsolatos alapképességeket az életkornak megfelelő *eszköztudás* szintjére fejlesszük.

Az „Arany János modul”, *Tanulásmódszertan és kommunikáció* és az *Önismeret* tantárgyak öt éven keresztül való tanítása lehetőséget kínál személyiségük teljesebb kiművelésére, kiteljesítésére.

A *tanulásmódszertan* feladata azoknak a tanulási módszereknek és annak a szemléletmódnak a megtanítása, amelyek bármely tantárgy eredményes tanulásához felhasználhatók, és tanulóink további tanulmányainak sikeres teljesítéséhez is biztos alapot adnak. A tanulásmódszertan ezen felül az olyan tanulási részképességek, készségek, attitűdök fejlesztéséhez is teret biztosít mint a *figyelem, beszéd, olvasás, emlékezés, gondolkodás, önművelés* (az első években a hiányok pótlására, a továbbiakban pedig magas szintre való emelésükre helyezve a hangsúlyt). Ösztönzi a tanulókat arra is, hogy a tanulóval kapcsolatos problémáikkal szembenézzenek, azokra megoldást keressenek, a megismeréssel pozitív, örömteli viszonyt alakítsanak ki, a tanulást mindennapi életük ritmusába, szokásrendszerükbe megfelelően illesszék be, illetve megfelelően és célszerűen alakítsák ki tanulásuk mindennapi szokásrendszerét.

A *kommunikáció* tematikája szervesen kapcsolódik a magyar nyelv és irodalom tantárgy kerettantervéhez és helyi tanterveivel. Tanításának célja az, hogy hozzájáruljon a tanulóval összefüggő szóbeli és írásbeli műfajok készségszintű elsajátításához, gyakorlásához, és lehetőséget adjon néhány olyan kommunikációs terület élményszintű megismeréséhez is, amelyek kívül esnek a kerettantervi tartalmakon, azonban a mindennapi élet sikeres kommunikációjához nélkülözhetetlenek.

A 11. évfolyamon a *kommunikációs zavarokkal* és az ebből adódó konfliktusokkal, konfliktusoldó módszerekkel való foglalkozásra kerül sor. Ezt jól megalapozzák a kerettantervi tartalmak, amelyek azonban éppen csak érintik ezt a mindennapi életünkben alapvető területet. A kommunikációs zavarok keletkezésévei, megnyilvánulási formáival, mögöttes okaival, legyőzésük lehetséges útjaival, a konfliktusoldó és konfliktus-feldolgozó stratégiákkal, éleztelmelettel és életgyakorlattal való élményszerű, áttekinthető megismerkedés, problémaelemzés, a helyzetgyakorlatok és a játék jelentősen hozzájárulhat a tanulók lelki egészségének, kapcsolati kultúrájának javulásához, s ezzel a felszabadultabb élethez és tanulásához is.

A 12. évfolyam programja egy *kreatív írásgyakorlati* blokkot tartalmaz. A kreatív írás az angolszász oktatásban hagyományosan szereplő tantárgy, célja lehet a különböző írásbeli műfajok szabályainak megismertetése az üzleti levelezéstől a tudományos esszén keresztül a szépirodalom műfajáig. A tantervbe beépített blokkot azonban nem elsősorban az írástechnikai ismeretek elsajátítására javasolt használni. Az órák célja a csoportépítés, az írásbeli kommunikáció felszabadult gyakorlása, a komolyan vett játék, valamint a diákok kreativitásának, képzelőerejének és nyelvi készségének fejlesztése. Ezek alá sorolódnak be azok az egyébként hasznos ismeretek, amelyekről az irodalom- és nyelvtanórákon már tanultak a gyerekek.

A 13. évfolyam *retorikai gyakorlatai* az érettségire és a felvételi vizsgára való felkészüléssel összhangban a 11. évfolyamos kerettantervi anyagban tanult retorikai ismeretekre épül. Ezekre az órákon a diákok a szóbeli megnyilatkozást gyakorolják. Az

órák elméleti anyaga ismétlés; a gyakorlatok témájával az érettségi során megkövetelt tananyagból lehet választani. Az órák megtervezésénél figyelembe kellett venni, hogy az óráról órára való készülés minél kevesebb terhet rójon a vizsgák előtt álló diákokra. Ennek megfelelően kialakított az órakerkezet is.

ÓRATERV

Évfolyam	Tanulásmódszertan	Kommunikáció	Összesen
9. évfolyam	74 óra	-	74 óra
10. évfolyam	74 óra	-	74 óra
11. évfolyam	38 óra	36 óra	74 óra
12. évfolyam	38 óra	36 óra	74 óra
13. évfolyam	34 óra	30 óra	64 óra
Összesen	260 óra	102 óra	360 óra

Megjegyzés: a tanulással összefüggő kommunikációs műfajok készségi szintű elsajátítását az első két évben a tanulásmódszertan tananyaga tartalmazza (részletesebben lásd később)

A tanulás-lélektani és didaktikai alapelvek szerint az ismeretek, képességek és készségek elsajátításához a *tananyagfeldolgozás* és a *gyakorlás* intenzitásának optimumát kell megkeresni. Kellő súly és tartós motiváció nélkül a munka nem érheti el a szükséges hatékonyságot. Azokhoz a munkaformákhoz, amelyekkel a tanulásmódszertan és a kommunikáció dolgozik, a 45 perces órák és a heti egyszeri találkozás nem optimálisak. Amennyire lehetséges, törekedni kell 90 perces dupla órák tartására, illetve a heti többszöri találkozásra. Ez azzal jár, hogy a tantárgyak tanítására esetleg csak a tanév egy bizonyos időszakában, a tanév első felében, vagy esetleg csak első két-három hónapjában, esetleg a félévek első 4-6 hetében kerül sor. Ez nem jelent hátrányt abban az esetben, ha a tanultak gyakorlására a többi tantárgy tanítási óráin lehetőség nyílik (lásd később).

Óraelosztási variációk (további helyi változatok is kimunkálhatók az órarendi és a személyi feltételek ismeretében):

1. variáció

Évfolyam	Tanulásmódszertan	Kommunikáció	Összesen
9. évfolyam	Heti 2 óra	-	74 óra
10. évfolyam	Heti 2 óra	-	74 óra
11. évfolyam	Heti 2 óra (1. félév)	Heti 2 óra (2. félév)	74 óra
12. évfolyam	Heti 2 óra (1. félév)	Heti 2 óra (2. félév)	74 óra
13. évfolyam	Heti 2 óra (1. félév)	Heti 2 óra (2. félév)	64 óra
Összesen	260 óra	102 óra	360 óra

2. variáció

Évfolyam	Tanulás módszertan	Kommunikáció	Összesen
9. évfolyam	Heti 4 óra (1. félév)	-	74 óra
10. évfolyam	Heti 4 óra (1. félév)	-	74 óra
11. évfolyam	Heti 2 óra (1. félév)	Heti 2 óra (2. félév)	74 óra
12. évfolyam	Heti 2 óra (1. félév)	Heti 2 óra (2. félév)	74 óra
13. évfolyam	Heti 2 óra (1. félév)	Heti 2 óra (2. félév)	64 óra
Összesen	260 óra	102 óra	360 óra

3. variáció

	Tanulásmódszertan	Kommunikáció	Összesen
9. évfolyam	Heti 4 óra (1. félév)	-	74 óra
10. évfolyam	Heti 4 óra (1. félév)	-	74 óra
11. évfolyam	Heti 4 óra az 1-9. héten	Heti 4 óra a 10-18. héten	74 óra
12. évfolyam	Heti 4 óra az 1-9. héten	Heti 4 óra a 10-18. héten	74 óra
13. évfolyam	Heti 4 óra az 1-9. héten	Heti 4 óra a 10-18. héten	64 óra
Összesen	260 óra	102 óra	360 óra

Fejlesztési követelmények

A tanulási önismeret a tudás megszerzésének kiindulópontja, a reális célkitűzések feltétele. A tanulók rendszeresen visszatérő *teljesítménypróbakon* szembesülnek képességeik, részképességeik pillanatnyi szintjével, s ennek alapján vehetnek részt a kollégiumi individuális és kiscsoportos fejlesztőprogramokban. Saját belső lehetőségeik megismerése és elfogadása alapozza meg a tanulók elégedettségét és harmonikus életvitelét.

A tanulási nehézségek közös megfogalmazása, az azokra való megoldáskeresés az ösztönesség és az egyéni életproblémák megoldásának képességét fejleszti ki a tanulóknál.

A tanuláshoz való megfelelő viszony kialakítása, az első nyolc iskolai év esetleges kedvezőtlen hatásainak korrekciója, a beidegződött rossz reflexek feltárása, átformálása, a művelődés iránti belső vágy, a világ iránti érdeklődés, kíváncsiság felkeltése, a tudásvágy felébresztése és folyamatos táplálása, a nyitottság attitűdjének természetessé tétele az első év legfontosabb fejlesztési követelménye. Visszatekintés ez az általános iskolára és előrettekintés a következő évekre: a jó és rossz tapasztalatok összegyűjtése, rendszerezése, elemzése, az élmények, a sikerek és a kudarcok újraélése, a középiskolai célok fényében való transzformálása.

A tanulási ritmus a jó életritmus nélkülözhetetlen része. A kollégiumi életformához való kényszerű alkalmazkodás, a szűk mozgástér ellenére mégiscsak létező lehetőségek észrevétele, kihasználása, tágítása segíti a szabadságban való korlátozottság felismerését, elfogadását és belső meghaladását.

A tanulási szokások tudatosítása, jó szokások fölvétele, rosszak átalakítása a hatékony tanulás nélkülözhetetlen feltétele. A jó szokások elsajátításához *tanulási tanácsok* megfogalmazásán, megfogadásán, akarati megvalósításán át vezet az út. A helyes tanulási szokások a délelőtti iskolai tanulásra és a délutáni önálló tanulásra egyaránt vonatkoznak, s kialakításuk az első év alapvető feladata.

A tanulás módszereinek bemutatása és elsajátítása, a saját tanulási módszerek, eljárások kialakítása, rutinszerű gyakorlása a tanulás tanításának legkonkrétabb követelménye. Ez a szűk értelemben vett tanulásmódszertan, ennek veszi hasznát a gyerek közvetlenül és azonnal, s ezt a hasznosságot - szemben a többi fejlesztési követelmény hosszabb távú megvalósulásával - észreveszi maga is. Ezeknek a praktikus és egyszerű módszereknek az elsajátítása adja meg a tanulásmódszertan tanulásának hitelét.

A tanuláshoz szükséges alapképességek fejlesztése a közoktatás teljes időszakának, így a középiskolának is alapvető követelménye. Ezen alapképességek iskolai kibontakoztatása első fokon az alsó, majd a felső tagozaton történik, azonban korántsem fejeződik be ott. Minden életkornak megvannak e téren a maga tennivalói, s különös jelentőséggel bírnak a Tehetséggondozó Programban, ahol az előkészítő évben kell behozni a képességekben mint tanulási eszközökben levő lemaradásokat. A képességek tervszerű fejlesztése hosszú távú munka, amelyben nem nélkülözhető az iskola tantárgyi tanítási óráinak mint gyakorlótereknek a felhasználása (lásd később részletesebben).

A figyelem iskolázására rengeteg gyakorlattípus és gyakorlat szolgál. A tanulás közben való *helyes figyelem* kialakítása kondicionálással történhet. Olyan helyzeteket szükséges teremteni, amelyekben az élvezetes és egyszerű - vagy annak tűnő - feladatok csakis a figyelem egyirányú és teljes jelenlétével valósíthatók meg. A szétszórtság, a gondolati torlódások, az asszociációs parttalanság kialakulásában igen nagy szerepet játszik a gyermek környezete (az életmód, a családi életforma, a felgyorsuló világ dezorganizáló információzuhataga, az iskolai élet zaklatottsága), ami a figyelem egyirányú beállításának gyakorlásával ellensúlyozható. A gyakorlatok (melyek részben egyéni, részben közösségi, tehát együttműködést is kívánnak) nemcsak a figyelmi magatartás kedvező alakulásához járulnak hozzá, hanem játékos voltukból következően kellő *kedvet és hangulatot is teremtenek* a tanítási órákon a tananyaggal való elmélyültebb foglalkozáshoz.

A személyiség integritásához, a tanulási sikerekhez, s ezzel az elkötelezett és így önálló tanuláshoz igen nagymértékben járul hozzá az, hogy a gyerekek hogyan tudják előszóban megformálni, érzékletesen, ízesen közölni, előadni azt, amit tudnak. A *beszéd* fejlesztésének feladata magában foglalja a *beszédtechnika*, a *retorika* (szóbeli szövegalkotás), a *szereplés* gyakorlását és a *szó-kincsfejlesztést*.

A könnyed, jó szövegértéssel való *olvasás* képessége nélkül nem képzelhető el eredményes tanulás. Módszertanilag a *hangos olvasás* folyamatos gyakorlásával kezdődik a munka, amelyben a hallgatóság élvezetét kiváltó *interpretálásig* kell eljutni. A közösségben való olvasás különböző munkaformái kitűnő szórakozást is jelentenek, és a figyelmi gyakorlatokhoz hasonlóan kreatív és konstruktív tanulási légkört teremtenek.

A *néma értő olvasás* gyakorlását ugyancsak elégtelen a gyerekek spontán olvasására bízni. A gyakorlás legegyszerűbb formája, az „*elolvasom-eltakarom-elmondom*” (*3el*) módszere - osztályban, kiscsoportban, párban és egyedül - a tananyag feldolgozásának olyan módja lehet, amely időszakosan gyakorolva és gyakoroltatva hozzászoktatja a gyerekeket az olvasás közben való *teljes szellemi jelenlét*hez, a felelősséggel való olvasáshoz.

Az olvasási képesség fejleszthető számítógép felhasználásával is. A *dinamikus olvasás* elnevezésű olvasásfejlesztő program olyan olvasási magatartás kialakítását segíti, amelyre a szokásosnál sokkal nagyobb koncentráció jellemző, s ezzel egyszerre növelhető a szövegértés mértéke és az olvasás sebessége is.

Noha az *emlékezeti képesség* jelentősen függ az adottságoktól, bizonyos, hogy a memória gyakorlással jelentősen fejleszthető. A jó megőrzési struktúrák kisgyerekkorban szinte észrevétlenül alakíthatók ki, de ha ez akkor nem vagy csak részben történt meg, a tudatos figyelmet kívánó rögzítési módszerek megtanításával a nagyobbak is sok segítséget kaphatnak. A memória kapacitása a memoriterek helyes tanításával tágítható, s ez azzal a haszonnal is jár, hogy a kiválasztott szövegek igen közel kerülhetnek a gyerekekhez: az írott magyar kultúra belsőleg állandóan „kéznél levő” részét képezik. Ez összefügg a beszédképességgel, a megszólalás könnyedségeivel, a szótalálás gyorsaságával. Csak a helyes - személyre szabott - módszereket kell megtalálni, amelyekkel a memoriterek tanulása nem kellemetlen kényszer, hanem az akarati erők gyakorlásának nélkülözhetetlen módszere. A lényegkiemelési gyakorlatok, a kulcsszavak keresése, a kulcsszóvázat, a vázlatkészítés, a jegyzetelés írott és hallott szövegből, a gondolati térkép készítése olyan rögzítési eljárások, amelyek bármely tantárgy tanításának folyamatába beillenek, s amelyeket elsősorban a tanulásmódszertan órákon kell megtanítani, és a szaktárgyi órákon képességgé fejleszteni.

A *gondolkodás* fejlesztése érdekében a problémahelyzetek teremtése, kérdések megfogalmazása, a válaszkeresés, a gondolkodási sémákra és eredeti utakra való rávezetés a pedagógiai feladat, amely - teljesülése esetén - akkor is működteti a gyereket, amikor egyedül marad tanulnivalóival. Vagyis a helyes tanítás mintáját átélve helyesen, tehát gondolkodva fog tanulni. Ehhez nélkülözhetetlen a *fogalmakkal* való helyes bánásmód gyakorlása is, vagyis a fogalmak belső tartalmának feltárása, a meghatározás képessége, az árnyalt és pontos definícióalkotás képessége. Kisebbségi korban mellőzhető a gondolkodási minták, sémák átadása, a serdülőkorától az önálló problémamegoldással való kísérletezés kerül előtérbe.

A *kommunikáció tanításának fejlesztési követelményei* az első két évben átfedésben vannak a tanulásmódszertan beszédfejlesztési és a magyar nyelv és irodalom szóbeli és írásbeli kommunikációs követelményeivel. A tanulóval összefüggésben levő kommunikációs műfajok készség szintű elsajátíttatása a kommunikációs blokk egyik fejlesztési követelménye. A felsőbb években a kommunikációs zavarok tudatosítása, legyőzése, a konfliktuskezelési stratégiák megfogalmazásában és gyakorlásában, a hétköznapi élet kommunikációs gyakorlatában, a nem nyelvi kommunikáció eszközeinek elsajátításában és a metakommunikáció megismerésében való előrehaladás, valamint az íráskészség fejlesztése, az egyéni stílus megtalálása, az írásbeli együttműködés, az alapvető költészettani fogalmak alkotó átélése, valamint a nyilvános szereplésre való felkészülés módszertanában és gyakorlatában szerzett magabiztosság a fejlesztési cél.

A TANANYAG TARTALMA – TANULÁSMÓNSZERTAN

9. évfolyam

Ajánlott óraszám	Témakör	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1	1. TANULÁSI ÖNISMERET 1.1. Öröklődés és környezet	Amit hozunk és amit szerzünk. Adottságok, hajlamok, képességek, készségek. Lehetőségek, korlátok, tehetség, antitalentum. Önbizalom, akarat, siker, kudarc.	Beszélgetés, közös elemzés	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia	Ember a természetben Ember és társadalom
1	1.2. Önismeret	Önbizalom, akarat, siker, kudarc.	Beszélgetés, közös elemzés	Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia	Ember és társadalom
2	1.3. Tanulási diagnosztikai kérdőívek (önvizsgálat):	Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődésvizsgálat Tanulási típusok. Szeretett/nem szeretett tantárgyak.	Önértékelő kérdőívek felvétele, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika
2	2. TELJESÍTMÉNYPRÓBÁK 2.1. Kognitív képesség teljesítménypróbái	Hol tartok? Erősségeim, gyengeségeim. Figyelem: monotoniatűrés, jelkeresés, jelazonosítás. Emlékezet: szövegtanulás (vers, próza, algoritmus). Gondolkodás: fejtörő feladatok. Fejlesztés, önfejlesztés.	Kognitív képesség vizsgálatok elvégzése, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika Ember a természetben
2	2.2. Beszéd- és olvasás - teljesítménybeli próbák	Szöveggalgotás: félprodukív beszéd (történetmesélés). Spontán beszéd. Hangos kifejező olvasás: blattolás, felkészülés utáni felolvasás. Néma értő olvasás (szövegértés): válaszadás kérdésekre, lényegkiemelés.	Beszéd- és olvasás próbák végrehajtása, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika

2	3. TANULÁSI NEHÉZSÉGEK	A tantárgyak jellege: hasonlóságok, különbözőségek, sajátosságok. Tantárgyi szimpátiák, antipátiák és ezek eredete. Önfejlesztési tervek. Kölcsönös konzultáció.	Tanulási problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása, megvitatása	Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek
4	4. A TANULÁSHOZ VALÓ VISZONY	Az élet: tanulás Mire való, mire használható az iskola? Jó és rossz dolgok az iskolában. Tanulás és motiváció. Kíváncsiság, érdeklődés, tudásvágy, ambíció, életcélok. Tanulás és öröm	Közös beszélgetés Kis csoportok poszterprezentációt állítanak össze, ezek előadása, megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményező és vállalkozási kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk
2	5. A TANULÁS RITMUSA	Életritmus, életstílus Életrkri szakaszok, életkori feladatok. Egy nap ritmusa. Tanulás, pihenés, kikapcsolódás nap során.	Beszélgetés, közös elemzés	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Ember a természetben Ember és társadalom
4	6. TANULÁSI SZOKÁSOK	Szokások, szokásrend Szokásformálás: tartós törekvések, erős elhatározások. Jó szokások felvétele, rossz szokások átalakítása. Rendszeresség és kitartás.	Előadás, felveendő/megtartandó jó szokások és az elkerülendő/elhagyandó rossz szokások táblázatba foglalása, egyéni tervek készítése e szokásformálás megvalósítása érdekében (határidők, tevékenységek, megerősítések feltüntetésével)	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményező és vállalkozási kompetencia	Ember a természetben Ember és társadalom
2	7. TANULÁSI TANÁCSOK	Kísérletek, tapasztalatok, önreflexió. A tanulás külső körülményei: rend, csend, fény, munkahely, testhelyzet. A tanulás belső feltételei: A fizikai állapot karbantartása. A lelki harmónia megteremtése. Stresszkezelés.	A kedvező/kedvezőtlen (pl. zajos, sötét, rendetlen stb.) külső körülmények koncentrált munkára gyakorolt hatásának demonstrációja, a tapasztalatok megvitatása. A distressz koncentrált munkára gyakorolt kedvezőtlen hatásának demonstrálása időnyomással, szerepkonfliktusos helyzet demonstrálásával. Előadás a stresszkezelésről, gyakorlatok.	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk

2	<p>8. TANULÁSI MÓDSZEREK, ELJÁRÁSOK, TECHNIKÁK 8.1.-A módszerek szerepe</p>	<p>Hatékony, időtakarékos tanulás. „Eszköztudás”, napi rutin.</p>	<p>Vita, majd előadás a tanulás hatékonyságáról, az eszköztudásról és a napi rutintól</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció</p>	
2	<p>8.2. Ráhangolódás, hangulatteremtés</p>	<p>A munkakezdés nehézségei. Rendcsinálás, előkészületek, koncentrációs és meditációs gyakorlatok, vízfürdő, tónusfokozó gyakorlatok (gimnasztika, sztreccsing - feszítő gyakorlatok, jóga), légzési gyakorlatok. Időterv készítése, időmérleg, célmeghatározás, tantárgyi sorrend</p>	<p>Beszélgetés. Koncentrációs, meditációs, tónusfokozó és légzési gyakorlatok kipróbálása. Időterv, - mérleg készítése.</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk</p>
2	<p>8.3. Pihenés</p>	<p>A tevékenységváltások jelentősége. Kikapcsolódás, átkapcsolás-visszkapcsolás, lazítás. Relaxáció, autogén tréning, jóga: légzésgyakorlatok, ászanák. Egészség, betegség, alvás.</p>	<p>Beszélgetés és relaxációs gyakorlatok végzése</p>	<p>Természettudományos kompetencia</p>	
10	<p>8.4. Szövegfeldolgozási módszerek</p>	<p>Könnyű és nehéz szövegek. Aláhúzás, kulcsszavak kiemelése, szövegkiemelés. Vázlatkészítés, kulcsszöveztétel. Jegyzetelés írott szövegből. Kivonatolás. Elhangzó szövegjegyzetelése. Emlékeztető. Gondolati térkép készítése. Cím-meditáció, előregondolkodás, kérdések megfogalmazása, problémafelvetés, anyaggyűjtés, böngészés. A háromszori átolvasás. Tájékozódó olvasás (skimming). Áttekintés (holisztikus látásmód, rész és egész). Elemző olvasás. Ismétlő olvasás (futó olvasás). Kritikus olvasás. Kereső olvasás (skipping). Félhangos olvasás.</p>	<p>Tanulói kiselőadások, egyéni, páros, kiscsoportos gyakorlatok végzése</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	

		Utánaolvasás (többkönyvűség). Abraéértelmezés; táblázatos olvasás, képelemzés. Fogalom-meghatározás, definícióalkotás, leírás, körülírási eljárás, magyar-magyar szótár készítése, szótárzás, forráselemzés, csoportosítás, osztályozás.			
4	8.5. Felkészülés szóbeli szereplésre	A megszólalás feszültsége. Felelet, feleletterv, kutyanyelv. Tantárgyi beszámoló. Átfogó témavázlat. Témaismertetés, értekezés, kiselőadás. Vita, érvelés, hivatkozás, cáfolat. A lámpaláz leküzdése.	Tanulói kiselőadások, egyéni, páros, kiscsoportos gyakorlatok végzése	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	
4	8.6. Felkészülés írásbeli munka készítésére	A „műves munka” feltételei. Dolgozat, esszé, értekezés, tanulmány. Gondolati vázlat készítése. Egyéni kutatómunka. Íráskép, íráskészség.	Tanulói kiselőadások, egyéni, páros, kiscsoportos gyakorlatok végzése	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	
4	8.7. Ismerettrögzítés	Emlékezés, felejtés. Memorizálás, szövegtanulás, verstanulás, adatok és évszámok megjegyzése, imagináció, belső képkészítés, mnemotechnikák.	Tanulói kiselőadások, egyéni, páros, kiscsoportos gyakorlatok végzése	Természettudományos kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	
2	8.8. Önellenőrzés	Megtanulás, biztos tudás, jó alapok. Visszamonddás (elolvasás-elmondás), átfogalmazás (parafrazeálás). Próbafelelmondás, Magyarázat. Tanítva tanulás. Összegzés (tömrítés). Kérdézési vázlat.	Beszélgetés, gyakorlatok végzése	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	

4	<p>9. TANULÁSI RÉSZKÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE 9.1. Figyelem, beállítódás koncentrált munkára</p>	<p>Figyelem, beállítódás koncentrált munkára. Spontán és szándékos figyelem. Kondicionálás, figyelemfejlesztés</p>	<p>Tanulói kiselőadások; figyelemvizsgálatok, s eredményeinek megvitatása. Papír-ceruza gyakorlatok, ritmusgyakorlatok, megfigyelési gyakorlatok, csendgyakorlatok, szövegmondási gyakorlatok, koncentrációs játékok.</p>	<p>Természettudományos kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	
4	<p>9.2. Beszéd</p>	<p>Beszéd. Beszédtechnikai gyakorlatok (légzés, artikuláció, kiejtés). Szókincsfejlesztés. Szövegalkotás szóban.</p>	<p>Tanulói kiselőadások, a szereplési helyzet gyakorlása.</p>	<p>Természettudományos kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	
4	<p>9.3. Hangos, kifejező olvasás</p>	<p>Hangos, kifejező olvasás. Az értelmező olvasás eszköztrendszere. A felolvasás gyakorlása különböző műfajokban: felkészülés utáni olvasás, blattoló olvasás, saját szövegek felolvasása, meseolvasás.</p>	<p>Tanulói kiselőadások, olvasásgyakorlatok.</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	
2	<p>9.4. Néma, értő olvasás</p>	<p>Néma, értő olvasás. Szövegértési gyakorlatok. Az olvasás szellemi tényezőinek fejlesztése.</p>	<p>Tanulói kiselőadások, olvasásgyakorlatok.</p>		
4	<p>9.5. Emlékezet</p>	<p>Emlékezet A rövid, a középtávú és a hosszú távú rögzítés stratégiái. Memóriafejlesztés memoriterek tanulásával. Az ismétlések jelentősége, dinamikája.</p>	<p>Tanulói kiselőadások, a memóriába történő bevésés, tárolás, a memóriából történő előhívásra koncentráló gyakorlatok végzése.</p>	<p>Természettudományos kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	
2	<p>9.6. Gondolkodás</p>	<p>Gondolkodás. A problémamegoldó gondolkodás. Eltérő gondolkodási utak. Kreativitás a gondolkodásban. A fogalommeghatározás. A képzelet fejlesztése.</p>	<p>Tanulói kiselőadások, a problémamegoldó, a fogalomalkotó és a kreatív gondolkodást segítő gyakorlatok.</p>	<p>Természettudományos kompetencia Matematikai kompetencia Anyanyelvi kommunikáció</p>	

2	10. AZ ÖNÁLLÓ SZELLEMI MUNKA TECHNIKÁJA	Tájékozódás a könyvtárban. Anyaggyűjtés. Cédulázás, kivonatolás, jegyzetkészítés. Forrásjegyzék készítése. Szótárhasználat. A sajtó világa.	Könyvtárhasználati gyakorlatok.	Anyanyelvi kommunikáció
---	--	---	---------------------------------	-------------------------

10. évfolyam

Ajánlott óraszám	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1	1. TANULÁSI ÖNISMERET 1.1. Mennyit jutottunk előre egy év alatt?	Az elmúlt év tanulás módszertani tapasztalatainak áttekintése	Beszélgetés, közös elemzés	Anyanyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk Ember és társadalom
1	1.2. Önismeret	Önismereti skálák: önbizalom, akarat, siker-kudarc. Önértékelő lapok: viszonyulás, képességek, tanulási módszerek	Beszélgetés, közös elemzés	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Informatika Matematika
2	1.3. Tanulási diagnosztikai kérdőívek (önvizsgálat)	Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődésvizsgálat	Önértékelő kérdőívek felvétele, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Informatika Matematika
3	2. TELJESÍTMÉNYPRÓBÁK 2.1. Kognitív képesség teljesítménypróbái	Hol tartok? Erősségeim, gyengeségeim Figyelem: monotonia-tűrés, jelkeresés, jelazonosítás Emlékezet: szövegtanulás (vers, próza, algoritmus) Gondolkodás: fejtörő feladatok Fejlesztés, önfejlesztés	Kognitív képesség vizsgálatok elvégzése, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Informatika Matematika Ember a természetben

3	2.2. Beszéd- és olvasás teljesítménybeli próbák	Szóbeli szövegalkotás: félprodukív beszéd (történetmesélés). Spontán beszéd. Hangos kifejező olvasás: blattolás, felkészülés utáni felolvasás. Néma értő olvasás (szövegértés): válaszadás kérdésekre, lényegkiemelés.	Beszéd- és olvasás próbák végrehajtása, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Informatika Matematika
2	3. TANULÁSI NEHÉZSÉGEK	A tantárgyak jellege: hasonlóságok, különbözőségek, sajátosságok. Tantárgyi szimpátiák, antipátiák és ezek eredete. Önfejlesztési tervek.	Aktuális problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk
10	4. AZ EGYES TANTÁRGYAK TANULÁSÁNAK SAJÁTOSSÁGAI 4.1. Magyar nyelv és irodalom	Az irodalom szerete, az írásművek üzenete. Mit, mikor, miért és hogyan olvassunk (vers, széppróza, dráma)? A köznapitól az irodalmi alkotásig. Hogyan beszélgetünk irodalmi témákról, alkotásokról? Verselemzési módszerek. Írásművek szerkezete.	Tanulói kiselőadások, verselemzési módszerek gyakorlása	Anyanyelvi kommunikáció Eszétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Magyar nyelv és irodalom
10	4.2. Történelem	A történeti gondolkodás alapjai: múlt, jelen és jövő; a jelen mint történelem, kapcsolatunk a jellel: benne élni a történelemben; az emberiség történetének nagy trendjei, a történelmi folyamatok szemlélete: rész és egész; a történelmi megismerés forrásai, beszélő tárgyak, leletek, írásos emlékek, forráselemzés; a történelem kulcsszavai, kulcsszavazlat, vázlatkészítés, jegyzetelés; lényegmegragadás, támpontok a történelmi folyamatok elemzéséhez; az egyéni életutak története és történetisége, biográfia-kutatás, családtörténet, a nagy történelmi személyiségek történelemformáló szerepe, hatásuk titkai, háttére.	Tanulói kiselőadások, forrás-elemzési jegyzetelési módszerek gyakorlása	Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Eszétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Ember és társadalom
10	4.3. Matematika	A matematika világa, szépsége, kialakulásának rövid története, hasznossága, általános gondolkodás-fejlesztő hatása; a matematikai logika, gondolkodásmód alapjai, a matematikai képzelet; matematikai fogalmak elsajátítása, megértése; matematikai szövegek pontos felfogása, szöveges	Tanulói kiselőadások, matematikai szövegértési, adatrendezési, vázlatkészítési	Matematikai kompetencia	Matematika

10	<p>Idegen nyelv</p>	<p>feladatok megértése, értelmezése, adatainak írásos elrendezése, rendszerbe foglalása, vázlat- és rajzkészítés; matematikai meghatározások, szabályok, gondolkodási sémák; gondolkodási utak, konvergencia és divergencia gondolkodás, kreatív lehetőségek a feladatmegoldásban; geometriai eszközök használata, szerkesztési alapelvek; a gyakorlás jelentősége a matematika tanulásában.</p> <p>Az idegen szavak megtanulásának módszerei (alapelemek, egyénileg felépített rendszerek), az ismétlések jelentősége, szövegösszefüggésbe helyezés, jelentésváltozatok; nyelvtani szabályok megértése, bevésése, az alkalmazás gyakorlása, automatizmusok kialakítása; a helyesírás megtanulása, vizualizáció, gyakorlás diktálással, a gyenge pontok vizsgálata; fordítás idegen nyelvről magyarra és magyarról idegen nyelvre: a leggyakoribb hibák, az anyanyelvi tudás jelentősége, az értelem keresése, szótárhasználat, csoportmunka; a beszédgyakorlás alapelvei, a beszédfordulatok, állandósult szókapcsolatok bevésése, körülírás; a belső aktivitás jelentősége a nyelvtanulásban.</p>	<p>feladatok gyakorlása. Gondolkodást segítő módszerek gyakorlása.</p>	<p>Idegen nyelvi kommunikáció</p>	<p>Élő idegen nyelv</p>
10	<p>4.4. Fizika, kémia, biológia, földrajz</p>	<p>Természeti jelenségek megfigyelése, pontos leírása; kérdések megfogalmazása, hipotézisalkotás, kísérlet, következtetés; a tudománytörténet tanulságai; fogalomalkotás, fogalommagyarazat, definíciók és szabályok megfogalmazása, rögzítése, gondolattérkép készítésének gyakorlása, jegyzetelés; feladatmegoldási modellek, térképalkotás gyakorlata; táblázatok, ábrák, grafikonok olvasása.</p>	<p>Tanulói kiselőadások, a definíció és szabálytanulás módszereinek, a grafikus ábrák alkotásának, értelmezésének gyakorlása. Jegyzetelés gyakorlata.</p>	<p>Természettudományos kompetencia</p>	<p>Ember a természetben</p>
12	<p>5. KÉPESSÉGGONDOZÁS</p>	<p>A vitázás mint komplex képességfejlesztő tevékenység. A figyelem, a beszéd, az emlékezés, a gondolkodás fejlesztése vitával. A gondolat és a szó mint fegyver. A vitázás szabályai, a vita illemtana. Felkészülés a vitára. Állítások, tételek, tételek. Definíciók, tények, adatok, megfigyelések, összefüggések feltárása, ötletpörgetés, bizonyítás, érvelés, cáfolás. A helyes vitázási magatartás: az érzelmi egyensúly és az elfogultatlanság megteremtése magunkban.</p>	<p>Tanulói előadás, vita.</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk</p>

		A jó vita: igazságkeresés és eszmecsere. Tévtutak a vitázásban: csapda, manipuláció, hátsó szándék, érdekharc, szómágia, a tévedéshez való viszony (a győzelem/vereség kérdése).		
--	--	--	--	--

11. évfolyam

Ajánlott óraszám	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
0,5	1. TANULÁSI ÖNISMERET 1.1. Mennyit jutottunk előre egy év alatt?	Az elmúlt év tanulás módszertani tapasztalatainak áttekintése	Beszélgetés, közös elemzés	Anyanyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk Ember és társadalom
0,5	1.2. Önismeret:	Az elmúlt év tanulás módszertani tapasztalatainak áttekintése Önismereti skálák: önbizalom, akarat, siker-kudarac. Önértékelő lapok: viszonyulás, képességek, tanulási módszerek	Beszélgetés, közös elemzés	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	
1	1.3. Tanulási diagnosztikai kérdőívek (önvizsgálat):	Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődésvizsgálat	Önértékelő kérdőívek felvétele, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika
1	2. TELJESÍTMÉNYPRÓBÁK 2.1. Kognitív képesség teljesítménypróba	Figyelem: monotoniatűrűs	Kognitív képesség vizsgálatok elvégzése, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika Ember a természetben
1	2.2. Beszéd- és olvasás teljesítménybeli próbák	Szöbéli szövegaikotás: rögtönzés Hangos kifejező olvasás: blattolás Néma értő olvasás (szövegértés): válaszadás kérdésekre, lényegkiemelés	Beszéd- és olvasás- próbák végrehajtása, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika

2	3. TANULÁSI NEHÉZSÉGEK	Aktuális tanulási problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása. Önfejlesztési tervek.	Aktuális problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk
31	4. AZ OLVASÁSI HATEKONYSÁG NÖVELEDE, DINAMIKUS OLVASÁS	Az olvasási magatartás (olvasási dinamika), a szövegértés, a lényegmegragadás, az olvasási technika és az olvasási sebesség fejlesztése számítógépes programmal.	Számítógépes program (Dinamikus olvasás szoftver) alkalmazása	Anyanyelvi kommunikáció Eszéttikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség Digitális kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk

12. évfolyam

Ajánlott óraszám	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
0,5	1. TANULÁSI ÖNISMERET 1.1. Mennyit jutottunk előre egy év alatt?	Az elmúlt év tanulás módszertani tapasztalatainak áttekintése	Beszélgetés, közös elemzés	Anyanyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk
0,5	1.2. Önismeret	Önismerteti skálák: önbizalom, akarat, siker-kudarc Önértékelő lapok: viszonyulás, képességek, tanulási módszerek	Beszélgetés, közös elemzés	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Ember és társadalom
1	1.3. Tanulási diagnosztikai kérdőívek (önvizsgálat)	Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődésvizsgálat	Önértékelő kérdőívek felvétele, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika
1	2. TELJESÍTMÉNYPRÓBÁK 2.1. Kognitív képesség teljesítménypróba	Figyelem: monotóniaturés	Kognitív képesség vizsgálatok elvégzése, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika Ember a természetben

1	2.2. Beszéd- és olvasás- tejesítménybeli próbák	Szöbeli szövegalkotás: rögtönzés Hangos kifejező olvasás: blattolás Néma értő olvasás (szövegértés): válaszadás kérdésekre, lényegkiemelés.	Beszéd- és olvasás próbák végrehajtása, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika
2	3. TANULÁSI NEHEZSÉGEK	Aktuális tanulási problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása. Önfejlesztési tervek.	Aktuális problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása	Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk
8	4. KÉPESSÉGGONDOZÁS: a biográfia (életrajzi kisesszé- készítés) mint komplex kéességfejlesztő tevékenység	Alanyválasztás, elővázlat készítése, anyaggyűjtés, rendszerezés, szerkesztés, megírás, felkészülés az előadásra.	Tanulói (egyéni, páros vagy kiscsoportos) projektmunka	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom
23	5. A GONDOLKODÁS FEJLESZTÉSE	Tanulás és gondolkodás. Az emberi gondolkodás sajátosságai. Allati gondolkodás, emberi gondolkodás. Problémátudat. Kérdezői technikák. A problémamegoldó gondolkodás fázisai és technikái. Ötleagyjtás (brain storming). Fogalmak meghatározása, definícióalkotás. Gondolkodási szokások. A gondolkodás magatartás- és viszonyformáló perspektívái. A gondolkodás kultúrája, a gondolkodás legfontosabb irányjai. Alkotó feladatok (agytorna). A gondolkodás tanulása. Gondolkodási sémák és technikák (CCT, PNÉ, VÖT, ALT stb.). Gondolkodási játékok.	Tanulói előadások, poszterprezentációk. Kérdezői és problémamegoldó technikák, sémák gyakorlása.	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk

13. évfolyam

Ajánlott óraszám	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
2	1. TANULÁSI ÖNISMERET	Az elmúlt év tanulási módszertani tapasztalatainak áttekintése Önértékelő lapok: viszonyulás, képességek, tanulási módszerek	Beszélgetés, közös elemzés	Anyanyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk
1	2. TELJESÍTMÉNYPRÓBÁK 2.1. Kognitív képesség teljesítménypróba	Figyelem: monotóniaturús.	Kognitív képesség vizsgálatok elvégzése, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika Biológia
1	2.2. Beszéd- és olvasás teljesítménybeli próbák	Szóbeli szövegalkotás: rögtönzés Hangos kifejező olvasás: blattolás Néma értő olvasás (szövegértés): válaszdás kérdésekre, lényegkiemelés	Beszéd- és olvasás próbák végrehajtása, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika
2	3. TANULÁSI NEHEZSÉGEK	Aktuális tanulási problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása. Önfejlesztési tervek	Aktuális problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása	Kezdeményezőképeség és vállalkozási	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika
2	4. FELKÉSZÜLÉS AZ ÉRETTSÉGIRE 4.1. Általános elvek	Testi-lelki egyensúly, a lámpaláz leküzdése; időbeosztás; egyéni elmélyülés, közös munka; témavázlat, anyaggyűjtés, rendszerezés, lényeg és redundancia, bevezetés, tárgyalás, befejezés; gondolatterkép készítése, memorizálás; próbaérettségi	Előadás, beszélgetés. Demonstrációs jelleggel próbaérettségi bemutatása a csoportnak (szituációs játék)	Anyanyelvi kommunikáció Esztétkai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk
6	4.2. Tantárgyi sajátosságok 4.2.1. Magyar nyelv és irodalom	A tanító tanár elképzelései szerint	Beszélgetés, az érettségi vizsgán a tantárgyból várható feladattípusok gyakorlása	Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	Magyar nyelv és irodalom

6	4.2.2. Történelem	A tanító tanár elképzelései szerint	Beszélgetés, az érettségi vizsgán a tantárgyból várható feladattípusok gyakorlása	Szociális és állampolgári Kezdeményezőképesesség és vállalkozási kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Ember és társadalom
6	4.2.3. Matematika	A tanító tanár elképzelései szerint	Beszélgetés, az érettségi vizsgán a tantárgyból várható feladattípusok gyakorlása	Matematikai kompetencia Kezdeményezőképesesség és vállalkozási kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Matematika
6	4.2.4. Negyedik tárgy	A tanító tanár elképzelései szerint	Beszélgetés, az érettségi vizsgán a tantárgyból várható feladattípusok gyakorlása	Kezdeményezőképesesség és vállalkozási kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Idegen nyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk

A TANANYAG TARTALMA – KOMMUNIKÁCIÓ

11. évfolyam

Ajánlott óraszám	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
12	1. KOMMUNIKÁCIÓS ZAVAROK ÉS LEKÜZDÉSÜK A SZEMÉLYKÖZI ÉS CSOPORTKÖZI ÉLETTÉBEN 1.1. Kommunikációs zavarok keletkezése	Kommunikációs zavarok megjelenési formái, típusai. Kommunikációs zavarok keletkezésének háttere. Kódolási és dekódolási nehézségek a kommunikáció során (becsomagolás és kicsomagolás). A kommunikációs zavarok tudattalan közlése: a metakommunikáció. A társadalom kulturális rétegződésének szerepe a kommunikációs zavarok létrejöttében.	Előadás, tanulói előadások, szituációs gyakorlatok	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk Életvitel és gyakorlati ismeretek
12	1.2. Szükségletek, érdekek és kommunikációs zavarok	Szükségletek, érdekek és kommunikációs zavarok mint konfliktusjelzők és konfliktusforrások. Konfliktustípusok. Konstruktív és destruktív konfliktuskezelés; stratégiák.	Szituációs gyakorlatok, vita	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképesesség és vállalkozási kompetencia	

12	1.3. Konstruktív és destruktív konfliktuskezelés	Konstruktív és destruktív konfliktuskezelés: empátia és értő figyelem; asszertivitás, én-üzenetek; együttműködés, problémamegoldás, közvetítés; meditáció (pártatlan közvetítés). Konstruktív magatartás probléma-helyzetekben. A hazugság mint kommunikációs zavar. A szelímség mint kommunikációs bravúr. Kommunikációs zavarok leküzdése, konfliktusok megoldása.	Előadás, szituációs gyakorlatok, vita	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	
----	---	--	---------------------------------------	---	--

12. évfolyam

Ajánlott óraszám	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
6	1. KREATÍV ÍRÁSGYAKORLATOK 1.1. Nyelvi gesztusok	Kijelentés, kérdés, felkiáltás, felszólítás	Előadás, filmnézés, -elemzés, beszélgetés Tanulói előadások, demonstrációk. Stílusgyakorlatok kijelentésekkel.	Anyanyelvi kommunikáció Idegen nyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk Életvitel és gyakorlati ismeretek
6	1.1.1. A kijelentés	A kijelentés: helyszínek és tárgyak leírása. Leírás emlékeztető. Igazság, hazugság, paradoxon. Alom, hasonlat, szinestézia, megszemélyesítés. A nyelv mint szobor. Definíció és jellemzés. Képzőművészet, a dolgok valódi nevei.	Tanulói előadások, demonstrációk. Stílusgyakorlatok felkiáltásokkal.		
6	1.1.2. A Kérdés	A kérdés: eredet-kérdések; párbeszéd; levél; túlzás; ellentétek. Szabadvers. Találós kérdés, vicc, szent párbeszéd, jóslat.	Tanulói előadások, demonstrációk. Stílusgyakorlatok kérdésekkel.		
6	1.1.3. A felkiáltás	Nonszensz. Alliteráció, rím, nyelvtörő. Anagrammák, hangzás és jelentés. Asszociáció, hangzás és hangulat. Magánhangzó, mássalhangzó, fordítás.	Tanulói előadások, demonstrációk. Stílusgyakorlatok felkiáltásokkal.		
6	1.1.4. A felszólítás	Leírás felszólításokkal, műveltetés. Esemény-leírások. Rítmus, metrum, személyes stílus. Gyémántvers, haiku.	Tanulói előadások, demonstrációk. Stílusgyakorlatok felszólításokkal.		
6	1.2. Összegzés	Meseírás	Szabadon választott, illetve kötött témájú mese írása a nyelvi gesztusok változatos szerepeltetésével. A mesék előadása.		Magyar nyelv és irodalom Idegen nyelv

13. évfolyam

Ajánlott óraszám	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
12	1. RETORIKAI GYAKORLATOK 1.1. A szónok feladatai	A szónok feladatai. Az érettségi vizsga mint szónoki helyzet. A hely, a beszédhelyzet. Tétel, témaválasztás (amit tudunk, és amit tudnunk kellene). Anyaggyűjtés (segédeszközök használata). Az anyag elrendezése. A szöveg megfogalmazása (kiemelt beszédrészek). A kifejezés árnyalása (kulcsmondatok, idézetek). Az előadásmód (lehetőséges kérdések, a válaszadás technikája). A szöveg előadása. A bevezetés. Az elbeszélés. A részletezés. Az érvelés. A befejezés.	Előadás, filmnézés, -elemzés, beszélgetés	Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk Életvitel és gyakorlati ismeretek
10	1.2. A beszéd részei		Híres szónoklatok elemzése (kiscsoportokban)		
10	1.3. A szónoklat	Beszédtechnikai gyakorlatok. Előkészítő játékok. A szónoki szerephelyzet gyakorlása, a szónoki teljesítmények elemzése.	Tanulói szónoklatok előadása (rögtönzött és felkészült feltételek mellett)		

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanulók munkájának ellenőrzésében és értékelésében legnagyobb jelentősége az azonnali szóbeli visszajelzéseknek van, amely a tanár fejlesztő-segítő szerepéből következik. Az értékelés nem szorítható osztályzati kategóriákba, nincs osztályzat, így elkerülhető az osztályozás negatív hatásai, és a gyerekek figyelmé saját fejlődésükre irányulhat, nem a jegyekre. A szorongás, a „teljesítményfrász” olyan jelenségek, amelyek jelentősen csökkentik a tanulók belső motivációjának kialakulását, gyakran járnak negatív érzelmekkel. A gyerekeknek azt kell átélniük, hogy tehetnek valamit saját előmenetelük érdekében. Meg kell tanítani őket az osztályozás nélküli önértékelésre, az önmagukkal való őszinte szembenézésre, mely félevenként az e célra készített kérdőívek kitöltésével és megbeszélésével segíthető elő.

Az ellenőrzés fontos eszközei az időszakos teljesítméymérések, melyekkel a tanulók maguk is érezhetik, mennyit haladtak előre, miben van szükségük kitartó erőfeszítésekre. A külső ellenőrzés fontos, de ugyanilyen fontos az önellenőrzés képességének és igényének kialakítása bennük.

A folyamatos szóbeli értékelés mellett félevenként szöveges, írásbeli értékelőt is érdemes írni. Ebben elemezhető a gyerekek munkája: hogyan dolgoztak, mire jutottak, milyen produktumokat készítettek, hogyan fejlődtek képességeik, hogyan feleltek meg az előre ismertetett követelményeknek, milyen további tennivalók szükségesek ahhoz, hogy fejlődésük jó irányba haladjon.

Eszközök, módszerek, tankönyvek

A tanulásmódszertan tanítását és a tanítására való felkészülést oktatócsomag segíti, mely a következő részekből áll (kiemelés jelzi az alapvető könyveket):

- *Oroszlány Péter: Könyv a tanulásról (tankönyv). AKG Kiadó, Budapest, 2002 (hetedik kiadás)*
- *Oroszlány Péter: A tanulás tanítása (tanári kézikönyv). AKG Kiadó, Bp., 2000 (negyedik kiadás)*
- *Oroszlány Péter: Dinamikus olvasás szoftver. i + i Kft, Budapest, 1996.*
- *Oroszlány Péter: Dinamikus olvasás programfüzet. AKG Kiadó, Bp., 2000 (negyedik kiadás)*
- *Fóliasorozat (használati leírással)*
- *Diasorozat (használati leírással)*
- *Magnetofonkazetták*
- *TMT videokazetta L*
- *TMT videokazetta II.: Tanulási szokások.*
- *TANÍ-TANI. Módszertani periodika, 1-21. számok. AKG Kiadó, Budapest, 1996-2002. Tanulásmódszertani évkönyv 2002/2003. Szerk.: Oroszlány Péter (előkészületben)*
- *Mező Ferenc–Mező Katalin: Tanulási stratégiák fejlesztése az IPOO-modell alapján. Tehetségvadász Stúdió – Kocka Kör Tehetőség gondozó Kulturális Egyesület, Debrecen, 2005.*

A kommunikációs témák taneszközei:

- *Szekszárdi Júlia: Utak és módok. Iskolafejlesztési Alapítvány - Magyar ENCORE, Budapest, 1995.*
- *Konfliktuspedagógiai szöveggyűjtemény. Szerk.: Szekszárdi Júlia. Veszprémi Egyetem, 1994.*
- *Kommunikációs szituációk pedagógiai elemzése. Szerk.: Vastagh Zoltán. JPTE Tanárképző Kar, Pécs, 1985.*
- *Leimdorfer Tamás: Nem mese ez. Konfliktus-megoldás csoportmunkában. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet, Szolnok, 1992.*
- *Szekszárdi Júlia: Konfliktusok. Iskolapolgár Alapítvány - Állampolgári Tanulmányok Központja, Budapest, 1994.*
- *Szekszárdi Júlia: Iskolamesék- tanulásokkal. Új Pedagógiai Szemle, 1992. 1. szám, 27-28. o.*
- *Új Pedagógiai Szemle, 1994. 11. szám*
- *Matthews, Paul: Sing Me the Creation. Hawthorn Press, Stroud, 1994 (magyarul 2002 nyarán jelenik meg)*
- *Antalné Szabó Ágnes - Raátz Judit: Magyar nyelv és kommunikáció. Tankönyv, Munkafüzet. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000.*
- *Szállkáné Gyapay Márta: Gyakorlati retorika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999.*
- *Lukácsy András: Elmés játékok, játékos elmék. Minerva, Budapest, 1977.*
- *Hernádi Sándor: Szórakoztató szóra készítő. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1993.*
- *Montágh Imre: Nyelvművészet. A beszéd művészete. Múzsák, Budapest, 1989.*
- *Fischer Sándor: Retorika. Kossuth, Budapest, 1975.*
- *A. Jászó Anna - L. Aczél Petra, szerk.: Retorika. Trezor, Budapest, 2000.*
- *A. Jászó Anna - L. Aczél Petra, szerk.: A szónoki beszéd részei és a beszéd fajták. Trezor, Budapest, 2001.*

A tanítás során alkalmazott módszerek nagy változatosságot mutatnak. Mind a tanulásmódszertan, mind a kommunikáció tanításában a tanulói tevékenykedtetés a jellemző tanulás-szervezési elv. Az egyéni munkáltatás, az együttműködést kívánó munkamódok (kooperatív technikák) és a frontális tanítás megfelelő aránya olyan dinamikát hoz létre a tanítási órán, amely minden gyerek számára érdekes lehet. Az egyéni sikerek megtapasztalását - mely a tanulói aktivitás fő mozgatója - a differenciál, a gyerekek adottságaihoz és pillanatnyi állapotához érzékenyen igazodó órávezetés nagyban segíti. A

problémafelvetés, az elemzés, a tanári előadás és magyarázat, a beszélgetés, a vita egyaránt része az alkalmazandó módszertani repertoárnak. Külön hangsúlyt kap a képességfejlesztéshez nélkülözhetetlen gyakorlás, melytől nem szabad sajnálni az időt.

A tanítás személyi feltételei

1. A TANÁROK FELKÉSZÍTÉSE

A TANULÁSMÓDSZERTAN ÉS A KOMMUNIKÁCIÓ TANÍTÁSÁRA

Mint óraszámokkal rendelkező tantárgyak különösen a tanulásmódszertan, de némiképp a kommunikáció is újnak számítanak a magyar középiskolákban, hiszen alig tíz éve annak, hogy tantárgyszerű tanításuk elkezdődött az erre elsőként vállalkozó iskolákban. Ennek következtében - noha tartalmukat tekintve minden tanárnak vannak ismeretei mindkét témában - a tantárgyszerű tanításukra való felkészülés külön energiát és időt igényel. A felkészülést akkreditált tanári továbbképzéseken lehet elkezdni, majd egyéni önképzéssel folytatni, a tapasztalatok kicserélésére pedig konzultációkon lehet részt venni. A Tehetséggondozó Program keretében kitűnő lehetőség adódik egy *tanulásmódszertani és kommunikációs műhely* létrehozására. A kommunikáció tanítására nagyon sok magyar szakos, kitűnően felkészült kolléga van már, s rendkívül sok jó anyag is van ehhez a taneszközök piacán.

Sem a tanulásmódszertan, sem a kommunikáció nem kötődik kizárólagosan egyetlen tantárgyhoz sem, illetve *minden tantárgyhoz kötődnek*, hiszen minden tantárgyban tanulni és kommunikálni kell a gyerekeknek.

Az ideális osztálylétszám a tanulásmódszertan és a kommunikáció tanítására 10-12 fő. Ez a létszám teszi lehetővé az interaktivitást és azt a személyességet, ami nélkül a tanítás nem lehet kellően hatékony és eredményes. E két tantárgynál nem az ismeretek átadása a döntő, hanem a személyiség egészére való intenzív hatás, ami nagy létszámok mellett - ahol az intimitás és minden résztvevő megszólalásának lehetősége lecsökken - nem valósítható meg. Kompromisszumként azt mondhatjuk, *hogy a csoportlétszám semmiképpen se haladja meg a 18 főt*. Az osztályt tanulásmódszertanra és kommunikációra tanító *három* - rosszabb esetben kettő - tanár egyike feltétlenül az osztályfőnök legyen, s ő legyen ennek a kis tanári csoportnak a vezetője is, hiszen neki minden gyerekről a lehető legtöbbet kell tudnia. Ez lehetővé is válik, ha az osztályban a TMT-t és a kommunikációt tanító tanárok egybehangolják tevékenységüket, és rendszeresen konzultálnak egymással.

2. A TANULÁSMÓDSZERTAN ÉS A KOMMUNIKÁCIÓ

TANÍTÁSA A KOLLÉGIUMBAN

A kollégium is jelentős szerepet kap a tanulásmódszertan és a kommunikáció tanításában. A kollégiumi élet jellegénél fogva más lehetőségeket kínál e téren is, mint az iskola. A kollégiumi nevelők szabadabb időkeretben vannak a tanulókkal, így az *egyéni és a kiscsoportos differenciált fejlesztés* kerülhet előtérbe. A gyerekek jelentős adottságbeli és felkészültségbeli különbségekkel lépnek be a középiskolába, ezért nem lehet őket homogén masszaként kezelni. A tanév eleji felmérésekből kiderül, ki miben erős, ki miben gyenge akár a tanulás, akár a kommunikációs képességek vonatkozásában. E felmérések alapján érdemes a kollégiumi nevelőknek a *differenciált és időszakos* egyéni és kiscsoportos fejlesztő foglalkozásokat megtervezniük, és azt a kollégiumi rendbe beilleszteniük. Ebből következően a kollégiumi nevelőknek éppúgy föl kell készülniük mindkét tantárgyból, mint az iskolai tanároknak, noha a foglalkozásoknak más formájuk lesz, mint az iskolában. Nekik is el kell végezniük az akkreditált továbbképzést, az önképzéstől sem tekinthetnek el, és a konzultációkon való részvételük is nélkülözhetetlen.

Külön ki kell térni az iskolában tanulásmódszertant és kommunikációt tanító tanár és a kollégiumban a gyerekekkel e téren is foglalkozó nevelők kapcsolatára. Természetes, hogy *ennek a kapcsolatnak igen szorosnak kell lennie*. Elképzelhető, hogy a kollégiumi nevelő tanítja az iskolában is ezeket a tárgyakat legalább az egyik tanulócsoporthoz. Így lehet legintenzívebb kapcsolatban a többi tanárral. Ha ez az út nem járható, arra kell törekedni, hogy a kollégiumi nevelő minél több iskolai tanulásmódszertan és kommunikáció órán vegyen részt, kapcsolódjon be az órába vagy hospitáljon, hogy minél több személyes benyomása legyen arról, miben szorulnak a gyerekek egyéni fejlesztésre. Erre a gyerekekről való tudásra építheti fel kollégiumi foglalkozásait.

A gyerekek életritmusát, délutáni elfoglaltságát a kollégiumi nevelők szervezik és irányítják, így nemcsak az egyéni és a kiscsoportos képességfejlesztő munka van a kezükben, hanem a gyerekek szokásrendjének, egészséges, tanulást segítő életmódjának kialakítása és az egyéni tanulási módszerek megtalálásának, elsajátításának segítése is.

3. A TANULÁSMÓDSZERTAN BEÉPÍTÉSE A SZAKTÁRGYAK TANÍTÁSÁBA

A tanulás megtanítása megfelelő viszonyulások, magatartásmódok és szokások kialakítását, az alapképességek (figyelem, beszéd, olvasás, szövegértés, szövegalkotás, emlékezet, gondolkodás, önművelés) fejlesztését, konkrét tanulási módszerek gyakorlását, elsajátítását jelenti. Noha tanítása külön óraszámokban történik, eredményes akkor lehet igazán, ha *a tanítás teljes folyamatát átszövi*.

A tanulás igazi gyakorló terepe nemcsak a délutáni egyéni tanulás, hanem az iskolai órákon eltöltött idő is. A tanulásmódszertan szemléletmódja szerint az iskolában nem kémiát, földrajzot, történelmet, magyart, biológiát stb. kell tanítani, hanem *gondolkodni, beszélni, figyelni, emlékezni, olvasni, írni, s ezt minden tanár a saját tantárgya tananyagán teszi*. Tehát nem az ismeretek direkt átadása és elsajátítása az elsődleges cél, hanem *az életre szóló képességek és magatartás formák fejlesztése, kiteljesítése*. Az ismeretek eközben mintegy a foglalkozások melléktermékeként ragadnak meg a gyerekekben. A tanulásmódszertan tehát nem tantárgy, amely elszigetelten, órákba zártan van jelen az iskolában, hanem *szemléletmód*, amely jó

esetben minden tantárgy tanítását áthatja. Ezt a szemléletmódot minden tanárnak ismernie kellene, hogy tanítása során tudatosan alkalmazhassa. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy arra törekszik, ne csak – vagy ne főként – előadó legyen az óráin, hanem a gyerekek önálló megismerő-képességének fejlődését szervező személy is, aki biztosítja az önálló és a csoportos munkát, lehetőséget ad a képességelemek változatos gyakorlására.

4. A TANULÁSMÓDSZERTAN

EREDMÉNYES TANÍTÁSÁNAK FELTÉTELRENDSZERE

A tanulásmódszertan tantárgyszerű megjelenésével a tanulás *tudatosan és átgondoltan* tanítható az alábbiak figyelembevételével:

- A tanulásmódszertan tanító tanár jó beszélgetőtársnak, oldó személyiségnek kell lennie, aki tisztában van a *tanulási gátlások* kialakulásának folyamával, és képes azokat oldani. Ő maga is kellő ritmusban él, idejével jól gazdálkodik, így hitelesen képes a gyerekek szokásrendszerét kedvezően alakítani. Ismeri a tanulásiléktan megállapításait, ismeri a képességfejlesztő pedagógia elveit és gyakorlatát, így tudja azt is, mennyi gyakorlás szükséges egy-egy képesség, készség megszerzéséhez, és biztosítja, hogy a *gyakorláshoz nélkülözhetetlen idő rendelkezésre álljon a tanítási órák keretén belül is*. Kellő tanásmódszertani tapasztalattal rendelkezik ahhoz, hogy *változatos munkaformákban* tegye *elvénné* a foglalkozásokat.
- Nem tekinthető megfelelő gyakorlatnak, ha a tanulásmódszertan abban az értelemben válik tantárggyá, hogy elkülönül a többi tantárgytól, vagyis ha a gyerekek a szaktárgyak tanítási óráin nem kapnak megerősítéseket és gyakorlási időt, ha nem érzik azt, hogy valóban szükségük van azokra a képességekre, amelyeknek alapjait a tanulásmódszertan órákon kapják meg.
- Nem tekinthető megfelelő gyakorlatnak, ha a tanulásmódszertan tanítására kis intenzitással, elaprózva, kellő súly és tartós motiváció nélkül, heti 1-2 órában kerül sor, ha a folyamatok megszakadnak, ha nem jut el a gyerekeket a megtapasztalt sikerig, hogy érezzék, érdemes erőfeszítéseket tenniük.
- Nem javasolt, hogy túlságosan nagyok legyenek a csoportok, ahhoz, hogy a személyesség jellemzővé válhasson, ha nincs reális lehetősége minden gyereknek a megszólalásra, a szereplésre, ha elbújhatnak.
- Nem megfelelő, ha *a józan ész, a gyermeki természet és a jó praxis* kívánalmaira, hanem külsőséges elvárásokra, sablonos megoldásokra, átgondolatlan tantervre épül fel tanulás módszertani tevékenység.

5. A SZAKÉRTŐI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS FORMÁI

A Tehetséggondozó Program lehetőséget ad iskolán belüli és iskolák közötti pedagógiai műhelymunkára, sőt elvárja ezt. Ehhez a következő szakértői, szaktanácsadói segítséget adja:

1. *„A tanulás tanítása. I. Tanulásmódszertan”* 40 órás akkreditált tanári továbbképzés. *Előírt:* TMT-t tanító tanároknak, osztályfőnököknek, kollégiumi csoportvezetőknek. *Ajánlott:* minden AJTP-osztályban tanító tanárnak.
2. *Képességfejlesztő módszerek és munkamódok a szaktárgyi tanítási órákon.*
3. *A tanulásmódszertan tanítása és a tanulás tanításának tantestületi stratégiai az iskolában.* Kétórás előadás és konzultáció a tantestületeknek.
4. *Műhely tanulásmódszertant tanító tanároknak.* Tapasztalatcsere, előadások, tréning, újabb módszerek, konzultáció, felkészülés a következő év témájára.
5. *Eseti, tematikus kurzusok tanulásmódszertant tanító tanároknak.* Egy-egy témában való elmélyülés, tanításra való speciális felkészülés.
6. *Tanácsadás és konzultáció.* A TMT beillesztése az óratervebe és az órarendbe. A TMT tanításának nehézségei.
7. *Haladási és órafelépítési javaslat*

ÖNISMERET

9. évfolyam

Évi óraszám: 72 óra (hetente 2 óra, lehetőleg összevontan)

- Célok és feladatok:** „Ismerd meg Önmagad és Társaid!”
Az első év egy új közösségbe kerüléskor döntő fontosságú mind az egyén, mind az alakuló csoport számára. Ezért ezen év legfőbb célja, hogy a tanulók megismerjék és bemutassák önmagukat, alapvető képességeiket, készségeiket és fejlesszék azokat. A képességfejlesztés legfontosabb célja, hogy a lehető legoptimálisabb szinten kiaknázzák saját tehetségüket, illetve emellett az is, hogy a tréningek során megismerhessék egymás képességeit, készségeit, amely a csoportalakulás kezdeti szakaszában megkönnyíti és gördülékennyé teszi a csoport szerkezetének létrejöttét.

További cél, hogy az osztály formális vezetője (az osztályfőnök) tevékeny és aktív részvételével egyrészt megismerhesse diákjait, másrészt azáltal, hogy a csoportalakulás kezdeti szakaszától együtt „dolgozik” a közösséggel, optimális irányba terelgetheti a csoportfejlődést, és azon belül – vagy azon túlmenően - facilitálhatja az individualizációs törekvéseket és folyamatokat.
- Általános fejlesztési követelmények**

 - Egymást ismerő csoport kialakulása.
 - Reális testképpel rendelkezzenek a diákok.
 - Saját képességeikkel, készségeikkel (intellektuális-megismerő képességek, kreativitás, társas készségek) legyenek tisztában.
 - Kellő ön- és társismerettel rendelkezzenek, amely egyrészt megalapozza a csoportfejlődés optimális folyamatát, másrészt alapját képezheti a személyiség további fejlesztésének és fejlődésének, valamint szocializációnak.

3. Folyamterv

Óra-szám	Témakör	Tartalom	Tevékenység és célja	Tudás és képességterületek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Megjegyzés
1.-2.	Bemutakozás	„Hogyan szólítsalak?” Innen jöttem ... Az én családom	Bemutakozás Lakóhely bemutatása Szülők, testvérek bemutatása	Kommunikáció Tér és idő Szülőföldünk	Anyanyelvi kommunikáció	Konfliktusforrás lehet a család bemutatása, ezért a játékban való részvétel önkéntességét itt külön hangsúlyozni kell. A relaxált állapot ebben az esetben nyugodt, csendes körülményt jelent és nem feltétlenül a hagyományos értelemben vett relaxáció előidézését.
3.-4.		Szokatlan önéletrajz Az első emlékem	Önbemutató írásos formában Relaxált állapotban történő felidézés			
5.-6.		Három tárgy Családi fotók	Önbemutató a tárgyakon keresztül Család bemutatása, családi identitás, szerepek megismerése		Szociális és állampolgári kompetencia. Anyanyelvi kommunikáció	Előző óra végén kérjük meg a diákokat három, számukra fontos tárgy elhozására.

7.-8.		Ismerkedés: - Őt szó - Az én szimbólumom Ismerkedés névhúzással	Önbemutató, önkifejezés gyakorlása, társaktól való visszajelzés erre vonatkozóan.			A játékokat az önbemutatótán túl érdemes arra is felhasználni, hogy mennyire ismerték meg egymást a gyerekek.
9.-10.	Önismeret - a testkép -	A testkép vizsgálata Így nézel ki	Kérdőívek kitöltése (vagy rajz) önmagukról és társukról.	Kommunikáció Mindennapi életünk		
11.-14.		Filmvetítéssel egyekötött beszélgetés a testképről, testkép- és táplálkozási zavarokról, azok következményeiről				
15.-16.		Testi önismeret-fejlesztő gyakorlatok	Saját testükre, élményeikre való koncentráció és ennek megbeszélése.			A gyakorlatok közül olyat kell választani, amely nem igényel autogén tréning előképzettséget.
17.-18.		Testtudatosítás és mozgásos önkifejezés fejlesztése				
19.-20.		Mi változott? Azt szerettem benned, hogyan...	Mások megfigyelése, személyszlelés fejlesztése. Pozitív visszajelzés adása és kapása, énerősítés.			
21.-22.	Önismeret - készségek és képességek -	Miben vagyok profi? Miben vagyunk profik?	Azon külső és belső értékek összegyűjtése, amelyben a gyerekek, illetve amilyenben a csoport hatékonyan, kompetensen érzi magát.	Kommunikáció, Mindennapi életünk, Szabályok		A gyakorlat brainstorming-jellegű legyen, és kiegészíthető a „gyengeségek” megbeszélésével és azokra való megoldáskereséssel.
23.-32.		Intellektuális és megismerési képességek - Figyelem, - emlékezet, - problémameg- oldás, - nyelvi képességek, - forma- és térészlelés vizsgálata.	Kérdőívek, tesztek kitöltése, közös megbeszélése, erősségek összevetése az előző órán összegyűjtöttel.	Hatékony, önálló tanulás		Mivel ilyen jellegű gyakorlatok szerepelnek a Tanulásmódszertan tantárgyban is, egyrészt nagyon fontos a két folyamattal és a tematika összehangolása. Másképp ezen órákon a kérdőívek, tesztek eredményeit inkább az önismeret fejlesztésére, az erősségek és a gyengeségek tudatosítására, a megoldáskeresésre és a facilitálásra kell felhasználni, mint magának a képességnek a fejlesztésére.

33.-42.		<p>Kreativitás</p> <ul style="list-style-type: none"> - kreativitás vizsgálata és a kreativitás összetevőinek jellemzőinek megbeszélése a nyelvi kreativitást fejlesztő gyakorlatok a gyakorlati kreativitás fejlesztése - csoportos kreativitás-fejlesztés - kreativitás és tehetség (híres alkotók, tudósok életének bemutatása, megbeszélése) 	<p>Kreativitásteszt kitöltése.</p> <p>A pedagógus által kiválasztott gyakorlattól függően verbális és nonverbális önkifejezés- és kreativitásfejlesztés.</p> <p>Csoporton belüli és csoportközi együttműködés.</p>		<p>Esztétkai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia</p>	<p>Híres emberek életútjának feldolgozása jól alkalmazható a mozaikostály módszere, amely az egymás iránti toleranciát, elfogadást és a csoportkohéziót is jelentősen erősítheti.</p>
43.-46.		<p>Miért szép?</p> <p>Esztétkai, művészi képességek és érzékenység felmérése, esztétikai élményfejlesztés</p>	<p>Az elhozott művészeti alkotások bemutatása (szubjektív benyomások, élmények megbeszélése). Csoportos, kiscsoportos és egyéni esztétikai élménykeresés és -fejlesztés.</p>	<p>Mindennapi éltünk Tér és idő, Kommunikáció</p>		<p>Előző órán kérjük meg a diákokat, hogy következő órára válasszanak ki egy művészeti alkotást, amelyet kedvelnek és amennyiben lehetséges, hozzák el bemutatni fényképen, kazettán. Lehet játékos gyakorlatok formájában, vagy egy közös színházi, vagy hangversenyélmény feldolgozával.</p>
47.-48.		<p>Interperszonális készségek</p>	<p>Kérdőív kitöltése, az erősségek és a hiányok megbeszélése, erősítése és megoldás keresése.</p>		<p>Szociális és állampolgári kompetencia</p>	<p>Ezen képességek fejlesztésére a későbbi tanévekben kerül sor, ezért a gyakorlat elsődleges jelentősége az ön- és társismeretben van.</p>
49.-56.	<p>Személyiség-profil</p>	<p>Különböző személyiségjegyeket vizsgáló tesztek kitöltése, egyéni értékelése, megbeszélése.</p>	<p>Magabiztosság Tolerancia Empátia Emberismeret FLAG (értelmezését a korosztályhoz kell igazítani!)</p>			<p>Az egyénileg kitöltött kérdőíveket és a profil nem kötelező megmutatni, a közös megbeszélés során viszont rá kell mutatni az előző órákon tapasztalt énkép-összetevők és</p>

57.-63.	Tárismeret	Énkép-máskép(p) Az én képem a csoport szemében... Milyen történelmi korhoz illesz? Választott pár megszemélyesítése Ismerd fel a pártját! Névjegykártya	A játékok egyrészt annak „ellenőrzésére” szolgálnak, hogy a diákoknak mennyire sikerült megismerniük egymást, másrészt segítik a másikra való odafigyelést, az empátiakészséget növelik, harmadrészt visszajelzéseként is szolgálnak számukra az önbemutató hatékonyágáról.	Kommunikáció, Tér és idő Szabályok	ezen tulajdonságok közötti összefüggésekre, valamint jelentőségükre a mindennapi életben.
64.-68.	Kapcsolatfejlesztés	Kérdezz engem! Írányítunk szavak nélkül Zenekar Varázsbolt	A csoportkohézió erősítését szolgáló gyakorlatok.		Szociális és állampolgári kompetencia
69.-72.	Lezárás				

4. A tárgy tanításának feltételei

- a) Személyi feltételek: A foglalkozásokat a csoportdinamikai ismeretekben jártas pedagógus (osztályfőnök) vezesse. Mivel az önismereti gyakorlatok nem terápia jellegűek, az nem követelmény, de mindenképpen előnyt jelent, hogy képzett csoportvezető legyen. Pszichológus, vagy meghívott előadó bevonására alkalomszerűen szükség van (a folyamattervben külön feltüntetésre kerül), illetve célszerű folyamatos kapcsolattartás a szakemberrel, esetleg szupervizori rendszerben.
- b) Tárgyi feltételek: A foglalkozások megtartásához alapvetően csendes, nyugodt helyiségre van szükség, szokásos csoportszobai felszereltséggel (mágneses tábla, székek, matracok). A gyakorlatok specifikus eszközi, tárgyi igénye részletesen a folyamattervben, a megadott szakirodalomban, illetve a mellékletben található.

Melléklet

Órszám	Tartalom	Részletezés (Eszközigény)
1-2.	Hogyan szólítsalak?	A diákok körben ülnek, az első gyerekek elmondja a saját nevét és becenevét, a következő megisméli a becenevét és mondja a saját teljes- és becenevét, a következők sorban elismélik az előtűk elhangzott beceneveket, mielőtt a sajátjukat mondják. (Memóriajátékkal egybekötött ismerkedés)
	Innen jöttem...	Mindenki megmutatja Magyarország térképén saját lakóhelyét és egy választott jelet is rajzol oda. Egy-két mondattal be is mutathatja nevezettségét, számára fontos jellemzőjét. A játék után közösen felidézhetik, kinek a jele van az adott település mellett. (Eszköz: Magyarország térkép, tábla, írószér)
	Az én családom	Szóbeli bemutatás helyett érdekesebb például „Amerikából jöttem...” játékkal bemutatni a szülők, testvérek foglalkozását.

9.-10.	Testkép vizsgálata	Ajánlott az Emberi Alakrajzok Tesztje (Garner- Garfinkel), amennyiben ez nem áll rendelkezésre, lerajzolható a diákokkal saját alakjuk, amilyennek magukat látják, illetve azt, amilyennek szeretnék látni. Összehasonlításként meg lehet kérni őket, hogy rajzolják le a másikat, így az önmagáról és a társa által róla készült rajz összevethető. Az értékelésnél fontos szempont a percipiált és a valós, valamint a percipiált és az ideális testkép összehasonlítása. (Eszköz: megfelelő számú kérdőív, vagy papír, rajzeszközök)
19.-20.	Azt szeretem benned, hogy ...	Az Üzenet játékok egyik formája. A diákok egymásnak tetszőleges számú üzenetet írnak, feladó és címzett nélkül. Az üzeneteknek úgy kell kezdődniük, hogy „Azt szeretem benned, hogy ...” és a folytatásból kiderülhessen, ki írta, kinek. Az üzeneteket egy helyre gyűjtjük a játékok során és a pedagógus olvassa fel, a címzett jelentkezik az üzenetért (a csoport is kitalálhatja, kinek szól) és kitalálja, kitől kapta. (Eszköz: papírok, íróeszközök)

* Természetesen ezek a leírások inkább csak iránymutató javaslatok, a pedagógus saját kompetenciáján, képzettségén belüli és csoportját ismerve változtathat rajtuk.

Ajánlott irodalmak jegyzéke (játék-, gyakorlat- és tesztgyűjtemények)

1. Bagdy E., Teikes J., 1988, Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Tankönyvkiadó, Budapest
2. Bánki M. Cs., Flamm Zs., 1992, Agyteszt 1-2, Biográf, h.n.
3. Barrett, J., Williams, G., 1990, Teszteld önmagadat, Józsefvég Műhely Könyvkiadó, Budapest
4. Düll A., Varga K., 1994, Általános pszichológiai gyakorlatok I. Percepció és képelet, Tanulás és emlékezés, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
5. Düll A., Varga K., 1994, Általános pszichológiai gyakorlatok II. Motiváció és emóció, Figyelem, Gondolkodás és tudat, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
6. Gabnai K., 1993, Drámajátékok gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek, Marcibányi Művelődési Központ, Budapest
7. Heit G. (szerk.), 1980, Önismereti játékok és beszélgetések, NPI, Budapest
8. Rudas J., 1990, Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlatok, Gondolat, Budapest
9. Tóth L., 2000, Pszichológiai módszerek a tanulók megismeréséhez, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen
10. Sz.n., Ismerd meg igazi Önmagad!, 1993, Gemini, Budapest

Ajánlott irodalom (témaszpecifikus, elméleti felkészüléshez, beszélgetések levezetéséhez)

Testkép	Atkinson, R.L. et al., 1999, Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest
	Szabó P., 1992, Egy modern betegség: bulimia nervosa, <i>Természet Világa</i> , 123/6
	Túry F., Kollár M., Szabó P., 1991, Táplálkozási attitűdök középiskolások között, <i>Ideggyógyászati Szemle</i> , 44
Képességek és	Gonobolin, F.N., 1976, A figyelem fejlesztése, Tankönyvkiadó, Budapest

készségek	Ivanov Sz., 1977, Az emlékezet labirintusa., Móra Kiadó, Budapest Lénárd F., 1964, A problémamegoldó gondolkodás, Akadémiai Kiadó, Budapest Lénárd F., 1982, Képességek fejlesztése a tanítási órán, Tankönyvkiadó, Budapest Rawlinson, G.J., 1989, A kreatív gondolkodás és az ötletbörze, Novotrade, Budapest Weiss, D., 1991, Problémamegoldás alkotó módon, Park Kiadó, Budapest Weiss, D., 1986, Hogyan fejlesszük memóriánkat?, Park Kiadó, Budapest
Személyiségprofil	Buda B., 1986, A személyiségfejlődés és nevelés szociálpszichológiája, Tankönyvkiadó, Budapest Peck, D., Whitlow, D., 1983 Személyiségelméletek, Gondolat Kiadó, Budapest Ranschburg J., Popper P., 1978, Személyiségünk titkai, RTV-Minerva, Budapest Donáth B., 1980, Személyiségformáló kiscsoportmunka az iskolában, Akadémiai Kiadó, Budapest Gordon, T., 1989, A tanári hatékonyság fejlesztése. T.E.T., Gondolat, Budapest Levi, V., 1995, Az önismeret művészete, Háttér Kiadó, h.n.
Társismeret és kapcsolatt fejlesztés	

10. évfolyam

Évi óraszám: 72 óra (hetente 2 óra, lehetőleg összevontan)

- Célok és feladatok:* „Jól csak a szívvel lát az Ember...”
Míg az előző évben a tanulók önismeretében inkább a testi és az érzelmi komponens került előtérbe, addig most az érzelmi és akarati (motivációs) szférát térképezhetik fel a pedagógus (osztályfőnök) koordinálásával.
A pusztá megismerés, önismeret mellett a fejlesztés is nagy hangsúlyt kap, mind az érzelmek felismerésében és kifejezésében, mind a különböző érzelmi állapotok (agresszió, pszichológiai érzelmeik, barátság, szerelem) átélésében, kanalizálásában, illetve adekvát és hatékony kezelésében.
Nagy hangsúly kerül az egyéni és a közösségi motívumok, célrendszer és értékrend megismerésére és optimális irányba terelésére.
A témakörhöz és a korosztályi sajátosságokhoz illeszkedő társadalmi problémákkal (szexuálisbetegségek, szexualitás) meghívott előadók, illetve szakember segítségével ismerkednek meg, ismeretterjesztő-tájékoztató-fgyelemfelkeltő beszélgetések és illusztrációk révén.
- Általános fejlesztési követelmények*

 - A diákok megtanulják szabadon, nyíltan kommunikálni saját és mások iránt érzett érzelmeiket.
 - Kompetenssé válnak az érzelmeik felismerésében és adekvát kifejezésében.
 - Hatékony agressziókezelési módokat sajátítsanak el.
 - Tudatosítsák saját céljaikat, motivációs rendszerüket.
 - Önmaguk, közösségük és a társadalom számára is megfelelő értékrendet és célhierarchiát alakítsanak ki.
 - Megismerjék és tudatosítsák azon devianciákat, amely korosztályukat társadalmi szinten is veszélyezteteti és hatékony elkerülési módokat alakítsanak ki ezekkel szemben.
 - Az érzelmi-motivációs-akarati szféra megismerésével kialakuljon az érzelmileg stabil, önviszgalatra és önfegyelmre képes személyiség.

3. Folyamatterv

Óra-szám	Téma	Tartalom	Tevékenység és célja	Tudás és képességtérület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Megjegyzés
1.-2.	„Újra együtt“	Milyen közel vagyok hozzád? Várákosok és félelmek	Egymásra hangolódás gyakorlatainak végzése. Elvárások és a csoporttal, foglalkozásokkal kapcsolatos esetleges szorongások megbeszélése.		Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	Újra meg kell kötni a csoportszerződést az év elején. Időt kell hagyni a csoport elején a kötetlen beszélgetésre, élménybeszámolóra.
3.-4.	Csoportbank Elfogadni-elutasítani					A két játék ráhangolódást jelent a tanév központi témakörére, az érzelmi-akaratú élet megismerésére és fejlesztésére.
5.-6.	Önismeret -érzelmek felismerése és kifejezése -	Érzelmifelismerés gyakorlatjai	Alap és összetett érzelmi állapotok felismerése nonverbális csatornákon (képek, paralingvisztikai jelzésből, mozdulatból, filmrészletből)			
7.-8.	Tükrözz le engem... Légy része az egésznek! Add tovább a mozdulatsort!	Érzelmikifejezés gyakorlatjai - Mit érzel ebben a pillanatban? - Hasonlatokban fogalmazás - Körbe-körbe, itt-és-most	Összetett, érzelemgazdag szituációk felismerésének, megértésének és közvetítésének gyakorlatjai.	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok		
9.-14.			A diákok önmegfigyelés révén saját, majd társaikra való összpontosítás után a másik érzelmi állapotát juttatják kifejezésre.		Kezdeményezőképesesség és vállalkozói kompetencia	Nagyon fontos a nyugodt, elfogadó, egymás érzeit tisztelőben tartó légkör kialakítása, a szabad érzelemnyilvánítás és az érzések, vélemények felvállalása érdekében.
15.-16.	Az agresszió	Beszélgetés az agresszió fogalmáról	Vitaindító és véleménynyilvánításra lehetőséget adó beszélgetés arról, mi tekinthető agresszióknak (állatvilágban és az embernél), az agresszió formáiról (filmillusztrációval)	Mindennapi életünk Szabályok Kommunikáció		A téma feldolgozható kiscsoportos formában is, például gyűjtsenek olyan helyzeteket, szituációkat, amelyekben jelen van az agresszió. (Ra kell mutatni a proszociális agresszió jelentőségére is!)

17.-24.	Agressiókezelés	<p>Nem verbális agressiókezelési gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nézzünk farkasszemet - Az asszertívítás előkepel - Kirekesztve <p>Verbális agressiókezelési gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az asszertívítás játéka - Liftjelenet - „Veled mindig az a bajom” <p>Csoportok közötti agressió</p> <ul style="list-style-type: none"> - Két csapat harca - Kártyabörze 	<p>A diákok az órák folyamán megtapasztalják saját viselkedésüket és válaszaikat agresszív, vagy asszertívítást kiváltó (frusztráló) helyzetekben, valamint új, hatékony magatartási módokat sajátíthatnak el. Az tudatosítása és az önismeret mellett az agressiókezelés hatékonyságának növelése, facilitálása a gyakorlatok célja.</p>	Tér és idő Szabályok Kommunikáció Mindennapi életünk	Szociális és állampolgári kompetencia	<p>Mivel a játékok, gyakorlatok intenzív feszültség- és szorongáskeltő helyzeteket teremthetnek, ezért a játékokat vezető pedagógusnak (esetleg pszichológusnak) jártasnak kell lennie ezek oldásában, levezetésében. Minden foglalkozást levezető, csoport- vagy énerősítő játékkal szükséges befejezni.</p>
25-28.	Proszociális érzelmek	Az altruizmus, az önfeláldozás, a támogatás és a segítségnyújtás szerepe az egyén életben és a társadalomban	Közös filmélmény alapján (pl. Schindler listája) vitaindító, kötetlen beszélgetés a proszociális érzelmek jelentőségéről.	Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	<p>A téma feldolgozása történhet kiscsoportos formában, a film megtekintése előtt előzetes szempontok (milyen volt- milyené vált a főszereplő, hol volt a fordulópont, mi motiválta és mi gátolta a segítő magatartást, milyen taktikát választott, mennyire és hogyan vállalta fel a kockázatot, milyen hatással volt környezetére viselkedése) összeállítása és megfigyelése alapján. (Az előítélet felvetődhet témaként a közös feldolgozás során. Bár későbbi tanévbe épül be szervesen ez a téma, a diákok igénye szerint érdemes rászánni kellő időt a megvitatására.)</p>	

29.-32.	Szeretet, barátság, szerelem	<ul style="list-style-type: none"> - A szeretet és a szerelem közötti különbségek és hasonlóságok - Szeretlem és párválasztás - A szerelem típusai 	Köretlen beszélgetés.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	Vitaíróként felhasználhatóak a Rubin-féle Szeretet és Szerelem Skála tételei, esetleg ki is tölthető.
33.-34.		Szociometriai vizsgálat elvégzése Rejtett szociometriai játékok (Osztyábló, Hajóúton vagyunk...)	Kérdőív kitöltése. Játékos gyakorlat formájában is megnyilvánulhatnak az osztályon belüli érzelmi kapcsolatok.	Kommunikáció Tér és idő Szabályok	A szociometriai kérdőívet lehetőség szerint pszichológus állítsa össze és értékelje, a pedagógussal közösen.
35.-36.		Visszajelzés a szociometriai vizsgálatról. Beszélgetés a barátságról, kortárskapcsolatokról. Apróhirdetés játéka	Játékos gyakorlat formájában megismerik, tudatosítják azokat az értékeket önmagukban és másokban, amelyek számukra fontosak a barátságban.		A játék a leirtól eltérően „Barátot keresek” és „Barátnak ajánlkozom” témakörben végzendő.
37.-44.	Szenvedélyeink	Testi és lelki egészségre káros szenvedélyek: dohányzás, alkoholizmus, kábítószerfogyasztás, játékszenvedély, internet-függőség	Köretlen beszélgetés (okokról és következményekről), ismeretterjesztő előadások, közös filmélmény (Trainspotting, Egy kosaras naplója) megbeszélése.	Mindennapi életünk Szabályok	Az előadásokat meghívott előadó, vagy kortárssegítő tartsa meg.
45.-46.	Szexualitás	A sexualitás jelentősége és veszélyei	Nyílt, véleménynyilvánításra lehetőséget adó beszélgetés a felelősségteljes párválasztásról és a felelőtlen szexuális kapcsolat következményeiről, veszélyeiről. Ismeretterjesztés, tájékoztatás, figyelemfelkeltés.	Természettudományos kompetencia	Meghívott előadó részvételével.

47.-48.	Önismeret - a motivációs struktúra és értékrend -	Három kívánság „Híres ember vagyok”	A motivációs struktúra, az egyéni célrendszer feltérképezése projektív módszer segítségével.	Tér is idő Mindennapi életünk	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	A gyakorlatok alkalmazása a pedagógustól „előképzettséget” kíván abban a tekintetben, hogy a diákok által implicit módon kifejezett vágyakat, törekvéseket a kívánságokon, szimbólumokon és a történeten keresztül érezkelni tudja.
49.-50.		„Szívesen lennék” – „Soha nem lennék” Metamorfózis játék	A vágyott és elutasított tulajdonságok, értékek felmérésére alkalmazott gyakorlatok.			
51.-52.		Mondatbefejezések	A személyiség mélyebb motivumainak feltárása.			
53.-54.		Az értékrend vizsgálata	Mind az egyéni mind a közösségi értékrend feltérképezhető a vizsgálat segítségével.			Az értékpreferencia lista egyéni kitöltése után érdemes a diákokkal közösen összegezni az értékeket, és megbeszélni a fontosnak és a kevésbé fontosnak tartottak jelentőségét.
55.-56.	Tanulási és iskolai motiváció	Az igény szint vizsgálat	Sikerkeresés-kudarckerülés kérdőív kitöltése révén képet kaphatunk a diákok munkához (tanuláshoz) való hozzaállásáról. Közös megbeszélés, a siker és a kudarc fogalmáról, szerepéről, következményeiről.	Kommunikáció Gondolkodás és tanulás- fejlesztés	Hatékony, önálló tanulás Anyanyelvi kommunikáció	A papír-ceruza módszer kiegészíthető az igény szint vizsgálatának implicit módszerével (leírása a mellékletben található).
57.-58.		Teljesítmény, társulás, hatalom	A kérdőív általánosabban (nem specifikusan a tanulásra vonatkoztatva) vizsgálja a munkavégzés mögött meghúzódó motivumot.			A kérdőív eredményének megbeszélése kiscsoportos formában is történhet, ahol „vegyes” csoportokat (különböző motiváltságú diákok) lehet létrehozni.
59.-60.		Tanulás iránti attitűd	Kérdőív kitöltése, közös megbeszélése.		Hatékony, önálló tanulás	Ez a vizsgálat zárja a tanulással kapcsolatos érzések, motivumok témakörét, ezért bár minden óra végén történik a témával kapcsolatos összegzés, a pedagógusnak itt külön ki kell emelnie azokat a fontosnak tartott (vagy tartandó) értékeket amelyek már megvannak, de erősítésre, facilitálásra szorulnak.

61.-68.	Csoportterősítés	Különös kirándulás Címertervezés Üzenetek – szavak nélkül Üzenetek Ház, fa, kutya Elvársolt csapat Zálogkiváltás Találd ki, hogy ki mondta! Ikerpárbeszéd	A csoport kohéziójának erősítése, az egymás iránti tolerancia növelése, az együttműködés előnyeinek és élményének tapasztalása.	Szociális és állampolgári kompetencia	Az eredmények alapján fontos, hogy a pedagógus egyeztessen kollégáival a tantárgyspecifikus motiválási lehetőségekről. A játékok csak iránymutatóak. Ezek mellett, vagy helyett a pedagógus szabadon alkalmazhat ilyen jellegű és célú gyakorlatokat.
69.-72.	Lezárás				

4. A tárgy tanításának feltételei

a) Személyi feltételek: A foglalkozásokat a csoportdinamikai ismeretekben jártas pedagógus (osztályfőnök) vezesse. Mivel az önismereti gyakorlatok nem terápiás jellegűek, az nem követelmény, de mindenképpen előnyt jelent, hogy képzett csoportvezető legyen. Pszichológus, vagy meghívott előadó bevonására alkalomszerűen szükség van (a folyamattervben külön feltüntetésre került), illetve célszerű folyamatos kapcsolattartás a szakemberrel, esetleg szupervizori rendszerben.

b) Tárgyi feltételek: A foglalkozások megtartásához alapvetően csendes, nyugodt helyiségre van szükség, szokásos csoportszobai felszereltséggel (mágneses tábla, székek, matracok). A gyakorlatok specifikus eszközi, tárgyi igénye részletesen a folyamattervben, a megadott szakirodalomban, illetve a mellékletben található.

Melléklet

Óraszám	Tartalom	Részletezés* (Eszközigény)
5.-6.	Érzelemfelismerés gyakorlatai	<ul style="list-style-type: none"> A pedagógus által előkészített, vagy diákok által összegyűjtött képeken (lehet művészeti alkotásról, fénykép, vagy reklámfotó stb.) látható személyek érzelmi állapotainak felismerése, esetleg eljátszása: 2-3 gyerek választ egy képet és egy történetet eljátszik arról, hogy az képen látható személy hogyan került ebbe az érzelmi állapotba. Érzelmi állapotok kerülnek leírásra kis papírokra, annyi, amennyi az osztálylétszám. Mindenki húz egy papírt és paralingvisztikai jelzésekkel (pl. számokat mondvá használja ezeket) próbálja kifejezni a papíron szereplő érzelmi állapotot. Az érzelmeik között legyenek alap- és összetett érzelmeik, a tanármag meg kell figyelnie fel kell hívnia a diákok figyelmét a közöltük levő kifejezési- és felismerési különbségekre. „Némafilm” névze a diákok feladata az, hogy a filmrészletben megjelenő összes érzelmi állapotot gyűjtsék össze (lehetőleg a film kevésbé közismert legyen, alkalmasak erre a gyakorlatra pl. a szappanoperák – intenzív, eltúlzott érzelemkifejezés) (Eszköz: képek, papírok, videó, film)
17.-24.	Kírekesztve	A diákok szoros kört alkotva megfogják egymás kezét, egyikőjük kívül marad a körön és megpróbál bejutni. Szabály: beszélni nem szabad, nonverbálisan alkalmasan a különböző viselkedésmódokat (agresszív, szubmisszív, asszertív). Utána közös megbeszélés. Majd megfordul a gyakorlat, és beintről, a körből kell kijutnia valakinek. Ezután a két helyzet összehasonlítása következik.

Liftjelenet	Székekkel kialakításra kerül egy szűk kör, a lift. Ebbe száll be 3 diák. Az a feladatuk, hogy a helyzetet különböző módon oldják meg (agresszív, asszertív, szubmisszív), majd a szerepeket felcserélik. A többiek megfigyelik, melyik megoldás vezet eredményre, illetve mennyire okoz nehézséget egyik viselkedésmódból a másikba váltani.
49.-50.	Metamorfózis-játék A csoportból valaki kimegy. A többiek közösen megbeszélik, hogy mire fognak gondolni (lehetőleg jelen levő társukra gondoljanak). Amikor a kitaláló bejön, olyan kérdéseket tesz fel, amelyek úgy kezdődnek, „Mi lenne (a kitaláló személy), ha...”, folytatásként pedig a metamorfózis tesztből ismert, vagy önmagától kitalált kategóriát mond (pl. Mi lenne, ha állat lenne?). A választ kérheti egy csoporttagtól is, bár érdekesebb, ha bárki mondhatja ötletét a csoportból, és konszenzusra jutnak a választ illetően. A cél, hogy a kitaláló rájöjjön, kire gondolt a csoport. A játék nehezítésekképp a csoport gondolhat magára a kitalálóra is! Minden kitalálás után beszéljük meg mind a kitaláló, mind a kitalált személy érzéseit!
61.-68.	Címtervezés Az osztály közösen rajzolja meg saját címerét, amely azután kikerülhet a terem falára is.
Üzenetek	A diákok tetszőleges számú üzenetet írhatnak bármely társuknak, feladó és címzett nélkül, mindez az üzenet tartalmából kell, hogy kiderüljön. A megírt üzeneteket összegyűjti a pedagógus és ő olvassa fel. A címzett jelenkezik, és megpróbálja kitalálni, ki a feladó. Az üzenet témája kötetlen és minél személyesebb, annál könnyebb, de hívjuk fel a figyelmet arra, hogy felolvasásra kerül!
Elvárszolt csapat	A diákokat 4 fős csoportokra osztjuk. Az a feladatuk, hogy találjanak egy közös szimbólumot (tárgy, állat, növény stb. – a témakört előre rögzíteni kell, hogy összehasonlíthatóvá váljanak a csoportok szimbólumai), amelyet utána bemutatnak. Majd az egész osztály megpróbál egy közös szimbólumot találni (ez lehet már más témakörben is), amelyet le is rajzolhatnak közösen.

Ajánlott irodalmak jegyzéke (játék-, gyakorlat- és tesztgyűjtemények)

1. Bagdy E., Teikes J., 1988, Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Tankönyvkiadó, Budapest
2. Bánki M. Cs., Flamm Zs., 1992, Agyteszt 1-2 Biográf, h.n.
3. Barrett, J., Williams, G., 1990, Teszteld önmagadat, Józsefvég Műhely Könyvkiadó, Budapest
4. Düll A., Varga K., 1994, Általános pszichológiai gyakorlatok II. Motiváció és emóció, Figyelem, Gondolkodás és tudat, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
5. Gabnai K., 1993, Drámajátékok gyermekeknek, felnőtteknek, Marcibányi Művelődési Központ, Budapest
6. Heit G. (szerk.), 1980, Önismereti játékok és beszélgetések, NPI, Budapest
7. Rudas J., 1990, Delfi örökösai. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlatok, Gondolat, Budapest
8. Tóth L., 2000, Pszichológiai módszerek a tanulók megismeréséhez, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen

Ajánlott irodalom (témaszpecifikus, elméleti felkészüléshez, beszélgetések levezetéséhez)

Érzelemlélmérés és -kifejezés	Atkinson, R.L., Atkinson, R.C., Smith, E.E., Bem, D.J., Nolen-Hoeksema, S., 1999, Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest Barkóczi I., Séra L., (szerk.), 1989, Érzelem és érzelemelméletek, Tankönyvkiadó, Budapest Gordon, T., 1989, A tanári hatékonyság fejlesztése. T.E.T., Gondolat, Budapest Mohás L., 1979, Találkozás önmagunkkal, Móra, Budapest Pease, A., 1991, Testbeszéd, Park Kiadó, Budapest Atkinson, R.L., Atkinson, R.C., Smith, E.E., Bem, D.J., Nolen-Hoeksema, S., 1999, Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest Kozéki B., 1983, A fégyelmzett személyiség kialakítása, Tankönyvkiadó, Budapest Méreai F., Szakács F., (vál.), 1975, Csopordinamika. Válogatás Kurt Lewin műveiből, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest Ranschburg J., 1987, Félelem, harag, agresszió, Tankönyvkiadó, Budapest Barkóczi I., Séra L., (szerk.), 1989, Érzelem és érzelemelméletek, Tankönyvkiadó, Budapest Dainow, S., 1991, Segítség! Serdülők! Park Kiadó, Budapest Hankiss Á., 1978, A bizalom anatómiája, Magvető, Budapest Méreai F., 1996, Közösségek rejtett hálózata, Osiris Kiadó, Budapest Füst Milán, 1986, Szexuál-élektani elmélmédek, Helikon, Budapest Bálint I., 1980, Megelőzés-gyógyítás-rehabilitáció. Válogatás az Alkohológiál -IX. évfolyamából, Medicina, Budapest Koloszi B., 1992, Deviancia, Gondolat, Budapest
Agresszió	
Proszociális érzelmek Szeretet, barátság, szerelem	
Szexualitás	
Szenvedélyek	

11. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 72 óra (hetente 2 óra, lehetőleg összevontan) + 36 óra relaxációs (autogén) tréning

1. *Célok és feladatok:* „Test és lélek harmóniája”
A hangsúly az önkifejezésre, énképre, önvizsgálatra helyeződik. Ezen tanévben az önismeret óráival párhuzamosan relaxációs tréningen is részt vesznek a diákok. Ezért fontos, hogy a tréning során történő önmegfigyelést és a relaxáció alkalmazási területét (szorongáscsökkentés) kiegészítse az önismereti foglalkozások tematikája.
2. *Általános fejlesztési követelmények*
 - A diákok ismerjék az énkép fogalmát, saját énképüket és összetevőit.
 - Legyenek képesek önvizsgálatra, megfélelő kritikával szemléljék saját magukat és társaikat.
 - Ismerjék meg félelmeiket, szorongásaikat, tudjanak szembesíteni velük, és hatékonyan tudják oldani ezeket.
 - Fogadják el saját (pozitív és negatív) értékeiket.
 - Önbizalmuk növelésével optimistán nézzenek szembe a rájuk váró feladatokkal, kihívásokkal és merjék felvállalni azokat.

3. Folyamatterv

Óra-szám	Téma	Tartalom	Tevékenység és célja	Tudás- és képességtérületek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Megjegyzés
1-2.	„Hangolódjunk egymásra”	Interakciós játékok. Mi történt velem a nyáron? Az énkép, az éniideal, a self, az önértékelés fogalma. Az énkép összetevői és vizsgálata	A csoportra és egymásra hangolódás; a csoportjátékok légkörének újra átélése. Élménybeszámolók.	Kommunikáció Mindennapi éltünk	Szociális és állampolgári kompetencia	Javasolt játékok: Érintés, Láncláték Fontos az első találkozás alkalmával tisztázni a félév célját és témaköréit.
2-6.	Az énkép fogalma és vizsgálata		A felsorolt fogalmak tisztázása közös beszélgetés keretében. Tenesseee énkép skála felvétele és értékelése.		Anyanyelvi kommunikáció	Javasolt: szabad asszociációs módszerrel, vagy brainstorming technikával összegyűjteni a kapcsolódó ismereteket és magyarázatokat. Mind a felvétel, mind az értékelés egyéni legyen. Amennyiben a csoport légköre „megengedi” fel lehet venni úgy is, hogy mindenki kitölti valaki másról is, majd egyeztetik a párok az eredményeket. (Önismeret és társismeret, empátiikus készség fejlesztése is egyben)
7-20.	Testi önismeret és önkifejezés	Mozgáskoordinációs gyakorlatok Szenzibilizálás gyakorlatok Ritmuszakörletok Közös mozgás élményének játéka • Párbeszéd a testünkkel • Biztonságban vagyok-biztonságban • Keresd meg a helyed-helyzeted • Ilyen vagyok? • Így járok	A saját és mások testhatárainak érzékelése, a saját test megismerése (mint az önismeret és az énkép fizikális összetevője), a saját test reakcióinak elfogadása és visszajelzéseinek adekvát értelmezése. „Hatekonyagsvizsgálat” - a gyakorlatok hatására bekövetkezett változások feltérképezése.	Tér és idő Kommunikáció	Kezdeményezőképesesség és vállalkozói kompetencia	A játékok alapot nyújtanak a relaxációs tréninghez is, ezért fontos a folyamatos egyeztetés az AT-t vezető szakemberrel. Az összehasonlítás alapja a Tenesseee énkép skála, az értékelés egyéni, de érdemes összegyűjteni név nélkül az eredményeket.

21-20.	Nyilvános és rejtett tulajdonságok	<p>„Kérdőív az énkép és testkép vizsgálatára” (csak a testképre vonatkozó, B rész kitöltése)</p> <p>„Kérdőív az énkép és testkép vizsgálatára” (csak az énképre, személyiségvonásokra vonatkozó, A rész kitöltése)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mihez hasonlítasz? • Keresd a helyed! • Énkép-másképp • Személyszínelési változatok • Címer <p>A „címer” bemutatása felismeréssel</p> <p>Metamorfozis-játék</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szoborcsoportok • Ilyennek látlak • Mit tenne ő? • Telefon • Két híres ember beszélget • Találd ki, hogy ki mondta! 	<p>Az énkép személyiségbeli összetevőivel való elégedettség mértékének vizsgálata.</p> <p>Az esetleges változtatás stratégiai (attitűdváltoztatás lehetőség)</p> <p>Személyiségvonások és belső tulajdonságok felvállalása, közvetítése.</p> <p>Külső és belső tulajdonságok felismerése a másikban, a társismeret és a tolerancia fejlesztése.</p> <p>Az énkép közvetítésének hatékonyságára vonatkozó visszajelzés gyakorlata.</p>	Tér és idő, Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció	<p>Az egyéni átlagokból képezzünk „csoportátlagot” (az egyéni átlagok összegyűjtése név nélkül történjen), ez adja az alapot az egyéni viszonyításnak.</p> <p>Otthoni feladat, következő alkalommal kerülnek bemutatásra.</p> <p>A bemutatás során mindenki húz egy címert, elmondja, hogy számára mit közvetít és megpróbálja kitalálni, ki készítette. Lásd 9. évfolyam tanterve, amennyiben nem játszották végig, valamint visszajelzéseként szolgálhat a változásokra vonatkozóan.</p>
21-38.	Az énkép és a viselkedés		<p>A társak viselkedésének bemutatása, visszajelzés lehetősége.</p> <p>A hatékony énközlés fejlesztésének gyakorlatai.</p>			

39-44.	Az énídeál Az énídeál távolsága	<ul style="list-style-type: none"> • Szívesen lennék, soha sem lennék • Időgép • Híres leszek Kérdőív az énerő mérésére	Játékos, valamint papír-ceruza teszt formájában vizsgálás a projektált énídeálról, és lehetőség az énídeál távolságának diszkrépancia feltérképezésére.	Mindennapi életünk Tér és idő	Természettudományos kompetencia	A kérdőív felvételét és értékelését egészítse ki egy beszélgetés az optimális énídeál távolságról.
45-52.	Szorongás és a stressz	A félelem, a szorongás és a stressz fogalma A szorongás vizsgálata és formái** Stresszleltár készítése: <ul style="list-style-type: none"> • Befejezettlen mondatokkal • Holmes-Rahe-féle kérdőív segítségével (Életesemény-skála alapján)	Közös beszélgetés formájában feltérképezni ezen fogalmak mögött álló hiedelmeket, valamint tisztázni a tényeket, a fogalmak közötti különbségeket. Taylor-, vagy Spielberger-féle (Stait-Trait P1) szorongás kérdőív			A beszélgetés alapját adhatja egy szabad asszociációs játék, vagy egy brainstorming is. A megbeszélés során fontos kitérni ezen érzelmek jelentőségére is!
		A szorongással és a stresszel való megküzdés stratégiai <ul style="list-style-type: none"> • Helyzet-gyakorlatok • Lazarus-féle Coping-skála kitalálása 	A befejezettlen mondatok technikája (Attól félek legjobban, hogy ..., Attól félek legkevésbé, hogy ...), valamint az Életesemény-skála a félelmek és a stresszhelyzetek összegyűjtését, előfordulásának feltérképezését teszi lehetővé. A helyzetgyakorlatok alapját az előző foglalkozáson összegyűjtött leltár elemei adják.			A félelmek feltárása és felvállalása belső konfliktusforrás, ezért érdemes a foglalkozást érzelmekkel (de nem a félelmekkel) kapcsolatos „rhangoló” játékkal bevezetni. A leltár összesítésekor csökkenő sorrendbe kell állítani a stresszkeltő eseményeket (amelyeket a diákok írtak) előfordulási gyakoriságuk alapján. A megküzdési stratégiák megbeszélésekor fontos kitérni az egyes módok jelentőségére, adekvátására.
53-58	Iskolai szorongás	Konfliktusleltár készítése az alábbi kategóriák alapján: <ul style="list-style-type: none"> • Teljesítmény, tanulás • Interperszonális kapcsolatok 	Az iskolában előforduló lehetséges (és valós) konfliktusforrások összegyűjtése, kategorizálása.	Mindennapi életünk Szabályok Kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció	A gyakorlatok vezetések fontosak, hogy a problémákat (a valóságkat) objektívizálva, racionális síkon kell értelmezni és semmiképp sem szabad elfogadni a túlzott „személyeskedést” (akár a diákok, akár a pedagógusok irányában).

A jelen gyakorlatok a diákok általános helyzetfejléséről és -megoldó képességeit hivatottak fejleszteni, nem pedig a konkrét iskolai sérelmek rendezését.				Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményező-készség és vállalkozói kompetencia	A jeleit irodalom gyakorlatainak egy része otthoni feladatként alkalmazható.
Szerepjátékok, helyzetgyakorlatok	Rimé-Levens-féle önértékelő kérdőív felvételével és értékelésével az önelfogadás és megfélemlés mértéke vizsgálható. Kötetlen beszélgetés az önértékelésről, annak társadalmilag is elfogadott formáiról, megjelenéséről.	Rimé-Levens-féle önértékelő kérdőív felvételével és értékelésével az önelfogadás és megfélemlés mértéke vizsgálható. Kötetlen beszélgetés az önértékelésről, annak társadalmilag is elfogadott formáiról, megjelenéséről.	A benyomáskeltés elemeinek összegyűjtése kiscsoportos technikával, majd megbeszélése. Az énközlés adekváttségének fejlesztése játékos formában, azonnali feedback révén.	Kommunikáció Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció
(diák-diák, tanár-diák) • Közösségi kapcsolatok (egyéni-közösségi) Az iskolai konfliktusok kezelésének gyakorlati vizsgálata	Az önértékelés vizsgálata	Az önértékelés vizsgálata	Az önértékelés vizsgálata	Az önértékelés vizsgálata	
Önbizalom és önértékelés	Az önbizalom fejlesztése „Naplógyakorlatok”- Hogyan legyen önértékelő? • Helyzetfelismerés • A kompetencia érzése • Társas kapcsolatok hatékony kezelése	Az önbizalom fejlesztése „Naplógyakorlatok”- Hogyan legyen önértékelő? • Helyzetfelismerés • A kompetencia érzése • Társas kapcsolatok hatékony kezelése	Az önbizalom fejlesztése „Naplógyakorlatok”- Hogyan legyen önértékelő? • Helyzetfelismerés • A kompetencia érzése • Társas kapcsolatok hatékony kezelése	A jó benyomáskeltés stratégiai és fejlesztési: • Ki vagy és mit akarsz? • Kétperces önéletrajz • Hírdetésjáték • Vélemények	Hatékony énbemutató
65-70	A jó benyomáskeltés stratégiai	A jó benyomáskeltés elemeinek összegyűjtése kiscsoportos technikával, majd megbeszélése.	A jó benyomáskeltés elemeinek összegyűjtése kiscsoportos technikával, majd megbeszélése.	Kommunikáció Szabályok	Kommunikáció Szabályok

71-72.	Év lezárása	A tanévben szerzett tapasztalatok és élmények közös megbeszélése. Levezető játékok (Búcsú, Ajándék, A bizalom próbái – Rudas J., 1990)			
--------	-------------	--	--	--	--

4. A tárgy tanításának feltételei

- a. Személyi feltételek: A foglalkozásokat a csoportélményt jól ismerő, csoportdinamikai ismeretekben jártas pedagógus (osztályfőnök) vezesse. Mivel az önismereti gyakorlatok nem terápiás jellegűek, az nem követelmény, de mindenképpen előnyt jelent, hogy képzett csoportvezető legyen. Pszichológus, vagy meghívott előadó bevonására alkalomszerűen szükség van (a folyamattervben külön feltüntetésre került), illetve célszerű folyamatos kapcsolattartás a szakemberrel, esetleg szupervizori rendszerben.
- b. Tárgyi feltételek: A foglalkozások megtartásához alapvetően csendes, nyugodt helyiségre van szükség, szokásos csoportszobai felszereltséggel (mágnesez tábla, székek, matracok). A gyakorlatok specifikus eszközi, tárgyi igénye részletesen a folyamattervben, a megadott szakirodalmakban, illetve a mellékletben található.

Ajánlott és felhasznált irodalmak jegyzéke

1. Atkinson, R.L. et al., 1999, Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest
2. Bagdy E., Teikes J., 1988, Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Tankönyvkiadó, Budapest
3. Bánki M. Cs., Flamm Zs., 1992, Agyteszt 1-2, Biográf, h.n.
4. Barrett, J., Williams, G., 1990, Teszteld önmagadat, József Műhely Könyvkiadó, Budapest
5. Dévai M., Sipos M., Tenessee énkép skála, Pszichológiai tanácsadás a pályaválasztásban módszertani füzetek, 36.
6. Donáth B., 1980, Személyiségformáló kiscsoportmunka az iskolában, Akadémiai Kiadó, Budapest
7. Gabnai K., 1993, Drámajátékok gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek, Marcibányi Művelődési Központ, Budapest
8. Gordon, T., 1989, A tanári hatékonyság fejlesztése. T.E.T., Gondolat, Budapest
9. Heit G. (szerk.), 1980, Önismereti játékok és beszélgetések, NPI, Budapest
10. Kaposi G., é.n., Játékkönyv, Színházi füzetek IV.
11. Levi, V., 1995, Az önismeret művészete, Háttér Kiadó, h.n.
12. Peck, D., Whitlow, D., 1983 Személyiségelméletek, Gondolat Kiadó, Budapest
13. Ranschburg J., Popper P., 1978, Személyiségünk titkai, RTV-Minerva, Budapest

14. Rawlinson, G.J., 1989, A kreatív gondolkodás és az ötletbörze, Novotrade, Budapest
15. Rudas J., 1990, Delfi örökösői. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlatok, Gondolat, Budapest
16. Tibor Á., Gruber C., 2000, Kamasznak lenni. Ki vagyok én?, Műszaki Könyvkiadó, Budapest
17. Tóth L., 2000, Pszichológiai módszerek a tanulók megismeréséhez, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen
18. Varga I., Gönczi K., Pintér I., é.n., Én-Tér-Kép, Karcagi Nyomda
19. Walker, J., 1997, Feszültségoldás az iskolában. Játékok és gyakorlatok, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
20. Sz.n., Ismerd meg igazi Önmagad!, 1993, Gemini, Budapest

12. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 72 óra (hetente 2 óra, lehetőleg összevontan)

1. *Célok és feladatok:* „Én-Te-Ő-Mi-Ti-Ők”
A diákok egymással való kapcsolatára helyeződik a hangsúly, továbbá azon képességekre, készségekre, amelyek az egyén (és a csoport) társas világban való eligazodását segítik. A szociális jártasságok egyéni és csoportos vizsgálata és fejlesztése révén a diákok hatékonyabbá, kompetenssé válnak abban, hogy megteremtsek az órákban saját maguk és környezetük között.
Egyes vizsgálatok révén (pl. szociometria) a pedagógus fontos visszajelzéshez juthat a csoportot illetően.
2. *Általános fejlesztési követelmények*
 - A diákok toleranciával, elfogadással és empátiával forduljanak egymás és a tágabb szociális környezet felé.
 - Ismerjék az előítélet fogalmát, folyamatait és azokat a lehetőségeket, amelyek segítségével leküzdhetővé válik, illetve nem alakul ki.
 - Legyenek tisztában saját csoportjuk jellegzetes szerkezetével, a csoportban zajló folyamatokkal, hatékonyan tudják kezelni azokat, és ki tudják vetíteni csoporton kívüli társas életükre.
 - Ismerjék családi, társas, csoportbeli szerepeiket, esetleges szerepkonfliktusait fel tudják oldani.
 - Társas készségeikkel legyenek tisztában, tudatosan használják és fejlesztik azokat.

3. Folyamatterv

Óra-szám	Téma	Tartalom	Tevékenység és célja	Tudás- és képességterületek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Megjegyzés
1-2.	Visszatérés	Élménybeszámoló (a nyárról) Interakciós játékok	A csoportfoglalkozások légkörére való ráhangolódás, a csoporttal kapcsolatos várakozások és féltelmek megbeszélése.			Fontos az első találkozás alkalmával tisztázni a félév célját és témaköréit.

3-10.	Az empátia	Az empátia fogalma és mérése	A fogalomhoz kapcsolódó vélekedések, magyarázatok összegyűjtése szabad asszociációs módszerrel. Az empátia mérése a Deutsch-Madler-féle Empátia skálával	Kommunikáció Mindennapi életünk	Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	Az irodalomban szereplő kérdőív tételei utáni + vagy – jelet a kitöltés során nem szabad megmutatni (ez ugyanis az értékelésnél fontos csupán). Az ajánlott játékokon túl a fejtüntetett irodalmakban és további játégyűjteményekben számos empátias készségfejlesztő gyakorlat található (kiválasztásuknál fontos szempont a csoport léghőre és összetétele).
11-18.	Sztereotípiák és előítélet	Az empátikus készség fejlesztésének gyakorlatai: • Hogyan került hozzá? • Félelem a kalapban • Kötött mondatkezdések • Képzletbeli ajándék • Ház, fa, kutya	A beleélés, az egymásra való odafigyelés állapotának gyakorlása, amely nem csupán empátiafejlesztő, hanem a társismeretben való jártasságot és a csoportkohéziót is erősíti a diákok között.	Szabályok Tér és idő Kommunikáció	Szociális és állampolgári kompetencia	Az ajánlott játékokon túl a fejtüntetett irodalmakban és további játégyűjteményekben számos empátias készségfejlesztő gyakorlat található (kiválasztásuknál fontos szempont a csoport léghőre és összetétele).
	Az előítéletes és reduktív jellegű lehetséges	Burkolt személyiségelméletek és sztereotípiák Az előítélet kialakulása és reduktív jellegű lehetséges • Közös filmnézés • A téma kis csoportos, majd közös feldolgozása vitacsoport formájában	Az egyéni tapasztalat hatására kialakult sztereotípiák feltárása, majd közös megbeszélése. A téma feldolgozásához ajánlott az „Amerikai história X” c. film, amelyet előzetesen egyeztetett szempontok alapján figyelnek meg és elemeznek a diákok kiscsoportban, majd közösen.		Szociális és állampolgári kompetencia	Az ajánlott játékokon túl a fejtüntetett irodalmakban és további játégyűjteményekben számos empátias készségfejlesztő gyakorlat található (kiválasztásuknál fontos szempont a csoport léghőre és összetétele).
	Az előítéletes személyiség mérése	Adomo-féle F-skála kitérítése				Az ajánlott játékokon túl a fejtüntetett irodalmakban és további játégyűjteményekben számos empátias készségfejlesztő gyakorlat található (kiválasztásuknál fontos szempont a csoport léghőre és összetétele).

Javasolt szempontok:

- Az előítélet kialakulása-kialakítása
- Az előítéletes személy jellemző tulajdonságai
- Az előítéletes magatartás következményei
- Az előítélet csökkentését-csökkenését befolyásoló tényezők.

19-24.	Tolerancia	A tolerancia fogalma és a toleráns viselkedés	A tolerancia és a kapcsolódó fogalmak (empátia, elfogadás, megértés) közös megbeszélése. A toleráns viselkedés jellegzetes magatartásmintáinak összegyűjtése.		Fontos visszautalni az előző évben végzett, az Önértékelést fejlesztő gyakorlatokra, valamint arra, hogy a valóban önértékelítő ember odafigyel másokra.
		Tolerancia növelő gyakorlatok:	Az egymás viselkedésének, tulajdonságainak, értekeinek elfogadását célzó gyakorlatok, amelyek megkívánják az egymásra való odafigyelést és ezáltal fejlesztik a toleráns magatartásminták alkalmazását.		
25-32.	A csoport szervezete	Perciált szociogram	Az észlelt csoportszerkezet mérése azáltal, hogy a diákok egyénileg megrajzolják az osztály társas szerkezetét.	Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Mivel az előző években felvételre és visszajelzésre kerül szociometriai vizsgálat, ezért a diákok ismerik a szociogram formáját, amennyiben nem, az alapvető felrajzolósi szabályokat át kell ismételni. Hasznos információ lehet, ha a pedagógus is felrajzolja az általa észlelt csoportszerkezetet.
		Szociometria felvétele, értékelése, visszajelzése A valós és a percepiált szociogramok összevetése	A valós csoportszerkezet feltérképezése (esetleg pszichológus részvételével). A csoport fejlődésének és jelenlegi fejlettségi szintjének meghatározása.		Az előző években felvett szociometriai eredményekkel való összevetés alapja a foglalkozások csoportteremtő hatásának vizsgálatához is.

				Tér és idő		
33-40.	Szerepek és szerepkonfliktusok	<p>Szociometriai játékok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rejtett szociometria • Személyes kockázatok <p>A szerep fogalma, formái</p>	<p>A csoporton belüli helyzet, erőviszonyok tisztázása, feltérképezése.</p> <p>A veleszületett és tanult, a tartós és ideiglenes szerepek fogalmának tisztázása, ezek összegyűjtése. Beszélgetés a szerepek hatékony, társadalomilag elfogadott és deviáns teljesítéséről.</p> <p>Az osztálybeli szerepek összegyűjtése kiscsoportos módszerrel, majd közös megbeszélése, valamint a szociometriai vizsgálat eredményével való összehasonlítása.</p>	<p>Szabályok</p> <p>Kommunikáció</p>	<p>A feldolgozáshoz javasolt forma a vitacsoport, vagy a szabad asszociációs módszer.</p>	
41-46.	Csoportnormák	<p>Mindennapi szerepeink: szituációs vagy pszichodramatikus játékok</p> <p>Szerepkonfliktusok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szerepalkalmatlanság • Külső szerepkonfliktus • Belső szerepkonfliktus <p>Az egyéni és csoportnormák játéka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Férfiak és nők • Jutalomosztás • Hirdetés • Arverés 	<p>A gyakorlatok célja a szerepek tudatosítása, szerepekhez való viszony tisztázása, feszültségoldás.</p> <p>A szerepkonfliktusok formáinak és következményeinek tisztázása, valamint a megoldási lehetőségek megjelenítése és tudatosítása szerepjáték formájában.</p> <p>Az egyén számára fontos és a csoportban kialakult normák feltérképezése, esetleges ütköztetése a gyakorlatok során.</p>		<p>A gyakorlatok során a csoporton kívüli szerepek kerüljenek előtérbe (mint pl. gyermekek, testvérek)</p> <p>A felsorolt gyakorlatok legtöbbször a diákok előbb egyénileg, majd kiscsoportban, végül közösen hoznak döntést.</p>	

		Konformizmus és deviancia	A csoporton belüli és a társadalmi szintű konformitás és deviancia fogalmának, szerepének és jelentőségének tisztázása.			A téma feldolgozása történeti szépirodalmi mű, vagy film kapcsán (Kafka-művek).
47-50.	Csoportkohézió	Csoporterősítő gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • Új nyelv kitalálása • A helyzet kulcsai • Tabló • Térfelosztás 	A gyakorlatok célja, hogy közös gondolkodás és tevékenység révén erősítsék, építsék a csoportkohéziót és összetartást.			A gyakorlatok jellegükből fakadóan a diákok kreativitását is fejlesztik, ezáltal megbeszélhető, hogy a kreativitás nem azonos a devianciával (hisz úgy alkotnak egyenlően valami újat, hogy az nem a csoportnorma ellen hat).
51-56.	Együttműködés és versengés	Versengésen alapuló játékok: <ul style="list-style-type: none"> • Két csapat harca • Kártyabőrze • Így használják • Most mutasd meg! • Egy szóból több szó • Csacsi-pacsi A mozaikosztály	A versengés, mint csoportok közötti pszichológiai jelenség bemutatása, a győztes-vesztes játszma hatásainak átélése.	Kommunikáció Szabályok	Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	A játékokat minden esetben alapos megbeszélés egészítse ki. Fontos, hogy a csapattagok cserélődjenek, minden játéknál új csapatokban dolgozzanak.
57-60.	A csoport-jelenségek megfigyelése	A csoportalakulástól a csoportdöntésig (filmelemzés)	Az együttműködés, kooperáció előnyeinek bemutatása A „Tienkét dühös ember” c. film alapján előre egyeztetett szempontok alapján a filmben előforduló csoportjelenségek (alakulás, deviancia, konformizmus, szerepek, csoportdöntés) hatásainak megbeszélése			
61-70.	Kommunikációs hatékonyság fejlesztése	Beszédtechnikai gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • Hangsúly, • Hanglejtés • Ritmus, lendület, • Kiejtés, artikuláció 	A verbális kifejezőképesség fejlesztése, mint a hatékony kommunikáció alapja.	Kommunikáció Szabályok Szülő-földünk	Anyanyelvi kommunikáció	A jeölt irodalmakban számos gyakorlat megtalálható, a csoport összetételének és a diákok adott készségeinek megfelelően kell választani.

		<ul style="list-style-type: none"> A tájszólások <p>A meggyőző kommunikáció: Retorikai és pszichológiai alapelvek Játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ki kit győz meg Hercegúrfi vizsgálja Hotelportás Az jutott eszembe Ismételd el más szavakkal Hír-adó Ismételd meg, amit mondtam 	A meggyőző kommunikáció összetevőinek megbeszélése, valamint az összegyűjtött elemek készségi szintű gyakorlása, fejlesztése.		Szociális és állampolgári kompetencia	Az összegyűjtés brainstorming technikával ajánlott.
Csoporton belüli kommunikáció		<ul style="list-style-type: none"> Az jutott eszembe Ismételd el más szavakkal Hír-adó Ismételd meg, amit mondtam 	A csoporton belüli hatékonyabb kommunikáció fejlesztése, a kommunikációs csatornák megismerése és alkalmazása.	Mindennapi életünk kommunikáció	Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia	
71-72.	A félév lezárása	Tapasztalatok, élmények megbeszélése „záró gyakorlatok”				

4. A tárgy tanításának feltételei

- Személyi feltételek:** A foglalkozásokat a csoportdinamikai ismeretekben jártas pedagógus (osztályfőnök) vezesse. Mivel az önismereti gyakorlatok nem terápiai jellegűek, az nem követelmény, de mindenképpen előnyt jelent, hogy képzett csoportvezető legyen. Pszichológus, vagy meghívott előadó bevonására alkalomszerűen szükség van (a folyamattervben külön feltüntetésre kerül), illetve célszerű folyamatos kapcsolattartás a szakemberrel, esetleg szupervizori rendszerben.
- Tárgyi feltételek:** A foglalkozások megtartásához alapvetően csendes, nyugodt helyiségre van szükség, szokásos csoportszobai felszereltséggel (mágneses tábla, székek, matracok). A gyakorlatok specifikus eszközi, tárgyi igénye részletesen a folyamattervben, a megadott szakirodalmakban, illetve a mellékletben található.

Melléklet

Óraszám	Tartalom	Részletezés* (Eszközigény)
41-46	Hirdetés	A már ismert Hirdetésjátékhoz hasonló, de ebben az esetben „Csoporttagot, vagy osztálytársat keressünk...” kezdettel kell megfogalmazni. Érdemes 4 fős csoportokban megfogalmazni a hirdetések, majd közösen megbeszélni azokat (kiemelni a minden kiscsoport által fontosnak tartott értékeket és a csoportbeli normákat)
51-56	Mozaikosztály	5 fős (vagy 4, létszámtól függően) kiscsoportra osztjuk az osztályt. Minden kiscsoport ugyanazt a feladatot kapja, de minden csoporttag csak a feladat egy bizonyos részét ismeri (például egy tananyagnak csak egyes részeit). A kiscsoport feladata, hogy minden tag tudjon mindent (pl. az egész tananyagot). Ahhoz, hogy minden információ birtokában legyenek, a kiscsoport tagjainak együtt kell működniük.

* Természetesen ezek a leírások inkább csak iránymutató javaslatok, a pedagógus saját kompetenciáján, képzettségén belüli és csoportját ismerve változtathat rajtuk.

Ajánlott és felhasznált irodalmak jegyzéke

1. Atkinson, R.L. et al., 1999, *Pszichológia*, Osiris Kiadó, Budapest
2. Bagdy E., Teikes J., 1988, *Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában*, Tankönyvkiadó, Budapest
3. Bánki M. Cs., Flamm Zs., 1992, *Agyteszt 1-2*, Biográf, h.n.
4. Barrett, J., Williams, G., 1990, *Testeld önmagadat*, József Műhely Könyvkiadó, Budapest
5. Donáth B., 1980, *Személyiségformáló kiscsoportmunka az iskolában*, Akadémiai Kiadó, Budapest
6. Forgas, J., 1995, *A társas érintkezés pszichológiája*,
7. Gabnai K., 1993, *Dramajátékok gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek*, Marciányi Művelődési Központ, Budapest
8. Gordon, T., 1989, *A tanári hatékonyság fejlesztése*. T.E.T., Gondolat, Budapest
9. Heit G. (szerk.), 1980, *Önismereti játékok és beszélgetések*, NPI, Budapest
10. Kaposi G., é.n., *Játékkönyv*, Színházi Füzetek IV.
11. Lévi, V., 1995, *Az önismeret művészete*, Háttér Kiadó, h.n.
12. Mérei F., 1988, *Közösségek rejtett hálózata*, Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest
13. Montágh I., 1985, *Mondjam, vagy mutassam?* Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest
14. Peck, D., Whitlow, D., 1983 *Személyiségelméletek*, Gondolat Kiadó, Budapest
15. Ranschburg J., Popper P., 1978, *Személyiségünk titkai*, RTV-Minerva, Budapest
16. Rawlinson, G.J., 1989, *A kreatív gondolkodás és az ötletbörze*, Novotrade, Budapest
17. Rudas J., 1990, *Delfi örököse*. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlatok, Gondolat, Budapest
18. Tóth L., 2000, *Pszichológiai módszerek a tanulók megismeréséhez*, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen
19. Varga I., Gönczi K., Pintér I., é.n., *Én-Tér-Kép*, Karcagi Nyomda
20. Sz.n., *Csapatépítő játékok trénereknek*
21. Sz.n., *Ismerd meg igazi Önmagad!*, 1993, Gemini, Budapest

13. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 36 óra

1. Célok és feladatok: „Arra születtem...”

Fontos célja a foglalkozásoknak, hogy a diákok identitása, értékrendszere, jövőképe kialakult, stabil legyen. Ennek érdekében az önismereti kurzus során felméri, tudatosítja, megerősíti azonoságtudatukat, megfelelő irányba terelhetik jövőképeiket és értékrendszerüket. Sem a pedagógus, sem a pszichológus nem oldhatja meg helyettük az identitáskризist, de segíthet kialakítani az optimális lezárását.

Nagyon fontos továbbá az előző évek tapasztalatainak összegzése, amelyet saját magukról és egymásról nyertek. Egyrészt az önismeret révén pályaválasztásuk érdeklődésükkel és személyiségükkel összhangban történik, másrészt a kortárs csoport mint referenciacsoport jelentősége sem elhanyagolható ezen folyamatban.

2. Általános fejlesztési követelmények

- A diákok ismerjék az identitás és az identitáskризis fogalmát.
- Ismerjék az identitáskризis optimális és hatékony megoldását.
- Be tudják illeszteni a családi, szülői, nevelési értékeket saját értékrendjükbe.
- Legyen stabil jövőkéjük.
- Képesek legyenek olyan pályát, foglalkozást választani, amely személyiségüknek, igényeiknek megfelel, azokkal összhangban van.
- Pályaaorientációs tréning során sajátítsák el azokat az értékeket, attitűdöket, amelyek sikeressé tehetik őket választott szakmájukban.
- Tekintsek át és összegezzék az eltelt öt év tapasztalatát, élményeit.

3. Folyamatterv

Óra-szám	Téma	Tartalom	Tevékenység és célja	Tudás és képességterületek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Megjegyzés
1-2.	„Összejöttünk”	Interakciós játékok, élménybeszámolók	A csoportra való ráhangolódás, a nyár emlékeinek felidézése.	Kommunikáció Szülő-földünk		
3-4.	Összegezzünk először!	Az előző évek ön- és társismereti tapasztalatainak összefoglalása kötetlen beszélgetés, vagy irányított játékok formájában.	A rendszerezés, összegzés jó alapot szolgáltat arra, hogy mindenki tisztában legyen saját személyiségével, céljaival.	Tér és idő Mindennapi életünk Szabályok	Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Ajánlott játék: mindenki írja fel azt az öt szót, amit az önismereti csoport révén ó kapott (legyenek minél konkrétabb szavak: tulajdonságok, személyiségvonások, értékek stb.)

5-10.	Az identitás	Az identitáskrizis fogalma, szakaszai, megoldási lehetőségei. Ki hol tart most? – Életút-térkép	Közös megbeszélés. Otthoni feladat	Tér és idő	Anyanyelvi kommunikáció	Az életút térkép segítségével a diákok áttekintik eddigi életüket több szempont alapján, a bemutatásra és a megbeszélésre következő foglalkozáson kerül sor. Fontos, hogy a feltételezett jövőt is megrajzolják (ez információ arra vonatkozóan, hogy ki mely szakaszt éli át az identitáskeresésnek).
		Identitás és család <ul style="list-style-type: none"> • Szüleim mesélték rólam • Másnak a bőrben (szerepjáték) • A „generációs” különbségek 	A családi értékek összegyűjtése, a családi szerepekhez való viszony és a család által közvetített világnézet integrációjának feltérképezése. Kötetlen beszélgetés, vagy vitacsoport keretében.	Tér és idő Szabályok Szülőföldünk	Szociális és állampolgári kompetencia	A téma feldolgozásában, vagy a beszélgetés elindításában segítséget nyújthat egy szülő-gyerek kapcsolatot a középpontba állító szépirodalmi mű.
11-14.	Az identitás összetevői	Az eszmények, ideálok, célrendszer feltérképezése: <ul style="list-style-type: none"> • Én-ideájjaim • Befejezetlen mondatok • Expedíció a Tau Ceti III-ra 	A gyakorlatok az identitást alkotó összetevők közvetítésére, tudatosítására vonatkoznak.			A befejezetlen mondatok témája az eszmék és az ideálok Az Expedíció... gyakorlat érinti az intimitással és a szexualitással kapcsolatos értékeket.
15-18.	Jövőkép	A jövőkép felmérését célzó gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • Önéletrajz 5, 10 év múlva önmagáról • Önéletrajz 5, 10 év múlva társakról • „Naplógyakorlat” – Tudnék-e pénzt keresni? 	Közeli és távoli célok (továbbtanulás és karrier, siker) tudatosítása, illetve a társak jellemzése révén a feedback lehetősége.	Tér és idő Kommunikáció	Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia	

19-22.	Érdeklődés és pályamotiváció	Az érdeklődés kérdőíves felmérése, a pályamotiváció és a személyiség összehangjának vizsgálata alapján a diákok érdeklődésének megfelelően igény szerinti kiscsoportos pályaszocializációs tréning(ek) szervezése és lebonyolítása (lehetőleg szakember, tanácsadó szakpszichológus vezetésével):			Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Kommunikáció Gondolkodás és tanulás-fejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás	
23-32.	Pályaorientációs tréning, pályaszocializáció	<ul style="list-style-type: none"> • reál érdeklődés • humán érdeklődés művészeti pályák				Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	
33-36.	„Búcsúznunk”	Az év lezárása	A pályaszocializációs tréningek tapasztalatainak megbeszélése				A tréninget vezető szakember(ek) jelenlétével.
		Az előző évek elményei	A kezdeti félélmek és várakozások összevetése a jelen elményekkel, mind a diákok, mind a pedagógus részéről.				Néhány érdekes, a csoport életében fontos játékok, gyakorlatok újbóli megbeszélése, felemlítése, esetleg bemutatása (írásos, rajzos feladatok).
		Lezáró gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • Ajándék • Az óra körbe jár • Plecsnik • Zúmmogó spirál • Mivé válok? 	Búcsú egymástól és a csoporttól.				

4. A tárgy tanításának feltételei

Személyi feltételek: A foglalkozásokat a csoportimányt jól ismerő, csoportdinamikai ismeretekben jártas pedagógus (osztályfőnök) vezesse. Mivel az önismereti gyakorlatok nem terápiás jellegűek, az nem követelmény, de mindenképpen előnyt jelent, hogy képzett csoportvezető legyen. Pszichológus, vagy meghívott előadó bevonására alkalomszerűen szükség van (a folyamattervben külön feltüntetésre kerül), illetve célszerű folyamatos kapcsolattartás a szakemberrel, esetleg szupervízori rendszerben.

Tárgyi feltételek: A foglalkozások megtartásához alapvetően csendes, nyugodt helyiségre van szükség, szokásos csoportszobai felszereltséggel (mágneses tábla, székek, matracok). A gyakorlatok specifikus eszközi, tárgyi igénye részletesen a folyamattervben, a megadott szakirodalmakban, illetve a mellékletben található.

Ajánlott és felhasznált irodalmak jegyzéke

1. Atkinson, R.L. et al., 1999, Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest
2. Bagdy E., Telkes J., 1988, Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Tankönyvkiadó, Budapest
3. Dainow, S., 1991, Segítség! Serdülőök!, Park Kiadó, Budapest
4. Dehelán É., Polgár Zs., 1985, Pályaválasztásra készülünk. Kiscsoportos személyiségfejlesztő program, Országos Pedagógiai Intézet, Budapest
5. Donáth B., 1980, Személyiségformáló kiscsoportmunka az iskolában, Akadémiai Kiadó, Budapest
6. Gabnai K., 1993, Drámajátékok gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek, Maicibányi Művelődési Központ, Budapest
7. Gordon, T., 1989, A tanári hatékonyság fejlesztése. I.E.T., Gondolat, Budapest
8. Heit G. (szerk.), 1980, Önismereti játékok és beszélgetések, NPI, Budapest
9. Kaposi G., é.n., Játékkönyv, Színházi füzetek IV.
10. Levi, V., 1995, Az önismeret művészete, Háttér Kiadó, h.n.
11. Mérei F., Szakács F. (vál.), 1975, Csoportdinamika. Válogatás Kurt Lewin műveiből, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest
12. Mohás L., 1979, Találkozás önmagunkkal, Móra, Budapest
13. Ranschburg J., Popper P., 1978, Személyiségünk titkai, RTV-Minerva, Budapest
14. Rawlinson, G.J., 1989, A kreatív gondolkodás és az ötletbörze, Novotrade, Budapest
15. Ritoók Pálné, (ed.), 1979, Az iskolai pályaválasztási tanácsadás pályalelektani és pályapedagógiai alapismeretei, Tankönyvkiadó, Budapest
16. Rudas J., 1990, Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlatok, Gondolat, Budapest
17. Tibor Á., Grüber C., 2000, Kamasznak lenni. Ki vagyok én?, Műszaki Könyvkiadó, Budapest
18. Varga I., Gönczi K., Pintér I., é.n., Én-Tér-Kép, Karcagi Nyomda

MAGYAR NYELV

Célok és feladatok

A Tehetséggondozó Program 9. évfolyamán a magyar nyelv oktatásának célja és feladata a hátrányos helyzetű tehetséges tanulók kommunikációs képességeinek fejlesztése, szóbeli és írásbeli kifejezőképességük olyan szintre emelése, hogy a 10. évfolyamot magabiztos nyelvi ismeretekkel kezdhessék meg. Ezért az 5-8. évfolyam követelményeihez alkalmazkodva, azok cél- és feladat kijelölését gyakorlati szempontból figyelembe véve főképp rendszerező ismétlésre (egyéni és csoport szinten), hiánypótlásra s –elsősorban- készségszintű tudás kialakítására törekszik az előkészítő év tananyaga, a Nat-ban meghatározott kulcskompetenciáknak megfelelően:

- anyanyelvi kommunikáció
- idegen nyelvi kommunikáció
- matematikai kommunikáció
- természettudományos kommunikáció
- digitális kommunikáció
- a hatékony, önálló tanulás
- szociális és állampolgári kompetencia
- kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
- esztétikai - művészeti tudatosság és kifejezőképesség.

Az anyanyelvi nevelés általános feladata az értelmes, kifejező beszéd, az olvasás és írás igényes használatának, az ehhez szükséges képességeknek a fejlesztése. Ápolja és hagyományozza az anyanyelvi örökséget, felkészít a kommunikációs helyzetekben való aktív részvételre, fejleszti az önálló tanulás és az önművelés képességét.

Mivel az anyanyelvi nevelés a nyelv rendszerén keresztül gondolkodni tanít; valamint a beszéd és írás képességének fejlesztésével az önkifejezés meghatározó módja, így minden más tárgy tanulását is segíti.

Ezért kiemelt helyet kell kapnia a problémamegoldó, lényegkiemelő gondolkodásnak, az ok-okozati viszonyok feltárásának, hogy bármilyen témájú szöveget megértsenek és feldolgozzanak a tanulók. A matematikai és önálló tanulás kompetenciáit tudatosan fejlesztve ily módon a tanulási képességek alakítása és az ismeretfeldolgozási technikák megtanítása is közvetve a tantárgy tanításának a célja. A szóbeli és írásbeli önkifejezés gyakorlása a kreativitás sokirányú fejlesztését teszi lehetővé.

A tanulók gondolataik pontos és helyes megfogalmazásával lesznek képesek reprodukálni tudásukat más tárgyakból is, így a magabiztos nyelvhasználat az eredményes szereplés és a siker kulcsa is!

Az AJTP kilencedik évfolyamán az anyanyelvi oktatás során is tudatosan kell építeni az információs kommunikációs technológiák új alkalmazási lehetőségeire. A digitális technika mindennapivá válása az ismeretszerzés, önálló tanulás és az önkifejezés sajátos lehetőségeit teremti meg.

A nyelvi rendszerhez tartozó ismeretek elmélyítése és ennek révén a tudatos nyelvszemlélet kialakítása alapvető feladata az anyanyelvi nevelésnek.

Ezt teszi lehetővé a leíró nyelvtani ismeretek megszilárdítása, valamint a nyelvhelyességi kérdésekben való jártasság és a helyesírás biztonsága.

A grammatikai ismeretekhez a nyelvhelyesség és a helyesírás tudatos alkalmazása kell, hogy társuljon.

Az idegen nyelvek tanulása is feltételezi az anyanyelv pontos ismeretét. A nyelvtani fogalmak ismerete és a kiforrott nyelvszemlélet, valamint nyelvhasználati jártasság az alapja a nyelvvizsga-szintű idegen nyelv-tudásnak is.

Fejlesztési követelmények

1. Az előkészítő év során a szóbeli és írásbeli kommunikációs műfajok alkotásának és felhasználásának gyakorlásával a tanulók képesek lesznek gondolataikat, érzéseiket pontosan megfogalmazni; a szűkebb és tágabb közösség tagjaként megfelelő formában kifejezni. A kommunikációs nevelés a kulturált nyelvi magatartás kialakítására törekszik; a toleráns, beszédpartnerére odafigyelő és gondolatait tömören, érzékletesen kifejező nyelv és nyelvi magatartásforma egyben a jellemformálás eszköze is.

A leggyakoribb tömegkommunikációs műfajok kifejezőmódjának, valamint a könyvtár és a digitális technológiák használatának magabiztosabb ismerete az önálló ismeretszerzésre is felkészíti a tanulókat.

A kommunikáció nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközeinek tudatos alkalmazása, valamint a kongruens és kulturált nyelvi magatartásra törekvés kialakítása szintén feladat.

2. A szövegértés fejlesztése az eredményes tanulás és az önkifejezés meghatározó eleme. Feltételezi a megfelelő tempójú, megértést biztosító hangos és néma olvasást, s egyben a memoriterek pontos, kifejező előadásának is az alapja. Magában foglalja az élőszóbeli és az írott, szakmai, köznapis és irodalmi műfajok tartalmi lényegének felfogását és megítélését; a szövegekben megformált értékek befogadását;

A szövegértés egyaránt fejleszti a logikus gondolkodást és az aktív és passzív szókinccset, a tanuló stílusát, kifejezőképességét.

3. Fontos feladat a szövegalkotás képességének folyamatos fejlesztése. A tanulók az önkifejezés változatos, szituációhoz hangolt módját biztonsággal kell, hogy használják iskolában és iskolán kívül. Mindez többféle képesség együttes fejlesztését feltételezi: a stílus csiszolását, a logikus gondolkodást, szóban a mondatfonetikai eszközök biztonságos alkalmazását, a helyes hangképzést, írásban az igényes íráskészséget, rendezett, olvasható írásmódot.

Az anyanyelvű írásbeliség normáihoz alkalmazkodó szövegalkotás elsajátítása, a képzelet, az önkifejezés, az egyéni stílus bátorítása és ezáltal az önbizalom erősítése segíti a tanulók énképének, önismeretének fejlesztését, lelki egészségének megerősítését, felkészülését a felnőttlét szerepeire.

4. A szövegfeldolgozó eljárások és a szövegalkotás gyakorlása során a tanulási képesség és az ismeretfeldolgozási technikák fejlesztése az előkészítő év egyik meghatározó feladata.

A vázlat-, jegyzet-, bibliográfiakészítés, lényegkiemelés, szövegtranszformálás stb. – az önálló ismeretszerésre is felkészíti a tanulókat, fejleszti logikus gondolkodásukat, kifejezőképességüket, esztétikai-művészeti tudatosságra nevel.

5. A tanulási képesség fejlesztése, az alapműveltség megszerzéséhez szükséges ismeretfeldolgozás kulturális technikáinak ismerete és használata, a könyvtárhasználat és a digitális technológiák alkalmazásának megismerése szintén feladata a magyar nyelv tantárgyi programjának.

6. Mindez elképzelhetetlen a leíró nyelvtani ismeretek gyakorlati szintű elmélyítése nélkül. A nyelvtani jelenségeket pragmatikusan, a nyelvhelyesség és a helyesírás kérdéseivel együtt ismételve, gyakorolva olyan magabiztos nyelvszemlélet kialakítása a feladat, amely nemcsak a kommunikáció alapja, de birtokában a tanuló az idegen nyelvek nyelvi rendszerét is képes tudatosan szemlélni, s így elősegíti az idegen nyelvek tanulását is. A nyelvi jártasság és nyelvszemlélet az irodalmi művek megértését, feldolgozását is segíti; és anyanyelvünk értékeinek megőrzését erkölcsi kötelességnek tekinti.

Mivel az előkészítő évfolyam feladata nem új tananyag elsajátítása és nem újonnan belépő tevékenységek, képességek fejlesztése, ezért a tantervnek ez a fejezete inkább csak kiemeli, hangsúlyoz.

Kulturált nyelvi magatartás

Alapvető kommunikációs helyzetek és műfajok gyakorlása csoportos és egyéni feladatok, szituációs gyakorlatok során. Együttműködés a beszédpartnerrel, képesség az önellenőrzésre a kommunikációs magatartásban.

Az irodalomnak mint sajátos kommunikációnak a felismerése. Az irodalmi művek szereplőinek magatartásában, beszédében érzékelhető manipulációs szándékok felismerése; a színház- és filmművészet alkotásaiban és a tömegkommunikációban a kommunikáció sajátosságainak megfigyelése.

Szövegértés

Jártasság a szövegfeldolgozó eljárásokban. Az önálló ismeretszerés képességének fejlesztése a könyvtár és a digitális technológiák adta lehetőségek felhasználásával is.

Szövegalkotás

Szövegtranszformálás, a kommunikáció tényezőinek változásaihoz igazodó kreatív gyakorlatok, a szóbeli és írásbeli egyéni megnyilatkozás pontosítása, csiszolása.

Tanulási képesség

Az írott szövegről és előadásról készített vázlat- és jegyzetkészítés gyakorlása; a felszólalás, kiselőadás, értekezés, esszé stb. szövegének tudatos elrendezése – a lényegkiemelés és rendszerezés képességének fejlesztése. Az önálló tanulás lehetőségeinek megismerés, képességének kialakítása.

A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete

A magyar nyelvi rendszer alkotóelemeinek és szabályainak fogalmi szintű megnevezése és az ismeretek önálló felhasználása elemzési és fogalmazási feladatokban.

A magyar helyesírás szabályainak ismeretében készség az önálló hibajavításra.

9. évfolyam

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	TKT	Fejlesztendő kulcskompetencia
1) A kommunikáció 10 óra	<p>a) A kommunikáció általános modellje</p> <p>b) A kommunikáció nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközei</p> <p>c) A tömegkommunikáció</p>	<p>A kommunikáció</p> <p>A kommunikációs folyamat tényezői</p> <p>A kommunikációs folyamat funkciói</p> <p>A jel, jelek, jelrendszerek</p> <p>A metakommunikáció eszközei</p> <p>A mindennapi érintkezés leggyakoribb kommunikációs konfliktusai és feloldásuk</p> <p>A tömegkommunikáció hatása a nyelvre és a gondolkodásra</p> <p>Tömegkommunikációs műfajok: hír, kommentár, tudósítás, riport, reklám, apróhirdetés</p> <p>Az internetes kommunikációs műfajok</p>	<p>Szituációs gyakorlatok, prezentációkészítés,</p> <p>Pantomimjáték, szoborjáték, képelemzések, szituációs gyakorlatok, a testbeszédre vonatkozó szólások gyűjtése</p> <p>Konfliktuskezelő szituációs gyakorlatok, sértő gesztusok gyűjtése, kijavításuk; képelemzés</p> <p>Negatív példák gyűjtése, a nyelv és gondolkodás kölcsönhatásának megfigyelése</p> <p>Szövegalkotás, szituációs gyakorlatok, a médiából vett bejátszások elemzése; szövegértés gyakorlása, szövegterkép alapján történetírás, újságok, cikkek, televíziós és rádiós műsorok megfigyelése; médiafigyelők beszámolója; szövegértési gyakorlatok</p> <p>Internetes kommunikációs műfajok – gyűjtés, elemzés, szabályszerűségek, hibák keresése; csoportmunka</p>	<p>Kommunikáció</p> <p>Tér és idő</p> <p>Szabályok</p> <p>Szülőföldünk</p> <p>Mindennapi életünk</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció</p> <p>Matematikai kompetencia</p> <p>Digitális kompetencia</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia,</p> <p>Hatékony, önálló tanulás</p> <p>Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia</p>

<p>2) A nyelvi szintek grammatikája 40 óra</p>	<p>d) A digitális ismeretszerzés lehetőségei</p> <p>e) Könyvtárhasználat</p>	<p>A számítógép mint ismeretforrás</p> <p>Az iskolai könyvtár bemutatása</p>	<p>Témafeidolgozás különböző verbális és audiovizuális, elektronikus és digitális információhordozók felhasználásával</p> <p>Tapasztalatszerzés a segédkönyvek, szótárak, lexikonok, szak- és ismeretterjesztő irodalom használatában:</p> <p>könyvtárhasználat, könyvismertetés, szótárhasználat, újságok, cikkek, televíziós és rádiós műsorok megfigyelése; médiafigyelők beszámolója; szövegértési gyakorlatok; jegyzetkészítés; vázlatírás; fűrtábla készítése; szóbeli beszámoló</p> <p>Légzés, artikulációs, beszédtechnikai gyakorlatok, nyelvtörők,</p> <p>A hangtörvények felismerésének gyakorlása, szógyűjtés, felolvasás</p> <p>Helyesírás gyakorlása az SDT segítségével.</p> <p>Gyorsasági verseny; számítógépes ellenőrzés</p>	<p>Szabályok Kommunikáció Szülőföldünk</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Idegen nyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos kommunikáció Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás</p>
<p>a) Hangtani ismeretek</p>	<p>A magyar hangállomány</p> <p>A hangtörvények</p> <p>A magánhangzók és mássalhangzók időtartamának jelölése helyesírásunkban</p> <p>A mássalhangzók egymásra hatása beszédünkben és helyesírásunkban</p> <p>A szótagolás, betűrendbe sorolás</p>	<p>A hangtörvények felismerésének gyakorlása, szógyűjtés, felolvasás</p>			

	b) Szófajtan	<p>A szófaj fogalma és a szófaj rendszer</p> <p>A szóhasználat és jelentéstani alapjai</p> <p>A szófajok - helyesírási és nyelvhelyességi tudnivalók</p>	<p>Szótérkép készítése, szómagyarázat, szólásértelmezés, szóalkotás, szinonimagyűjtés</p> <p>Szófajok felismerése, gyűjtése adott szövegből; szöveg, mondat, szó, szóelem kiegészítése, átalakítása, bővítése, alkotása; helyesírási, nyelvhelyességi gyakorlatok a szófajokkal kapcsolatban</p> <p>Szöveg alkotása meghatározott szófajú szavakkal; írott szöveg megértése, beszédértés, helyesejtési gyakorlatok, kommunikációs helyzetgyakorlatok</p> <p>A szóelemek felismerése szövegben</p> <p>Helyesírás gyakorlása az SDT segítségével.</p> <p>Szó/szószereket/mondat jelentésének magyarázata a szöveg alapján; mondatrésztátekók</p> <p>Ágrajz készítése írásjelek a mondatban és a mondat végén</p>		<p>Szociális és állampolgári kompetencia</p> <p>Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia</p> <p>Estétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség</p>
c) Alaktan	<p>Szóelemek, képző, jel, rag</p> <p>Kapcsolódásuk és változataik</p> <p>Helyesírási és nyelvhelyességi tudnivalók.</p>	<p>A mondatok osztályozása</p> <p>A szintagmák Mondatelemzés</p> <p>Az egyszerű és összetett mondat</p> <p>Helyesírási és nyelvhelyességi tudnivalók.</p>			
d) Mondattan					

<p>3) A szöveg 12 óra</p>	<p>e) Jelentéstan</p>	<p>Hangalak és jelentés viszonya a nyelvi szinteken</p> <p>Nyelvhelyességi tudnivalók</p> <p>A szöveg</p> <p>Szöbeliség és írásbeliség</p> <p>A szöveg jelentését befolyásoló tényezők lineáris és globális szinten</p> <p>A szövegszerkesztés elvei és lépései</p> <p>Leírás, elbeszélés</p> <p>Az érvelés</p> <p>Néhány - gyakran előforduló - hivatalos szövegmű készítése: hivatalos levél, kérvény, meghívó, önéletrajz</p> <p>Szövegértés gyakorlása</p> <p>Vázlat- és jegyzetkészítés</p> <p>Lényegkiemelés, tömörítés, szöveg kiegészítés</p> <p>Anyaggyűjtés, forrásfeldolgozás</p> <p>Bibliográfiakészítés</p>	<p>Szógyűjtés, szinonima-, antonimakeresés, homonimán alapuló viccek gyűjtése, rejtvényfejtés</p> <p>Az írott és szóbeli szövegművek összehasonlítása; kétféle szöveg alkotása egy témára</p> <p>Beszédrögtönzések, szövegkiegészítés, címmeditáció, kulcsszóvázat alapján szövegalkotás</p> <p>Csillagvita, disputa, állító és tagadó érvek gyűjtése egyazon témában, beszédrögtönzések</p> <p>Szituációs gyakorlatok</p> <p>Számítógépes szövegértés gyakorlás (dinamikus olvasás program)</p> <p>Gondolattérkép, szövegrovidítás, kivonat készítés, vázlat-, kulcsszó vázlatírás, illetve vázlat alapján szövegalkotás, fürtábra készítése, a szöveg</p>	<p>Mindennapi életünk</p> <p>Kommunikáció</p> <p>Tér és idő</p> <p>Szabályok</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció</p> <p>Idegen nyelvi kommunikáció</p> <p>Matematikai kompetencia</p> <p>Természettudományos kompetencia</p> <p>digitális kompetencia</p> <p>Hatékony, önálló tanulás</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia</p> <p>Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia</p> <p>Esztétikai - művészeti tudatosság és kifejezőképeség</p>
---	-----------------------	--	---	--	--

	d) Szövegértés		<p>tartalmi egységekre bontása; a szöveg tagolása; szövegátalakítás; szövegbővítés; a szöveggel kapcsolatos állítások igazságtartalmának megítélése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állítások kiegészítése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állításokhoz a megfelelő kiegészítés kiválasztása; a szöveg tartalmával kapcsolatos véleménynyilvánítás; a szöveg formájával kapcsolatos véleménynyilvánítás; szöveg és kép/ábra párosítása; rajz készítése a szöveghez; prezentációkészítés</p> <p>A szöveg kifejező felolvasása és elmondása, videofelvétel vagy hangfelvétel alapján visszajátszása, elemzése; helyzetgyakorlatok</p> <p>Stiluseszközök felismerése szépirodalmi és köznyelvi szövegben; stiluseszközök alkotása megadott témára</p>		
c) Szövegfonetika		<p>A szövegfonetikai eszközök szerepe</p> <p>Szépirodalmi stílus A szóképek Alakzatok A zeneiség mint stiluseszköz</p>			
a) Stilisztikai eszközök					

4) Stílus 3 óra					Szülföldünk Mindennapi életünk Tér és idő	
5) Dolgoztatás 5 óra						
6) Rendszerező ismétlés 4 óra						

Fogalmak

- az indoeurópai nyelvek, finnugor nyelvcsalád, a főbb nyelvtípusok
- közlésfolyamat, közlő, közlemény, csatorna, címzett, kód, kontextus; tájékoztató, kifejező, felhívó, fatikus, metanyelvi és esztétikai vagy poétikai funkció; tömegkommunikáció;
- nyelvi rendszer, jelelemek, jelek, nyelvi szintek, nyelvtan; hang, fonéma, betű; magánhangzó, mássalhangzó; hangrend, illeszkedés, hiátustörvény, részleges hasonulás, teljes hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés, nyúlás; a szótag; szóelem (morféma), szótó, képző, jel, rag, szóképzés, szóösszetétel, mozaikszó, ritkább szóalkotási módok; szófaj, igék, névszók, igenevek, határozószók, viszonyzószók, mondatszók; mondat, a mondatok osztályozása; szintagmák; modalitás, mondat szerkezet, logikai minőség, szó szerkezetek (szintagmák) és fajtái; a jelek fajtái, jelentésfajták, a szavak fajtái hangalak és jelentés kapcsolata alapján
- szövegszerűség; mikroszerkezet, makroszerkezet és egységei
szövegfajta, definíció, elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, értekezés, pályázat, előadás, hivatalos levél, meghatalmazás, szakmai önéletrajz.
- szövegfonetika, az élőszó zenei kifejezőeszközei
- Szóképek: metafora, hasonlat, szinesztézia, metonímia, összetett költői kép; alakzatok: kötőszóhiány, ismétlődés, gondolatpárhuzam; hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura etymologica; expresszivitás, evokáció.
- Helyesírásunk alapelvei.

~

A továbbhaladás feltételei

~

Az 5-8. évfolyam tantervében meghatározott feltételek. Ezek közül kiemelten fontos: a kellő tempójú, olvasható írásmód és a szöveg megértését biztosító olvasás, felolvasás.

Az írott és hallott szöveg megértése. Vázlatírás, jegyzetelés, lényegkiemelés. A szövegszerkesztés szabályainak magabiztos használata. A kommunikáció tényezőihez igazodó, kreatív szövegalkotás szóban és írásban. Tömörítés, bővítés tudatos használata. A tanulók iskolai és iskolán kívüli életében előforduló közéleti szövegművek szerkesztése. A tömegkommunikáció gyakori műfajainak felismerése.

Kulturált vitakészség. A szóbeli megnyilatkozás legáltalánosabb nyelvi, mondatfonetikai és metanyelvi szabályainak alkalmazása.

A nyelvi szintek (mondat, szó, hang) szabályairól és elemkészletéről eddig tanultak fogalmi megnevezése és felhasználása. A nyelvi szintekhez kapcsolódó nyelvhelyességi és helyesírási szabályok magabiztos alkalmazása.

Mondatelemzés és a szó alkotóelemeinek felismerése, a szófajok megkülönböztetése készség szinten.

Jártasság a könyvtár használatában, képesség az önálló ismeretszerzésre.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

~

A szóbeli és írásbeli számonkérés különböző formái: tollbamondás, teszt, szövegszerkesztés, szövegelemzés, szövegértés mérése, közéleti szövegművek megfogalmazása és előadása, a mondatfonetikai eszközök helyes alkalmazásának mérése.

Az ellenőrzés során ötfokozatú érdemjeggyel osztályozunk.

Szakirodalom

Hangay Zoltán: Magyar nyelvi gyakorlókönyv Tankönyvkiadó, Budapest, 1991

Hajas Zsuzsa: Kommunikációs gyakorlatok 10-14 éveseknek, Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000

Cs. Nagy Lajos: Helyesírási gyakorlókönyv, Magyar Eszperantó Szövetség, Budapest, 1998

Hajas Zsuzsa: Helyesírási feladatgyűjtemény, Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002

Simon Györgyi-Zala Mária: Magyar nyelvtan és helyesírás feladatgyűjtemény, Raabe Klett Kiadó, Budapest, 1998

Montágh Imre: A tiszta beszéd. Műzsák, 1995

Jászó Anna–Hangay Zoltán: Nyelvi elemzések kézikönyve. Mozaik, 1995

HUMÁN ISMERETEK

Célok és feladatok

Kulcskompetenciák fejlesztése:

1. Anyanyelvi kommunikáció

Szóbeli és írásbeli kifejezés, valamint a megfelelő szintű értelmezés képessége. Megfelelő módon történő nyelvi érintkezésre való alkalmasság a társadalmi és kulturális kontextusok teljes skáláján.

2. Idegen nyelvi kommunikáció

Nagyjából ugyanazokat a területeket öleli fel, mint az anyanyelvi kommunikáció. Szintje, a nyelvtudás foka az egyén általános és kommunikatív nyelvi kompetenciájára épül, igényeitől, szükségleteitől függő. Olyan készségeket is igényel, mint a közvetítés és a kultúrák közötti megértés.

3. Matematikai, természettudományi és technológiai kompetenciák

A matematikai kompetencia magában foglalja a négy alapművelet, a százalékok és törtek használatát, fejben és írásban végzett műveleteit, a mindennapi életben való alkalmazásukat. A hangsúly inkább a tevékenységen van, mint az ismereteken.

A természettudományi kompetencia a természeti világ magyarázatára szolgáló ismeretek és módszerek használatára való hajlam és képesség. A technológiai kompetencia ennek a tudásnak értő alkalmazása az emberi környezet szükségszerű átalakítása során.

4. Digitális kompetencia

Az elektronikus média magabiztos és kritikus alkalmazása a munkában, szabadidőben és a kommunikáció során. Logikus és kritikus gondolkodáshoz, magas szintű információkezelési képességhez kapcsolódik. A kompetencia alapvetően a multimédiás technológiájú információk keresését, értékelését, tárolását, létrehozását, bemutatását és átadását, valamint az internetes kommunikációban történő részvétel képességét foglalja magában.

5. A tanulás tanulása

Az önállóan és csoportban történő ismeretszerzés képességét jelenti. Része a hatékony időbeosztás, a problémamegoldás, az új tudás elsajátításának, feldolgozásának, értékelésének és beépítésének, valamint az új ismeretek és készségek különböző kontextusokban történő alkalmazásának képessége. E kompetencia szintjétől függ, hogy az egyén mennyire képes saját szakmai pályafutásának irányítására.

6. Személyközi és állampolgári kompetenciák

Mindazok a viselkedésformák, amelyek szükségesek a társadalom életében történő hatékony és konstruktív részvételhez, az esetleges konfliktusok oldásához. Mind a személyes, mind a csoportos érintkezés nélkülözhetetlen részei akár a köz-, akár a magánéletben.

7. Vállalkozói kompetencia

Egy aktív és egy passzív összetevője van.

Magában foglalja egyrészt a változás kiváltására való törekvést, másrészt a már létező újítások elfogadásának, támogatásának és alkalmazásának képességét. Része az egyén felelőssége saját – pozitív és negatív – cselekedetei iránt, a stratégiai szemléletmód kialakítása, a célok kitűzése és elérése, valamint a sikerorientáltság.

8. Kulturális kompetencia

A gondolatok, élmények és érzések különféle módon történő kreatív kifejezését foglalja magában. Fontos szerepe van a közlés alakulásában, az esztétikai tényezők mindennapjainkban betöltött szerepének formálásában. Tudatosítja az európai kultúra sokszínűségét, a más kultúrák elfogadása és tisztelete melletti identitástudatot.

A humán ismeretek célja:

- Az általános iskolai tanulmányokra építve a tanulók pozitív személyiségvonásainak erősítése.
- A nemzet hagyományos értékeinek, valamint az európai kulturális örökség elemeinek megismerése, elfogadtatása.
- Elkötelezett és tenni akaró, a jogállamiság, az erkölcs, a kultúra, a szolidaritás melletti elkötelezett választópolgárok nevelése.
- Olyan szemlélet kialakítása a tanulóknál, amely hazánk és nemzetünk történelmi múltját, kultúráját az emberiség történelme részeként és folyamatában értékeli.
- A humán ismeretek tanítása segítse elő a komplex látásmód kialakulását, fejlessze a tanulók rendszerező képességét, logikus gondolkodását, alakítsa ki új tanulási technikákat.
- A diákok a különböző tudományterületeken és művészetekben szerezzenek alapvető ismereteket, illetve a meglévő ismereteket bővítsék.

- Más népek és a magyar nép kultúrájának elfogadtatása, megszerettetése.
- Sokszínű és érdekes feladatok segítsék elő a differenciált foglalkoztatást, különös tekintettel a tehetséggondozásra.
- Az értelmi, érzelmi intelligencia fejlesztése.
- Legyen feladatuk a magyar és európai kultúra megbecsülése, megőrzése és gazdagítása

A tantervhez kapcsolódó speciális célok és feladatok:

- A humán ismeretek tanításnak nem lehet feladata az általános iskolai tananyag mechanikus átisméltése. Az enciklopédikus tudásra törekvés helyett a gondolkodás rugalmasságának és gyorsaságának fejlesztésére, a komplex látásmód kialakítására kell törekedni.
- Az iskolán kívül szerzett ismereteknek is be kell épülniük a tanulási folyamatba.
- A tanulók aktív tudati tevékenységének segítése, mely képes egy adott kor műveltségét az európai kultúra néhány fontos metszetében egységben láttatni, hogy ezáltal megértsék az anyagi és szellemi kultúra kölcsönhatását.
- Továbbadni azt az európai örökséget, melybe beleépül a magyar kultúra is, ezáltal olyan moralitást és humanitást sugallani, mely megérteti a tanulókkal hogyan lehetnek egyszerre európaiak és magyarok.

Fejlesztési követelmények

- A tanulók a megszerzett ismereteket önállóan és kritikusan értelmezzék, s belőlük következtetéseket tudjanak levonni.
- Sajátítsák el a sokoldalú információgyűjtés és felhasználás képességét.
- Legyenek képesek személyekről, helyzetekről, eseményekről, intézményekről egyre árnyaltabb véleményt nyilvánítani.
- Legyenek képesek műalkotások, zeneművek elemzésére, a művészetek által nyújtott élmények befogadására.

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek:

- Lényegkiemelés megadott szempontok szerint.
- Önállóan gyűjtött információk lejegyzése, rendszerezése.
- Tájékozódás kézikönyvekben, folyóiratokban. (A könyvtári katalógus önálló használata.)
- Kiselőadás készítése dokumentumok alapján.
- Érzelmek és gondolatok önálló, tudatos megjelenítése a témának megfelelő szabadon választott kifejezőeszközökkel.

Kifejezőképesség:

- A tankönyvön kívüli források alapján önálló beszámoló készítése.
- Vitaindító tartása adott témából.
- Felszólaláshoz vázlat készítés.
- Táblázatkészítés demográfiai, gazdasági, társadalomtörténeti adatok elemzéséhez.
- A megfelelő művészeti ág (pl. képzőművészet, alkalmazott művészet) kiválasztása
- A kollektív művészi munka valamennyi szintere: énekar, zenekar, néptánc segítségével az előadói képesség fejlesztése.

Tájékozódás időben:

- Történelmi események időbeli sorrendjének felismerése.
- Egyszerű kronológiai táblázatok készítése.
- Tudjanak az évszámok segítségével tájékozódni, ismerjék a legfontosabb évszámokat.
- Az egyes művészeti korszakok és fő képviselőik ismerete.

Tájékozódás térben:

- Történelmi térképek olvasása.
- A történelmi tér változásainak felismerése.
- Egyszerűbb térképvázlatok készítése.
- Vaktérképen történelmi helyek elhelyezése.
- Történelmi helyek megkeresése mai helyzetet tükröző térképeken.

9. évfolyam

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Javasolt irodalom
Ókori Görögország (14 óra)	Görög előidők	A görög történet kezdetei (Korai kultúrák: Kréta, Mükéné) Az ember és a természet kapcsolata (Földrajzi környezet – történelmi kor)	Tanári előadás, beszélgetés, a tanulók általános iskolai ismereteinek felelevenítése. Forráselemzés. Ellentétes nézetek összevetése az ókor kutatással kapcsolatban. Tematikus bibliográfiai készítése. Időszalag készítése.	Ismeretszerzés; tanulás. Kritikai gondolkodás fejlesztése. Önálló véleményalkotás. Tájékozódás térben és időben.	Anyanyelvi kompetencia: Idegen nyelvi kompetencia Hatékony, önálló tanulás	Vojtech Zamarovský: A görög csoda Nikos Papachatzis: Mykene-Epidauros – Tiryns – Nauplia Keszthelyi Katalin: Evans felfedezi a minosziakat John Boardman: Az ókori görögök és rómaiak története
	A homéroszi kor	Az átmeneti kor szerepe a görög történelemben A homéroszi eposzok emberképe Az archaikus művészet	Videófilm: Hellász fénykora – a trojai háború története Szituációs játékok. Kapcsolódó anyagok keresése az interneten.	Ismeretszerzés; tanulás. Kommunikáció: Szövegértő olvasás. Képrendezés; stílus felismerés.	Anyanyelvi kompetencia Digitális kompetencia	Hegyi Dolores: Homérosz és a trojai háború Homéroszi eposzok A múlt születése – Az archaikus Görögország
	A görög mitológia és hatása	A görög istenek és hősök Mondakörök A görög, a zsidó, és mohamedán vallás összehasonlító elemzése	Tanulói gyűjtőmunka Kiselőadások Vetélkedő	Kritikai gondolkodás: a fikció megkülönböztetése az igaz történetektől.	Anyanyelvi kompetencia Digitális kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Robert Graves: Görög mítoszok Kerényi Károly: Görög mitológia Trencsényi - Waldapfer Imre: Görög regék Gecse Gusztáv: Görögország régi vallása

Spártai és az athéni nevelés	A spártai városállam megszervezése A spártai embereszmény és a nevelés A tökéletességre törekvés az athéni nevelésben	A spárta és az athéni iskola: szituációs játékok (labdajátékok, kavicsvadászat) Görög írás	Ismeretszerzés tanulás: emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. Kritikai gondolkodás:	Szociális és állampolgári kompetencia	Fináczy Ernő: Az ókori nevelés története Ritókó Zsigmond: Mit játszottak a görög gyerekek? Ritókó Zsigmond: Régi görög hétköznapok
A görög testkultúra és az olimpiai játékok	Az ókori olimpiák története A művészet és a sport	Videó felvétel Bemutató az ókori olimpia sportágaiból	Ismeretszerzés, tanulás: elemzés, információhordozók önálló használata.	Szociális és állampolgári kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	Sarkady János: Az olimpiai eszme születése Pleket: Az olimpiai játékok első ezer éve
A görög demokrácia	Athén története az i. e. 6-5. sz-ban Az athéni állam a demokrácia kialakulása és fénykora	Spárta és Athén államszervezetének felépítése, összehasonlítása "Játsszunk demokráciát!" – élet az agórán	Ismeretszerzés, tanulás: elemzés: az ókori világ elmentésen fejlődő városállamai.	Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Szabó Árpád: Periklész kora Sarkady János: A demokrácia bölcsője
A görög matematika	A matematika, a zene, a filozófia kapcsolat Görög matematikusok, matematikai problémák	Közös feladatmegoldások Kísérlet a görög matematikusok által felvetett problémák megoldására. (kör négyszögösítése)	Kritikai gondolkodás: lényegkiemelés, a folyamatosság megértése, tárgyilagos érvelés.	Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia	Szabó Árpád: A görög matematika kibontakozása Sain Márton: Nincs királyi út
A görög csillagászat	A görög mitológia, az irodalom és a csillagászat párhuzama. A csillagképek elnevezése. Görög csillagászok	Filmvetítés, tájékozódás a csillagterképen Csillagászati feladatok (Föld - Hold távolság kiszámítása)	Kritikai gondolkodás: önálló véleményalkotás. A folyamatosság, az értékek megőrzése a tudományos megismerés területén.	Természettudományos kompetencia Digitális kompetencia	Dieter B. Hermann: Az égbolt felfedezői Csillagképek atlasza Szécsényi-Nagy Gábor: Tájékozódás a csillagos égen
A görög irodalom	A görög líra Műfaji változatosság Verselési formák A görög dráma	Egy görög dráma feldolgozása Színházi maszkok készítése Versírás adott témára (hexameter)	Kommunikáció: önálló gyűjtőmunka, önálló szóbeli előadás. Esztétikai –művészeti tudatosság és kifejezés	Anyanyelvi kompetencia	Szophoklész drámái Szilágyi János György: A görög művészet világa Ritókó Zsigmond: Színház és stadion

A görög képzőművészet, zene	Görög építészet, jóshelyek Szobrászat, vázafestészet Apollón és Dionüosz kultusza a zenében	"Az istennő városa" barangolás Athénben Vázatervezés Zenehallgatás	Tájékozódás térben és időben. Az épített környezet és a természet kapcsolata.	Eszétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia	Artner Tivadar: Görög művészet Korok művészete (videofilm) Molnár Antal: Zene-kultúra Menuhin-Davis: Az ember zenéje Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához
A görög filozófia	Az archaikus, a klasszikus és a hellenisztikus kor filozófiája A görög emberismerény és a filozófia Jelentős filozófusok	Szókratész az agórán (szituációs játék) Játék az idézetekkel	Ismeretszerzés, tanulás: elemzés: az európai gondolkodásmód és a görög filozófia kapcsolatrendszerének megismerése. Ok-okozati összefüggések keresése.	Anyanyelvi kompetencia Természettudományos kompetencia	Diószegi György: A bölcsélet eredete Nyíri Tamás: A filozófiai gondolkodás fejlődése Pais István: Antik bölcsék, gondolatok, aforizmák.
A görögök hétköznapijai	Öltözködés Étkelés Ünnepek, ünnepségek	Ruhatervezés, Görög ételek Panathénia – játékok megrendezése	Ismeretszerzés, tanulás: Emberi magatartásformák, élethelyzetek megfigyelése. Viselkedési és magatartásformák, szabályok.	Szociális és állampolgári kompetencia	Ritóók Zsigmond: Régi görög hétköznapiak
Záró-foglalkozás	Az ókori műalkotásokhoz kapcsolódó ábrázolások Múzeumlátogatás Színházi látogatás Az ismeretanyag rendszerezése, összefoglalása	Rajz, plasztika, szobrok készítése. A tanult művészeti technikák alkalmazása.			
Reneszánsz (16 óra)	Európa és Magyarország a X. – XVI. sz-ban	Kiselőadás- térképészeti gyakorlat Videofilm	A hétköznapi életben felemelő problémák megoldása. Az új iránti fogékonyság, a kockázatvállalás a középkorban és napjainkban.	Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia	A középkori élet Szerk: Kulcsár Zsuzsanna Johann Huizinga: A középkor alkonya

A középkor technikai forradalma, európai és magyar tudósok, találmányok	"Ora et labora" a szerzetesrendek és találmányok Technikai találmányok Könyvnyomtatás	Működő modellek vizsgálata, Könyvnyomtatás, Puskapor készítés	Matematikai modell-alkotás, táblázat és grafikonkészítés. Kreatív gondolkodás. Új ismeretek feldolgozása, beépítése, alkalmazása a mindennapi gyakorlatban.	Hatékony, önálló tanulás Matematikai kompetencia	Endrei Walter: A középkor technikai forradalma Új képes történelem: A reneszánsz és a humanizmus fényei
Az alkímia	Az alkímia szerepe a történelemben "Aranycsinálás", a bölcsek köve, az elemek felfedezése	Tanári előadás Tanulói kísérletek	Az ember és a természet kölcsönhatásának felismerése, értékelése. Az Újítás szerepe.	Természettudományos kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Balázs Lóránt: A kémia története
A reneszánsz fizika	Arisztotelész és Galilei Csillagászat, fizikai törvényszerűségek	Kíselőadás, filmvetítés	Magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése, felkészítésvállalás. Információszerzés az emberiség globális problémáiról.	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	A.J. Gurevics: A középkori ember világlépe Max von Laue: A fizika története George Gamov: A fizika története
A reneszánsz matematika	A görög és az arab matematika ismereteinek továbbélése	Tanári előadás Közös feladatmegoldás	A természettudományos gondolkodás fejlődése. A tudás átadásának és átvételének képessége. Különböző kultúrák megismerése, tolerancia.	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Infeld: Akit az istenek szerettek Szabó Árpád: Matematikai műveltségünk keretei
Zenei élet	Gregorián és a világi zene Itáliai és németalföldi zene története A reformáció és a zenei fénykor Hangszerek fejlődése A magyar népzene dallamai, hangsorai	Kíselőadás Zenehallgatás Hangszerbemutató Hangszeres gyakorlat Enekhang (szólv, kórus)	A zene és a társadalom kapcsolódása. Más népek kultúrája iránti fogékonyság. Európai azonoságtudat fejlesztése.	Esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség Anyanyelvi kommunikáció	Romain Rolland: Zenei utazások Makkai László: A reneszánsz világa Rajeczky Benjamin: Mi a gregorián? Peter Gülke: Szerzetesek, polgárok, trubadúrok Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához

		<p>A középkor társadalomszerkezete</p> <p>A lovagok élete, világképe</p> <p>Lovagi játékok az Anjouk és Máttyás udvarában.</p> <p>Középkori magyar várak.</p>	<p>Lovagi felszerelés tervezése</p> <p>Lovagi torna megrendezése</p> <p>Várlátogatások (Szűkebb környezet)</p> <p>Ismerkedés az Arany János program városaival.</p>	<p>Események, történetek, dramatizált megjelenítése.</p> <p>Források lényegi elemeinek kiemelése.</p> <p>Modellek, makettek, digitális anyagok felhasználása. A történelmi múlt egy lényeges időszakának megismerése.</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció</p> <p>Digitális kompetencia</p> <p>Szociális és állampolgársági kompetencia</p> <p>Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia</p>	<p>Georges Duby: A lovag, a nő és a pap</p> <p>Zolnay László: Kincses Magyarország</p> <p>Zolnay László: Ünnepek és hétköznap a középkori Budán</p>
<p>Testkultúra, lovagi élet</p> <p>A magyar végvárac</p>	<p>Ember, világ, természet a középkorban és a reneszánsz idején</p> <p>A patrisztika és a skolasztika</p> <p>Modern világfelfogás: Kopernikus, Giordano Bruno</p>	<p>Tanári előadás</p> <p>Kiselőadások</p> <p>Videofilm</p>	<p>A tudás, az újításra való beállítódás szerepének felismerése.</p> <p>Híres emberek, politikusok személyiségjegyeinek jellemzése.</p>	<p>Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia</p> <p>Esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképeség</p>	<p>Lederer Emma: Egyetemes művelődéstörténet</p> <p>Turay –Nyíri-Bolberich: A filozófia</p>	
	<p>A reneszánsz ember</p>	<p>Ruhatervelés</p> <p>Kiselőadás, videó</p>	<p>A középkori életmód összevetése a mai kor emberének szokásaival.</p> <p>Különböző európai kultúrák megismerése, értékelése.</p>	<p>Anyanyelvi, kommunikáció</p> <p>Digitális kompetencia</p> <p>Szociális és állampolgársági kompetencia</p>	<p>Ráth-Végh István: Tarka történiák</p>	
<p>A reneszánsz művészet fő vonásai</p>	<p>Építészet, festészet, szobrászat.</p> <p>Zene (hangszerek fejlődése)</p>	<p>Videó</p> <p>Hangszerek bemutatója</p> <p>Modellezés</p>	<p>A reneszánsz kor művészetének máig tartó hatása. A magyar és az európai művészet kapcsolatrendszerének megismerése.</p>	<p>Esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképeség</p>		
	<p>A reneszánsz nagy alkotói</p> <p>A magyar reneszánsz</p>	<p>Filmvetítés</p> <p>Képzőművészeti alkotások elemzése</p>	<p>A reneszánsz kor művészetének máig tartó hatása. A magyar és az európai művészet kapcsolatrendszerének megismerése.</p>	<p>Digitális kompetencia</p> <p>Szociális és állampolgársági kompetencia</p>		
	<p>Záráfoglalkozás</p>	<p>Középkori magyar városok</p> <p>Múzeumlátogatás</p>				

Felvilágosodás (20 óra)	Bevezetés	Az angol és francia abszolutizmus XIV. Lajos, a napkirály Előjárték a tőkés rend győzelméhez Magyarország a felvilágosodás korában	Tanári előadás Közös beszélgetés (a földrajzi felfedezések hatása Európára) Film (Huhogók)	A XVII.-XVIII. Század főbb társadalmi folyamatainak áttekintése. Tájékozódás térben és időben. (ldőbéli és térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.	Anyanyelvi, kommunikáció Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia	Poór János: Nyugat-Európa a XVI.-XVIII. Században Mózes Mihály: A nyugati polgári demokráciák születése Rubicon, História folyóiratok
Társadalmi viszonyok a 17-18. században	Társadalmi viszonyok a 17-18. században	A forradalmak és a felvilágosodás Az emberi és polgári jogok nyilatkozata A forradalmak története Mária Terézia és II. József uralkodása	Forráselemzés Tanári előadás	A forráismeret és forráselemzés fejlesztése. Helyes kommunikáció az emberek közötti különbségekről.	Anyanyelvi, kommunikáció Szociális és állampolgársági kompetencia	Soboul: A francia forradalom története Bibó István: Különbség
Az enciklopédia Tudomány a felvilágosodás korában	Az enciklopédia Tudomány a felvilágosodás korában	Matematika Newton hatása, technikai fejlődés Csillagászat Orvostudomány	Tanári előadás Feladatmegoldás Tanulói kísérletek Tanulói kísérletek	Az emberi civilizáció legnagyobb hatású eredményeinek ismerete. Ismerjük fel, hogyan alakult ki az a tudományos gondolkodás, amely az emberi vágyak, szükségletek, az ember boldogságvágyának kielégítésére szolgál.	Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	W. Ostwald: Feltalálók Felfedezők, nagy emberek H.S.M. Coxeter- S.L. Greitzer: Az újra felfedezett geometria Walter Conrad: A jákob-pálcától a műholdas navigálásig Birtalan György: Óriás lépések az orvostudományban

Festészet, szobrászat, építészet	Az érett barokk művészete Európában és Magyarországon Klasszicizmus A barokk és a klasszicizmus ellentétes jegyei	Rajzolás, festés a barokk stílusjegyek alkalmazásával Tervezzünk tárgyakat, maketteket Filmvetítés Tanulmányi kirándulás Ismerkedés a település barokk és klasszicista stílusú emlékeivel	Fejlődjenek ki azok a képességek, amelyek a műalkotások befogadására alkalmassá teszik a tanulót. Éljék át azt a folyamatot, melynek révén az élmények, értékek a művészet nyelvén jelennek meg. Stílusok, stílusjegyek felismerése, gyakorlati alkalmazása.	Anyanyelvi, kommunikáció Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia Eszterikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Kelényi György: A barokk művészete Hajnóczy Gyula: Az építészet története Vasari: A legkiválóbb festők és szobrászok és építészek élete
Zene	Bach Vivaldi A bécsi klasszicizmus	Zenehallgatás Hangverseny	Fejlődjenek ki azok a képességek, amelyek a műalkotások befogadására alkalmassá teszik a tanulót. Éljék át azt a folyamatot, melynek révén az élmények, értékek a művészet nyelvén jelennek meg. Stílusok, stílusjegyek felismerése, gyakorlati alkalmazása.	Danvas Gábor: Zene Bachtól napjainkig Szabolcsi Bence: A zene története Kárpáti János: Muzsikáló zenetörténet	
A felvilágosodás irodalma	Az enciklopédia Voltaire: Candide Bessenyei György, Batsányi János	Moliere műveinek elemzése	Fejlődjenek ki azok a képességek, amelyek a műalkotások befogadására alkalmassá teszik a tanulót. Éljék át azt a folyamatot, melynek révén az élmények, értékek a művészet nyelvén jelennek meg. Stílusok, stílusjegyek felismerése, gyakorlati alkalmazása.	Babits Mihály: Az európai irodalom története	

	Az arisztokrácia és a polgárság életmódja, hétköznapiak	Életmód, életstílus (öltözködés, lakás, kultúra)	Makettek, ruházat tervezése Irodalmi szalon	A XVIII. századi életmód összevetése a mai kor emberének szokásaival. Különböző európai kultúrák megismerése, értékelése.	Anyanyelvi, kommunikáció Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia	Paul Zumthor: Hollandia hétköznapi Rembrandt korában Endrei-Zolnay: Társasjáték és szórakozás a régi Európában
	Filozófia a 17.-18. Században	Locke, Descartes, Berkeley filozófiája Leibnitz és Voltaire	Tanári előadás Tanulói kiselőadások	Ismeretszerzés, tanulás: elemzés: az európai gondolkodásmód és a felvilágosodás kori filozófia kapcsolatrendszerének megismerése. Ok-okozati összefüggések keresése.	Természettudományos kompetencia. Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Hegedűs Géza: Az európai gondolkodás évezredei
	A felvilágosodás és a nevelés	Rousseau: Émile Az intézményes nevelés kezdetei Apáczai Csere János	Gyűjtőmunka Tanári előadás	Ismeretszerzés tanulás: emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. Kritikai gondolkodás. Tudás és képességfejlesztés otthon és az iskolában.	Anyanyelvi, kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	Fináczy Ernő: Az újkori nevelés története
	A felvilágosodás hatása Magyarországon	Irodalom, képzőművészet, filozófia	Tanulói gyűjtőmunka Kirándulás	Önálló ismeretszerzés, rendszerezés: a társadalmi viszonyrendszerek felismerése. Európaiság, magyarság.		Boreczky Beatrix: A magyar jakobinusok
	Zárófoglalkozás					
XX. század (24 óra)	Társadalmi változások a XX. század első felében	A nagyhatalmak helyzete 1885 – 1914 között Szövetségek kialakulása Sodródás a háborúba	Tanári előadás Tanulói kiselőadások Filmvetítés	A XX. század főbb társadalmi folyamatainak áttekintése. Tájékoztatás térben és időben. (Időbeli és térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.	Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia	Taylor: Az első világháború képes krónikája Mózes M. Az ipari forradalmak kora Paul Kennedy: A nagyhatalmak tündöklése és bukása Fischer F. A megosztott világ

		Az ember, aki mindent meg akar ismerni	A természettudományok szaktudományokra bontása A fizika új felismerései	Videofilm Fizikai kísérletek Tanári előadás	Alapvető matematikai elemek alkalmazása az ismeretszerzésben. Új tudományok megjelenése és hatása a hétköznapi életre.	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Max von Laue: A fizika története Werner Heisenberg: A rész és az egész Albert Einstein: A speciális és általános relativitás elmélete
	A technika fejlődése	A közlekedés (robbanómotor, vasút, hajózás, repülés) Hírközlés (távíró, telefon, rádió) Az alkalmazott tudományok kialakulása (nagyipari termelés)	Tanári előadás Modellek, makettek „Modern Idők” c. film Videó	A kreatív gondolkodás szerepe. A pozitív attitűd jelentősége a változások kialakításában. Az új ismeretek feidolgozása, beépülése a mindennapi gyakorlatba.	Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	Felix R. Paturi: A technika krónikája Petrik Ottó: Technikai kuriózumok I. M. Halatnyikov: Végtelenség és világgyeytem	
	A polgári filozófiák	A fenomenalizmus, egzisztencializmus, az életfilozófiák. A természettudományok, művészetek és a filozófia	Tanári előadás Egy-egy irodalmi és filmművészeti alkotás elemzése	A tapasztalatok értékelése, az új iránti fogékonyság. Információ megszerzése, komplex információ előállítása.	Kezdeményező és vállalkozói kompetencia Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia	Nyíri T. A filozófiai gondolkodás története Arno Anzenbacher: Bevezetés a filozófiába	
	A "tudatalatti" tanulmányozása Pszichológia, orvos-tudomány	Biológiai tudományok és orvostudomány Az ember belső világa Freud és Jung munkássága	Tanári előadás Gyűjtőmunka Pszichológiai tesztek Önismereti játékok	A természeti világ alapelemeinek megismerése, a tudományos módszerek, folyamatok egymásra hatása.	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Sigmund Freud: Pszichoanalízis Szent-Györgyi Albert: Az élet jellege Czeizel Endre: Genetika és társadalom	

Herbert Read: A modern festészet Herbert Read: A modern szobrászat	Anyanyelv kommunikáció Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia Estétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség	A műalkotásokkal kapcsolatos információk összegyűjtése, feldolgozása. Az estétikai minőség megismerése, tisztelése.	Diavetítés Műelemzés Rajzolás, festés, mintázás Tervezzünk tárgyakat, maketteket	A modern művészetek kialakulása Impresszionizmus, kubizmus, dada, futurizmus, szürrealizmus, konstruktivizmus, expresszionizmus) Az avantgarde általános jellemzői, stílusirányzatai A Nyugat munkatársai	A XX. század elejének művészeti útkeresése	Világirodalom, magyar irodalom
Benedek Marcell: Irodalmi hármaskönyv		Kreativitásra való törekvés. A kortárs kultúra legnagyobb alkotásainak ismerete. Nézőpontok összevetése.	Műelemzés „Műalkotás megadott stílus alapján”	Zenei irányzatok Bartók, Kodály	A század zenéje A magyar zenei élet a XX. században	
Ruszt J. Színészdramaturgia és színészmesterség A színjáték művészete Benedek Marcell: Az olvasás művészete		Kreativitásra való törekvés. A kortárs kultúra legnagyobb alkotásainak ismerete. Nézőpontok összevetése.	Gyűjtőmunka Zenehallgatás, hangverseny	A görög, a reneszánsz, a klasszikus és a modern színház összehasonlítása	A színházművészet törekvései	
Filmek könyve (Szerk. B. Egey Katalin) G. Aristarco: Filmművészet vagy álomgyár		Kreativitásra való törekvés. A kortárs kultúra legnagyobb alkotásainak ismerete. Nézőpontok összevetése.	Tanári előadás Kiselőadások Színházlátogatás Rendezői példány készítése egy választott drámához	A fényképezés kialakulása, fotóművészet Filmművészet (A valóság ábrázolása) A film, mint történelmi forrás	Új művészeti ágak (fényképezés, filmművészet)	

	Testkultúra, olimpiák	A modern kori olimpiák története, új sportágak	Olimpiatörténeti vetélkedő Gyűjtőmunka „Elfeledett olimpiai számok” versenye	A sporttörténet eredményeinek ismerete, kiemelkedő magyar teljesítmények. A sport közösségfejlesztő szerepe.	Szociális és állampolgársági kompetencia Kezdeményezőképesség és vállalkozási kompetencia	A sport krónikája (Officina Nova) Földes É.-Kun L.-Kutassi L. A magyar testnevelés és sport története Az olimpiai játékok története Paul Kennedy; A nagyhatalmak tündöklése és bukása Fischer F. A megosztott világ John Lukacs: Az Egyesült Államok XX. sz. története
	„A mi világunk” A „szuperhatalmak és Európa” Magyarország a II. világháború után	Gazdaság, társadalom, politika Az USA világhatalommá válása	Tanári előadás Forráselemzés Gyűjtőmunka	Demokrácia és állampolgárság. Közösségépítés, közösségfejlesztés. A közigyekben való aktív közreműködés.		
	Az európai integráció története Napjaink Magyarországa Zárófoglalkozás	Az II. Világháborútól az Európai Unióig Magyarország uniós esélyei	Tanári előadás Gyűjtőmunka	Az Európai Unióhoz való csatlakozás, közös értékek elfogadása.		
			Tanulói bemutató önálló felkészülés alapján Vetélkedő az éves anyagból			

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás eredményességének) vizsgálata.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók teljesítményének osztályzattal vagy szóveges formában történő értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Szóbeli és/vagy írásbeli beszámoló egy-egy résztémából.
- Témazáró dolgozatok írása, értékelése. Az egyes témák feldolgozását szóbeli és írásbeli feladatokkal, játékkal, de akár kirándulással, műzeumlátogatással, kiállítások megtekintésével is lezárhatjuk.
- Kiselőadás, írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján, ennek értékelése
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Szituációs játékok (történetek, népszokások eljátszása), vitaszituációkban való részvétel, kézműves tevékenységek stb. írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

2. számú melléklet az 1/2010. (I. 8.) OKM rendelethez

„3. számú melléklet a 17/2004. (V. 20.) OM rendelethez

Kerettanterv**a Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Kollégiumi Programjának 9. előkészítő évfolyama számára****1. A Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Kollégiumi Programjának (továbbiakban: Kollégiumi Program) 9. előkészítő évfolyama számára készített kerettanterv funkciója**

A közoktatásról szóló törvény alapján, valamint a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló rendeletben megfogalmazottak szerint, ha a középiskola vállalja a Kollégiumi Program megszervezését a 9. előkészítő évfolyamon, vagy a két tanítási nyelvű oktatásban a 9. évfolyamon, az érintett iskoláknak a helyi tanterveik részeként e kerettantervet kell alkalmazni.

A Kollégiumi Program célja, hogy biztosítsa a lehetőséget a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló rendeletben foglaltaknak megfelelően a halmozottan hátrányos helyzetű, illetve rászorulóknak tekinthető tanulók számára, hogy a kerettanterv és az ahhoz alkalmazott pedagógiai intézkedések révén elsajátíthassák azokat a készségeket, képességeket, amelyek segítségével eredményesen folytathatják és sikeresen befejezhetik középiskolai tanulmányaikat, valamint esélyt kapnak a felsőfokú tanulmányok megkezdésére. Célja továbbá, hogy megteremtse az egyéni különbségekre alapozott, differenciált nevelést-oktatást, és a részt vevő tanulók számára biztosítsa a komplex személyiségstruktúrájának megfelelő optimális fejlesztést, figyelembe véve előzetes tudásukat, képességeiket, érdeklődésüket, igényeiket.

2. A Kollégiumi Program kerettantervi rendszerét meghatározó elemek

A Kollégiumi Programban részt vevő kollégiumoknak rendelkezniük kell egy olyan öt évre szóló kollégiumi tevékenység- és foglalkozásrendszerből álló programmal, amellyel a programban részt vevő tanulók sikeres tanulmányi előmenetele, szociális hátrányainak csökkentése, kulturális javakhoz való hozzáférése megoldott lesz.

A kollégium – ötéves programjának kidolgozásán túl – a 9. előkészítő év megtartását vállaló középiskolával együttműködve elkészíti a program megvalósítását célzó pedagógiai programját, a középiskola a 9. előkészítő évfolyam helyi tantervét az itt közzétett kerettantervi ajánlások segítségével.

A kollégium együttműködési megállapodás megkötésével biztosítja a Kollégiumi Programban részt vevő tanulói számára legalább három középiskolában történő tanulás lehetőségét. A három középiskola közül egy vállalja, hogy a Kollégiumi Program keretében megszervezi a 9. előkészítő évfolyamot.

A középiskola, a 9. előkészítő évben az e kerettantervnek a helyi tantervébe építésével hangsúlyt helyez a felkutatott halmozottan hátrányos helyzetű és rászoruló tanulók motiválására, kompetenciájuk, személyiségük fejlesztésére, pályaorientációs foglalkozásokkal segít a tanulóknak a középiskola választásban.

A középiskola a 9. előkészítő év megszervezése időszakában együttműködik a Kollégiumi Programban érintett tanulók családjával és azokkal a középiskolákkal, amelyekben a tanulók tanulmányaikat folytatják a jövőben.

A Kollégiumi Program pedagógiai elvei között szereplő elem az anyanyelvi, az idegen nyelvi, a matematikai, a természettudományos, a digitális, a szociális, a művészeti kompetenciák fejlesztése, melyek segítik a tanulókat a középiskolai követelmények teljesítésében, hozzájárulnak személyiségük fejlődéséhez, és egyéb fejlesztési feladatok megoldásának is alapjául szolgálnak.

3. A 9. előkészítő évfolyam kerettantervének szerkezete és órakerete

Tantárgyak	Éves óraszámok
	9.
Magyar nyelv és irodalom	185
Matematika	185
Idegen nyelv (angol/német)	129,5
Dráma	111
Testnevelés	111
Patrónusi foglalkozás	74

Természetismeret		111
Szabadon választható		111
<i>Szabadon választható tantárgyak</i>	<i>Informatika</i>	<i>55,5</i>
	<i>Életpálya-építés</i>	<i>55,5</i>
	<i>Művészetek</i>	<i>55,5</i>
	<i>Tanulásmódszertan</i>	<i>55,5</i>
	<i>Társadalomismeret</i>	<i>55,5</i>
Kötelező óraszám a törvény alapján		1017,5

A tantárgyakat és órakereteket tekintve a Kollégiumi Program kerettantervében foglalt tantárgyak egy része kötelezően megvalósítandó tartalmakat közvetít, így a magyar nyelv és irodalom, matematika, idegen nyelv, dráma, testnevelés, természetismeret, patrónusi foglalkozás. A választható öt tantárgyból kettő választásával tehet eleget a középiskola a közoktatásról szóló törvényben kötelezően előírt óraszámok teljesítésének.

4. Célok és feladatok

A Kollégiumi Program kerettantere a fentiek teljesítésén túl nagy hangsúlyt helyez az alapfokú nevelés-oktatás fejlesztő szakasza (7-8. évfolyam) és a Kollégiumi Program kerettantere által lefedett pedagógiai fejlesztés időszaka közötti koherencia megteremtésére.

Kollégiumi Program kerettantere a következőkre helyezi a hangsúlyt:

- (1) a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciák fejlesztésére;
- (2) a multikulturális tartalmak megjelenésére a kerettantervben;
- (3) az önértékelő képesség, másokat értékelő képesség kialakítására (patrónusi, mentori beszélgetések, szöveges, írásos értékelések bevezetése, esetmegbeszélések, stb.);
- (4) a differenciált tanulásszervezési módszerek megismerésére (kooperatív tanulásszervezés, projekt módszer, stb.).

A fentiekből következik, hogy:

- a kerettanterv a célokon, feladatokon, a fejlesztési követelményeken és a belépő tevékenységek bemutatásán túl, megjelöli a témaköröket, a témákat és a tartalmakat,
- a kerettantervet kiegészül a módszerek, tanulásszervezési eljárások (tevékenységek), a tudás- és képesség területek bemutatásával, és ahol lehetséges a más területekkel való kapcsolatot is jelöli,
- hangsúlyt kap a kerettantervben az ellenőrzés, értékelés, minősítés, rendszerének fontossága.

5. A kerettanterv hatása a középiskola pedagógiai programjára

A középiskola feladata a 9. előkészítő év helyi tantervének elkészítése, megvalósítása e kerettanterv alapján, a kollégium feladata az ötéves program elkészítése, és a tanulók részvételének biztosítása a programok megvalósításában.

Azon középiskoláknak, amelyek a Kollégiumi Program keretében a 9. előkészítő évfolyamot elvégzett tanulókat felveszik intézményük 9. évfolyamára pedagógiai programjukban tervezniük kell, mely kollégiumban helyezik el a tanulókat, és pedagógiai programjukban kiemelt figyelemmel kell megjeleníteni azokat az intézkedéseket, amelyek révén a középiskola célcsoportjához tartozó diákok lemorzsolódása alacsony lesz.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

A tantárgy sajátosságai:

A magyar nyelv és irodalom tanítása az alapozó évfolyamon egymást átható, tevékenység- és problémacentrikus folyamat.

A feltárt hiányosságok ismeretében egyénre szabottan, a magyar nyelv és irodalom tantárgy sajátosságait figyelembe vevő módszerekkel a felzárkózás biztosítása a feladat.

Az előkészítő évfolyam célkitűzése az általános iskolában tanultak elmélyítése, a hiányok pótlása, az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedésének elősegítése; a kommunikációs gátak, zavarok oldása, a kommunikációs képesség fejlesztése az iskolai és mindennapi élethelyzetekben; a szövegolvasás, szövegértés fejlesztése; tanulási technikák kialakítása, kommunikációs képességek fejlesztése.

Hozzá kell segíteni a tanulókat ahhoz, hogy ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kreativitásuk fejlődjön.

A kulcskompetenciák közül a legfontosabb az anyanyelvi, a szövegértési, szövegalkotási kompetenciák fejlesztése.

A tantárgy kiemelt céljai és feladatai irodalomból:

- az általános iskolai irodalmi anyag rendszerezése, a hiányok pótlása,
- az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése,
- a kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása,
- az irodalmi képességek fejlesztése: az olvasottság, az előadói, a szövegalkotó és értelmezői képesség fejlesztése,
- az irodalmi és egyéb művek középpontba helyezésével a tanulók szövegértő készségeinek segítése, problémaérzékenységük erősítése, személyiségük pozitív irányba történő befolyásolása,
- a helyi sajátosságok, jellegzetességek (irodalmi emlékhelyek, a környék kiemelkedő irodalmi személyiségei) megismertetése,
- a cigány kultúra bemutatása és megismertetése.

A tantárgy kiemelt céljai és feladatai magyar nyelvből:

- az általános iskolában elsajátított leíró nyelvtani ismeretek ismétlése, rendszerezése, a hiányok pótlása,
- az olvasás, az írás, a helyesírás és a szövegértés készségeinek fejlesztése,
- a kulturált szóbeli és írásbeli kifejezőképesség kialakítása a kommunikáció érdekében, képesek legyenek alkalmazkodni különböző beszédhelyzetekhez és beszédpartnerekhez,
- a képzelet, önkifejezés, egyéni stílus bátorítása,
- a szókinccs gyarapítása.

Általános fejlesztési követelmények:

A tanuló

- törekedjen részt venni az ismeretek közös felidézésében és a tisztázandó homályos pontok megtalálásában,
- legyen képes korábbi ismereteit előhívni,
- törekedjen a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus használatára és a személyiségének megfelelő árnyalt önkifejezésre,
- legyen képes alkalmazni anyanyelvi és kommunikációs ismereteit a szövegolvasás és szövegértés, valamint a szóbeli és írásbeli megnyilatkozás minden területén,
- ismerje meg a jegyzet- és vázlatkészítés módszereit,
- ismerje meg az elektronikus információhordozókat,
- gyakorolja az önálló szövegalkotást,
- a tanulási képesség fejlesztésének fontos állomása a mindennapi élethez, irodalmi vagy egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó témák önálló feldolgozása.

Belépő tevékenységek

Kulturált nyelvi magatartás:

- eligazodás az alapvető kisközösségi beszédhelyzetekben,
- gyakorlatok a vitakultúra fejlesztésére, saját álláspont kialakítása,
- együttműködés a beszédpartnerekkel, a másik ember közlésének egyre pontosabb felfogása a mindennapi élethelyzetekben,
- képesség önellenőrzésre a kommunikációs magatartásban,
- a verbális eszközök és a nem verbális kifejezés ellentmondásának felismerése; beszéd és cselekedetek ellentmondása vagy összhangja; egyéni, páros, csoportos kreatív gyakorlatok hétköznapi szituációk megjelenítésében, kritikájában; verbális elemek nélküli szituációk értelmezése, párbeszéd alkotása, a nem verbális elemek szerepének megfigyelése, alkalmazása.

Szövegértés, szövegalkotás:

- az életkornak megfelelő szintű értő olvasás; információk keresése, azonosítása, az információk integrálása, következtetések levonása, összegzés, szövegmagyarázat készítése, az írói szándék megértése következtetéssel, asszociációval,
- az olvasott szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése,
- kreatív szövegalkotás, önálló vélemény megfogalmazása.

Tanulási képesség:

- az ismeretek bővítése, rendszerezése, elmélyítése,
- többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása, írásbeli, szóbeli beszámoló készítése.

A magyar nyelv rendszerének ismerete:

- a tanult nyelvtani hangtani, alaktani, helyesírási ismeretek magasabb szintre emelése, alkalmazása a különféle írásbeli feladatokban,
- az önkontrollra való igény kialakítása: fogalmazásaik helyesírási, nyelvhelyességi javítása, a helyesírási szótár önálló használata.

Az irodalmi kifejezésformák sajátosságai:

- Tájékozódás az irodalomelmélet alapjaiban (műnem, műfaj stb.).

Évi óraszám: 185 óra

Heti óraszám: 5 óra (2 óra irodalom, 3 óra nyelvtan)

Magyar nyelvtan

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Év eleji felmérés 6 óra	Tájékozódás a tanulók nyelvtani ismereteiről	Szövegértés, helyesírás Fogalmazási, szövegalkotási készség felmérése	Önismerteti és szókincsfejlesztő játékok Szituációs játékok Beszélgetés a tanulókkal Feladatlap kitöltése	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	
2. Leíró nyelvtani alapismeretek 55 óra	A hangok és betűk Helyesírásunk alapelvei	Beszédhangok, hangképzés, A magyar ábécé, betűrendbe sorolás Magán-és mássalhangzó-törvények Kiejtés, szóelem-tükröztetés, hagyomány, egyszerűsítés A magánhangzók és a mássalhangzók alkalmazkodása (hangrend, illeszkedés, hasonulás, összeolvadás, rövidülés Ly-j Szótagolás, elválasztás	Beszédtechnikai gyakorlatok Játékos feladatok betűkkel és hangokkal Gyakorló feladatok, tollbamondási szövegek Hibás szövegek javítása Szóelemzés	Szabályok Tér és idő Gondolkodás-és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Hatékony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Ember és társadalom
	Szóelemek	Tő, képző, jel, rag A toldalékok fajtái, írásmódjuk A szóalaktanhoz kapcsolódó helyesírási szabályok				
	Szavak					

	Mondatok nyelvi logikai szintje	<p>Szókészlet, szókinccs Közmondások, állandósult szókapcsolatok Szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel A szó hangalakja és jelentése (egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, hasonló alakú, rokon értelmű szavak) Alapvető szófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás, igenev, határozószó, névelő, névutó, igekötő, kötőszó, indulatszó) A szavakhoz kapcsolódó helyesírási szabályok A szöveg és mondat viszonya Szövegkoherencia A mondatokhoz kapcsolódó helyesírási szabályok</p>	<p>Egyéni és csoportos gyűjtőmunka Kiselőadások az egyes közmondások eredetéről Nyelvhelyességi feladatok Szófajok felismerése Egyéni és csoportos gyakorlatok</p>	Kommunikáció Mindennapi életünk	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Hatékony, önálló tanulás	
3. Szövegfeldolgozó eljárások gyakorlása 31 óra	Szövegértés	Vázlatkészítés, lényegkiemelés, tömörítés, szövegkiemelés	Szövegfeldolgozási módszerek: aláhúzás, szövegkiemelés, kulcsszavak gyűjtése Irányított szövegelemzési gyakorlatok			

4. Nonverbális-verbális kommunikáció 15 óra	A kommunikáció	Kommunikációs zavarok és megoldási lehetőségek Metakommunikáció	Helyzetjátékok, beszédgyakorlatok Viselkedési és udvariassági szabályok különböző kommunikációs helyzetekben Konfliktuskezelő gyakorlatok Beszédtechnika Képelemzés csoportmunkában Helyzetgyakorlatok Titkosítás alkotás Gyűjtőmunka, a hétköznapok jelzései	Kommunikáció Tér és idő Mindennapi életünk	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Hatékony, önálló tanulás Digitális kompetencia	
4. Rendszerező ismétlés 4 óra				Szabályok Kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás	

Ellenőrzés, értékelés, minősítés

Folyamatosan:

- a diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban, érdemjeggyel és szóvegesen,
- feladatlapok,
- témazáró felmérők.

Módjai:

- közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel,
- szóbeli és írásbeli gyakorlatok, stílusgyakorlatok,
- szövegelemzési és szerkesztési feladatok értékelése, osztályozása,
- szóbeli beszámoló értékelése,
- ellenőrző feladatlap írása.

Követelmények:

- az általános iskolában tanult nyelvtani, helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek rendszerezése, elmélyítése, alkalmazása a szövegértésben és a szövegalkotásban,
- szövegelemző eljárások alkalmazása különböző típusú szövegekben,
- az életkornak megfelelő szövegalkotási képesség,
- olvasható, jó tempójú egyéni írásmód.

Magyar irodalom

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Év eleji felmérés 4 óra	Tájékoztató a tanuló irodalmi ismereteiről	Az általános iskolában tanultak felmérése	Önismereti és szókincsfejlesztő játékok Szituációs játékok Beszélgetés a tanulókkal olvasási szokásairól, egyéni olvasmányélményekről Feladatlap kitöltése	Kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	
2. Könyvtár-használat 2 óra	Tapasztalatszerzés a segédkönyvek, lexikonok, szak-és ismeretterjesztő irodalom használatában	Tájékoztató a könyvtár dokumentum-anyagában, a dokumentumok fajtái (az egyes részek felhasználási módja, a katalógusrendszer megismerése) A könyvtári segédeszközök (lexikon, adattár stb.) alkalmazása.	A középiskolai könyvtár teljes körű használata a tanultak alapján. Gyakorlati feladatok Kiscsoportos foglalkozások, önálló munka Az ismeretfeldolgozási technikák elsajátítása Az elektronikus információhordozók kezelésének gyakorlása	Kommunikáció Mindennapi életünk Gondolkodás-és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Hatékony és önálló tanulás	Magyar nyelv és irodalom Informatika Ember és társadalom Művészetek
3. Irodalomelméleti és poétikai ismeretek rendszerezése 6 óra	Műnemek, irodalmi műfajok A nép- és műköltészet jellemző vonásainak ismerete A műelemzés gyakorlati kérdései – A műalkotás értelmezési lehetőségei	Epika, líra, dráma Dal, óda, himnusz, elégia, epigramma, novella, regény, elbeszélés, tragédia, komédia Rím, ritmus Szóképek (metafora, megszemélyesítés, alliteráció, hasonlat) alakzatok (ismétlés, halmozás, fokozás stb.)	Gyakorlatok és feladatok a műfaji eltérések megfigyelésére	Szabályok Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás	

4. Irodalomolvasás és -értelmezés 25 óra	Poétikai alapismeretek áttekintése	Különböző műfajú, hangvételű, tematikájú – elsősorban – epikai művek elemző-értelmező tevékenységen alapuló feldolgozása a diákok egyéni és iskolai olvasmányaira építve Mesék az európai és magyar irodalomban, mítoszok, mondák, XX. századi novellák, izelítők regényekből, a magyar és világirodalom lírájának gyöngyszemei, válogatás a roma irodalomból. Az irodalom és a társalmi művészetek kapcsolata Az értő olvasás Bevezetés az önálló ismeretszerzés elemeibe, tartalom ismertetés, élménybeszámoló.	Mesék, mítoszok, mondák Mikszáth Kálmán és Mórlicz Zsigmond egy-egy novellája, Karinthy Frigyes Tanár úr kérem, vagy Így irtok ti, regényrészletek vagy rövidebb terjedelmű regények a magyar és a világirodalomból, két – három vers a mai magyar irodalomból – pl. Kányádi Sándor – a világirodalom egy-két alkotása, Kölcssey Ferenc: Hymnus, Vörösmarty Mihály Szózat, Petőfi Sándor egy verse, Arany János egy verse és egy balladája Cigány mesék, Ratkó József egy-egy verse, Szabó István novella, Lakatos Menyhért művei	Szövegolvasás, Irányított szövegelemzés, szövegelemzések A kifejező hangos olvasás gyakoroltatása Memoriterek (verses és prózai) értelmes, kifejező előadása	Szülőföldünk Tér és idő Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Idegen nyelvi kommunikáció	Művészetek Ember és társadalom Ember a természetben
				Irányított fogalmazás			
				Gyűjtőmunka, a lakóhely irodalmi emlékeinek feltárása			

5. Szövegalkotás, szövegértés 24 óra	A lakókörnyezet irodalmi emlékei, emlékhelyei Írásbeli kommunikációs műfajok Szóbeli kommunikációs műfajok Szövegértés	Elbeszélés, leírás, jellemzés Véleményközlés, hozzászólás, vita Információ keresése, azonosítás, információ integrálása, következtetés Levonás, összegzés, szövegmagyarázat, az írói szándék megértése következtetéssel, asszociációval. (nem csak szépirodalmi művek)	Szövegalkotás megadott témára Szövegalkotás különböző műfajokban Szövegek értő, néma, továbbá kifejező hangos olvasása, olvasási gyakorlatok Internetes keresők használata, egyéni könyvtári kutatómunka	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő	Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Magyar nyelv és irodalom Informatika Ember és társadalom Ember a természetben
6. Film és irodalom 9 óra	Szépirodalmi művek filmes adaptációja	Két választott regény és annak filmes feldolgozása	Filmek megtekintése előkészítéssel, a látottak elemzésével Képi illusztrációk keresése választott témákhoz	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő	Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Magyar nyelv és irodalom Művészetek Ember és társadalom
7. Rendszerező ismétlés 4 óra				Kommunikáció Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony és önálló tanulás	

Ellenőrzés, értékelés, minősítés

Folyamatosan:

- a diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban és érdemjeggyel,
- feladatlapok,
- témazáró felmérések.

Módjai:

- közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel,
- szóbeli ellenőrzés alkalmanként,
- egymás értékelése, tanulók hozzásegítése a helyes önértékeléshez
- az egy év alatt legalább egyszer írandó szabadon választott házi dolgozat értékelése,
- szóbeli és írásbeli gyakorlatok, stílusgyakorlatok, memoriterek
- ellenőrző és szövegértő feladatlap írása.

Bemeneti mérés

Év elején készség-képesség mérés a következő területeken:

1. szövegértés, szövegalkotás,
2. leíró nyelvtani ismeretek,
3. helyesírás.

A mérés módja: feladatlapok kitöltése.**A mérés célja:** annak megállapítása, hogy mely területeken, milyen irányban szükséges a fejlesztés.

A mérési eredmények alapján egyéni és csoportra tervezett fejlesztési terveket kell készíteni.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Követelmények:

- az általános iskolában tanultak ismerete,
- a feldolgozott irodalmi művekről tanultak összefoglalása feleletben, írásbeli beszámolóban vélemény megfogalmazásával,
- jó tempójú, és a szöveg értő befogadását biztosító olvasás,
- megfelelő íráskészség, jól olvasható, rendezett írás,
- eligazodás az iskolai könyvtárban: a tanulók képesek legyenek az önálló ismeretszerzésre.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

Lerchné dr. Egrý Zsuzsa: Nyelvtan–Helyesírás–Fogalmazás

Összefoglaló feladatgyűjtemény, Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged

Hernádi Sándor: Észtekergető, Tankönyvkiadó, 1993.

Szabó Kálmán: Játékos nyelvtan, játékos helyesírás, Tankönyvkiadó 1978.

Grétsy László: Anyanyelvünk játéka, 1998.

Szűts László: Szójátéktár, Ciceró Kiadó 1998

Hajas Zsuzsa: Kommunikációs gyakorlatok, Pedellus

Az általános iskolában használt tankönyvek

Bánréty Zoltán: Kommunikálj!

Kommunikációs tréningek középiskolások számára, Korona Nova Kiadó, Budapest

Noll Katalin: Helyesírás mindenkinek, Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged

Antalné Szabó Ágnes: Hogyan írjam?

Helyesírási gyakorlólapok középiskolásoknak, Nemzeti Tankönyvkiadó Részvénytársaság

Cs. Nagy Lajos: Interaktív magyar nyelvtan, Kossuth kiadó

Magyar helyesírási szabályzat 11. kiadás

Magassy László: Fogalmazástan 10-16 éveseknek, Nemzeti Tankönyvkiadó Részvénytársaság

A feldolgozandó művek (versek) sokszorosítva

A. Jászó Anna: 33 téma a szövegértő olvasás fejlesztéséhez

Magyar nyelvészeti szöveggyűjtemény: egységes jegyzet / szerk. Hangay Zoltán; Tankönyvkiadó

Alapfokú helyesírási gyakorlókönyv. – Budapest: Trezor

Magyar nyelvi szöveggyűjtemény/szerk. Hangay Zoltán; összeáll. Cs. Nagy Lajos [et al.]. – Budapest:

ELTE

Interaktív magyar nyelvtan: a magyar nyelv és helyesírás szabályai: 2500 gyakorlat [CD-ROM]. – Budapest: Kossuth

Helyesírás-tanítás CD-ROM segítségével. – In: Nyelvi és kommunikációs kultúra az iskolában, szerk.

V. Raisz Rózsa és H. Varga Gyula. – Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság

A számítógép alkalmazása a magyartanításban, Csicsay Károly. – Dunaszerdahely: Lilium Aurum

O. Nagy Gábor: Mi fán terem? magyar szólások és közmondások

Matematika

A tantárgy sajátosságai:

A Nemzeti Alaptantervben meghatározott kulcskompetenciáknak megfelelően a matematika műveltségi terület fejlesztésének kiemelt területe a biztos számolási tudás alakítása. Ugyancsak nagy gondot fordítunk a kommunikáció fejlesztésére: mások szóban és írásban közölt gondolatainak meghallgatása, megértése; saját gondolatok közlése; a jelenségek értelmezéséhez illeszkedő érvek keresése; az érveken alapuló vitakészség fejlesztése.

Tanulóinkat hozzá kell segítenünk ahhoz, hogy ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kreativitásuk fejlődjön. A matematika értékeinek és eredményeinek megismertetésével azt kívánjuk elérni, hogy a tanulók hatékonyan tudják használni megszerzett kompetenciáikat az élet különböző területein.

A **fejlesztésnek** nem mennyiségi, hanem a **tanulók tempójához igazodó minőségi fejlesztésnek** kell lennie (a bemenő mérésnek megfelelően). Természetesen nem lehet valamennyi fejlesztési cél mindig egyaránt hangsúlyos. A tanár egy-egy tevékenység során a helyzetnek megfelelően választja meg azokat, amelyeket kiemelten kíván követni.

Általános fejlesztési követelmények:

Fejlesztendő kompetenciák:

- Matematikai kompetencia
- Szociális és állampolgári kompetencia
- Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
- Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség
- Digitális kompetencia
- A hatékony, önálló tanulás
- Természettudományos kompetencia

1. Tájékozódás

1.1. Tájékozódás a térben

Tájékozódás a másik ember nézőpontja szerint

A dimenzió megértése – a térbeliség ábrázolása két dimenzióban

Az arányérzék fejlesztése

1.2. Tájékozódás az időben

Lineáris időfogalom kezelése – időpont, időtartam

Időzónák – tér és idő

1.3. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban

Mennyiségi jellemzők kifejezése – számok értelmezése

A távolság és a számok abszolút értékének kapcsolata

Mennyiségi következtetések

2. Megismerés

2.1. Tapasztalatszerzés:

- modellezés; fogalmak, összefüggések megjelenítése (szintetizálás). Halmazok eszköz jellegű használata,
- oszthatósági szabályok felismerése; számok, sík- és térbeli alakzatok csoportosítása,
- kísérletek (pl. valószínűségi kísérletek) végzése, a történet többszöri megfigyelése,
- transzformációk elvégzése,
- változást leíró műveletértelmezések tapasztalati alapozása, a változást kifejező műveletek használata,
- együttlévő mennyiségek összetartozó adathármasainak jegyzése: tapasztalati függvények, sorozatok alkotása, értelmezése stb.; matematikai modell keresése változások leírására,
- szavakban (pl. szöveges feladatokban) megfogalmazott helyzet, történet megfigyelése; értelmezése: lényeges és lényegtelen információk szétválasztása,
- matematizálás: matematikai modellek választása, keresése, készítése, értelmezése adott szituációkhoz,
- statisztikai diagramok értelmezése,
- esetfelsorolások, diszkusszió a szempontok, feltételek, paraméterek önálló megválasztásával és változtatásával (pl. kombinatorika, egyenletek, szerkesztések).

2.2. Képzlet (követő, alkotó):

- számok, műveletek, egyéb matematikai szimbólumok (pl. képek, képpárok, szakaszos ábrák, diagramok, grafikonok, táblázatok, műveletek, nyitott mondatok) alapján az általuk leírt valóságos helyzetek, történések, összefüggések elképzelése; a szabványos mértékegységekhez tartozó mennyiségek és többszöröseik, törtrészeik képzeletben való felidézése,
- feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotások előtt; vázlatos ábrák alkotása; a tényleges alkotás összevetése az elképzeléssel. Szerkesztések különféle szerkesztési eszközökkel és eljárásokkal,
- probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzelte és tényleges megoldás összevetése.

2.3. Emlékezés

- szóbeli és írásbeli információkra és kérdésekre való emlékezés (információk felidézése; definíciókra való emlékezés),
- elmondott, elolvasott történetre, problémákra való emlékezés; szöveges feladat lényegileg pontos felidézése; emlékezést segítő ábrák, vázlatok, rajzok készítése, visszaolvasása,
- adatokra és összefüggéseikre való együttes emlékezés,
- ismeretek tudatos memorizálása, felidézése; a megtanulást segítő eszközök megismerése,
- érvelésre, cáfolásra, következtetésre való emlékezés; gondolatmenetre való emlékezés, új helyzetekben való alkalmazása.

2.4. Gondolkodás

- sorba rendezés, sorozatok létrehozása,
- megítélés, döntés: célszerűség szerint, jelentéstartalom szerint,
- megértés: kérdés tartalmának megértése adott tárgyi szituációban és megfogalmazott problémában (szituáció, változás, szöveges feladat, egyéb probléma értelmezése, az időbeliség megértése),
- matematikai modellek (pl. számok, műveletek, nyitott mondatok, sorozatok, függvények, táblázatok, rajzos modellek, diagramok, gráfok, grafikonok) megértése; átkódolás más modellbe,
- adott modellhez példa, probléma megfogalmazása,
- következtetések önálló végrehajtása,
- absztrahálás, konkretizálás (fogalmak megalkotása, besorolás adott fogalom alá),
- egyedi tapasztalatok, modellek; általános tapasztalatok, univerzális modellek értelmezése,
- generalizáló absztrakció (fogalmi általánosítás),
- a valószínűségi gondolkodás fejlesztése; a statisztikai gondolkodás fejlesztése
- a szó mint egy-egy komplexumhoz, előfogalomhoz, fogalomhoz tartozó példák osztályának jelölője. Köznyelvi kifejezések és szakkifejezések,
- mondatok szerkezetének panelként való használata, felfogása, saját gondolatok közlése egyszerű állítások formájában; ilyen közlések értése,
- értő-elemző olvasás fejlesztése; írásban kapott utasítás végrehajtása, helyzetleírás rekonstruálása,
- algoritmus követése, értelmezése, készítése.

2.5. Ismeretek rendszerezése

- fogalmak egymáshoz való viszonya: alá- és fölrendeltségi viszony; mellérendeltség,
- rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése: fadiagram, táblázat, számítógépes programok.

2.6. Ismerethordozók használata

- könyvek (matematikai zsebkönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő könyvek, lexikonok, feladatgyűjtemények, táblázatok, képletgyűjtemények), számológépek, számítógépek használata,
- tanári segítség, társak segítsége; (az ismeretszerzés szervezése, jó munkalétkör biztosítása, érdekes problémák, projektek szerepeltetése, kérdések felvetése, szakkörök, táborok, versenyek stb.),
- oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok értelmes, interaktív használata (pl. internet, CD),
- nyitottság és önbizalom az újjal való ismerkedéshez.

3. Ismeretek alkalmazása

- ismeretek alkalmazása problémamegoldásban,
- ismeretek alkalmazása a gyakorlati életben és más tantárgyak keretében

4. Problémakezelés és -megoldás

- probléma felismerése (problémahelyzet átélése); problémaérzékenység,
- a probléma megoldására való készség, a probléma vállalása; sikertelen megoldási kísérlet után újjal való próbálkozás; a sikertelenség okának feltárása (pl. egy feltétel kihagyása),
- megoldás a matematikai modellen belül,
- önellenőrzés; az eredményért való felelősségvállalás,
- többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése,
- válasz megfogalmazása.

5. Alkotás és kreativitás: alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotások adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás

- rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása,
- a kombinatorikus gondolkodás fejlesztése,
- a számrendszeres gondolkodás tudatosítása az írásbeli műveletek, számrendszerfüggő számtulajdonságok megértéséhez,
- táblázatok készítése; megfigyelésben, mérésben, számolásban, kísérletben gyűjtött adatpárok, adathármasok rendezése (pl. táblázatba), kapcsolatok vizsgálata,
- modell alkotása helyzet megértéséhez,
- átkódolás különböző modellek között,
- sejtések megfogalmazása; divergens gondolkodás (megértett probléma „eredményének” elképzelése, előrevetítése; a sejtés megfogalmazása, lejegyzése, megoldás utáni ellenőrzése; becslés; újabb lehetőségek, kérdések, újabb problémák felvetése, feltételek változtatása),
- gondolatmenet kiépítése (pl. „megoldási terv” szöveges feladathoz); manuálisan elvégzett tevékenység gondolati lépésként való értelmezése, tudatosítása; megértett probléma részletproblémákra bontása modell nélkül vagy modell segítségével; a részletproblémák sorrendbe állítása, pl. megoldhatóságuk időrendje szerint; az így képzett terv tudatosítása elmondással, írásban, jelsorozattal (folyamattervezés); a tervkészítés módjának megalkotása; stratégia alkotása,
- kidolgozás megalkotása (az eltervezett megoldás lépéseinek végrehajtása; a részeredmények értelmezése, a végeredmény vonatkoztatása az eredeti problémára, válaszadás diszkusszió nélkül, illetve diszkusszióval).

6. Akarati, érzelmi, önfejlesztő képességek és együttéléssel kapcsolatos értékek

6.1. Kommunikáció

- a matematika tanuláshoz szükséges nyelvi-logikai szerkezetek fokozatos megismerése; a köznyelv és a matematikai nyelv különbözőségeinek, értékeinek és korlátainak megértése és elfogadása,
- mások gondolatainak megértésére törekvés (példák és ellenpéldák keresése, kérése; kérdések megfogalmazása; magyarázat kérése; átfogalmazásra, egyszerű következtetésre tett próbálkozások); mások gondolataival való vitába szállás és a kulturált vitaközös értékelése,
- saját gondolatok kifejezése, rögzítése (szóbeli elmesélés; matematikai szöveg írása, értelmezése, jegyzet készítése, visszaolvasás; jegyzetfűzet vezetése);
- saját gondolatok megértetésére való törekvés (szóbeli érvelés: szemléletes indoklás; egyszerű bizonyítás; írásbeli érvelés: bizonyítás írásban, jelek használatával; sejtések megfogalmazása, sejtések megerősítése, elvetni tudása; bizonyítás alapgondolatának kiemelése).

6.2. Együttműködés

- egyéni adottságok, képességek és igények figyelembevétele a közös eredmény érdekében és tiszteletben tartása az egyén fejlődése szolgálatában; tolerancia, egymás segítése; a munkamegosztásban betöltött szerepek értékeinek ismerete és elfogadása,
- vitakészség, kifejezőképesség fejlesztése,
- projektben való együttműködés.

6.3. Motiváltság

- a saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye,
- a világ megismerésének igénye.

6.4. Önismeret, önértékelés, reflektálás, önszabályozás

- önismeret,
- saját értékek (pl. pontosság, tervszerűség, monotonia-tűrés, kitartás a munkában, kudarc-tűrés, megnyilatkozni tudás, önfegyelem, egyéni felelősség, kíváncsiság), saját korlátok ismerete, tudatosítása; technikák megismerése ezek kompenzálására,
- saját részképességek, gondolkodási tevékenységek felismerése, tudatosítása,
- reflektálás,
- önértékelés,
- önellenőrzés,
- az érzelmi reakciók és kontrollálásuk,
- önmotiválás,
- önszabályozás.

7. A matematika épülésének elvei

A matematikai témakörök összekapcsolódásának értése intuitív módon.

A matematika tantárgy kiemelt fejlesztési követelményei

Az elsajátított matematikai fogalmak, ismeretek alkalmazása

A matematikai szemlélet fejlesztése

Az időszak első részében a számtan-algebra témakörben a gyakorlati tevékenységekkel kell alakítani a számfogalmat, majd az egyre bővülő számkörben kell dolgozni.

Az alpműveletek körében törekedni kell a számolási készség továbbfejlesztésére. A matematika elemi fogalmait, összefüggéseit más tantárgyakban és a mindennapi életben is alkalmazni kell.

A változó mennyiségek közötti kapcsolatok vizsgálatával fejleszteni kell a függvény-szemléletet, meg kell ismerkedni a gyakorlatban előforduló egyszerű függvényekkel, grafikonokkal.

Geometriában eszközök felhasználásával fejleszteni kell a síkban való tájékozódást és a térszemléletet.

Tevékenységgel kell eljuttatni a tanulókat az egyszerű geometriai transzformációk megismeréséhez, használatához. Ennek segítségével alakítható ki a későbbiekben a dinamikus geometriai szemlélet.

A matematika tanításában a matematikai logika bizonyos elemeit ("és", "vagy", "nem", "minden", "van olyan") tudatosan kell használni. Az időszak vége felé egyszerű sejtések igazolásakor, ill. cáfolásakor a "ha ... akkor" típusú következtetések is belépnek tanítás során.

Gyakorlatosság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

Nagy súlyt kell fektetni a szövegértő képesség fejlesztésére, szöveg alapján nyitott mondatok felírására, s ezek (módszeres) próbálkozással, következtetéssel majd algebrai úton történő megoldására. A későbbiekben matematikai szövegek értelmezésével, elemzésével kell segíteni a diszkussziós képesség fejlesztését, a többféle megoldás keresését. Kellő figyelmet kell fordítani a mindennapi gyakorlatban fontos mérések és szerkesztések elvégzésére. Így kell elérni, hogy a szemléletesen kialakított kerület, terület, felszín, térfogat fogalmakat, számítási módjukat a tanulók alkalmazzák a gyakorlatban.

Különböző feladatok segítségével kell megértetni, hogy vannak biztos és lehetetlen események, ill. olyanok, amelyeknek bekövetkezése lehetséges. Fokozatosan ki kell alakítani a valószínűség szemléletes fogalmát.

Az információs és kommunikációs kultúra fejlesztése

Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

A matematikai ismeretszerzésben hosszú ideig nagy szerepet játszik az induktív módszer, de ezen tanítási időszakban is mutatni kell már néhány lépéses bizonyítást, deduktív következtetést is.

Fontos, hogy ne csak a matematikából, hanem a mindennapi életből is szerepeljenek olyan állítások, melyeknek igaz vagy hamis voltát a tanulókkal együtt kell elemezni. Ily módon jutnak el a sejtések és szabályszerűségek megfogalmazásához.

A különböző feladatokban a tanulók által végeztetett csoportosítás, osztályozás, sorba-rendezés, a bizonyos feltételeknek eleget tevő elemek kiválasztása fejleszti a matematika különböző területein és más témakörökben is fontos halmaz-szemléletet.

A különböző feladatokhoz készített ábrák, egyszerű gráfok segítségével kell megértetni a tanulókkal a modellek alkalmazásának szerepét.

Kezdetől fogva adatok gyűjtésével, lejegyzésével, grafikonok készítésével, néhány lépéses elemi algoritmusok alkalmazásával kell fejleszteni az adatsokaságok elemzésének, jellemzésének, ábrázolásának képességét, a statisztika legalapvetőbb elemeinek megismerését. Mindezzel elérhető, hogy a tanulók képesek legyenek néhány lépéses algoritmusokat önállóan is készíteni.

Helyes tanulási szokások fejlesztése

A tanulókat hozzá kell szoktatni, hogy számítások, mérések előtt becsléseket végezzenek, s a feladatmegoldások helyességét ellenőrizzék. Az előbb felsoroltak s a gyakorlati számításoknál elkerülhetetlen kerekítés alkalmazásával is el kell érni, hogy a tanulók reális eredményeket fogadjanak el.

Hozzá kell szoktatni a tanulókat, hogy a feladatok megoldása előtt megoldási tervet, egyes esetekben vázlatrajzot készítsenek. El kell érni, hogy a megoldást le is tudják írni. A leírás szabatoságára, a lényeg kiemelésére kell tanítani a tanulókat.

A matematikaórákon, a feladatmegoldásokban az életkornak megfelelően elvárható pontossággal kell használni az anyanyelvet, ill. a szaknyelvet, s fokozatosan bővíteni kell a jelölésrendszert.

A fogalmak tartalmi megismerése, megértése megelőzi azok definiálását. Különböző eljárások, s egyes tételek eszközként való felhasználását feladatmegoldásban fontos fejlesztési területnek kell tekinteni.

Az érvelés, a cáfolás, a vitakészség, a helyes kommunikáció állandó fejlesztése folyamatos feladat.

A tankönyvek, feladatgyűjtemények, statisztikai zsebkönyv, majd lexikonok, kisenciklopédiák használatára meg kell tanítani a diákokat. Lehetőség szerint multimédiás eszközökkel is meg kell ismertetni a tanulókat. Ezek interaktív módon való használata aktivizálja a tanulókat, segíti a tanulásukat, fejleszti a matematikai szemléletüket. Pozitív motivációval felkelthető az érdeklődésük a matematikai érdekességek, a matematika története iránt. Felhívható a figyelmük néhány magyar, ill. más nemzetiségű neves matematikus életére és munkásságára például a tanított anyaghoz kapcsolódóan.

Kiemelt fejlesztési feladatok

- Énkép, önismeret
- Gazdasági nevelés
- Európai azonosságtudat, egyetemes kultúra
- Demokráciára nevelés
- Környezettudatosságra nevelés
- A tanulás tanítása
- Testi és lelki egészség
- Felkészülés a felnőtté válásra

Belépő tevékenységformák**Szövegértés, szövegalkotás**

- Az életkornak megfelelő szintű értő olvasás
- *A nyelv logikai elemeinek helyes használata.*
- Szövegelemzés, értelmezés lefordítása a matematika nyelvére.

Tanulási képesség

- Az ismeretek bővítése önálló kutatómunkával
- Többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása, írásbeli, szóbeli beszámoló készítése

A matematika rendszerének ismerete

- A tanult algebrai, geometriai ismeretek magasabb szintre emelése, alkalmazása különféle írásbeli feladatokban
- Az önellenőrzés további finomítása: feladatmegoldásaik önálló javítása, a függvénytáblázat önálló használata
- Pályatükrök a matematikával összefüggésben

Évi óraszám: 185 óra

Heti óraszám: 5 óra (a lehetőségekhez mérten csoportbontásban)

A leírt sorrend nem jelent tanítási sorrendet, az egyes témák tanítási sorrendjének megállapítása a szaktanárok feladata.

Gondolkodási módszerek (9 óra, utána folyamatos, beépül a tananyagba)

Témakör – Téma	Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Követelmények	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Gondolkodási módszerek (9 óra)	Gondolatok helyes szóbeli és írásbeli kifejezése.	Az igényes szóbeli és írásbeli közlés fejlesztése.	Szabatos, pontos írásbeli és szóbeli fogalmazás.	Mindennapi kommunikáció Képzelet: alkotó és követő	Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Informatika
<i>Matematikai logika A logika elemei</i>	Az „és”, „vagy”, „ha”, „...akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden” kifejezések jelentése.	A nyelv logikai elemeinek helyes használata.	Gondolatok (állítások, feltételezések, választások stb.) világos, érthető szóbeli és írásbeli közlése.	Szabályok Gondolkodás és tanulásfejlesztés Lényegkiemelés Kritikai gondolkodásmód		
<i>Matematikai bizonyítások</i>	A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	A bizonyítási igény. <i>Ellenpéldák szerepe a cáfolásban.</i>		Kommunikáció Mindennapi életünk Problémakezelés és megoldás Analízis-szintézis		
	Híres magyar matematikusok.	Könyvtár és egyéb informatikai eszközök használata.		Gondolkodás-és tanulásfejlesztés Ismerethordozók használata		
	Szöveges feladatok értelmezése, megoldási terv készítése, a feladat megoldása és szöveg alapján történő ellenőrzése.	Szövegelemzés, értelmezés, lefordítás a matematika nyelvére. Az ellenőrzés, önellenőrzés igényének fejlesztése.	Szövegrtelmezés egyszerű esetekben.	Alkotás és kreativitás		

Halmazelmélet A halmazelmélet elemei	Elemek halmazokba rendezése, halmazok elemeinek felsorolása konkrét példák kapcsán. A tanult halmazműveletek alkalmazása konkrét feladatokban.	Rendszerszemlélet fejlesztése. A tanult ismeretek közötti összefüggések felismerése, azok értő alkalmazása.	A tanult halmazműveletek felismerése két egyszerű, konkrét halmaz esetén.	Gondolkodás és tanulásfejlesztés	
	Kombinatorika	Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.	Sorba rendezés, kiválasztás legfeljebb 4-5 elem esetén, az összes eset felsorolása.	Gondolkodás és tapasztalatszerzés	

Számтан, algebra (83 óra)

Témakör – Téma	Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Követelmények	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Számтан, algebra	Racionális szám fogalma (véges, végtelen tizedestörtök), példák nem racionális számra. A négyzetgyök fogalma. A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata. Műveletek racionális számokban. Eredmények becslése.			Szabályok Gondolkodás és tanulásfejlesztés	Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia	
Számelmélet, halmazok (17 óra)	A rendszerező képesség fejlesztése. Számítások egyszerűsítése például azonosságok felismerésével. Zsebszámológépek alkalmazása.	A rendszerező képesség fejlesztése.		Tájékozódás a világ mennyiségi viszonylataiban		
			Alapműveletek helyes sorrendű elvégzése egyszerű esetekben a racionális számkörben.	Kommunikáció Mindennapi életünk ismerethordozók használatára		

Algebrai kifejezések (20 óra)	Algebrai egész kifejezések, egyszerű képletek átalakításai. Szorzattá alakítás kiemeléssel egyszerű esetekben. Algebrai egész kifejezések szorzása egyszerű esetekben.	A helyettesítési érték célszerű kiszámítása.	Egyszerű algebrai egész kifejezések helyettesítési értékének kiszámítása.	Gondolkodás-és tanulásfejlesztés		
Arány, százalékszámítás (15 óra)	Arány, aránypár, arányos osztás gyakorlati esetekben. Százalékszámítási és egyszerű kamatszámítási feladatok.	Következtetési képesség fejlesztése összetettebb feladatokban.	Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása egyszerű konkrét feladatokban. Egyszerű százalékszámítási feladatok.	Modellalkotás Rendszeralkotás Problémakezelés és megoldás	Természettudományos kompetencia	Ember a természetben Informatika
Egyenletek, egyenlőségek (16 óra)	Elsőfokú, illetve elsőfokúra visszavezethető egyszerű egyenletek, elsőfokú egyenlőségek megoldása. Alaphalmaz, megoldáshalmaz.	Ellenőrzés igényének fejlesztése.	Elsőfokú egyenletek megoldása.	Gondolkodás és tanulásfejlesztés	Természettudományos kompetencia	Ember a természetben
Egyenletek – Szöveges feladatok (15 óra)	Szöveges feladatok megoldása.	Szövege értelmezés, lefordítás a matematika nyelvére.	Egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlettel.	Gondolkodás és tapasztalatszerzés Kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia	Ember a természetben Földünk – környezetünk Magyar nyelv és irodalom

Összefüggések, függvények, sorozatok (20 óra)

Témakör – Téma	Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Követelmények	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Függvények (15 óra)	Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben. $x \mapsto x^2$; $x \mapsto x $ Konkrét, egyszerű feltételnek elegendő tevő pontok a koordináta-rendszerben.	A függvényismeret fejlesztése. Táblázatok, grafikonok készítése konkrét függvények esetén.	$x \mapsto ax+b$ függvény és ábrázolása konkrét racionális együtthatók esetén.	Gondolkodás Ismeretek rendszerezése Kommunikáció Mindennapi életünk	Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Ember a természetben Földünk-környezetünk
Sorozatok, grafikus megoldási módszerek	Egy ismeretlenes egyenletet grafikus megoldása. Sorozatok és vizsgálatuk.	Grafikus megoldási módszerek alkalmazása (lehetőség szerint számítógépen is).		Ismerethordozók használata Szabályok		

Geometria (65 óra)

Témakör – Téma	Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Követelmények	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Mértékegységek (5 óra)	Mértékegységek átváltása konkrét gyakorlati példák kapcsán a kibővült számkörben.	Fejlesztés a gyakorlati mérések és a mértékegységváltások helyes elvégzésében.	Szög (fok), hosszúság, terület, térfogat, tömeg, űrtartalom, idő mérése a szabványos mértékegységeinek ismerete.	Mindennapi kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia	Ember a természetben Földünk-környezetünk
Sokszögek és a kör Kerület és területszámítás (10 óra)	Háromszögek magasságvonala, területe. Paralelogramma, trapéz, deltoid tulajdonságai, kerülete, területe. Kör kerülete, területe.	Állítások megfogalmazása, és igaz vagy hamis voltának eldöntése. Megoldási terv készítése kerület-, területszámítási feladatoknál.	Háromszögek területének kiszámítása.	Szabályok Gondolkodás és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói	Ember a természetben Magyar nyelv és irodalom

<p><i>Tételek kölcsönös helyzete</i> <i>Egybevágósági transzformációk</i> <i>Alapszerkesztések</i> <i>Háromszögek</i> <i>(15 óra)</i></p>	<p>Szögpárok (egyállású szögek, váltószögek, kiegészítő szögek). A tengelyes tükrözés. Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Középpontos tükrözés. Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban. Szabályos sokszögek. Nevezetes szögek szerkesztése. Háromszög szerkesztése alapesetekben. A háromszög egybevágósági esetei.</p>	<p>Transzformációs szemlélet fejlesztése. <i>Ismert alakzatok tengelyes tükrözésének megszerkesztése.</i></p>	<p>Pont tengelyes tükrözésének megszerkesztése. Adott pont középpontos tükrözésének megszerkesztése. Szögfelező szerkesztése. Háromszöggel kapcsolatos legegyszerűbb szerkesztések.</p>	<p>Kommunikáció Problémakezelés és megoldás Gondolkodás-és tanulásfejlesztés Ismerethordozók használata Alkotás és kreativitás Képzlet: alkotó és követő</p>	<p>Ember a természetben Földünk – környezetünk</p>
<p><i>Térgeometria</i> <i>Testek felszíne, térfogata</i> <i>(10 óra)</i></p>	<p>A tanul testek áttekintése, ismerkedés a forgáskúppal, gúlával, gömbbel.</p>	<p>A halmazszemlélet és a térszemlélet fejlesztése. <i>Zsebszámológép használata.</i></p>	<p>Háromszög és négyzög alapú egyenes hasábk felszíne és térfogata.</p>	<p>Gondolkodás és tapasztalat-szerzés</p>	<p>Földünk – környezetünk</p>
<p><i>Hasonlósági transzformációk</i> <i>(10 óra)</i></p>	<p>Eltolás a síkban. Vektor, mint irányított szakasz. Két vektor összege, különbsége. Középpontos nagyítás és kicsinyítés konkrét arányokkal. Szerkesztési feladatok. Pitagorasz tétele.</p>	<p>A <i>tanultak alkalmazása más tantárgyak és a mindennapi élet problémáinak megoldása során.</i> A transzformációs szemlélet fejlesztése.</p>	<p>Adott pont eltolása adott vektorral. Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi szituációkban.</p>	<p>Mindennapi életünk Modellalkotás Rendszeralkotás</p>	<p>Ember a természetben</p>
<p><i>Geometriai számítások</i> <i>(15 óra)</i></p>	<p>Egyszerű számításhoz feladatok a geometria különböző területeiről.</p>	<p>A bizonyítási igény fejlesztése. Számolási készség fejlesztése.</p>	<p>Pitagorasz-tétel ismerete (bizonyítás nélkül).</p>	<p>Gondolkodás Szabályok</p>	<p>Ember a természetben Földünk – környezetünk</p>

Valószínűség, statisztika (8 óra)

Témakör – Téma	Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Követelmények	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Valószínűség Statisztika (8 óra)	Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. Adathalmazok elemzése (módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk. Grafikonok készítése, elemzése.	Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.	Relatív gyakorlatosság.	Gondolkodás Ismeretek rendszerezése Kommunikáció Mindennapi életünk Ismerethordozók használat Szabályok Modellalkotás Rendszeralkotás	Természettudományos kompetencia Kezdeményezőképesseg és vállalkozói kompetencia Digitális kompetencia	Ember a természetben Földünk-környezetünk

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:**Célja:**

- következtetés az eredményekből a tanítás és tanulás hatékonyságára,
- annak számbavétele, hogy mely követelmények teljesítésében értek el a tanulók kiemelkedő, illetve mely területeken gyenge teljesítményt,
- a tanulók teljesítményének viszonyítása korábbi teljesítményeikhez.

Bemeneti mérés

Év elején készség- képesség mérést végzünk a következő területeken:

1. műveleti sebesség
2. matematikai logika
3. gondolkodási műveletek

A mérés módja: feladatlapok kitöltése.

A mérés célja: annak megállapítása, hogy mely területeken, milyen irányban szükséges a fejlesztés. A mérési eredmények alapján egyéni és csoportra tervezett fejlesztési terveket kell készíteni.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Folyamatosan:

- a diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban és érdemjeggyel,
- feladatlapok,
- témazáró felmérések.

Módjai:

- közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel,
- szóbeli és írásbeli gyakorlatok, feladatok értékelése osztályzása,
- szóbeli beszámolók, kiselőadások értékelése,
- ellenőrző feladatlap írása.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanterv megvalósításának eredményessége, a tanulók haladásának üteme úgynevezett **diagnosztizáló mérésekkel** vizsgálható meg. Ezek a mérések olyan adatokat nyújtanak, melyek elemzésével segítség kapható a hibák korrigálásához, a problémák jó megoldásának megtalálásához. Az osztállyal (csoporttal), az egyes tanulókkal készített **célirányos interjúk** támpontot adhatnak a tartalmak, a módszerek közösséghez, egyénhez való igazításához, a valódi differenciálás megvalósításához. A tanév során többször végezhető **attitűdmérés** képet adhat az osztály, az egyén motivációs szintjéről. A tanítás eredményessége érdekében a motivációs szint, szintek ismerete és pozitív irányú elmozdítása fontos tényező a pedagógus számára. Ezek a mérések is részei lehetnek a tantárggyal kapcsolatos minőségbiztosításnak.

A tanulók értékelését szolgáló **témazáró dolgozatok, felmérések** összeállításánál feltétlenül ügyelni kell arra, hogy a feladatok mennyisége annyi legyen, hogy megoldásuk beleférjen a tervezett időkeretbe. A felmérést olyan feladatokból kell összeállítani, amelyek között megtalálható az adott téma alapvető ismereteire közvetlenül építő feladat és begyakorolt típusfeladat, így a (még) kevésbé felkészült tanulók számára is elkerülhető a fölösleges kudarcélmény. De legyen a feladatok között olyan is, amelynek jó megoldása megfelelő nehézségű akadályok elé állítja a matematikából tehetségesebb tanulókat. Az *írásbeli* beszámolók egyik formája a tanórai felmérő dolgozat, az egy-két kérdést tartalmazó 10-20 perces „röpdolgozat”, az otthoni munkára építő házi dolgozat (pl.: egy-egy nehéz probléma otthoni megoldása, kutató munka összegzése, stb. ha mód van rá Internet használatára építve). A *szóbeli* felelet lehet egy-egy probléma megoldása, több okos hozzászólás érdemjeggyel való jutalmazása, kiselőadás tartása például matematikatörténeti érdekességekről, nyitott problémákról, beszámoló a kijelölt kutatás eredményeiről.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

Matematika összefoglaló feladatgyűjtemény 10–14 éveseknek; Szerzők: Kosztolányi–Mike–Palánkainé–Szederkényiné–Vincze, Mozaik Oktatási Stúdió (MS-2204T)

Matematika a nyelvi előkészítő évfolyam számára; Szerző: Borbás Lászlóné

Matematika 7-8. tankönyv és feladatgyűjtemény; Szerző: Hajdú Sándor, Műszaki Könyvkiadó

Matematikatörténeti ABC – könyvben és CD-n, Szerző: Sain Márton, Typotex

i-Doctum interaktív programcsomag – Geometriai szerkesztések I–II, Kiadó: Balázs-Diák

Négyjegyű függvénytáblázat

ANGOL NYELV**A tantárgy sajátosságai**

Az előkészítő évfolyamra különböző tudásszintű fiatalok kerülnek be. Többségük számára nem ismeretlen az angol nyelv, de nagyon hiányos tudással rendelkeznek. A bementi méréskor feltárt hiányosságok ismeretében egyénre szabottan a felzárkóztatás biztosítása a feladat. Az előkészítő évfolyam célkitűzése az általános iskolában tanultak ismétlése, a hiányok pótlása, a szövegértés, az írás és beszédképesség, a hallás utáni megértés, és egyéb kompetenciák fejlesztése, és a nyelvtani ismeretek elmélyítése.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai

- az általános iskolai ismeretanyag ismétlése, rendszerezése, a hiányok pótlása, szókincs bővítése,
- egyszerű szövegek megértése, és alkotása megadott minta alapján,
- a hétköznapi élethelyzetekhez szükséges alapszintű kommunikáció kialakítása,
- az írás és a helyesírás képességének fejlesztése magyar és angol nyelven,
- a kreativitás és szocializáltság fejlesztése, önállóság, tolerancia és empátia kialakítása,
- az angol nyelvterület kultúrájának, szokásainak, illemszabályainak megismertetése és elfogadtatása,
- az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése,
- az önbizalom növelése; a tanuló merjen angolul beszélni, még akkor is, ha hibázik,
- a motiváltság megteremtése, a munkavégzésre való szocializálás,
- a társadalmilag hasznos magatartásformák kialakítása,
- a tanulók sikerélményhez juttatása, zene, tánc, mondókák segítségével.

Általános fejlesztési követelmények**Fejlesztendő kompetenciák:**

- Idegen nyelvi kommunikáció
- Szociális és állampolgári kompetencia
- Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
- Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség
- Digitális kompetencia
- A hatékony, önálló tanulás
- Természettudományos kompetencia

Kiemelt fejlesztési feladatok

- Énkép, önismeret
- Környezetének bemutatása
- Európai azonosságtudat, egyetemes kultúra
- Demokráciára nevelés
- Környezettudatosságra nevelés
- A tanulás tanítása
- Testi és lelki egészség
- Felkészülés a felnőtté válásra

A tanuló legyen képes

- gondolatait egyszerű kifejezésekkel és mondatszerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával megfogalmazni,
- üzenetet, üdvözlőt, meghívót, baráti levelet, jellemzést írni,
- egyszerű szöveget olvasni, és értelmezni,
- hallás után megérteni a tanár utasításait, az olvasmányok, a dalok, és a mondókák szövegeit,
- értelmezni és használni
 - az alap szerkezeteket (there is, there are, can, have got, going to)
 - a személyes névmásokat; (alanyeset, tárgyeset, és jelzői birtokos eset)
 - az alap igeidőket (Simple Present Present Continuous, Simple Past, Simple Future)
 - az egyes és többes számot
 - a megszámlálható és megszámlálhatatlan fogalmát
 - E/3 „s” ragot
 - „to be” ragozási táblázat alapján a jelen, múlt és jövő időt

Évi óraszám: 129,5

Heti óraszám: 3,5 óra/ hét

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességtérlet	Kapcsolódó műveltségi területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
Év eleji állapot-felmérés 3 óra	Tájékozódás a tanulók nyelvi tudásszintjéről	Olvasás és hallás utáni szövegértés, nyelvi készség, íráskészség felmérése	Nyelvi teszt írása, értékelése, javítása Beszélgetés a tanulókkal	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok	Élő idegen nyelv	Idegen nyelvi kommunikáció
Társas kapcsolatok 16 óra	Én és a családom	Köszönések Bemutakozás ABC, Számok 1-16-ig Színek Személyes névmások Család bemutatása	Olvasás és hallás utáni szövegértés, szókincsfejlesztés, nyelvi feladatok megoldása, szituációs gyakorlatok, egyszerű szöveg alkotása daltanulás, projekt munka: Családfa	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Gondolkodás és tanulásfejlesztés	Élő idegen nyelv Ember és társadalom Művészetek	Idegen nyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia, Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
Szűkebb környezetünk 16 óra	Lakóhely	Otthonunk Ház részei, bútorok Mi található egy kisvárosban? Számok 1-100-ig Járművek Vásárlás	Olvasás és hallás utáni szövegértés, szókincsfejlesztés, nyelvi feladatok megoldása, szituációs gyakorlatok, egyszerű szöveg alkotása projekt munka: Az ideális otthon, Az én kisvárosom	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Információ keresése, átadása	Élő idegen nyelv Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	Idegen nyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia, Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
A tudás forrása 16 óra	Iskola Média	Tantárgyak Mi található egy tanteremben? Napirend Óra, idő Internet	Szövegértés, szókincsfejlesztés, nyelvi feladatok megoldása, szituációs gyakorlatok, daltanulás egyszerű szöveg alkotása projekt munka: Órarend, Az ideális iskola, e-mail írás	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Társas kapcsolatok A tanulás tanítása Környezet tudatosság	Élő idegen nyelv Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	Idegen nyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség A hatékony, önálló tanulás Digitális kompetencia
Egészség betegség 16 óra	Egészséges életmód	Testrészek Az orvosnál Időjárás öltözködés Étkezés Sport, hobbi	Olvasás és hallás utáni szövegértés, szókincsfejlesztés, nyelvi feladatok megoldása, szituációs gyakorlatok, egyszerű szöveg alkotása daltanulás projekt munka: Kedvenc ételreceptje, Divat bemutató	Kommunikáció Mindennapi életünk Testi-lelki egészség	Élő idegen nyelv Ember a természetben Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	Idegen nyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség Szociális és állampolgári kompetencia Természettudományos kompetencia

Nyíló világ 16 óra	Mi újság a nagyvilágban?	Országok, nemzetiségek Utazás Szokások Ünnepek Különböző kultúrák	Olvasás és hallás utáni szövegértés, szókinccsfeljesztés, nyelvi feladatok megoldása, szituációs gyakorlatok, egyszerű szöveg alkotása daitanulás projekt munka: Utilevél, Karácsonyi ajándék, pl. „Christmas crackers”	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő A tanulás tanítása Társas kapcsolatok Felkészülés a felnőtté válásra	Élő idegen nyelv Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	Idegen nyelvi kommunikáció Eszétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia
Óvjuk környezetünket 16 óra	Mit tehetünk a szép környezetért?	Állatok Növények Földrajzi alapfogalmak Környezetvédelem Önkéntes munka	Olvasás és hallás utáni szövegértés, szókinccsfeljesztés, nyelvi feladatok megoldása, szituációs gyakorlatok, egyszerű szöveg alkotása projekt munka: Környezetvédelmi plakát készítése, Növény vagy állat örökbefogadásáról, gondozásáról napló írása	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Környezet tudatosság Testi-lelki egészség Környezet tudatosság	Élő idegen nyelv Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Földünk, környezetünk	Idegen nyelvi kommunikáció Eszétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia
Pályaorientáció 16 óra	Mi lesznek, ha nagy lesznek?	Foglalkozások Külső, belső tulajdonságok Élethosszig tartó tanulás Munkavállalás	Olvasás és hallás utáni szövegértés, szókinccsfeljesztés, nyelvi feladatok megoldása, szituációs gyakorlatok, egyszerű szöveg alkotása Projekt munka: Úrnap kitöltése, Önéletrajz írása	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Társas kapcsolatok Tér és idő Felkészülés a felnőtté válásra	Élő idegen nyelv Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	Idegen nyelvi kommunikáció Eszétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia
Szabadon felhasználható órakeret 15 óra	A tanult anyag ismétlése, elmélyítése	Témakörök szóanyag Nyelvi szerkezetek Igeidők Mondókák, dalok	Számmonkérés, javítás, Félévi és év végi ismétlés, rendszerezés Projekt munka: Kulturális műsor összeállítása, felkészülés és előadás	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Társas kapcsolatok Tér és idő Felkészülés a felnőtté válásra Testi-lelki egészség Környezet tudatosság	Élő idegen nyelv Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Földünk, környezetünk Ember a természetben	Idegen nyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Természettudományos kompetencia Eszétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia

Ellenőrzés, értékelés, minősítés

Bemeneti mérés

Év elején szintfelmérést végzünk a következő területeken:

1. olvasott szöveg értése,
2. hallott szöveg értése,
3. szövegalkotás,
4. egyszerű nyelvi struktúrák ismerete,
5. szókincs,
6. helyesírás,
7. kommunikáció,
8. kiejtés.

A mérés módja: feladatlapok kitöltése, szóbeli megnyilatkozás.

A mérés célja annak megítélése, hogy mely területeken, milyen irányban szükséges a fejlesztés.

A mérési eredmények értékelése:

- ha a tanuló még nem tanulta a nyelvet, feltétlenül egyéni fejlesztésre szorul,
- amennyiben a tanuló már tanulta a nyelvet a mérési eredmények alapján egyéni és csoportra tervezett fejlesztést kell készíteni.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Folyamatosan:

- a diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban, és érdemjeggyel,
- feladatlapok,
- témazáró felmérők.

Módjai:

- közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel,
- szóbeli ellenőrzés alkalmanként,
- írásbeli ellenőrzés alkalmanként,
- írásbeli összefoglaló tesztek, a nyelvi struktúrák, és a szókincs ismeretének ellenőrzése céljából,
- fűzetvezetés rendszeres ellenőrzése,
- projekt munka értékelése,
- a tanuló egyéni fejlődésének szöveges értékelése.

Követelmények:

- a tanult egyszerű kifejezések és mondat szerkezetek, a megfelelő nyelvi eszközök ismerete és használata,
- egyszerű szöveg alkotása a megadott szempontok alapján,
- az ismert szöveg jó tempójú, és a szöveg értő befogadását biztosító olvasása,
- megfelelő íráskészség jól olvasható, rendezett írás,
- a ismeretlen szavak jelentésének kikeresése kétnyelvű szótár, vagy internet segítségével,
- a tanár utasításainak, az olvasmányok, a dalok, és a mondókák szövegeinek hallás utáni megértése,
- a tanult nyelvi szerkezetek és igeidők ismerete, használata,
- a tanult témakörök szókincsének ismerete (kb. 300-350 szó).

A felkészüléshez javasolt tankönyvek, tanári kézikönyvek

- Tom Hutchinson: Project English Oxford 2005
- Michael Harris: New Opportunities Beginner, Elementary Longman, 2007
- Bernard Hartley Peter Viney: Streamline English Departures Libri 2007
- Medgyes Péter: Linda and the Greenies Corvina 1999
- Angol tanári kincsestár, Raabe 2001-től
- Derek Strange New Chatterbox Oxford 2006
- Coleen Degnan: Timesaver Grammar Activities Elementary
- Julie Woodward: Timesaver Vocabulary Activities Elementary
- Brian Abbs, Ingrid Freebairn Opening Strategies Lingva
- Norman Whitney: Open Doors, Oxford 1998

- John and Liz Soars: New Headway Elementary 2004
- H.G. Widdowson: Teaching in Foreign Language, Cambridge University Press, Cambridge, (1972)
- A Cunningsworth: Choosing Your Coursebook, The Bath Press A Division Heinemann Publishers Ltd., Oxford, (1995)
- N Grant: Making The Most of Your Textbook, Heinemann Publishers Ltd., Oxford, (1987)
- Sing a song of Sixpence – Angol versek gyermekeknek
- Sing-a-Song angol gyermekdalok Audio CD és dalosfüzet Klett, 2008
- Tom Hutchinson: New Hotline – Elementary Oxford University Press, 2002
- www.oup.hu
- www.angol-tanulas.hu
- www.longman.hu/longman.php
- www.singlish.hu

NÉMET NYELV

A tanterv sajátosságai:

A német nyelv tanítása az alapozó évfolyamon egymást átható folyamat, tevékenység-és problémacentrikus.

A feltárt hiányosságok ismeretében, egyénre szabottan, a német nyelv tantárgy sajátosságait figyelembe vevő módszerekkel a **felzárkózás biztosítása a feladatunk.**

Az előkészítő évfolyam célkitűzése az **általános iskolában tanultak elmélyítése; a hiányok pótlása**, az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedésének elősegítése; a nyelvi gátlások, téves beidegződések korrekciója, idegen nyelvi kompetenciák (olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, írás- és beszédkészség) fejlesztése, idegen nyelvi **tanulási technikáinak kialakítása**, fejlesztése.

A nyelvi kifejezőkészség állandó fejlesztését szem előtt tartva nem a hagyományos "feldolgozó" jellegű munkaformákat részesítjük előnyben, hanem a tanulók önálló szövegalkotási képességének kondicionálását és az önkifejezés formáinak szélesítését.

Hozzá kell segítenünk a tanulókat ahhoz, hogy idegen nyelvi ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kifejezőkészségük kreatívan fejlődjön.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai:

- Az általános iskolai német nyelvi tananyagának ismétlése, rendszerezése, a hiányok pótlása
- Az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése
- Az egyéni és csoportmunka során a kreativitás és a szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása
- Autentikus szövegek önálló megértése iránti igény kialakítása
- A nyelvi kreativitás sokoldalú fejlesztése
- A szövegalkotó képesség fejlesztése
- A német nyelvű országok kultúrájának megismertetése

A nyelvi program célja :

- Az általános iskolában tanult német nyelvi ismeretek ismétlése, rendszerezése, a hiányok pótlása.
- A szövegalkotás és az új német helyesírás szabályainak megismertetése, alkalmazásának fejlesztése .
- A német nyelvi szóbeli és írásbeli kifejezőképesség kialakítása a kommunikációs készség fejlesztése.
- A kifejezés, a megértés, a beszéd készségének fejlesztése / pl. a szókincs gyarapításával /

Általános fejlesztési követelmények

- A tanuló törekedjen idegen nyelvi ismereteinek egységbe szervezésére; aktívan vegyen részt a tanultak közös felidézésében, a hiányosságok feltárásában.
- Legyen képes korábbi ismereteit szintetizálni.
- Tudja a már tanult szókincset használni.
- Törekedjen a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus használatára.
- A tanuló sajátítsa el az önkifejezés technikáit a különböző kommunikációs helyzetekben.
- A tanuló legyen képes alkalmazni idegen nyelvi ismereteit a szövegolvasás és szövegértés, valamint a szóbeli és írásbeli megnyilatkozás minden területén.
- A tanult idegen nyelvek sajátosságainak ismeretében legyen képes kontrasztív szemléletre az anyanyelv vonatkozásában.
- Legyen képes észrevenni a német nyelvben megjelenő angol szavakat és kifejezéseket (Denglisch).
- Ismerje meg és tudja használni az elektronikus információhordozókat is.
- Gyakorolja az önálló szövegalkotást.

Belépő tevékenységformák**Kulturált nyelvi magatartás**

- Eligazodás az alapvető kisközösségi beszédhelyzetekben
- Gyakorlatok a vitakultúra, vitakészség fejlesztésére, saját álláspont kialakítására
- Együttműködés a beszédpartnerekkel, a másik ember közlésének egyre pontosabb felfogása a mindennapi élethelyzetekben
- Képesség önellenőrzésre a kommunikációs magatartásban

Szövegértés, szövegalkotás

- Az életkornak megfelelő szintű értő olvasás
- Az adott nyelvi szintnek megfelelő olvasott szövegek megértése
- Kreatív szövegalkotás

Tanulási képesség

- Az ismeretek bővítése projektmunka keretében
- Többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása, írásbeli, szóbeli beszámoló készítése

A német nyelv rendszerének ismerete

- A tanult nyelvtani hangtani, alaktani, helyesírási ismeretek alkalmazása, fejlesztése
- Az önkontroll fejlesztése
- A szótár önálló használata

Évi óraszám: 130 óra (37 hét)

Megjegyzés : e tevékenységformák szerepelnek az általános iskolai kerettantervben is, az előkészítő évfolyamon az osztály szintjéhez igazítva elsősorban a készségek szintre hozására és a képességfejlesztésre helyezük a hangsúlyt.

Német nyelv

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	TKT	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Év eleji felmérés 3 óra	Tájékozódás a tanulók nyelvi ismereteiről	Szövegértési, szövegalkotási készség felmérése	Feladatlap kitöltése Beszélgetés a tanulókkal Szituációs játékok	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok		Magyar nyelv és irodalom
2. Én és a családom 20 óra	Személyes adatok Család bemutatása (szülők, rokonok) Megszólitás, üdvözlés	Bemutakozás Személyes névmások Szabályos igék ragozása Kijelentő mondat szórendje Kérdő mondat szórendje Udvarias felszólítás Tóhangváltós igék ragozása Birtokos névmások A <i>Haben</i> ige	Párbeszéd gyakorlatok Szövegalkotás Gyakorló feladatok Hibás szövegek javítása Egyéni és csoportos munka Nyelvhelyességi feladatok	Szabályok Gondolkodás-és tanulásfejlesztés Mindennapi életünk		Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom
3. Lakóhely, lakás 20 óra	Városi és vidéki élet Lakástípusok Lakás bemutatása, helyiségek Berendezési tárgyak, bútorok	Leírás, jellemzés, ismertetés, összehasonlítás Apróhirdetés Előljárásszók tárgy- és részesesettel	Szövegalkotás Online feladatok	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok	Digitális kompetencia Eszterikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Magyar nyelv és irodalom Informatika Ember és társadalom Ember a természetben

4. Iskola, tanulás 20 óra	Órarend Az iskola épülete Az osztály Napirend	<p><i>Liegen/legen</i> <i>Stehen/stellen</i> <i>Hängen/hängen</i></p> <p>Határozott, határozatlan névelő ragozása <i>Kein/keine</i></p>	Egyéni és csoportmunka Gyakorló feladatok Feladatlapok	Kommunikáció Mindennapi életünk Gondolkodás-és tanulásfejlesztés	Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom
5. Szabadidő, hobbi 20 óra	Hétvége Szünidő	<p>Tantárgyak Óra, pontos idő A hét napjai</p> <p>Az ideális iskola</p> <p>Osztályterem, osztálytársak</p> <p>Melléknevek <i>mögen</i></p> <p>Sport Zene Mozi, színház Videó Számítógép</p> <p>Televíziózás</p> <p>Mellékmondati szórend (egyenes, fordított, kati)</p>	Helyzetjátékok, beszélgetések Situációs gyakorlatok Szövegalkotás	Kommunikáció Mindennapi életünk	Digitális kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom

6. Ünnepek 20 óra	Családi ünnepek Névnap Születésnap Egyházi ünnepek Karácsony Húsvét	Névnap Születésnap Karácsony Húsvét A „man” használata	Szövegalkotás Párbeszéd gyakorlatok	Szabályok Kommunikáció Gondolkodás-és tanulásfejlesztés	Ember és társadalom
7. Vásárlás 20 óra	Élelmiszerek Ruha vásárlása	Piac Szupermarket „Tante- Emma- Laden” Tárgyeset Számok Módbeli segédigék Können, dürfen, wollen	Gyakorló feladatok Szövegalkotás	Kommunikáció Mindennapi életünk Gondolkodás-és tanulásfejlesztés	Ember és társadalom
8. Rend- szerező ismétlés 7 óra			Online feladatok Feladatlapok	Szabályok Kommunikáció	

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:**Bemeneti mérés**

Év elején készség-képesség mérést végzünk a következő területeken:
szövegértés
szövegalkotás

A mérés módja: Feladatlapok kitöltése

A mérés célja: annak megállapítása, hogy mely területeken, milyen irányban szükséges a fejlesztés.

A mérési eredmények értékelése: A mérési eredmények alapján egyéni és csoportos fejlesztési programok készülnek a fejlesztés időtartamára.

A fejlesztés időtartama: az előkészítő év ideje

A kontroll időpontja: az első félév vége /az eredmény ismeretében módosítjuk a fejlesztési programot /

Kimeneti mérés: Az első félév és a tanév végén a méréseket újra elvégezzük a mért területek vonatkozásában a tanév elején végzett mérésekkel ekvivalens teszttel.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Folyamatosan:

- A diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban és érdemjeggyel
- Szóbeli felelet
- Feladatlapok
- Témazáró felmérések

Módjai:

- Közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel
- Szóbeli és írásbeli gyakorlatok
- Szövegalkotás értékelése
- Szóbeli beszámoló, kiselőadások értékelése

Ellenőrző feladatlap írása

Célja:

- Következtetés az eredményekből a tanítás és tanulás hatékonyságára
- Annak számbavétele, hogy mely követelmények teljesítésében értek el a tanulók kiemelkedő, illetve mely területeken gyenge teljesítményt
- A tanulók teljesítményének viszonyítása korábbi teljesítményeikhez

Követelmények:

Megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek (pl. hogy hol lakik), amelyek olyan emberekre vonatkoznak, akiket ismer, vagy olyan dolgokra, amelyekkel rendelkezik. Képes nagyon egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész.

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kéréseket és utasításokat követni;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket és közléseket megérteni;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűrni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérteni.

Beszéd-készség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni;
- megértési problémák esetén segítséget kérni;
- egyszerű párbeszédben részt venni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalálni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;
- egyszerű, képpel illusztrált történetet követni.

Íráskészség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szavas mondatokat helyesen leírni;
- egyszerű közléseket tanult minta alapján írásban megfogalmazni;
- egyszerű, strukturált szöveget (pl. baráti üzenet, üdvözlés) létrehozni.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

Rosa-Maria Dallapiazza – Eduard von Jan – Til Schönherr: Tangram 1A. Tankönyv és munkafüzet (Hueber)
 Hartmut Aufderstrasse – Jutta Müller – Thomas Storz: Delfin 1. Lektionen 1-10. Tankönyv és 2 audio-CD és munkafüzet (Hueber)
 Heiko Bock – Karl-Heinz Eisfeld – Hanni Holthaus – Uthild Schütze-Nöhmke: Themen aktuell 1. Tankönyv és munkafüzet (Hueber)
 Daniela Niebisch – Sylvette Penning-Hiemstra – Franz Specht – Monika Bovermann – Monika Reimann: Schritte international 1 tankönyv és munkafüzet (Hueber)
 Hermann Funk, Christina Kuhn, Silke Demme : Studio d A1 Kurs- und Übungsbuch (Maxim)

Krausz Piroska – Paizerné Tóth Tímea – Somló Katalin : Schrittweise 1. Kezdőknek (Nemzeti)

Krausz Piroska – Paizerné Tóth Tímea – Somló Katalin: Schritte 1. Alapfokú német feladatgyűjtemény kezdőknek (Nemzeti)

Maros Judit – Szitnyainé Gottlieb Éva: Start! Neu Német I. Tankönyv (Nemzeti)

Maros Judit – Szitnyainé Gottlieb Éva : Start! Neu Plus Gyakorlófeladatok és tesztek (Nemzeti)

Maros Judit – Szitnyainé Gottlieb Éva: Start! Neu Német I. Munkafüzet (Nemzeti)

Tóth Tímea – Lázár Györgyné – Andreas Kentsch : Kekse 1 Tankönyv és munkafüzet (Nemzeti)

Ventzislava Dikova, Lyubov Mavrodieva, Krystyna Kudlinska-Stankulova: Deutsch ist IN 1. Lehrbuch (Klett)

Ventzislava Dikova, Lyubov Mavrodieva, Krystyna Kudlinska-Stankulova: Deutsch ist IN 1. Arbeitsbuch (Klett)

DRÁMA**A tantárgy sajátosságai:**

A dráma tantárgy nem elméleti ismeretek tanítását helyezi a középpontba, hanem **tevékenységközpontú**. Ez természetesen nem az elméleti ismeretek figyelmen kívül hagyását jelenti. **Gyakorlati tevékenységek során sajátítja el a tanuló a tananyagot.** A tantárgy lehetőséget biztosít arra, hogy az általános műveltség területeihez tartozó tartalmakat szervesen integrálja.

A dráma az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedését segíti a kommunikációs gétek, zavarok oldásával. A tantárgy feladata a kommunikációs képesség, művészeti készségek fejlesztése az iskolai és mindennapi élethelyzetekben; a **szövegolvasás, szövegértés fejlesztése; tanulási technikák kialakítása.**

A kommunikációs kifejezőkészség állandó fejlesztését szem előtt tartva nem a hagyományos "feldolgozó" jellegű munkaformákat kell előnyben részesíteni, hanem a tanulók saját tapasztalatainak, az önkifejezés formáinak a felhasználásával az egyéni, kreatív gyakorlati tevékenységeket.

Hozzá kell segíteni a tanulókat ahhoz, hogy a világról szerzett ismereteiket az életkornak megfelelő szinten kreatívan tudják alkalmazni a mindennapokban. Az adott élethelyzetekben felismerjék a kommunikációs szituációkat, és ezekben alkalmazni tudják a tanév során elsajátított és begyakorolt, adekvát szerepeket.

A tantárgy kiemelt céljai és feladatai:

- az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése,
- a kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása,
- a művészi szövegek, előadások önálló értelmezése iránti igény kialakítása, és ezek kreatív átfogalmazása,
- a kreativitás sokoldalú fejlesztése,
- az előadói és befogadói képességek fejlesztése: az olvasottság, a szövegalkotó és műértelmezői képesség fejlesztése,
- ritmusérzék, mozgáskultúra fejlesztése,
- rugalmasság, nyitottság, alkalmazkodóképesség, kritikai reflexió, konfliktuskezelés, érdekérvényesítés, intuíció, emlékezőtehetség, megfigyelőképesség, problémaérzékenység fejlesztése,
- empátia, tolerancia, én- elfogadás, kezdeményező készség, esztétikai érzék kialakítása.

Általános fejlesztési követelmények:

- a tanuló törekedjen megfelelő önkifejezési módok elsajátítására és alkalmazására,
- ismerje és elfogadja egyéni képességeit és annak határait,
- a kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása,
- értelmezzen, és fogalmazzon át önmaga számára rövidebb, egyszerűbb művészi szövegeket,
- legyen igénye a feladatok, gyakorlatok kreatív, egyedi megvalósítására,
- legyen képes önállóan (esetleg minimális tanári segítséggel) egyénileg és csoportosan előadást, rövid jelenetet tervezni, előadni,
- kreatívan tudja alkalmazni az elsajátított ismereteit, készségeit ritmikai, mozgásos gyakorlatokban,
- legyenek kritikai észrevételei, és ezeket a szituációnak megfelelő módon kommunikálja,
- képes legyen hallott, tanult, látott szövegek, mozgások reprodukciójára,
- törekedjen a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus használatára,
- a tanuló sajátítsa el a személyiségének megfelelő árnyalt önkifejezés technikáit a különböző kommunikációs szinteken,
- gyakorolja az önálló szövegalkotást, szóbeli szövegmű létrehozását.

Belépő tevékenységformák**Kulturált nyelvi magatartás:**

- eligazodás az alapvető kisközösségi beszédhelyzetekben,
- gyakorlatok a vitakultúra fejlesztésére, saját álláspont kialakítása,
- együttműködés a beszédpartnerekkel, a másik ember közlésének egyre pontosabb felfogása a mindennapi élethelyzetekben,
- képesség önellenőrzésre a kommunikációs magatartásban,
- az írott és íratlan szabályok megfelelő alkalmazása adott szituációkban.

Ítéloképesség, erkölcsi, esztétikai érzékenység:

- kritikai reflexiók kialakítása, megfelelő megfogalmazása,
- erkölcsi normák betartása, betartatása,
- erkölcsi és esztétikai igényesség kialakítása,
- a művészi és hétköznapi kifejezési módok sokszínűségének ismerete.

Szövegértés, szövegalkotás:

- az életkornak megfelelő szintű értő olvasás és szóbeli szövegmű alkotása,
- a művészi szövegek, színpadi művek, filmek, képzőművészeti alkotások mögöttes jelentéseinek tudatos keresése,
- kreatív szövegalkotás.

Tanulási képesség:

- az ismeretek bővítése önálló kutatómunkával,
- a többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása, felhasználása írásban, szóban, elektronikus eszközökkel, képzőművészeti technikákkal, előadói módszerekkel.

A drámai, színpadi kifejezésformák sajátosságai:

- tájékozódás a drámatörténetben, a színpadi műfajokban,
- a dráma nagyobb korszakaira vonatkozó ismeretek önálló összefoglalása.

Évi óraszám: 111 óra

Heti óraszám: 3 óra

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Év eleji felmérés 6 óra	Tájékozódás a tanulóknak olvasottságáról, kommunikációs és mozgáskoordinációs képességeiről, mozgáskultúrájáról.	Szövegértés, szóbeli kommunikációs, mozgáskoordinációs képességek, mozgáskultúra felmérése.	Szituációs, mozgásos, ritmikus játékok. Beszélgetés a tanulókkal.	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Művészetek
2. Készségfejlesztő gyakorlatok 10 óra	Beszéd, metakommunikáció	Beszédstílus Intonáció, gesztus, mimika, testtartás jelentősége, jelentése Csoportépítés (csoportépítési technikák, játékos feladatok)	Beszédtechnikai (légző gyakorlatok), memóriafejlesztő gyakorlatok, némajátékok, interakciós játékok, páros, illetve csoportos egyensúly- és bizalomgyakorlatok, szituációs játékok, mozgáskoordinációs, relaxációs gyakorlatok, ritmusérzéklet fejlesztő, kapcsolatteremtő játékok	Szabályok Kommunikáció Gondolkodás-és tanulásfejlesztés Mindennapi életünk	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Hatékony, önálló tanulás	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom
3. Az alapvető drámai konvenciók megismerése és alkalmazása 5 óra	Drámai konvenciók	Monológ Dialogus Levél, napló, interjú műfaji sajátosságai Illemszabályok hétköznapi szituációkban	Különböző drámajátékok, gyakorlatok: belső hangok, monológ, gondolatkövetés, mimes játék, levél és napló, telefon- és rádióbeszélgetés, interjú, térközzszabályozást, térhasználatot segítő feladatok, a szépirodalmi napló ismertetése, szövegrészletek feldolgozása	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Gondolkodás-és tanulásfejlesztés Tér és idő	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Estétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Ember a természetben

<p>4. Színházi, dramaturgiai alapgalmak 12 óra</p>	<p>Mese Cselekmény Környezetrajz, jellemzés Színpadi műfajok Színpadi mozgás, beszéd</p>	<p>A mese és a cselekmény fogalmának ismerete, a cselekmény szerkezete, a környezetrajz és jellemzés speciális módjai a színpadi műfajok esetében. A népmese elemei, szövegrészletek alapján</p>	<p>Improvizációs játékok, szövegek szerkesztése, állókép, tabló, párbeszéd játékok, tériköszabályozást, térhasználatot fejlesztő gyakorlatok, beszédgyakorlatok.</p>	<p>Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Kommunikáció Tér és idő Gondolkodás-és tanulásfejlesztés</p>		
<p>5. Történe- tek szerkesz- tése és előadása a dráma eszköztá- rával 20 óra</p>	<p>Dalok, versek, énekelt vers, prózák, táncok</p>	<p>Népszokások, néphagyományok, betlehemezés, regölés, alakoskodások, hagyományos ünnepi műsorok, táncok A helyi népszokások, bemutatása ismertetése</p>	<p>Dramatikuss improvizációk – a tanár által megadott és/vagy a tanulók által létrehozott történetváz alapján; mozgásra épülő csoportos improvizációk – a tanár által megadott egyszerű cselekményvázra; játékok az elkészített marionettfigurákkal és/vagy árnybábokkal, különböző technikákkal; improvizációk a megismert technikák felhasználásával, önálló előadás készítése, bemutatása, értékelése. Szövegalkotás</p>	<p>Kommunikáció Tér és idő Mindennapi életünk Szabályok Gondolkodás-és tanulásfejlesztés</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Digitális kompetencia</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Művészetek</p>
<p>6. A színház és dráma-történet kiemelkedő korszakai, művei, szerzői, műfajai 25 óra</p>	<p>Ókor Reneszánsz XX. század</p>	<p>Ókor (tragédia, komédia, az ókori görög színház általános jellemzése, maszk, jelmez, egyéb színháztechnikai jellemzők, szerzők például: Plautus, Euripidész) Reneszánsz (angol színházművészet, színpadtechnika, jellemző karakterek, jelmezek, szerző: Shakespeare) Klasszicista dráma (Moliere) XX. század (modern műfajok, musical, kabaré,</p>	<p>A történeti műfajok és napjaink színházi műfajai; az egyes színházi stílusok jellemző jegyeinek felismerése látott színjátékokban, drámamunkákban, filmfeldolgozásokban; különböző színházi irányzatokhoz tartozó színházi előadás/ok, filmfeldolgozás/ok megtekintése, megvitatása.</p>	<p>Szabályok Kommunikáció Tér és idő Gondolkodás-és tanulásfejlesztés Mindennapi életünk</p>		<p>Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Művészetek Informatika</p>

<p>7. Történetek feldolgozása a dráma eszköztárával 25 óra</p>	<p>Dalok, versek, énekelts vers, prózák, táncok</p>	<p>szervezők például: Rejtő Jenő, Webber, Karinthy, Lázár Ervin, Devecsery László, ...stb.</p>	<p>Díszlet, jelmez Ünnepi műsorok, táncok, klasszikus vagy modern művek/műrészletek átdolgozása, előadása</p>	<p>Dramatikus improvizációk – a tanár által megadott, korábban tanult művek/ műrészletek alapján; mozgásra épülő csoportos improvizációk megismert technikák felhasználásával, előadás készítése, bemutatása, értékelése. Díszlet, jelmez tervezése és/vagy készítése.</p>	<p>Szabályok Kommunikáció Tér és idő Gondolkodás-és tanulásfejlesztés</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Estétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Ember a természetben</p>
<p>8. Rendszeres ismétlés 8 óra</p>	<p>A tanév során tanultak ismétlése</p>	<p>A tanult technikák, játékok, gyakorlatok ismétlése, tananyag rendszerezése.</p>	<p>Tanult játékok, gyakorlatok. A tanév munkájának elemzése</p>	<p>Szabályok Kommunikáció Tér és idő Gondolkodás-és tanulásfejlesztés Önismeret</p>			

Ajánlott szerzők, művek: Plautus : A hetvenkedő katona, Shakespeare: Rómeó és Júlia, Szentivánéji álom, Moliere: A fősvény, Karinty Frigyes: Az emberke tragédiája

Ajánlott filmfeldolgozások: Zeffirelli: Rómeó és Júlia, Hamlet, A makrancos hölgy, John Madden: Szerelmes Shakespeare, Baz Luhrmann: Moulin Rouge (musical film), Rómeó és Júlia (1996.), Macskák DVD- verzió

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:

Célja:

- következtetés az eredményekből a tanítás és tanulás hatékonyságára,
- annak számbavétele, hogy mely követelmények teljesítésében értek el a tanulók kiemelkedő, illetve mely területeken gyenge teljesítményt a korosztály átlagához képest,
- a tanulók teljesítményének viszonyítása korábbi teljesítményeikhez.

Folyamatosan:

- a diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése,
- szóban / írásbeli szöveges értékeléssel,
- feladatlapokkal,
- projekt készítésével.

Módjai:

- közvetlen tanári megfigyelése a tanuló szóbeli, írásbeli gyakorlatainak, stílusgyakorlatainak (szituációk, jelenetek, különböző előadások, drámajátékok, memoriterek),
- elemzési és szerkesztési feladatainak értékelése,
- ellenőrző feladatlap íratása.

Követelmények:

- a tanuló törekedjen megfelelő önkifejezési módok elsajátítására és alkalmazására,
- rövidebb, egyszerűbb művészi szövegek értelmezésére,
- adott szempontok alapján képes legyen rövid jelenet, ritmikai, mozgásos gyakorlatok, önálló megszerkesztésére, előadására,
- kritikai reflexió megfogalmazására,
- hallott, tanult, látott szövegeket, mozgásokat reprodukáljon,
- különböző kommunikációs helyzetnek megfelelő stílust használjon,
- személyiségnek megfelelő árnyalt önkifejezési technikákat használja különböző kommunikációs szinteken,
- szövegelemző eljárásokat alkalmazzon különböző típusú szövegekben
- az életkornak megfelelő szintű szövegalkotásra legyen képes.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek, honlapok:

Szójátéktár/ Szűts László: Ciceró Kiadó 1998

Kommunikációs gyakorlatok/ Hajas Zsuzsa: Pedellus, 2004.

Kommunikálj! Kommunikációs tréningek középiskolások számára/ Bánréti Zoltán: Korona Nova Kiadó, Budapest

A feldolgozandó művek sokszorosítva

Drámajátékok/ Gabnai Katalin. Marczibányi Téri Művelődési Központ, Budapest, 1993.

Add tovább! : Dámajátékok gyűjteménye/ szerk. Előd Nóra. 2. jav. Kiad. Veszprém: Candy, 2001.

A dráma tanítása/ szerk.: Kaposi László. Gödöllő: Kerekasztal, 1997.

Drámapedagógiai olvasókönyv/szerk.: Kaposi László. Budapest: Marczibányi Téri Művelődési Központ.; Magyar Drámapedagógiai Társaság, 1995.

Drámafoglalkozások gyerekeknek, fiataloknak/ szerk.: Kaposi László Budapest: Marczibányi Téri Művelődési Központ.; Magyar Drámapedagógiai Társaság, 1999.

Színház és dráma a tanításban/ szerk.: Kaposi László. Gödöllő: Kerekasztal; Budapest Marczibányi Téri Művelődési Központ.; Magyar Drámapedagógiai Társaság

Játékkönyv/ szer.: Kaposi László. Budapest: Marczibányi Téri Művelődési Központ Kerekasztal Színházi Nevelési központ Megyesiné Agárdi Zsuzsa: Színjátszókönyv (Krónika Nova Kiadó, Budapest, 2003.)

Montágh Imre – Montágh Imréné – Bittera Tiborné: Szép szóval, nyílt szívvel – Gyermekszínjátszók beszédnevelő könyve (2. kiadás, Logopédia Kiadó, Budapest, 1999.)

Dráma, pedagógia, pszichológia/ Pinczésné Palásthy Ildikó: Pedellus Tankönyvkiadó Kft., Debrecen, 2002.

Dráma, játék, tanulás – Alkalmazott drámajátékok – Vegyed-e? c. sorozat/szerk.: Szücsné Pintér Rozália. (4. kiadás, Candy Kiadó, Veszprém, 2004.)

Kiment a ház az ablakon/Lukácsy András. Budapest: Gondolat, 1981.

Színház-néző/ szerk.: Götz Eszter, Budapest: PolgART, 2001.

Bábjáték/Székely Andrea. Budapest: Sulinova, 2006.

Játékok bábokkal, játékok a meseládikóval/Székely Andrea. Budapest: Sulinova, 2006.

Önismereti játékok gyűjteménye/Varga- Gönczi- Pintér. Pedellus, Budapest, 2004. Improvizáció és a színház/J. Keith. Tatbánya: A Közművelődés Háza, 1993.

Kéz és mozgás/szerk.: Kós Lajos, Budapest, Népművelési Propaganda Iroda, 1982.

De jó játék ez, gyerekek! Budapest, Tankönyv Kiadó, 1986.

Drámapedagógiai Magazin

www.onismeret.lap.hu

www.interaktiv-tanito.lap.hu

www.pedagogia.lap.hu

www.drama.hu

www.dramapedagogia.lap.hu

www.drama.lap.hu

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

Célok és feladatok

Az iskolai testnevelés célja, hogy az iskola egységes nevelő-oktató munkájának szerves részeként a testkultúra eszközeinek (testgyakorlatok, mozgásos játékok, sportági tevékenységek és az ezekhez kapcsolódó intellektuális ismeretek), valamint a természet egészségfejlesztő tényezőinek integrált hatásaként járuljon hozzá, hogy a tanulók életigenlő, az egészséget saját értékrendjükben kiemelt helyen kezelő személyiséggé váljanak, akik ismerik motorikus képességeik szintjét, fejlesztésének és/vagy fenntartásának módját, a mozgásos játék, a versengés örömet, és igénylik azt. Megbecsülik társaik teljesítményét, felismerik a testnevelés és sport egészségügyi és prevenció értékkeit, a rendszeres fizikai aktivitás magatartásuk részévé válik.

A testnevelés célja továbbá, figyelembe véve azokat az élettani, valamint az azokkal összefüggő lélektani változásokat, amelyek ezt az életszakaszt jellemzik, hogy támogassa a tanulók egészséges testi fejlődését, az alapvető (generikus) mozgáskészségben esetlegesen még mutatkozó hiányok felszámolását, ragadja meg a koordinációs alapképességek fejlesztési lehetőségének utolsó éveit, az élettani és az előképzettségéből adódó lehetőségek figyelembevételével fejlessze tovább a tanulók kondicionális képességeit. Gazdagítsa tovább a tanulók sportági mozgáskészségét, fejlessze motorikus cselekvési biztonságukat, mozgás és sportolás iránti igényüket.

A kötelező tanórák és a sportórák lehetőségeinek igénybevételével sajátítsák el legalább két sportági rendszer technikáját olyan szinten, hogy élmény és siker forrása legyen számukra. Ismerjék meg a motorikus feladatmegoldásokban érvényesülő törvényszerűségeket, szabályszerűségeket, és tanuljanak meg feladatmegoldó sémákat, transzferálható cselekvési elveket.

Az egészséggel kapcsolatos feladatok: a testi fejlődés-érés támogatása; a higiéniai szokások kialakítása, erősítése; az ellenálló képesség, edzettség fejlesztése; az ortopédiai elváltozások megelőzése, ellensúlyozása; megfelelő felkészítés a keringési és légzőrendszeri megbetegedések megelőzésére, a károsodások csökkentésére; a tanulók értsék és ismerjék a prevenció lényegét, ismerjenek relaxációs eljárásokat.

A mozgáskultúra fejlesztése: az alapvető (generikus) mozgáskészségek megfelelő szintű kialakítása, fejlesztése; az úszás elsajátítása; a kondicionális és a koordinációs képességeknek az életkorhoz és az egyéni adottságokhoz igazított fejlesztése; sokoldalú mozgástapasztalat és jól alkalmazható mozgáskészség megszerzése; a feladatmegoldáshoz, a képességfejlesztéshez és a játék- és sporttevékenységhez, azok károsodás nélküli végzéséhez kapcsolódó ismeretek (szabályok, történeti vonatkozások, mechanikai – biomechanikai törvényszerűségek, feladatmegoldó sémák, egészségügyi megfontolások) megszerzése; mozgáskommunikáció.

Tanulási, játék- és sportolási élmények nyújtása: az elsajátítás, a teljesítmény, a kollektív siker és a tevékenység öröme.

Értékes személyiségvonások fejlesztése: a félelem leküzdése, a szabályok betartása, összpontosítás, céltartás, a nehézségek leküzdése, empátia, kudarcűrítés, a természet szeretete és környezetkímélő magatartás.

Fejlesztési követelmények

Az egészséges testi fejlődés segítése:

- a tanulók tudatosan vegyenek részt testük fejlesztésében; alkati adottságaiknak megfelelően, károsodástól mentesen következzenek be a prepubertás és a pubertás kori fejlődés változásai; rendszeresen végezzenek mozgástevékenységet, hogy megfelelően fejlődjen keringési, légzési és mozgató rendszerük,
- meg kell előzni a testtartási rendellenességek kialakulását, kerülni kell a gerincoszlopot károsító helyzeteket, mozgásokat,
- egészségük szilárduljon; váljanak ellenállóvá a terhelésekkel és a megbetegedésekkel szemben,
- meg kell ismertetni a mozgástevékenységnek és a sportolásnak az egészséges életmódban betöltött szerepét, és alkalmazni kell azt.

A mozgáskultúra fejlesztése:

- a tanulóknak a teljesítményképes tudás szintjén kell birtokolniuk az atlétikában tanult technikákat; el kell sajátítaniuk egyszerűbb torna jellegű elemeket, elemkapcsolatokat; képessé kell tenni őket a tanult elemekből összefüggő gyakorlat végrehajtására,
- a tanulók tudjanak játszani két sportjátékot, ismerjék azok szabályait, és alkalmazzák a játéknak megfelelő támadási és védekezési megoldásokat,
- továbbfejleszhető szinten tudják egy úszásnem alaptechnikáját,
- sajátítsanak el önvédelmi fogásokat, ismerjenek meg és tudatosan alkalmazzanak cselekvési elveket, törvényszerűségeket, a rokon szerkezetű és funkciójú tevékenységekben érvényesíthető feladatmegoldó sémákat; fejlődjenek erőben, gyorsasági erőben, állóképességben,
- motorikus képességeiket fejlesszék, ez mutatkozzon meg atlétikai, torna-, sportjáték-, úszás- és küzdősportbeli teljesítményeikben; ismerjenek meg és alkalmazzanak egyszerűbb képességfejlesztő eljárásokat,
- fejlődjön izomérzékelésük, ritmuskészségük, reakció-, térbeli tájékozódási képességük, labilis egyensúlyi helyzetben is biztonsággal uralják testüket.

A mozgásigény fenntartás:

- igényeljék a testnevelési és sportfoglalkozásokat,
- jellemezze a tanulókat motorikus cselekvési biztonság, életvitelüket a rendszeres fizikai aktivitás.

Témakörök	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességtérület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Év eleji felmérés 7 óra	Fizikai képességek mérése	Mini Hungarofitt felmérés (1+4)	12' futás Helyből távolugrás Hanyattfekvésből felülés Karhajlítás és nyújtás Hason fekvésből törzsemelés és leengedés	Év eleji edzettségi állapot felmérése. Tér és idő.	Anyanyelvi kommunikáció.	Magyar nyelv és irodalom
Alapképességek fejlesztés 4 óra	Általános testi képességek fejlesztése	Kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése (erő, állóképesség, gyorsaság, ügyesség) kötött és játékos formában	Gimnasztika gyakorlatok (szabad, páros, kézi szerez), köredzés. Futó- és fogójátékok, sor- és váltóversenyek. Labdás ügyességet fejlesztő egyéni és társas gyakorlatok, játékok.	A gyakorlatok pontos, szabályos végrehajtása és a teljesítő képességek növelése. A játékszabályok ismerete. Javuljon a sportmozgások minősége és mennyisége. Tér és idő.	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek
Szabadidős sporttevékenység 2 óra	Szabadidős sporttevékenység	Asztalitenisz Tollaslabda Floorball Aerobic stb.	Alapmozgások gyakorlása, egyéni, páros és csapatjáték, játékszabályok megismerése. Mozgáskultúra fejlesztése.	A sportágra jellemző alapmozgások jártassági szinten való ismerete és alkalmazása. Tér és idő.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	
Atlétika 8 óra	Speciális képességfejlesztés Futás Ugrás Dobás	Bemelegítő és spec. gimnasztika, előkészítő és rávezető gyakorlatok, sportág specifikus mozgások Futás- rajtgyakorlatok, vágta-, iram-, akadály, váltó-, tartós futás Ugrás- távol- és	Speciális előkészítő és célgyakorlatok, futó- ugró-dobó iskolák, rávezető gyakorlatok Futás- álló- és térdeiőrajt, gyorsfutások (20-60m), iramfutások (klb. Távolugráson), tartós futás (4-12'), akadályfutás alacsony segédeszközök felett, váltofutás köríves futópályán Ugrás- távolugrás guggoló technikával, magasugrás átlépő technikával Dobás- kislabdahajítás 5-ös dobórítmussal, súlylökés helyből- és becsúszásból	Futó- ugró-dobó iskolák hatására az atlétikai mozgások végrehajtása harmonikus legyen. Futásuk könnyed, erőlködésmentessé váljon. Az ugrások fontosabb mozzanatainak /nekiifutás, elugrás, légmunka, talajra érkezés/ ismerete, hangsúlyosabbá tétele. A hajlítás, lökés ívképzésének elsajjáltatása. Tér és idő.	Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben Ember és társadalom

<p>Szabadidős sporttevékenység 2 óra</p>	<p>Szabadidős sporttevékenység</p>	<p>magasugrás Dobás- kislabdahajítás súlylökés</p>	<p>Alapmozgások gyakorlása, egyéni, páros és csapatjáték, játékszabályok megismerése. Mozgáskultúra fejlesztése.</p>	<p>A sportágra jellemző alapmozgások jártassági szinten való ismeretének kibővítése és alkalmazása. Tér és idő. Gondolkodás és tanuláfejlesztés.</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia</p>	
<p>Labda-játékok 12 óra</p>	<p>Speciális labdás képessefejlesztés Kézilabda Kosárlabda Röplabda Labdarúgás</p>	<p>Speciálisan előkészítő, a labdás ügyességet fejlesztő feladatok, játékok. A motorikus képességek fejlesztését és a tanulók Játékigényének kielégítését szolgáló testnevelési játékok. Az iskola feltételei, a tanulók érdeklődése és a tanár irányultsága függvényében választott két sportjáték közül az egyik elemeinek gazdagítása, főbb támadási</p>	<p>A sportágra jellemző alap technikai és taktikai elemek ismerete és játék közbeni alkalmazása. Labda nélküli mozgások, labdakezelési gyakorlatok és labdás képességfejlesztés. Labdaátadások és átvételek helyben és mozgás közben. A pontszerzés lehetőségeinek gyakorlása. A támadó és védő játékos mozgásformáinak gyakorlása. Játéksituációk felhasználása. Előkészítő, könnyített és versenyszerű játékokban való részvétel.</p>	<p>Labdás ügyesség fejlődése. A labdaátadások, labdabirtoklások és a pontszerzések eredményességének fejlődése. A támadó és védő feladatköröket ismerjék és mozgásukat legyenek képesek ennek alávetni. Ismerjék a különböző posztokat, tudjanak a posztoknak megfelelően helyezkedni és a játékban tudják alkalmazni a megtanult elemeket. Szabályismeret. Tér és idő. Gondolkodás és tanuláfejlesztés</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia</p>	

Prevenció 3 óra	Prevenció Relaxáció	és védekezési megoldásainak elsajátítása. Légző, relaxáló, általános és speciális tartásjavító gyakorlatok. A támasztórendszer deformitásait megelőző, ellensúlyozó gyakorlatok. Sérülések megelőzése és rehabilitáció.	2-4-8-16 ütemű, 2-3 alapformát tartalmazó szabadgyakorlatok és szabadgyakorlati alapformájú társas-, kéziszer- és egyszerű szergyakorlatok együttes és önálló végrehajtása. Tartásjavító, a gerincoszlop izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító gyakorlatok, valamint az egyéb ortopédiai elváltozásokat megelőző, ellensúlyozó gyakorlatok. Játékos előkészítő feladatmegoldások.	Ismerjenek 5-10 olyan feszültségoldó, légző-lazító gyakorlatot, amelyekkel testük ellazulását, relaxálását biztosítja. A leggyakoribb mozgásszervi betegségek megelőzését elősegítő, mobilizáló és erősítő gyakorlatok ismerete. Testtartásjavító gyakorlatok elsajátítása. Gondolkodás tanulás fejlesztése.	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Esztétikai –művészeti tudatosság és kifejezőképesség Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben
Szabadidős sporttevékenység 2 óra	Szabadidős sporttevékenység	Asztalitenisz Tollaslabda Floorball Aerobic stb.	Alapmozgások gyakorlása, egyéni ,páros és csapatjáték, játékszabályok megismerése. Mozgáskultúra fejlesztése.	A sportágra jellemző alapmozgások jártassági szinten való ismeretének kibővítése és alkalmazása. Tér és idő. Gondolkodás és tanulásfejlesztés.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek
Téli foglalkozás 6 óra	Téli sportágak, szabadidős tevékenységek.	Szánkózás Hógolyózás Korcsolyázás Hóemberépítés Egyéb téli sportok Játék a szabadban	Az iskolai sajátosságoknak és hagyományoknak megfelelően: szánkózás, hógolyózás, korcsolyázás, hóemberépítés, egyéb téli sportok. Játékok a szabadban.	Váljon igényelvé a téli természetben végzett fizikai tevékenység. Rendszeresen és örömmel végezzen sportjellelű mozgástevékenységet télen is a szabadban. Tér és idő.	Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben

<p>Alapképességek fejlesztés 2 óra</p>	<p>Általános testi képességek fejlesztése</p>	<p>Kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése /erő, állóképesség, gyorsaság, ügyesség, hajlékonyság/ kötött és játékos formában</p>	<p>Nyújtó-lazító és általános képességeket fejlesztő gimnasztika gyakorlatok /szabad, páros, kézi szeres/, kördzés. Futó- és fogójátékok, sor- és váltóversenyek Labdás ügyességet fejlesztő egyéni és társas gyakorlatok, játékok.</p>	<p>A gyakorlatok pontos, szabályos végrehajtása és a teljesítő képességek növelése. A játékszabályok ismerete. Javuljon a sportmozgások minősége és mennyisége. Tér és idő.</p>	<p>Társas kapcsolatok és Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia</p>	<p>Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben Ember és társadalom</p>
<p>Önvédelem és küzdősportok 4 óra</p>	<p>Önvédelem</p>	<p>Grundbirkózás Páros küzdő gyakorlatok Csapat küzdőjátékok</p>	<p>Tolások, húzások, emelések. Küzdelem az egyensúly megtartásáért. Kakasviadal, kötélhúzás, told ki a körből, egyszerűsített rugby stb.</p>	<p>A fegyelmezett magatartás, fájdalom- és monotónia tűrés kialakítása. Az értelmi képesség, bátorság, gyors helyzet felismerés, jó megfigyelő készség és képesség fejlesztése, hasznos szokások kialakítása. Tér és idő. Gondolkodás és tanulásfejlesztés.</p>	<p>Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Szociális és állampolgári kompetenciák, Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség Hatékony, önálló tanulás</p>	
<p>Torna 20 óra</p>	<p>Speciális tornászós képességfejlesztés Talajtorna Gyűrű Gerenda Szekrényugrás</p>	<p>Nyújtó-lazító, egyensúlyérzék et fejlesztő gyakorlatok, támasz és függő gyakorlatok, kötélmászás. Speciális előkészítő, cél és rávezető gyakorlatok. Talaj-, gyűrű-, gerenda tornászó elemek, összetett</p>	<p>Speciális előkészítő, cél és rávezető gimnasztikai gyakorlatok /szabad, társas és szer/. Támasz- és függő gyakorlatok. Kötélmászás egy és két kötélén. Talaj: gurulóátfordulás előre-hátra klb. kiinduló és befező helyzetekbe, spátga, híd, zsugor fejjállás, mérlegállás, fellendülés kezállásba, kézen átfordulás oldalt, összekötő elemek /lépések, fordulatok/, összefüggő gyakorlat. Gyűrű /alacsony, és magas:/ alaplendület, lebegőfüggés, lefüggés, hátsó függés, homorított leugrás. Elemkapcsolatok.</p>	<p>Ismerje meg izomzatának működését és tudja eredményesen használni. Legyen birtokában a megfelelő és gyakorlatok képességeknél az elemek és gyakorlatok biztonságos végrehajtása érdekében. Fegyelmezett koordinációs képességekkel rendelkezzen. Ismerje a segítségadás módját és helyét. Szerezzen sikerélményt a mozgás végrehajtása</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképeség Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Természettudományos kompetencia</p>	<p>Életvitel és gyakorlati ismeretek</p>

		gyakorlati. Szekrényugrás.	Gerenda: Helyváltoztatások előre-hátra, mellső mérlegállás, fordulatok, leugrás függőleges repüléssel. Elemkapcsolatok. Szekrényugrás /4-5 részes/: guggoló áttugrás, felguggolás-leterpesztés.	során. Tér és idő. Gondolkodás és tanulásfejlesztés.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek
Szabadidős sporttevékenység 2 óra	Szabadidős sporttevékenység	Asztalitenisz Tollaslabda Floorball Aerobic stb.	Alapmozgások gyakorlása, egyéni, páros és csapatjáték, játékszabályok megismerése. Mozgáskultúra fejlesztése.	A sportágra jellemző alapmozgások jártassági szinten való ismeretének kibővítése és alkalmazása. Tér és idő. Gondolkodás és tanulásfejlesztés.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek
Prevenció 3 óra	Prevenció Relaxáció	Légző, relaxáló, általános és speciális tartásjavító gyakorlatok. A támasztórendszer deformitásait megelőző, ellensúlyozó gyakorlatok. Sérülések megelőzése és rehabilitáció.	2-4-8-16 ütemű, 2-3 alapformát tartalmazó szabadgyakorlatok és szabadgyakorlati alapformájú társas-, kéziszer- és egyszerű szerygyakorlatok együttes és önálló végrehajtása. Tartásjavító, a gerincoszlop izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító gyakorlatok, valamint az egyéb ortopédiai elváltozásokat megelőző, ellensúlyozó gyakorlatok. Játékos előkészítő feladatmegoldások.	Ismerjenek 5-10 olyan feszültségoldó, légző-lazító gyakorlatot, amelyekkel testük ellazulását, relaxálását biztosítja. A leggyakoribb mozgásszervi betegségek megelőzését elősegítő, mobilizáló és erősítő gyakorlatok ismerete. Testtartásjavító gyakorlatok elsajátítása. Gondolkodás tanulás fejlesztése.	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben Ember és társadalom
Labdajátékok 8 óra	Speciális labdás képességfejlesztés Kézilabda Kosárlabda Röplabda Labdarúgás	Speciálisan előkészítő, a labdás ügyességet fejlesztő feladatok, játékok. A motorikus képességek fejlesztését és a tanulók	A sportágra jellemző alap technikai és taktikai elemek ismerete és játék közbeni alkalmazása. Labda nélküli mozgások, labdakezelési gyakorlatok és labdás képességfejlesztés. Labdaátadások és átvételek helyben és mozgás közben. A pontszerzés lehetőségeinek gyakorlása. A támadó és védő játékos mozgásformáinak gyakorlása. Játéksituációk felhasználása.	Labdás ügyesség fejlődése. A labdaátadások, labdabirtoklások a pontszerzések eredményességének fejlődése. A támadó és védő feladatkörök ismerjék és mozgásokat legyennek képesek ennek alávetni. Ismerjék a klb.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben Ember és társadalom

<p>Atlétika 7 óra</p>	<p>Speciális képeségfejlesztés Futás Ugrás Dobás</p>	<p>Bemelegítő és spec. gimnasztika, előkészítő és rávezető gyakorlatok, sportág specifikus mozgások Futás- rajtgyakorlatok, vágta-, iram-, akadály, váltó-, tartós futás Ugrás- távol- és magasugrás Dobás- kislabdahajtás súlylökés</p>	<p>Előkészítő, könnyített és versenyszerű játékokban való részvétel.</p>	<p>posztokat, tudjanak a posztoknak megfelelően helyezkedni és a játékban tudják alkalmazni a megtanult elemeket. Szabályismeret. Tér és idő. Gondolkodás tanulás fejlesztése.</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia</p>	<p>Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben Ember és társadalom</p>
----------------------------------	--	---	--	--	---	---

Év végi felmérés 5 óra	Fizikai képességek mérése	Mini Hungarofitt felmérés (1+4)	12' futás Helyből távolugrás Hanyattfekvésből felülés Karhajlítás és nyújtás Hason fekvésből törzsemelés és leengedés	Tanév végi edzettségi állapot felmérése. Tér és idő.	Anyanyelvi kommunikáció	
Úszás 10 óra	Hátúszás Mellúszás Gyorsúszás	Előkészítő (speciális gimnasztika, sekély- és mélyvízes bemelegítés) és úszó gyakorlatok. Egy úszásnemb ben teljesítménykép es technika kialakítása.	Vízben végzett mozgások előkészítése a parton. A helyes légzéstechnika és siklás kialakítása. A választott úszás nem kar- és lábgyakorlati, a kar- és a lábmozgás összekapcsolása, úszás levegővétel, folyamatos úszások (25-50 m).	Vízhez szoktatás, vízbiztonság kialakítása. Tudjon egy úszásnembben technikailag helyesen, biztonságosan és folyamatosan úszni. Gondolkodás tanulás fejlesztése.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális kompetencia Természettudományos kompetencia Esztéikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség Hatékony, önálló tanulás	
Szabadidős sporttevékenység 4 óra	Szabadidős sporttevékenység	Asztalitenisz Tollaslabda Floorball Aerobic stb.	Alapmozgások gyakorlása, egyéni, páros és csapatjáték, játékszabályok megismerése. Mozgáskultúra fejlesztése. Nyári szabadidős sportágak gyakorlása.	A sportágra jellemző alapmozgások jártassági szinten való ismeretének kibővítése és alkalmazása. Gondolkodás tanulás fejlesztése.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	

A tantárgy fő követelményei:

- rendezetten és szabályosan végezzék a fizikai képességek felmérését, mutasson javulást az év végi felmérés eredménye
- fegyelmezetten hajtsák végre a szervezési gyakorlatoknál kapott utasításokat,
- ismerjenek és helyesen alkalmazzanak 5-10 feszültségoldó és légző-lazító gyakorlatot, amelyek testük ellazulását, relaxálását biztosítja,
- sajátítsanak el életkoruknak megfelelő testtartásjavító gyakorlatokat, és ismerjék a leggyakoribb mozgásszervi betegségek megelőzését elősegítő, mobilizáló és erősítő gyakorlatait,
- tudjanak sokoldalú előkészítő és képességfejlesztő gyakorlatokat szabályosan és teljesítő képesen végrehajtani,
- atlétikában: futásuk váljon könnyedé, erőlködésmentessé; ismerjék és legyen hangsúlyozottabb az ugrások fontosabb motívumai; érezzenek rá a hajítás és a lökés ívképzésére,
- az atlétikai mozgásuk váljon összerendezettebbé, javuljon a teljesítményük önmagukhoz képest,
- tornában: legyenek birtokában a megfelelő képességeknek az elemek és gyakorlatok biztonságos végrehajtása érdekében,
- törekedjen a gyakorlásnál és a bemutatásnál a helyes testtartásra, a fegyelmezett végrehajtásra, ismerje a segítségadás módját és helyét,
- labdajátékoknál: ismerjék és alkalmazzák az alapvető labdakezelési módszereket,
- tudjanak alkalmazkodni a játékhelyzetekhez, ismerjék a különböző posztokat, tudjanak posztoknak megfelelően helyezkedni,
- ismerjék az alapvető és fontos játékszabályokat,
- az önvédelemnél: legyenek bátrak, alakuljon ki a gyors helyzet felismerése, képes legyen a sportszerű küzdelemre,
- tudjon egy úszásnemben technikailag helyesen, biztonságosan és folyamatosan úszni,
- váljon igénygé a szabadidőben és a télen végzett sportmozgások önálló gyakorlása, rendszeresen és örömmel végezze ezeket a mozgásokat.

Ellenőrzés, értékelés, minősítés**Célja:**

- következtetés a tanítás és tanulás hatékonyságára
- a tanulók megerősítése abban, hogy mozdulataik végrehajtása megfelel a követelményeknek
- a végrehajtási hibák feltárása, javítási támpont
- a fejlődési mérték tükrözése, a tanulók eredményeinek viszonyítása a korábbi teljesítményeihez
- motiválás (az értékelés ösztönző legyen) és felzárkóztatás (fejezze ki a tanulók közötti felkészültségbeli különbséget)
-

Bemeneti és kimeneti mérés a motorikus képességek felmérése / Mini Hungarofit 1+4 /

célja az év eleji fizikai állapot felmérése, az éves mozgásanyag és a terhelés igazítása, tervezése, módja a szükséges előkészítés és bemelegítés után az egyes képességeket csoportosan mérjük fel, az eredményeket regisztráljuk, értékelése az országos útmutató szerint.

Módja:

- fontos az állandó tanári megfigyelés, mozgásjavítás, segítségadás és ellenőrzés,
- az első sikeres kísérletek kapjanak elismerést, a sikertelen végrehajtások ne szegjék kedvüket,
- a feladatok során mindenképp értékelni kell az aktivitást, kapjanak megerősítést abban, hogy mozdulataik végrehajtása megfelel a követelményeknek,
- folyamatosan szükséges a végrehajtási hibák javítása,
- az osztályzást gondosan elő kell készíteni, a jegyek tükrözzék az egyéni fejlődés mértékét,
- csapat munkában nem szabad figyelmen kívül hagyni a mutatott magatartást, a szabályok ismeretét és azok betartását,
- technikai elemek játék közbeni alkalmazása, adott taktikai feladatok megoldása, a támadás és védekezés összhangja,
- sportági mozgáselemek, feladatok és gyakorlatok bemutatása,
- sportáganként legalább egy érdemjegy és havonta egy aktivitási jegy szülessen, a leggyengébb jegy az elégséges.

Ajánlott irodalom**Testnevelés és sport sorozat / Dialóg Campus Kiadó /**

- Makszin Imre: A testnevelés elmélete és módszertana, Budapest, 2007
- Rétsági Erzsébet: A testnevelés tantárgypedagógiája, Budapest-Pécs, 2000
- Rétsági Erzsébet: Kézikönyv a testnevelés tanításához (5-8. osztály) ÚJ, átdolgozott kiadás, Budapest-Pécs, 2003

- Barbara és Thomas Oettinger: Funkcionális gimnasztika, Budapest, 2000
- Nagy Ernő: Küzdősportok az iskolai testnevelésben? Budapest, 2001
- 1000 Játék és gyakorlat sorozat – (kézikönyv tanároknak, edzőknek, pályaedzőknek, versenyzőknek) Szerzői kollektíva / Dialóg Campus Kiadó / Budapest, 2000
 - 1000 Bemelegítő játék és gyakorlat
 - 1001 Úszás játék és gyakorlat
 - 1003 Atlétika játék és gyakorlat
 - 1005 Röplabda és strandröplabdajáték és -gyakorlat
 - 1006 Kosárlabdajáték és -gyakorlat
 - 1008 Torna játék és gyakorlat
 - 1009 Labdarúgójáték és -gyakorlat
 - 1012 Szabadidős játék és -gyakorlat
 - 137 Alapjáték és -gyakorlat
 - 704 Kézilabdajáték és -gyakorlat

PATRÓNUSI FOGLALKOZÁS

A foglalkozás sajátosságai:

A patrónusi foglalkozások kiemelten fontosak az előkészítő évfolyamon résztvevő diákok számára, hiszen kiscsoportos foglalkozások keretén belül lehetőségük van az önmegismerésre, a társas kapcsolatok tudatos alakítására, a szabad véleménynyilvánításra, tanulásbeli és más aktuális problémáik megbeszélésére, megvitatására, az egészséges életmód igényének kialakítására, a társadalmi viselkedési normák elmélyítésére stb.

A tanulók a foglalkozások során olyan ismeretekhez jutnak, olyan készségeket, képességeket sajátítanak el a gyakorlatok elvégzése közben, melynek segítségével megismerhetik önmagukat, társaikat és a környező világot. Részt vehetnek saját közösségük szabályainak a megalkotásában. Segítséget kapnak az önnevelésre való képesség kialakításához, az állandó önkontrollhoz, s a társas kapcsolatok létrehozásának módzataihoz. Közben megtanulják figyelmüket tudatosabban irányítani, kulturáltan beszélgetni, vitázni, érdekeiket érvényesíteni társaikkal. Fejlődik kommunikációs képességük.

A közösségen belüli szerepvállalásuk során nő önmagukkal és társaikkal szembeni felelősségérzetük. Toleránsabbá válnak környezetük tagjaival szemben, tisztelik azokat. Jobban tudnak alkalmazkodni a környezet adta lehetőségeihez. Felismerik az érzelmek és a viselkedésformák kapcsolatát. Megpróbálnak egyre tudatosabban uralkodni érzelmeiken, indulataikon. A konfliktuskezelés békésebb útjaira törekednek. Megismerik az egészségmegőrző szokásokat, az egészséget károsító tényezőket.

Eljutnak arra a szintre, hogy megkülönböztessék a jót a rossztól, ezáltal fejlődik helyzetfelismerésük és ebből fakadóan a döntésre való képességük. Képesé válnak a kritikai gondolkodás és döntéshozás lépéseinek az alkalmazására. Alkalmassá lesznek reális célok megfogalmazására, pályaválasztási terveiknek a követésére. Megértik a határozott visszautasítás fontosságát az egészséget károsító tényezőkkel szemben. Felfedezhetik önmaguk megvédésének lehetőségeit és annak felelősségét.

A patrónusi foglalkozások minden esetben tevékenység- és problémacentrikusak.

Alapvető kommunikációs formákat sajátítanak el, az ismereteken túl szituációs játékok és didaktikai játékok keretében készségeiket fejlesztik és gyakorolják, illetve a beszélgetések során alkalmat kínálnak problémahelyzetek elemzésére, megoldások keresésére és megvitatására.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai:

Az életkori sajátosságokból adódóan a patrónusi foglalkozások cél- és feladatrendszere kiemelkedően fontos, ezek feldolgozása valamennyi pedagógus feladata és szakmája.

Célok, feladatok:

- *Életkori sajátosságok megélése és megértése*
- *Az ambivalencia kezelése*
- *Család szerepe a személyiségfejlődésben*
- *Társas kapcsolat hangsúlyozása, kezelése* – A szociális képességeik (a kapcsolatteremtés, a kommunikáció, az empátia, a tolerancia, a kooperáció, a konfliktuskezelés, stb. képességeinek) fejlesztése, főként az iskolában, kollégiumban, osztályban, csoportban megélt saját élmények alapján. A személyiségben rejlő lehetőségek és gátak feltárása, a személyiség stabilizálása. Készség és képesség a tartalmas, harmonikus emberi kapcsolatok kialakítására és ápolására.
- *Testi-lelki egészség megőrzése* – Az egészségnek mint alapértéknek az elfogadása, az egészség megőrzés igényének felkeltése, az egészségkárosító szokások, szenvedélyek kialakulásának megelőzése, ezek leküzdésére való akarat, készség, képesség alakítása. A mentálhigiénié, lelki egészség iránti igény felkeltése, erősítése, a megőrzéséhez szükséges készségek és képességek kialakulása. A tolerancia elvének és gyakorlásának elfogadása, az előítéletekkel való szembesülés, és leküzdésének igénye.
- *Környezettudatosság* – Érdeklődés a világ dolgai iránt, a globális problémáknál az egyéni felelősség belátása, a folyamatos tájékozódás iránti igény felkeltése. A fenntartható fejlődés jelentőségének tudatosítása.

Általános fejlesztési követelmények:

- segíteni a tanulót abban és megtanítani őt arra, hogy önmagát érdekesnek és értékesnek lássa, az élete célját keresse, másokra odafigyeljen, másokkal kommunikáljon,
- segíteni abban, hogy tartozzék valahová, valakihez, akik elvárják tőle, hogy igényes legyen, s akiknek nem csak kényszerből, de belső akaratából is meg akar felelni,
- felismerje, hogy az élet felnőttként való megéléséhez önbizalom, önhit kell,
- ráébreszteni a felelősségteljes gondolkodás fontosságára, az emberi élet méltóságára, a környezettel való harmonikus együttlét igenlésére,
- legyen fogékony a társadalmi együttélés szabályainak megismerésére, a tudatos belátáson alapuló kritika elsajátítására, az önálló tájékozódásra és a tudatos életvezetéshez szükséges jellemvonások, készségek és ismeretek fejlesztésére,
- ráérezzen a kiegyensúlyozott életmód és életvitel jelentőségére a saját egészségében,
- a life-long learning alapjainak megteremtése.

Belépő tevékenységformák**Kulturált nyelvi magatartás:**

- eligazodás az alapvető kisközösségi beszédhelyzetekben,
- gyakorlatok a vitakultúra fejlesztésére, saját álláspont kialakítása,
- együttműködés a beszédpartnerekkel, a másik ember közlésének egyre pontosabb felfogása a mindennapi élethelyzetekben,
- képesség önellenőrzésre a kommunikációs magatartásban,
- a verbális eszközök és a nem verbális kifejezés ellentmondásának felismerése; a beszéd és cselekedetek ellentmondása vagy összhangja; egyéni, páros, csoportos kreatív gyakorlatok hétköznapi szituációk megjelenítésében, kritikájában; verbális elemek nélküli szituációk értelmezése, párbeszéd alkotása, a nem verbális elemek szerepének megfigyelése, alkalmazása.

Szövegértés, szövegalkotás:

- az audiovizuális eszközökkel megjelenített és olvasott információk mögöttes jelentéseinek keresése, értelmezése, lényegének kiemelése,
- kreatív szövegalkotás, önálló vélemény megfogalmazása

Tanulási képesség:

- az ismeretek bővítése, rendszerezése, elmélyítése,
- többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása,
- az önkontrollra való igény kialakítása,
- önálló felkészülés,
- informatikai eszközök használata.

Évi óraszám: 74 óra

Heti óraszám: 2 óra

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Önismeret 8 óra	Énkép – pozitív, negatív, reális és irreális énkép	A harmonikus személyiség kialakítása, személyiségünk megismerése, elfogadása, fejlesztésének igénye. Felelősség önmön személységünk és saját sorsunk alakításáért. Törekvés önmagunk megbecsülésére.	Ön ismereti és személyiségfejlesztő feladatok Szituációs játékok Beszélgetés a tanulókkal Feladatlap kitöltése	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Gondolkodásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom
Társas kapcsolatok 16 óra	Egyén és közösség Konfliktuskezelés	Az egyén és a közösség együttműködéséhez szükséges normák ismerete, szerepük tisztázása (házi rend, szokások, erkölcs, jog, törvények, szabályok). A harmonikus kapcsolatok létrejöttéhez szükséges tulajdonságok, képességek megismerése, fejlesztése (figyelmesség, udvariasság, kímélet, tisztelet, méltányosság, tapintat, humor, tolerancia, empátia, segítőkészség). Iskolán és családon kívüli kötődések, beszédstílus, szabadiós programok, szokások, viselkedési formák. Partnerkapcsolatok helyes kezelése (egyenrangúság, egymásra figyelés, partner elfogadása, alkalmazkodni tudás, felelősség, őszinteség). Hullámhegyek és -völgyek a kapcsolatokban – veszekedés, konfliktusok, agresszivitás, érdekek ütközése és érvényesítése. A családon	Játékos feladatok Egyéni és csoportos gyakorlatok Szituációs játékok Beszélgetés a tanulókkal Vita Dramapedagógiai módszerek, tevékenységek Filmek alapproblémáinak megvitatása	Szabályok Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Gondolkodásfejlesztés		

Aktuális problémák 2 óra	Az eredmény és a tanulás feltételeinek megbeszélése Aktuális feladatok	belüli erőszakkal kapcsolatos kérdések: felismerése, kezelése, hová lehet segítségért fordulni. Az esetleges sikertelenség okainak feltárása. Személyre szabott tanulási stratégiák kidolgozása. A motiváció megteremtése.	Önismereti és személyiségfejlesztő feladatok Beszélgetés a tanulókkal	Szabályok Kommunikáció Mindennapi életünk Gondolkodásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció A hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom
Család 8 óra	A családi élet, családi kapcsolatok, élethelyzetek, szerepek, érzelmek. A szülő, az anya, apa, a gyerekek, a nagyszülők, a házasság, a válás, az egyedülállóság, a barátság.	Családon belüli kötődések, szokások, viselkedési formák. Családi problémák és megoldási lehetőségeik. Nevelési ártalmak a családban. A család és az iskola közötti egyenlőtlenségek áthidalása.	Szituációs játék Dramapedagógiai módszerek, tevékenységek Filmek alproblémáinak megvitatása Beszélgetés a tanulókkal Vita	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Gondolkodásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom
Szerelem Szexualitás 8 óra	Párkapcsolatok, ismerkedés-gátások, felkészülés a családi életre, együttélés, családalapítás	Barátság-szerelem, kötődés, feltétel nélküli elfogadás, bizalom, egy kapcsolat kezdete és vége, megcsalás, fogamzásgátlás, nemi betegségek.	Beszélgetés a tanulókkal Vita Dramapedagógiai módszerek, tevékenységek Filmek alproblémáinak megvitatása Szakember – védőnő, nőgyógyász, ifjúságvédelmi felelős, iskolapszichológus – bevonása	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Gondolkodásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom

Testi-lelki egészség 16 óra	Az egészség, mint az élet legfőbb értéke A lelki egyensúly elvesztésének következményei	Prevenció Az egészség megőrzés igényének felkeltése, az egészséges életmód szokásainak kialakítása, a sportos életforma iránti igény felkeltése, az egészséges táplálkozás hangsúlyozása. Szorongás, stressz, feszültség, depresszió, melankólia, kudarcok. Szenvedélybetegségek: nikotin-, alkohol-, drog-, szerencsejáték-függőség. Bűnmegelőzés	Beszélgetés a tanulókkal Vita Dramapedagógiai módszerek, tevékenységek Filmek alapproblémáinak megvitatása Szakember – védőnő, nőgyógyász, ifjúságvédelmi felelős, iskolapszichológus – bevonása	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Gondolkodásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom Ember a természetben
Pályaorientáció 6 óra	Az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztése. A legfontosabb pályák, foglalkozási ágak tartalmának, követelményeinek és a hozzá vezető utaknak, lehetőségeknek megismerése.	Pályaválasztási és életvezetési tanácsok. A felkínált képzési lehetőségek, szakmacsoportok bemutatása.	Önismereti és személyiségfejlesztő feladatok Beszélgetés a tanulókkal Szakember – pályaválasztási tanácsadó – bevonása „VENDEGVÁRO PROGRAM” Interjúkészítés	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Gondolkodásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom
„Nyíló világ” 8 óra	A környezettudatos életmódra nevelés	A természeti környezet védelme, az ökológiai egyensúly megőrzése, zajártalom, levegőtisztaság, víz- és természetvédelem, jeles környezetvédelmi napok: víz, madarak, fák, föld napja, szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság.	Beszélgetés a tanulókkal Vita Szituációs játékok Internetes anyaggyűjtés Növények, állatok védelme és növények ültetése, környezetünk szebbé tétele (parkosítás, hulladékgyűjtés, kapcsolatfelvétel természet/környezetvédelmi szervekkel).	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Gondolkodásfejlesztés Felelősségteljes életmód	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Digitális kompetencia Esztrétikai – művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom Ember a természetben Művészetek Informatika

Aktuális problémák 2 óra	Az eredmény és a tanulás feltételeinek megbeszélése Aktuális feladatok	Az esetleges sikertelenség okainak feltárása. Személyre szabott tanulási stratégiák kidolgozása. A motiváció megteremtése.	Önismereti és személyiségfejlesztő feladatok Beszélgetés a tanulókkal	Szabályok Kommunikáció Mindennapi életünk Gondolkodásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció A hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia	
-----------------------------	---	---	--	--	--	--

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:

Célja:

- következtetés a tanítás és tanulás hatékonyságára,
- annak számbavétele, hogy mely követelmények teljesítésében értek el a tanulók kiemelkedő, illetve mely területeken gyenge teljesítményt,
- a tanulók fejlődésének viszonyítása korábbi teljesítményeikhez.

Folyamatosan:

- a diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban, és szövegesen

Módjai:

- közvetlen tanári megfigyelés szóbeli és írásbeli értékeléssel,
- osztályfőnökkel, szaktanárokkal való egyeztetés, tájékozódás után szóbeli és írásbeli értékeléssel (műhelymunka).

Követelmények:

- aktív részvétel a patrónusi foglalkozásokon, csoport és egyéni munkában,
- az életkornak megfelelő szövegalkotási képesség, szóinkics, kifejezőképesség fejlődése,
- olvasható, jó tempójú egyéni írásmód és olvasás,
- személyiségi jegyek fejlődés (tolerancia, másság elfogadása, empátia, konfliktuskezelés stb.),
- igényesség kialakítása önmagával szemben.

Ajánlott irodalom

Aszmann Anna (szerk.): Egészségvédelem az oktatásban

Bagdy Emőke -Telkes József: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában

Bácskai Júlia: Magánélettan 1-2

Dr. Berend Mihály: Útmutató a "Felkészülés a családi életre" tantárgy oktatásához.

Dr. Czeizel Endre: Felkészülés a családi életre

Dr. Kisida Erzsébet: Állampolgári ismeretek

Kiss Albert: Szexuálkultúra

Pease, Allan Testbeszéd

Rudas János: Delfi örökösei

Dr.Sille István: Illem, etikett, protokoll

Vekerdy Tamás: Kicsikről nagyoknak 2. (Az iskoláskor)

Walker, Jamie: Feszültségoldás az iskolában (Játékok és gyakorlatok)

Zsidi Zoltán: Hagyjuk sorsára? (Magatartászavar fiatalokban)

Popper: A belső utak könyve

Mohás: Ki tudja mi a siker?

Boros: Érték-iskola-család

Mérei: Közösségek rejtett hálózata

Weiss, C. : Az iskolai osztályok szociológiája és szociálpszichológiája

Regele : Társas kapcsolatok

Pawek, R. : Osztályközösség- iskolai demokrácia

Csepeli : A hétköznapi élet anatómiája

Buda B.: Empátia – a beleélés lélektana

Dögei I.: Tizenévesek iskolai, illetve tanár-tanuló konfliktusai (Szociológia, 1988. 3. sz. 327–342. o.)

Gabnai K.: Drámajátékok

Gordon, T.: T. E. T. A tanári hatékonyság fejlesztése

Szekszárdi J. : Konfliktusok (Iskolapolgár Alapítvány, Bp. 1994.)

Szekszárdi J. : Utak és módok (Pedagógiai kézikönyv a konfliktuskezelésről. IFA- Magyar ENCORE, 1995)

Fromm, E.: A szeretet művészete (Helikon 1984)

Holt, J.: Iskolai kudarcok

Liskó J.: Kudarcok középfokon (im)

Mohás L.: Ki tudja mi a siker? (im)

Ranschburg: Szeretet, erkölcs, autonómia

Czeizel E.: A tizenévesek gondjai, Az optimális családtervezés

Dr. Fenwick, E.–Dr. Walker, R.: Hogyan működik a szex? Átfogó útmutató a gyermekek testi, érzelmi és szexuális felnőtté válásához (Subrosa, 1994.)

Dr. Marczell: Korunk réme, az AIDS (Subrosa, 1995.)

Szöllösi Zs.: Az egészségmegőrzés kultúrája (In: Kézikönyv osztályfőnököknek)

Multikulturális eszközök:

Philadelphia, Trainspotting, Ray, Egy kosaras naplója, Karesz végakarata, Kosztolányi: Édes Anna filmes feldolgozása, Holt költők társasága, Bakancslista, A skorpió megeszte az ikreket..., A Te isteni ágyad, Pretty Woman, Las Vegas végállomás, Édesek és mostohák klippgyűjtemény – Emberi jogok egyetemes nyilatkozatáról stb.

TERMÉSZETISMERET

A tanterv sajátosságai:

A természetismeret tantárgy esetében a kémia, fizika, biológia és a földrajz tantárgy tudásanyagát és sajátosságát figyelembe vevő módszerekkel a **felzárkózás és a megfelelő szemlélet kialakítását tartja fő feladatának**.

Az előkészítő évfolyam célkitűzése az **általános iskolában tanultak elmélyítése; a hiányok pótlása**, az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedésének elősegítése; a kommunikációs képesség fejlesztése az iskolai és mindennapi élethelyzetekben. Célja, hogy a tanulók képessé váljanak a természet jelenségeinek elemi szintű értelmezésére. A tantárgy vizsgálódásának középpontjában ezért nem az egyes természettudományok alaptételei, hanem az élő- és élettelen természet konkrét valósága, a jelenségek és a környezet áll. A megismerés ebből következőleg összetett. Hozzá kell segítenünk a tanulókat ahhoz, hogy ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kreativitásuk fejlődjön.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai természetismertből:

- Az általános iskolai anyag ismétlése, rendszerezése, a hiányok pótlása
- Az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése
- A kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása
- A helyi sajátosságok, jellegzetességek (éghajlat, növényvilág, állatvilág, geofizikai tulajdonságok) megismertetése
- A természetismeret tanítása során a környezet állapota iránti érzékenység, az ökológiai szemlélet, valamint a helyes környezeti attitűdök, magatartás, értékrend alakítása.

Általános fejlesztési követelmények

- Legyen képes a természeti, és az ember alkotta környezetről különféle módon szerzett ismereteit egymással összehasonlítani, csoportosítani, rendszerezni, egyszerű vizsgálatokat, kísérleteket elvégezni, és azok eredményeit elemezni, kiértékelni.
- Szerezzen gyakorlottságot a mindennapi életben előforduló mérésekben, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom, a sűrűség, a nyomás, a hőmérséklet és az idő mértékegységeinek használatában.
- Tanári segítséggel legyen képes tájékozódni egyszerűbb enciklopédiákban, lexikonokban, tudjon ismeretekhez jutni különböző szöveges és képi ismerethordozókból. Tudjon térképen tájékozódni.
- Legyen képes felhasználni, alkalmazni a mindennapi élet problémáinak megoldásában az elemi természettudományos ismereteit. Lásza be, hogy környezetének állapota saját egészségére is hatással van, igényelje az egészséges életkörülményeket.
- Ismeretei tegyék lehetővé az élvezeti és kábítószeres (szesziesital, dohány, kábítószer) elutasítását. Ismerje fel a környezetét szennyező leggyakoribb folyamatokat és anyagokat.
- Legyen képes korábbi ismereteit alkalmazni.
- Ismerje meg a jegyzet- és vázlatkészítés módszereit.
- Ismerje meg az elektronikus információhordozókat is.

Belépő tevékenységformák

- Képesség önellenőrzésre.
- Az olvasott szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése.
- Kreatív szövegalkotás.
- Az ismeretek bővítése, önálló és csoportos kutatómunkával.
- Többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása, írásbeli, szóbeli beszámoló készítése.
- Az önkontroll további finomítása: szabályok betartása.
- Önálló tanulói kiselőadások tartása pl. a korszerű táplálkozásról, az egészségkárosító anyagokról, élvezeti szerekről, szenvedélybetegségekről.
- Egyszerű élettani megfigyelések és vizsgálatok önálló elvégzése.
- A vizsgálatok eredményeinek, tapasztalatainak dokumentálása és értékelése.
- Az új fogalmak megértése és készség szintű használata.
- A kísérleteket értékelő, az általános ismereteket alkalmazni tudó szakszerű megfogalmazások, érvelések fejlesztése.
- Gyakorlatot kell szerezniük a tanulóknak a feljük áradó információözből a tudományosan is elfogadható információk kiszűrésében, a média kritikus kezelésében.

Évi óraszám: 111 óra

Heti óraszám: 3 óra

Természeti ismeret

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás és készségterületek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Év eleji felmérés 2 óra	<u>Tájékozódás a tanulók ismereteiről</u>	A térképi ábrázolás módjai, az időjárás elemei, éghajlat, domborzati formák, tájak és közösségek, az ember felépítésének felmérése	Feladatlap kitöltése Hibás szövegek javítása Grafikon-elemzés	Diagramok Értelmezése Éghajlattérképek elemzése	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia,	Magyar nyelv és irodalom Matematika
2. Tájékozódás a térképen, térképismeret 8 óra	<u>A térkép fogalma, méretaránya, jelrendszere.</u>	- Irány és távolság meghatározása kilométer-hálózat használata a térképen tájékozódás a fő világtájak alapján. - A tájoló működésének értelmezése a mágneses kölcsönhatás vizsgálatával. - A fő világtájak meghatározása terepen egyszerű tájoló segítségével. - A domborzat ábrázolása a térképen, magasság meghatározása (leolvasása). - A leggyakoribb térképtípusok értelmezése.	Játékos feladatok térképekkel Térkép-vázlat készítése az iskola környékéről (Méterarány, irány) Túraútvonal tervezés csoport munkában Kísérletek a mágnessel	Tér és idő Gondolkodás-fejlesztés Együttműködés a csoportban Elfogadás Egymásra figyelés	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Matematikai kompetencia Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia	Ember és társadalom Matematika Életvitel és gyakorlati ismeretek

<p>3. A földfelszín változása 12 óra</p>	<p><u>Domborzati elemek és formák (lejtő, síkság, völgy, medence, fennsík, hegy, hegység, domb, domborzat).</u></p>	<p><u>A felszínformák:</u> - A hegységek és alföldek kialakulása. - A legjellemzőbb kőzetek tulajdonságai. - A síkságok kialakulása. - A talaj keletkezése, jellemzői. - A talaj védelme - A víz körforgása a természetben, - Folyóvizek, állóvizek. - A víz tisztítása egyszerű módszerekkel. - A víz tulajdonságai, biológiai jelentősége - egysejtűek felépítése</p>	<p>A magyarországi nagytájak összehasonlítása. Hasonló és eltérő földrajzi jellemzőik megkeresése. (tanulópárok, 2 nagytáj) Pocsolya-, csatorna-, természetes állóvíz vizsgálata és összehasonlítása mikroszkóp alatt. Víz tisztító meglátogatása</p>	<p>Internetes keresők használata, egyéni könyvtári kutatómunka Szövegfeldolgozási módszerek: aláhúzás, szöveghiemelés, kulcsszavak kigyűjtése Diagramok és koordináta rendszer értelmezése, következtetés levonása.</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Informatika Ember és társadalom</p>
<p>4. Környezeti tényezők 10 óra</p>	<p><u>Az időjárás elemei.</u></p>	<p>Napsugárzás, A fény és anyag egyszerű kölcsönhatásainak (visszaverődés, törés, prizma, szín) vizsgálata jellemzői. -Felmelegedés, hőterjedés, hőmérséklet. - A hőmérséklet észlelése, mérése. - A hőmérséklet napi és évi változása. -A gázok jellemzői, a levegő mint anyag, a levegő nyomása. - A szél fogalma keletkezése, iránya. Földrajzi területek speciális szelei. - A csapadék keletkezése, csapadékformák. - Halmazállapot változások a természetben: olvadás és fagyás, párolgás, forrás és lecsapódás. Időjárás és Éghajlat fogalma. -Hazánk éghajlatának jellemzői.</p>	<p>Egyéni mérési feladatok Fizikai kísérletek Légnyomás és mérése</p>	<p>A hőtani ismeretek alkalmazása az időjárás jelenségeinek megismerésére és megértésére.</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Matematikai kompetencia</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Matematika Informatika</p>

<p>5. Bioszféra 8 óra</p>	<p><u>Biomok</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - A Föld éghajlati övezetessége. - A növényzeti övek jellemzői. 	<p>Tájékozódás a földgömbön. Egyes övek kidolgozása csoportmunkával. (éghajlat, növénytakaró, állatvilág, gazdasági összefüggések) Táblázatkészítés</p>	<p>A folyamatok komplexitásának és az alkalmazkodás határainak felismerése.</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Digitális kompetencia</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Matematika Informatika</p>
	<p><u>Evolúció és rendszerezés</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Az élet kialakulása - A növény és állatvilág fejlődése - Rendszertani kategóriák, a csoportosítás szempontjai - A törzsfá - Az emberré válás folyamata 	<p>Egyszerű logikai rendszerek létrehozása. A rendszertani elkülönítés gyakorlása. Ábraelemzés, érvelés, önálló beszámoló készítés.</p>	<p>Evolúciós szemlélet kialakítása. Rendszerező gondolkodás kialakítása. Lényeg kiemelése</p>		
<p>6. Az ember 20 óra</p>	<p><u>Az emberi test</u></p>	<p>- A szervrendszerek anatómiája. (bőr, mozgás, táplálkozás, légzés, keringés, kiválasztás, szaporodás)</p>	<p>Ábraelemzés, önálló megfigyelés, emberi torzó, csontváz használata, embertérkép készítése, csoportmunka</p>	<p>Összefüggések felismerése, érvelés Konfliktuskezelési képesség Énkép, önismeret</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció A hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek</p>
	<p><u>Életműködése</u></p>	<p>- A szervrendszerek működése</p>	<p>Kísérletek az érzékszervekkel. Egyéni beszámolók Önmegismerés, önkontroll, önértékelési késztetés</p>	<p>Az alapvető életfunkciók közti kapcsolat felismerése. A szabályozás jelentőségének megértése. Gondolkodás-fejlesztés Együttműködés a csoportban Kudarctűrés gyakorlása</p>		
	<p><u>Anyaság</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Megtermékenyítés - fogamzásgátlás - terhesség - szülés - az ember fejlődési szakaszai 	<p>Ismeretterjesztő filmek kiértékelése. Anatómiai ábrák elemzése.</p>	<p>Az emberi élet tisztelete. Felelősségünk egyéni létünk kiteljesítéséért és a jövő generációkért. Az anyai hivatás megbecsülése.</p>		

<p>7. Féléves felmérék 2 óra</p>	<p><u>Tájékozódás a tanuló ismereteiről</u></p>	<p>- Atomok, molekulák, Makromolekulák, Haladó mozgás, Dinamika alapjai, Energia, munka, Elektromos áram</p> <p>- Szén (Az atomok felépítése, kötéstípusok, Fontosabb szénvegyületek)</p> <p>_ Hidrogén _ Oxigén (a molekuláris szerkezet) - Nitrogén</p>	<p>Feladatlap kitöltése Hibás szövegek javítása Grafikonlelemzés</p>	<p>Valóságos viszonyok becslése, arányérzék fejlesztése.</p>	<p>A hatékony, önálló tanulás Anyanyelvi kommunikáció</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek</p>
<p>8. Tápanyagok 10 óra</p>	<p><u>Élszerves biogén elemek</u></p>	<p>- Fehérjék - Szénhidrátok - Zsírok - Nukleinsavak - Táplálkozási szokások - Kiegészítő anyagok élettani hatásai</p>	<p>Egyszerű kísérletek fehérjékkel, zsirokkal, szénhidrátokkal. Energia-táblázatok. A helyes étrend összeállítása. Kiselőadás a különböző táplálkozási szokásokról.</p>	<p>Rendszerező képesség, mértéktartás gyakorlása Önmagunk elfogadása Az élvezeti szerek (alkohol, koffein, csokoládé) élettani hatásainak tudatosítása.</p>	<p>A hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek</p>
<p>9. Környezetünk anyagai 3 óra</p>	<p><u>A háztartás anyagai</u></p>	<p>- Savas, lúgos, semleges kémhatás lényege - Tisztálkodó- és mosószerek, vízlágyító és vízközlők, fertőtlenítő- és fehérítőszer hatásmechanismusa</p>	<p>A háztartásunkban használt anyagok megadott szempontok alapján történő csoportosítása. Cikkek gyűjtése a kozmetikumokról, Reklámok gyűjtése és kiértékelése. Egyszerű kísérletek elvégzése a mosószerek tisztító hatásának megértéséhez.</p>	<p>A háztartás vegyi anyagainak megismerése, hatásuk megmagyarázása. A kezelési, használati útmutatók értelmezése. A környezetre kifejtett hatások megismerése.</p>	<p>A hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek</p>
<p>10. Mechanikai mozgások 12 óra</p>	<p><u>Haladó mozgás</u></p>	<p>- Egyenes vonalú egyenletes mozgás - A sebesség, út, idő fogalma - egyenletesen változó mozgás - a pillanatnyi- és átlag sebesség, a gyorsulás. - a szabadesés, mint a változó mozgás részese</p>	<p>Grafikonlelemzés Kísérlet Mikola csővel és Galilei féle lejtővel Kooperatív tanulás</p>	<p>Térítelés, önálló mérések elvégzése, táblázat készítés.</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció A hatékony, önálló tanulás Matematikai kompetencia</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Matematika</p>

	<u>A dinamika alapjai</u>	<ul style="list-style-type: none"> - A testek tehetetlensége Newton I. törvénye. - A tömeg fogalma és mérése. A sűrűsége. - Az erő és a súly fogalma és mérése. - Newton II–III. törvénye - Súrlódási, közegellenállási és rugalmas erő 	Kísérlet kiskocikkal, rugós erőmérővel. Mérések karos mérleg segítségével, és dinamikai módszerrel Csoportalkotás	Helyzetfelismerés, gondolkodás-fejlesztés, egymásra figyelés rendszerező képesség, logikus gondolkodás fejlesztése Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció A hatékony, önálló tanulás, Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
11. A nyomás 7 óra	<u>A nyomásról általában</u>	<ul style="list-style-type: none"> - A nyomás fogalma és kiszámítása - Folyadékok és gázok nyomása - Pascal törvénye - Közeledő edények és hajszálcsövek - A felhajtóerő testek úszása - Arkhimédész törvénye 	Kísérletek: Úszás, lebegés, elmerülés Ráma kocka sűrűségének meghatározása Különböző nyomásmérők bemutatása Vízibuzogány	Környezetvédelem, Kritikai gondolkodás, önálló vélemény megfogalmazása, Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika kompetencia Életvitel és gyakorlati ismeretek
12. Hőtan 7 óra	<u>Energia, Munka, Hő</u>	<ul style="list-style-type: none"> - Az energia, munka fogalma és kiszámítása - Az egyszerű gépek és az energia-megmaradás törvénye - A testek belső energiája és a fajhő fogalma - Hőátadás - Teljesítmény, hatásfok 	Kísérletek: Mértűfórralóval, Csigasorral, hengerkérlekkel, ékkel, gémeskút modell készítése	Gondolkodás-fejlesztés, Gyakorlat és elmélet összekapcsolása	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika kompetencia Életvitel és gyakorlati ismeretek
13. Elektromosságtan 8 óra	<u>Elektromos áram és hatásai</u>	<ul style="list-style-type: none"> - A testek elektromos állapota, elektromos töltés - Áramerősség, feszültség ellenállás - Elemi áramkörök - Soros és párhuzamos kapcsolás - Váltakozó áram, transzformátor, elektromos távvezeték rendszer 	Iskolai villanyzámla kiszámítása, áramkör tervezése és készítése, elektromágnes készítése	Gyakorlat és elmélet összekapcsolása Szabályok	Matematikai kompetencia Digitális kompetencia	Ember és társadalom Informatika Matematika
14. Rendszerező ismertetés 2 óra			Szabályok Kommunikáció			

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:**Célja:**

- Következtetés az eredményekből a tanítás és tanulás hatékonyságára
- Annak számbavétele, hogy mely követelmények teljesítésében értek el a tanulók kiemelkedő, illetve mely területeken gyenge teljesítményt
- A tanulók teljesítményének viszonyítása korábbi teljesítményeikhez.

Bemeneti mérés:

Évelejen: a térképi ábrázolás módjai, az időjárás elemei, éghajlat, domborzati formák, tájak és közösségek, az ember felépítésének felmérése.

Félévkor: atomok, molekulák, Makromolekulák, Haladó mozgás, Dinamika alapjai, Energia, munka, Elektromos áram

A mérés módja: Feladatlapok kitöltése

A mérés célja: annak megállapítása, hogy mely területeken, milyen irányban szükséges a fejlesztés.

A mérési eredmények értékelése: A mérési eredmények alapján egyéni és csoportra tervezett fejlesztési terveket kell készíteni.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képesszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Folyamatosan:

- A diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban és érdemjeggyel
- Feladatlapok
- Témazáró felmérések

Módjai:

- Elsősorban szóbeli értékelés, közvetlen tanári megfigyelés, egymás értékelése, tanulók hozzásegítése a helyes önértékeléshez
- Szóbeli és írásbeli beszámolók, kiselőadások értékelése
- Ellenőrző feladatlap írása

Követelmények:

- Legyen képes a leggyakoribb térképjelek alapján elemi térképhasználatra.
- Tudja a tanult mértékegységek alkalmazásával a vizsgált jelenségeket mennyiségileg is jellemezni, és a mért adatokat értelmezni.
- Tudja megkülönböztetni a különböző halmazállapotokat és értse azok változását.
- Ismerje az időjárást kialakító legfontosabb tényezőket. Jellemezze éghajlatunkat. Ismerje az időjárási események és a felszín változása közötti összefüggéseket.
- Ismerje fel a megfigyelt táj legfontosabb felszíninformáit. Tudja értelmezni az egyszerű felszíninformákat kialakulásuk szerint.
- Ismerje fel az emberek földrajzi környezetet veszélyeztető tevékenységét. Értse meg, hogy a környezet állapotának romlásáért az emberek a felelősek.
- Legyenek képesek kiemelni és összehasonlítani a különböző tájakon élő növények és állatok lényeges ismertetőjegyeit.
- Tudjanak egy-egy táplálékláncot összeállítani a különböző életközösségek megismert élőlényeiből.
- Ismerjék, hogyan kell az élőlényeket hasonló tulajdonságaik alapján rendszerezni, csoportosítani.
- Tudják felsorolni az egyes életműködések szervrendszereinek fő részeit és ismerjék ezek működésének lényegét.
- Legyenek jártasak abban, hogy testükkel, életműködésükkel kapcsolatos ismereteket tudjanak szerezni a népszerűsítő művekből, és tudásuknak megfelelő szinten legyenek képesek az információk kritikus értékelésére
- Tudatosuljon bennük, hogy az ivarszervek nem azonos ütemben fejlődnek a többi szervrendszerrel, a korai szexuális élet ártalmas lehet
- Legyenek képesek értelmezni az elemek és vegyületek jellemző kémiai tulajdonságait
- Ismerjék a mérgező anyagok jeleit, tudják balesetmentesen használni a háztartási vegyszereket,
- kísérik figyelemmel és értelmezzék a tömegkommunikáció útján közzétett környezetszennyezettségre vonatkozó adatokat,

- Legyen képes a már tanult, legegyszerűbb mérések önálló elvégzésére (hosszúság, űrtartalom, hőmérséklet, idő).
- Konkrét esetekben vegye észre a mozgás(állapot) megváltozása és az erőhatás kapcsolatát, ennek a folyamatnak a kölcsönhatás jellegét.
- Tudja mennyiségileg jellemezni az erőhatásokat, tehát ismerje az erő fogalmát, annak mértékegységét. Ismerje az erőmérés módját rugós erőmérővel és karos mérleg segítségével.
- Tudja elmondani, jellemezni a már vizsgált konkrét kölcsönhatások közben "létrejött" energiaváltozásokat, gyakorlati példákon mutassa meg az energia-megmaradás törvényének teljesülését.
- Ismerje fel a munkavégzési folyamatokat, legegyszerűbb esetben tudja kiszámítani a munkát, biztonsággal alkalmazza az energia mértékegységét.
- Értsék a tehetetlenség fogalmát, kapcsolatát a tömeggel és a sűrűséggel.
- Értsék az erőhatás és az azt jellemző erő fogalmát, ismerjék fel a kapcsolatot a köznapi események és az erőhatások között.
- Értsék és tudják értelmezni, elmondani az egyszerű elektrosztatikai kísérleteket.
- Tudják, hogy az elektromos áram az elektromos tulajdonságú részecskék áramlása, amit az elektromos mező hoz létre, és emlékezzenek jelére, mértékegységére. Értsék az áramerősség fogalmát, kiszámítási módját.
- Tudjanak különbséget tenni az elektromos vezető és szigetelő anyagok között. Ismerjék fel a környezetükben leggyakrabban előforduló anyagokról, hogy vezetők vagy szigetelők.
- Tudjanak egyszerű kapcsolási rajzokat készíteni, meglevők alapján áramköröket létrehozni (összekapcsolni) és abban áramerősséget mérni.
- Rendelkezzenek jártassággal az elektromos feszültség mérésében.
- Tudjanak egyszerű feladatokat megoldani az áramerősség, a feszültség és az elektromos munka, valamint a teljesítmény kiszámításának témakörében.
- Ismerjék az elektromossággal kapcsolatos baleset-megelőzési szabályokat, és azokat tudatosan alkalmazzák.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

- Ember és természet tankönyv 9–10; Balázs Tünde, Nyakóné Nagy Anikó, Gözös István, Agárdi Sándor, Kuknyó János
- Természetismeret 5 osztály Mozaik kiadó; Jámbor Gyuláné, Vízvári Albertné, Dr. Halász Tibor
- Természetismeret 6 osztály Mozaik kiadó; Dr. Bonifert Domonkosné, Dr. Miskolczi Józsefné, Dr. Molnár Györgyné, Dr. Halász Tibor
- Biológia 7 osztály Mozaik kiadó; Dr. Bonifert Domonkosné, Dr. Miskolczi Józsefné, Dr. Molnár Györgyné, Dr. Halász Tibor
- Fizika 7-8 osztály Mozaik kiadó; Dr. Bonifert Domonkosné, Dr. Miskolczi Józsefné, Dr. Molnár Györgyné, Dr. Halász Tibor, Dr. Kövesdi Katalin, Sós Katalin

INFORMATIKA

A tanterv sajátosságai:

Az informatika tanítása az alapozó évfolyamon komplex, tevékenység- és problémacentrikus.

A feltárt hiányosságok ismeretében, egyénre szabottan, az informatika tantárgy sajátosságait figyelembe vevő módszerekkel a felzárkózás biztosítása a feladatunk.

Az előkészítő évfolyam célkitűzése az általános iskolában tanultak elmélyítése; a hiányok pótlása, az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedésének elősegítése; a kommunikációs gátak, zavarok oldása, a kommunikációs képesség fejlesztése az iskolai és mindennapi élethelyzetekben; az IKT kompetenciák fejlesztése a tanulási technikák bővítése érdekében.

Hozzá kell segítenünk a tanulókat ahhoz, hogy ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kreativitásuk fejlődjön.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai:

- Az általános iskolai informatika anyag áttekintése, a hiányok pótlása
- Az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése
- A kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása

Általános fejlesztési követelmények

- Legyen képes korábbi ismereteit szintetizálni.
- Törekedjen a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus használatára.
- Ismerje meg az elektronikus információhordozókat.
- A tanulási képesség fejlesztésének fontos állomása a mindennapi élethez, egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó témák önálló feldolgozása.

Az IKT eszközeinek kreatív használata tanulásban, szórakozásban, kapcsolattartásban.

Belépő tevékenységformák

- **Az informatika alapjai:**

A személyi számítógép fő részeinek és működése lényegének megértése; tájékozódás a mai hardvereszközök világában. A billentyűzet és az egér gyakorlott kezelése, a perifériák használata. Ergonómiai szempontok megismerése a számítógépes munkakörnyezet kialakításában. A számítógép balesetmentes, helyes használata. A túlzott informatikai eszközhasználat (tévé, video, számítógép) veszélyeinek megbeszélése. Különböző kommunikációs rendszerek, formák használata. Tájékozódás a korszerűnek készült informatika tárgyú lexikonok, ismeretterjesztő könyvek, folyóiratok körében

- **Az operációs rendszer használata:**

Be- és kilépés az iskolai hálózatba. Adathordozó formázása, azon a kívánt könyvtárszerkezet kialakítása a formázás, létrehozás, törlés parancsok használatával.

Állományok kijelölése, azok másolása, mozgatása, átnevezése, törlése. Egy ismert nevű állomány megkeresése adott háttértáron. Vírusok fajtái, védekezés terjedésük ellen, vírusirtó futtatása, vírus irtása segítségével. Tömörített állományok létrehozása, tömörített állományok megtekintése, kibontása. Informatikai eszközök és szoftverek etikus használata. Tantárgyi multimédia oktatóprogramok kezelése.

- **Kommunikáció hálózaton:**

Egy levelezőprogram használata, levél küldése, fogadása, a fő mezők funkciójának megismerése. Állományok csatolása a levélhez. Saját e-mail cím létrehozása és használata. Hasznos webhelyek önálló felkeresése (pl.; MEK, vasúti információ, érdeklődési körbe tartozó oldalak). Egy letöltött weboldal részletének elmentése saját háttértárra vagy új állományba a vágólap használatával. Tematikus és kulcsszavas keresés az interneten.

- **Dokumentumkészítés számítógéppel:**

Az alapvető szövegegységek kezelése, ismerete. Többféle formázást tartalmazó dokumentumok készítése. A vágólap használata (kivágás, másolás, beillesztés, mozgatás, törlés). A dokumentum mentése és nyomtatása. Prezentáció készítés szokásos menet szerint. Képi adatok gyűjtése, képek bevitele (a dokumentumba, illetve a képszerkesztőbe), jellemző vonásainak kiemelése, rendszerezése. Rajzok készítése. Multimédia elemek használata.

Évi óraszám: 55,5 óra

Tananyagok és javasolt órakeretük:

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Informatikai eszközök használata – hardverkönyvezet 8 óra	Számítógépes munkakörnyezet (4 óra)	Munkahelynek megfelelő számítógép ergonomikus elhelyezése. Számítógépes munkahely munkavédelmi követelményei. Számítógépes munkahely üzemeltetése (karbantartás, fejlesztés). Elektronikus hulladék újrahasznosítás lehetőségei, környezetvédelem.	Számítógépterem tervezése. Prospektusok, katalógusok, szórólapok gyűjtése. A számítógépterem rendjének, a gépek balesetmentes használatának megismerése. Tájékozódás az előképzettségiújról. Számítógép alkatrészek anyagainak osztályozása környezetvédelmi szempontból.	Kreatív gondolkodás, együttműködés, előrelátás, szelektálás, szabályok, felelősségtudat Szabálykövetés	Szociális és állampolgári kompetencia Estétikai – művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Ember a természetben Művészetek Magyar nyelv és irodalom
	Hardverismeret (4 óra)	Kereskedelmi forgalomba kapható számítógépek és perifériái. Korunk elterjedt kommunikációs eszközei. Számítógépes konfigurációk főbb alkatrészeinek jellemzői. Helyi hálózat és internetkapcsolat eszközei Feladatorientált eszköz kiválasztás paramétereinek ismerete.	Szórólapok, hirdetések alapján számítógépes konfigurációk jellemzése. A felhasználás igényeinek megfelelő kapacitás és minőség mérőszámok megállapítása. Számítástechnikai eszközök kezelése. Billentyűzet, egér.	Szelektálás, komplexitás kezelése, lehetőségek feltárása, kritikus szemlélet IKT eszközhasználat	Matematikai kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Matematika Magyar nyelv és irodalom

Informatikai eszközök használata – szoftver-környezet 12 óra	Operációs rendszer feladata (2 óra)	Grafikus operációs rendszer jellemzői. Operációs rendszer indítási módjai. Iskolai hálózat. Programindítási lehetőségek a Windows operációs rendszerben.	A számítógép bekapcsolása, belépés a helyi gépre vagy helyi hálózatba.	Jogtisztá szoftverek használata Normatív kompetencia	Matematikai kompetencia Ember és társadalom Matematika
	Könyvtárműveletek (1 óra)	Fájlrendszer jellemzői. Strukturált tárolási elv.	Mapparendszer kialakítása.		
	Fájlkezelés (6 óra)	Parancsikonok, start menü Windows objektumok. Vágólap.	Fájlok létrehozása, kijelölése, másolása, törlése, áthelyezése, átnevezése. Parancsikonok létrehozása. Attribútumok megváltoztatása.	Komplex szemlélet: fájlok és szoftverek kapcsolata Szabálykövetés	
	Adatarchiválás (2óra)	Adatarchiválási lehetőségek.	Tömörítő programok használata: ki- és becsomagolás.	IKT eszközhasználat	
	A számítógép védelme (1óra)	Vírusvédelem, tűzfal.	Célmeghajtó ellenőrzése, otthoni számítógépen beállítási lehetőségek.	Döntési kompetenciák	

Infokommunikáció 12 óra	Helyi hálózat kommunikációs lehetőségei (1)	Helyi hálózat szolgáltatásai	Üzenet és fájl küldése helyi hálózaton.	Szabálykövetés Lényegkiemelés Narratív kompetencia	Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Idegen nyelv Életvitel és gyakorlati ismeretek
	Internet szolgáltatásai - Web (6 óra)	Böngésző programok felülete Eszköztárak	Böngésző programok beállítása, használata Weblapok megtekintése címe alapján és kereső kulcsszava szerint. Mozgás a weblapok között, objektumok letöltése és további felhasználása.	Kooperatív kompetencia Lényegkiemelő, együttműködési kompetenciák		
	- E-mail (3 óra)	Elektronikus levelező programok és felületük E-mail cím, címlista, spam	E-mail fiók regisztrálása, beállítása. Levél küldése, fogadása, továbbküldése, válaszolás. Feladó felvétele a címlistába, címjegyzék bővítése.			
	-On-line kommunikáció (2 óra)	Szöveges, hang és video kommunikáció lehetséges megvalósításai	On-line kommunikációs program telepítése, multimédiás kommunikáció megvalósítása.			

Informatikai- alkalmazói ismeretek 18 óra	Szövegszerkesztés (4 óra)	Szövegbevitel, szövegegységek, formázás. Dokumentumkezelés	Szövegbevitel billentyűzetéről. Szerkesztőbillentyűk használata. Helyesírás ellenőrzés. Nyers szöveg formázása.	Lényegkiemelés, szövegrendezés Kreativitás, IKT eszközhasználat Narratív kompetencia Lényegkiemelő komp.	Anyanyelvi kommunikáció, Szociális és állampolgári kompetencia Estétikai – művészeti tudatosság és kifejezőképesség A hatékony, önálló tanulás	Magyar nyelv és irodalom Művészetek
	Prezentáció (8 óra)	Egy előadás felépítése Prezentáció az előadásban Prezentációkészítés menete	Anyaggyűjtés, diakockák tervezése, készítése. Vetítési beállítások.			
	Grafika (4 óra)	Rajzkészítés, saját kép bevitel, képek módosítása	Egyszerű alakzatok rajzolása, kítöltése. Kártyaolvasó használata, szkennelés. Képjavitás, képkorrekció, effektusok használata.			
	Oktatóprogramok használata (2 óra)	Tananyagok, tesztek kezelőfelülete	Tananyag feldolgozása, feladatlap, teszt megoldása számítógépen			
Záró projekt 6 óra	Választott téma feldolgozása kooperatív technikák felhasználásával	Az eddig tanult ismeretek komplex bemutatása kiscsoportos feldolgozással, valamilyen prezentáció formájában	Csoporttalakítás, témaválasztás, anyaggyűjtés, szelektálás, tervezés, elkészítés, tesztelés, bemutatás, értékelés	Szabályok Kritikus szemlélet Kooperatív kompetencia Komplex információk kezelése Együttműködési kompetencia	Anyanyelvi kommunikáció A hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképes- ség és vállalkozói kompetencia	

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:*Célja:*

- Következtetés az eredményekből a tanítás és tanulás hatékonyságára
- Annak számbavétele, hogy mely követelmények teljesítésében értek el a tanulók kiemelkedő, illetve mely területeken gyenge teljesítményt
- A tanulók teljesítményének viszonyítása korábbi teljesítményeikhez.

Bemeneti mérés

Év elején készség-képesség mérést végzünk a következő területeken:

Operációs rendszer ismerete, használata

Felhasználói programok ismerete, használata

Kommunikációs ismeretek, jártasságok (Internet, e-mail, on-line kommunikáció)

A mérés módja:

- Gyakorlati feladatok
- Digitális tesztlapok

A mérés célja annak megállapítása, hogy mely területeken van nagyobb elmaradás, illetve mire lehet alapozni. A mérési eredmények alapján egyéni és csoportra tervezett fejlesztési terveket kell készíteni.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Módjai:

- elsősorban szóbeli értékelés, közvetlen tanári megfigyelés, egymás értékelése, tanulók hozzásegítése a helyes önértékeléshez
- feladatok, szóbeli és írásbeli beszámolók, kiselőadások
- Megvalósított gyakorlati tevékenységek, produktumok, feladatok értékelése, osztályzása (a leggyengébb jegy az elégséges)
- Projektek értékelése

Folyamatosan:

- A diákok tevékenységének értékelése és minősítése szóban.
- Részfeladatok teljesítése érdemjeggyel
- Összetett feladatok értékelése szóban és érdemjeggyel.
- Beszámolók, kiselőadások értékelése

Követelmények, elérendő tudás

- A tanulók elsajátítják a számítógép-kezelés alapjait, otthonosan mozognak az informatikai környezetben:
- Felhasználói szinten kezelni tudják a számítógépet és perifériáit, tapasztalatokat szereznek az informatikai eszközök és információhordozók használatában.
- Képesek lesznek a számítógéppel való interaktív kapcsolattartásra, alkalmazni tudják az operációs rendszer, a segédprogramok és a felhasználói programok szolgáltatásait.
- A hálózat használatával képesek lesznek kapcsolatot teremteni, adatokat cserélni másokkal.
- Jártasságot szereznek interaktív tananyagok, feladatok használatában.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

- Devecz Ferenc – Juhász Tibor – Makány György – Végh András: Informatika 9. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2005
- Digitális tankönyvek, segédletek
- Interaktív tananyagok, oktatóprogramok, tesztek

Életpálya-építés**A tanterv sajátosságai:**

Az életpálya-építés olyan tevékenység, amely arra szolgál, hogy az egyén ambícióinak és lehetőségeinek megfelelően, tudatosan, tervszerűen alakítsa a sorsát. E tevékenység keretében az egyén életpálya-célokat tűz ki, stratégiákat készít a

célok eléréséhez, és a stratégiák szerint a célokat megvalósítja. Az életpálya-építés élethosszig tartó folyamat, melyben a tanuláshoz változó jelentőségű, de állandó szerepe van.

Az életpálya építés hagyományos értelemben nem iskolai tantárgy, hanem lehetőséget ad a tanulóknak arra, hogy megismerjék önmagukat, képesek legyenek reális célokat megfogalmazni és megvalósítani azokat.

A tanár, mint folyamatirányító, szervező résztvevője a tanóráknak. Előnyben kell részesíteni azokat az eljárásokat, tanulásszervezési módokat, amelyekben lehetőség nyílik a tanulók együttműködésére, vitakultúrájának javítására, az önálló ismeretszerzésre.

Első helyen szerepel a tanulás öröme, szabadságának visszaadása, a stresszmentes légkörben való, aktív tanulás-tanítás folyamat. A programalkotás sajátossága, hogy a tantervkészítés klasszikus szabályai a "célok, tartalom, követelmények, értékelés" kongruenciája esetenként nehezen érvényesíthető, hiszen a célok sok esetben pszichés, szociális/viselkedéssel kapcsolatos tartalmakat határoznak meg, értékelésük a hagyományos iskolai eszközökkel kifejezetten a célok ellen hat, a követelmények nem teljesítése szankcionálhatatlan.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai:

- Az általános iskolában tanult ismeretek áttekintése; a szövegolvasás és értés felismerése olvasási szokások és tartalmak felmérése, alakítása; szókinccs, a koncentrációképesség fejlesztése.
- Képességfejlesztés, az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése.
- Képes megtervezni életpályáját.
- Személyiségépítés.
- Hatékony tanulási szokások kialakítása.
- A kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása.

Általános fejlesztési követelmények:

A tanuló képes legyen:

- felmérni lehetőségeit, saját adottságait, képességeit,
- az életpálya-építés szűkebb tágabb, társadalmi-kulturális-szociális-gazdasági környezetét megismerni,
- megtervezni életpályáját,
- saját személyiségét fejleszteni,
- végrehajtani a tervezetteket.

A tanuló képes legyen a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezését szóban és írásban egyaránt kifejezni.

Ismerje a természeti jelenségek közötti kölcsönhatásokat.

Sajátítsa el és használja az információs társadalom technológiát. (IST).

Képes legyen hatékonyan tanulni, saját tanulását megszervezni.

Hatékonyan gazdálkodjon az idővel és információval.

Képes legyen a harmonikus életvitel kialakítására.

A közjó iránt elkötelezetté váljon.

Nyitott legyen az esztétikai élmények befogadására és azok értelmezésére.

Legyen toleráns az eltérő vélemények, kultúrák, irányzatok iránt.

Belépő tevékenységformák:

Előnyben részesítjük azokat a tanulásszervezési módokat, tanulásszervezési eljárásokat, amelyekben a tanuló, mint individuum megjelenik, segíti a tanulók együttműködését, vitakultúrájuk kialakítását.

Tanulási képesség

- Önálló felkészülés, ismeretszerzés
- Projekt módszer
- Drámapedagógia
- Kooperatív tanulás
- Differenciált tanulás
- Heurisztikus tanulás önállóan és csoportban
- Informatikai eszközök használata
- Szakirodalom felhasználása
- Csoportos megbeszélés
- Tanuláshoz segítő módszerek
- Megfelelő viselkedéskultúra elsajátítása

Évi óraszám: 55,5 óra

Heti óraszám: 1,5 óra

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenységek	Tudás és képesség terület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Önismeret 5 óra	Helyem a csoportban.	Önérvelés Kooperativitás Norma ismeret Normaalkalmazás Szerepismeret Alkalmazkodás konfliktuskezelés	Kérdőívek Önismereti szituációs játékok Interaktív játék Kreativitást fejlesztő gyakorlatok Pályaorientációt segítő gyakorlatok	Kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek Művészetek Ember és társadalom
2. Matematika 10 óra	Grafikonok Táblázatok Statistikai adatok törvény- szerűségeinek, összefüggéseinek megismerése	Információkezelés Összefüggések felismerése Adatfeldolgozás rendszeresítés	Táblázatok és grafikonok készítése Statistikai adathalmazok értelmezése adatlapok	Kreativitás Összefüggések felismerése Leképezés Modellezés	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Matematikai kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Matematika Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom
3. Viselkedéskultúra 10 óra	Beszédkultúra Élethelyzetek szabályos és elegáns megoldása- udvariassági szabályok Ötözködés Telefonálás Levél-nyomtatvány, meghívó ajándékozás étkezés	Hogyan viselkedjünk, öltözködjünk különböző élethelyzetekben? (iskola, tanítási óra, színház, múzeum, munkahely, állásinterjú stb.)	Szituációs játékok Feladatlapok kitöltése, Nyelvhelyességi feladatok Kooperatív csoportfoglalkozás Szerepjátékok Projektmunka Gyűjtőmunka Felvilágosítás Filmvetítés	Kommunikáció Társadalmi szabályok, normák Mindennapi életünk Gondolkodásfejlesztés Logikai készség fejlesztése Verbális, nonverbális kommunikáció Rugalmaság Figyelem-összpontosítás Érdeklődés	Anyanyelvi kommunikáció Hátekony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Digitális kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika Ember és társadalom Ember és környezet Informatika
4. Életvitel 14 óra	Mindennapi életünk szervezése	Táplálkozás Mozgás Mentálhigiénia Szűkebb és tágabb környezetünk Emberi interakciók, viselkedéskultúra	Felvilágosítás Gyűjtőmunka Projektmunka Kooperatív csoportfoglalkozás Sztuációs játékok Szerepjátékok	Környezettudatos szabályok összefüggések Mindennapi életünk Verbális-nonverbális kommunikáció Társadalmi szabályok, normák	Anyanyelvi kommunikáció Hátekony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Ember a természetben Művészetek

5 Életpálya ismeretek-pálya-orientáció 16 óra	1. Diákmunka Egyéni képességek, ambíciók figyelembevételével aktuális döntés meghalmozása 2. Lehetőségek a munkaerőpiacon 3. Állás hirdetés, állás keresés 4. Állásinterjú	Önismeret Piac kutatás Információkezelés Alkalmazkodás Önértékesítés Piac kutatás Információkezelés A munkaerőpiacra összefüggő statisztikai adatok értelmezése és az egyéni célok berendelése a társadalmi rendszerek összefüggéseibe Munkajogi ismeretekkel, szituációkkal való ismerkedés Hivatalos iratokkal való tevékenység A munkaerőpiacon gyűjtött eddigi ismereteket hogyan alkalmazzuk?	Könyvtárhasználat Szituációs játékok Kooperatív módszer Dramajátékok Táblázatkezelés Riport Élménygyűjtés Hirdetéselemzés Információ szerzés-feldolgozás Gondolkodási módszerek- folyamatok, összefüggések felismerése Információ megjelenítés Kooperáció-segítőkészség, együttműködő készség Statisztikai kiadványok, újságok Információkezelés Nyomatványkitaltás Kommunikációs készség Hivatalos nyelvhasználat Önismereti kompetenciák Helyzetelemzés Alkalmazkodás Önértékesítés Szituációs játékok	Kommunikáció Pozitív önértékelés Rugalmaság Figyelem összpontosítás Érdeklődés Tér idő Kommunikáció Figyelemösszpontosítás Érdeklődés felkeltése Logikai készség fejlesztése Kommunikáció Normák és szabályok Gondolkodás- tanuláfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Kezdeményező-készség és vállalkozói kompetencia Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia Esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Magyar nyelv és irodalom Matematika Ember és társadalom Földünk és környezetünk Művészetek Életvitel és gyakorlati ismeretek
--	--	---	--	---	--	--

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:**Bementi mérés a következő területeken:**

- Olvasási készség
- Szövegértés, szövegalkotás
- Számolási készség
- Vállalkozó készség

Mérés módja: feladatlapok, tesztek kitöltése

Mérés célja a tanulók fejlesztendő területeinek meghatározása.

A mérési eredmények alapján a tanulóra egyéni fejlesztési tervet készítünk.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Folyamatosan:

- A diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban, és szövegesen

Módjai:

- Közvetlen tanári megfigyelés szóbeli és írásbeli értékeléssel.
- Szóbeli beszámolók, kiselőadások értékelés.
- Osztályfőnökkel, szaktanárokkal való egyeztetés.

Követelmények:

- Aktív részvétel a foglalkozásokon, csoport és egyéni munkában.
- Az életkornak megfelelő szövegalkotási képesség, szókinccs, kifejezőképesség fejlődése.
- Tudja magát kifejezni, érveit szabatosan megfogalmazni és képviselni.
- Személyiségi jegyek fejlődés (tolerancia, másság elfogadása, empátia, konfliktuskezelés stb.).
- Adatok, értékek közötti összefüggések felismerése, alkalmazása.
- Egészséges életmódra törekvés.
- Ismerjen és alkalmazzon tanulást segítő módszereket (koncentráció, relaxáció).
- A gyakorlatait pontosan és türelmesen kivitelezzi

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

Pintér Zsolt: Hogyan csináljunk karriert? Horton International Hungary Kft., Budapest, 2001.

Mohás Livia: Mit tudsz önmagadról? Embertípusok. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1975.

Szilágyi István: Önismeret és személyiségfejlesztés. Skandi-Wald Könyvkiadó, Budapest, 2004.

Csendes Éva: Életvezetési ismeretek és készségek. Középiszkolai tanári kézikönyv. ISM, 2001.

Varga Irén – Gönczi Károly – Pintér István: Önismereti játékok gyűjteménye. Pedellus, Debrecen, 2005.

Dr. Tóth László: Pszichológiai vizsgálati módszerek a tanulók megismeréséhez. Pedellus, Debrecen, 2004.

Lőrinc László: Életmódtörténet I. ÁKG Kiadó, Budapest 1999.

Lőrinc László: Életmódtörténet II. ÁKG Kiadó Budapest 2002.

Bíró Gábor-Lőrinc László-Stefány Judit: Történelem II.ÁKG Kiadó Budapest 2001

Lőrinc László: Életmódtörténet III. Kézirat 2005.

Történelmi Világtalasz Kartográfiai Vállalat Budapest 1991

Jose De Silva: Agykontroll

Kepes Ágnes-Dr.Sille István:Protokoll és etikett a gyakorlatban, Budapest Akadémiai Kiadó 2006

Görög Ibolya:Protokoll az életem, Budapest Atheneum Kiadó 2004

MŰVÉSZETEK**A tantárgy sajátosságai**

A tantervi programja lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység alakítására, a látás tudatosítására, bővítve a képi műveltséget, emlékezetet és képzeletet. A kreatív tevékenységek gyakorlata fejleszti a kez ügyességet, technikai érzékenységet, képességeket alakít a gondolatok vizuális eszközökkel való megjelenítésére.

Az oktatás megismerteti a tanulót a vizuális kultúra ágaival, a műfaj sajátosságaival, a művészi kommunikáció megjelenítési formáival.

A kommunikáció az ember számára létkérdés, mivel ez teszi lehetővé az egyes emberek tudásának összeadódását. A beszéd kialakulásával éppen ezért megnőtt a hallás jelentősége. Amikor később megszülettek az ismeretek rögzítésének különböző módjai, a tudás térben és időben függetlenné vált az egyéntől. Az anyagban (írás, kép, tárgy)

vizuálisan kódolt ismeretek a látás szerepét még jobban fokozták. A XX. században a technika fejlődésével a hang, a kép rögzíthető és közvetíthető. Így nem csak a közvetlen kommunikációban tölt be fontos szerepet. Az audiovizuálisan rögzített üzenetek óriási hatásának egyik oka, hogy az érzékelés szempontjából ez hasonlít legjobban a közvetlen kommunikációhoz. Az ember a létfenntartásához szükséges ismereteinek nagy részét nem közvetlen érzékelés útján szerzi. Nyelvismeret nélkül nem juthatunk verbális információhoz, vizuális „nyelvismeret” nélkül pedig képtelenek vagyunk az anyagban rögzített tudást dekódolni.

Az új médiumok elterjedése irányította rá a figyelmet a vizuális nevelés hiányosságaira. A tanulók információik jelentős részét ma már iskolán kívül szerzik. Mindennapi életünkben a film, a tévé, a videó, a DVD, a fotó, a hangfelvétel, a könyvek, a képregények, magazinok, újságok, a reklám, a számítógép fontos szerepet játszanak. A hatalmas terjedelmű képi információ, mellet a „kép olvasásának” tanítási hiányosságait a vizuális nevelés során kell kiküszöbölni.

A korszerű vizuális nevelés a kommunikáció minden területét figyelembe veszi, tudva, hogy a vizualitás az érzékelés egy módja.

A vizuális eszköztárban nem különülnek el a „művészi” és „nem művészi” eszközök. A látás, látvány értelmezése, a vizuális kifejezés és közlés azonos módon zajlik a köznapi kommunikációban, illetve a művészi alkotások körében. A különbség elsősorban az alkotások funkciójában, a közlések színvonalában van.

A kreatív gondolkodás fejlesztése nem mond ellent a hagyományok tanításának. Mindkettőre súlyt fektet a tanterv.

Általános fejlesztési követelmények, feladatok

Készítse fel a tanulót

- vizuális információk, közlemények megértésére,
- a tapasztalat, képzelet, emlékezet utáni ábrázolásra,
- kifejezési eljárások használatára,
- az élmények, gondolatok, érzelmek vizuális kifejezésére,
- vizuális önkifejezésre, alkotásra,
- kézműves tevékenységek gyakorlására,
- a mindennapok, a természet szépségének, a művészetek, a műalkotások befogadására,
- a vizuális művészetek, a környezet-és tárgykultúra megismerésére
- a néphagyomány, a népi kultúra élményszerű megismerésére.

A vizuális nevelés célja

A tantárgy a köznapi, a művészi, a tudományos és a műszaki megismerés, valamint közlés és kifejezés egyik alapvető fajtájával ismerteti meg a tanulókat. Az általános nevelési célok közül különösen a kreativitás, a problémafelismerő- és megoldóképeség, az értelmi képességek, a képi és képzetekben gazdag gondolkodás, az ízlés, az empátia, a kommunikációs készség, az érzékenység, a nyitottság, a fejlesztéséhez járul hozzá. Művészeti jellege miatt érték közvetítő egyben értékteremtő jellemformáló tevékenység. Nagy szerepe van a kultúra értékeit megbecsülő, a természeti környezetet védő magatartás kialakításában és az értelmi és érzelmi intelligencia kiművelésében.

A vizuális nevelés a világ látható minőségein keresztül tanít meg látni és láttatni, vagyis célja a vizuális alkotó- és befogadóképeség fejlesztése. A látható és láthatóvá tett világban különösen a látvány jelentésének, esztétikai üzenetének, megismeréséhez és megértéséhez, illetve a közlő szándékának megfelelő, gondolatban és érzelemben gazdag ábrázolás, képi-plasztikai kifejezés, konstruálás fejlesztéséhez járul hozzá. A világ érzéki-tapasztalati birtokbavételével az érzékszervek, kiemelten a látás kiművelésével és a kéz intelligenciájának fejlesztésével foglalkozik. A térszemlélet, a forma-, a szín-, az anyag-, a szerkezetismeret és érzék, mind a vizuális nevelés hatására emelkedik magasabb szintre. A megsokszorozódott technikai és rábeszélő képek korában a tantárgy újszerű célja az információk közti szelekciónak, a kritikus befogadásnak a kialakítása.

A vizuális alkotó- és befogadó tevékenységek tanításának az a célja, hogy összefoglalja az iskolai általános vizuális nevelést, felkészítsen a mindennapi életre: a vizuálisan jelentkező problémák önálló felismerésére és megoldására, azaz a munkára, valamint a természeti és mesterséges környezet felelős használatára, az információk kritikus kezelésére, az árucikkek tudatos kiválasztására, a művészi, esztétikai értékek iránti fogékonyságra. A tantárgy célja emellett a vizuális információkezelés megtanításával a többi tantárgy tanulásának megkönnyítése.

A középiskolás korosztályban a személyes útkeresés szerepe megnő. A tantárgy feladata az egyéniség keresésének segítése a vizuális kultúra példáinak bemutatásán keresztül egyfajta követhető stílus, mintaválaszték felkínálása. Az azonosulás az alkotó munka elmélyült állapotában megy végbe a legkönnyebben, ezért a vizuális önkifejezés tág és minél önállóbb választási lehetőségeit kell felkínálni. A rajzi, a festői, a szobrászi munka mellett teret kell, adjunk a korosztály érdeklődésének homlokterében álló alkalmazott grafikai tervezési és tárgytervezési-konstruálási feladatoknak.

Általános fejlesztési követelmények

- A tanuló legyen képes a látvány értelmezésére.
- Ismerje a rajz-mintázás alapelemeit.
- Legyen képes a kompozíciós ismereteket alkalmazni.
- Ismerje a vizuális gondolkodás formáit és nyelvezetét.
- Tudjon a síkban és térben alkotásokat létrehozni.
- Ismerje a vizuális ábrázolás leggyakrabban használt eljárásait.
- Legyen képes a tanuló téma önálló feldolgozására.
- Alakuljon ki benne a kézművesség iránti nyitottság, érdeklődés.
- Tudjon pozitívan viszonyulni a természethez és a múlt értékeihez.

Belépő tevékenységek

Vizuális nyelv

- Vizuális alapelemek: a pont, vonal, folt, megismerése.
- Színtani ismeretek, színkeverési próbálkozások.
- Az agyag legfontosabb tulajdonságai, kezelése, képlékenysége, alakítási lehetőségei.
- Európa kőkori fazekassága, figurális kerámiája.
- Ismerkedés az ember tárgykészítő tevékenységével, a tárgykészítés szerepével, területeivel.

Kifejező művészet

Alkotás

- Élményrajzok, színek hangulati szerepének felhasználásával.
- Jellemvonások felismerése képekről, fotókról – ezek megjelenítése, leegyszerűsített portrék.
- Apró agyagplasztikák készítése.
- Reliefkészítés, szabadformálású és felrakott edények készítése.
- Egyszerűbb gyöngyfűzési technikák 1 és 2 szállal.
- Tárgykészítés ünnepekhez kapcsolódóan.
- Gyöngyszövés.

Befogadás, megismerés

- Múzeum és kiállítás közös látogatása.
- Néprajzi anyag megtekintése a Helytörténeti Gyűjteményben.
- Csoportkiállítás rendezése.
- A természeti és mesterséges környezet megfigyelése, esztétikumának befogadása.
- A magyar népi fazekasság elemei.

Technikák:

- Rajzolás tollal, szénnel.
- Technikai kísérletek: viaszkarok, papírnyomatok, üvegfestés.
- Korongozás alapfogásai.
- Felületalakítások (engobbal, nyomhagyásos gyakorlattal).
- Gyöngyszövés kerettel.

Évi óraszám: 56 óra

Heti óraszám: 1,5 óra

Tömbösítve a következő témakörönként:

- I. Vizuális kultúra – rajz, festés (24 óra)
- II. Kerámia (17 óra)
- III. Kézművesség – gyöngyfűzés, szövés (15 óra)

Az előkészítő évfolyamon a motiváltság kialakítását tartjuk a legfontosabbnak. A befogadóvá válást tekintjük meghatározónak ezért sokféle technikával, anyaggal ösztönözzük a tanulókat. A manuális tevékenységben többen lehetnek sikeresek, ami a többi képesség fejlesztését is segítheti. A precíz alkotómunka fejleszti a figyelmet, a kitartó munkavégzésre ösztönöz.

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás és képesség terület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Év eleji tájékoztató a tanuló motiváltságáról	Vizuális nyelvi elemek	Rajzkészség felmérése	Beszélgetés a tanulókkal Vizuális, névjegykészítés-mappa	Szabályok, kreativitás		
2 óra						
Vizuális alapismeretek 20 óra	Térvizonyok Kompozíció Színhatás Kép és szöveg Vizuális információ Tárgyak és környezet Vizuális nyelvi elemek	Ornamentális és képi kompozíció létrehozása látvány vagy elképzelés alapján Vizuális jelek, szimbólumok egyértelmű használata A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal sík és térformák, felület, tónus, szín, szerkezet, kompozíció képi motívumok) a vizuális közlésben betöltött szerepe, használata.	Adott hangulati hatáshoz adott színviszonyok megjelenítése magyarozó-közlő rajzok – egy elképzelt tárgy, jármű... Karácsonyi ajándék csomagtervezés Képkiegészítés Saját szobatervezése... Projekt-szindarab, színpad, díszletterve Papírpasztikák Mozaik tervezése-papírmozaik készítése Keleti írásjelek, régi betűtípusok alkalmazása magyar és keleti motívumok színek kompozíciók festése kartonra, üvegre Színek derítése és törése Tónusgyakorlatok	Kommunikáció Gondolkodásfejlesztés Mindennapi életünk szülőföldünk Tér és idő Énkép önmismeret	Digitális kompetenciák Szociális és állampolgársági kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Ember természetben Ember és társadalom Informatika

Kerámia 17 óra	Az anyaggal való ismerkedés Földfestékek színes masszák készítése, ritmusingyakorlatok Pozitív-negatív Korongozás alapfogásai	Agyag, gyurma, tészta, viasz, nemez-mint plasztikus anyagok összehasonlítása Apró agyagplasztikák készítése Különféle formára és formába való dönghéssel készített tárgyak előállítása Kézi korongon történő felrakás és korongozás kapcsolata	Az anyag jellegéből következő alakítási lehetőségek Gipszöntés Az agyag kevés szárszámot igénylő formálása, díszítése földfestékekkel állatfigurák Edényalakítás szétnyomkodással Természeti formákról gipsz negatív öntése Sík lap formálása-ritmizálással Monogrampecsét faragása Különféle marokdedény készítése, azok díszítése nyomhagyással	Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Mindennapi életünk	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony és önálló tanulás	Ember és társadalom Ember a természetben
Kézművesség 10 óra	A hagyományos tárgyi és szellemi kultúra összekapcsolódásának bemutatása Természethez, környezethez való kötődés mélyítése, élmény-ismeret- és tapasztalatszerzés által Önkifejezés, az ön-megvalósítás lehetőségének felfedezése a kézműves tevékenységen keresztül	A környezet anyagainak megfigyelése Ismerkedés az ember tárgykészítő tevékenységével Ünnepek és hétköznapok A család ünnepei	Tárgyak vizsgálata a környezetünkben Régi és mai ékszerök összehasonlítása Egyszerűbb gyöngyfűzési technikák figurák, karkötők fűzése, karkötő szövése nyakláncok fűzése gyöngyszalagok	manuális, és konstruáló képesség fejlesztése Hagyományos kézműves tevékenységek iránti nyitottság kialakítása	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia A hatékony és önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Ember a természetben Ember és társadalom

	A kezűgyesség, technikai érzék, tervező és teremtő fantázia fejlesztése Az értékteremtésen és megőrzésén keresztül a munkára nevelés	<i>Jeles napokhoz kapcsolódó tárgykészítés</i>	Karácsonyi díszek fűzése Farsangi maszkok készítése	Tér és idő Mindennapi életünk		
Befogadás, megismerés 7 óra	Múzeum és kiállítás látogatása	Helytörténeti gyűjtemény Nagyobb kiállítás megtekintése Budapesten Saját évzáró kiállítás	Helyi kerámiai, tárgyi emlékek megismerése Műelemzés alapfokon – ismeretgyűjtés Önértékelés – az éves munka értékelése (önértékelése elsősorban)	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Kommunikáció	Szociális és állampolgársági kompetencia Hatékony, önálló tanulás	Ember és társadalom

Ellenőrzés, értékelés, minősítés

- Közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel.
- Egymás értékelése, tanulók hozzásegítése a helyes önértékeléshez.
- Osztályozás helyett a minősítést javasoljuk: kiválóan megfelelt, jól megfelelt, megfelelt.

Követelmények

A tanuló ismerje:

- a vizuális nyelv kifejező eszközeit,
- a rajzi, festészeti és plasztikai ábrázolás leggyakrabban használt eljárásait.

A tanuló legyen képes:

- sík és térbeli művek létrehozására,
- konkrét és elvont képi és plasztikai gondolatok megjelenítésére,

(tanári segítséggel),

- tervszerű, igényes munkavégzésre.

Tanulásmódszertan**A tanterv sajátosságai**

A tanulásmódszer hagyományos értelemben nem iskolai tantárgy, hanem képességeket felmérő és fejlesztő tréning. Olyan képességek elsajátítása, amelyek a tantárgyak tanulásánál elengedhetetlenek, és ezen képességek hasznosítása a mindennapi élet során. A tanulói eredményes tanulásához biztos alapokat nyújt.

A tanár, mint folyamatirányító, szervező résztvevője a tanóráknak. Előtérbe kerül a kooperatív tanítási módszer. Fontos a gyerekek motiváltságának fejlesztése és fenntartása.

Első helyen szerepel a tanulás örömeinek, szabadságának visszaadása, a stresszmentes légkörben való, aktív tanulás-tanítás folyamata. Ösztönözzük a tanulóinkat arra, hogy a tanulókkal kapcsolatos problémáikkal szembenézzenek, azokra megoldást keressenek.

Hozzá kell segítenünk a tanulókat ahhoz, hogy ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kreativitásuk fejlődjön.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai:

- Az általános iskolában tanult kommunikációs ismeretek áttekintése; a szövegolvasás és értés felismerése olvasási szokások és tartalmak felmérése, alakítása; szókincs, a koncentrációképesség fejlesztése.
- Képességfejlesztés, az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése.
- A tanulóhoz való viszony formálása.
- Személyiség építés.
- Hatékony tanulási szokások kialakítása.
- A hiányok pótlása.
- A kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása.
- Kulcskompetenciák fejlesztése: anyanyelvi kommunikáció, matematikai kompetencia, természettudományos kompetencia, digitális kompetencia, természettudományos kompetencia, hatékony önálló tanulás, szociális és állampolgári kompetencia, kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia, esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképeség.

Általános fejlesztési követelmények

- A tanuló képes legyen a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezését szóban és írásban egyaránt kifejezni.
- Képes legyen a tanult szókincset tudatosan használni.
- Sajátítsa el a matematikai modellek értelmezését, alkalmazását (képletek, modellek, struktúrák, grafikonok, táblázatok).
- Sajátítsa el és használja az információs társadalom technológiát (IST).
- Képes legyen hatékonyan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt.
- Hatékonyan gazdálkodjon az idővel és információval.
- Ismerje meg a tanulás folyamatában szükségleteit és lehetőségeit.
- Motivált legyen a tanulás folyamatában.
- Ismerj meg tágabb környezetét.
- Céljai érdekében képes legyen egyéni terveket készíteni és azokat végrehajtani.
- Legyen toleráns az eltérő vélemények, kultúrák, irányzatok iránt.
- Ismerje meg a jegyzet és vázlatkészítés módszereit.
- Képes legyen önálló gondolatok kifejezésére, tanulmányaihoz kapcsolódó témák önálló feldolgozására.

Belépő tevékenységformákTanulási képesség

- Önálló felkészülés
- Informatikai eszközök használata
- Szakirodalom felhasználása
- Csoportos megbeszélés
- Lényegkiemelés
- Vázlatkészítés
- Tanulásegítő módszerek
- Koncentrációs gyakorlatok
- Lényegkiemelés, kulcsfogalmak
- Szövegértés, olvasástechnikai gyakorlatok

Évi óraszám: 55,5 óra

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenységek	Tudás és képesség területei	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Tanulási előélet felmérése 4 óra	Tájékozódás a tanuló ismereteiről	Matematikai, logikai képesség Szövegértés, szövegolvasás Memoriter Szókincs, kifejezőkészség	Tesztek Kérdőívek Szituációs játékok Beszédgyakorlat	Kommunikáció Szabályok Állapotfelmérés	Anyanyelvi kommunikáció, Matematika kompetencia, Természettudományos kompetencia, Digitális kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika
Tanulás tudás 14 óra	Tanulási stílus Tanulás technikája Tanulási módszerek	Sejít tanulási módszerek, önismeret, önbizalom Mechanikus értelmes tanulás, memotechnikai eszközök Frakcializáló, globális és kombinatív Rész és az egész viszonya, új ismeretek társítása	Kommunikációs gyakorlatok Szituációs játékok Kooperatív módszer Drámajátékok Emlékeztetfejlesztés Mégfigyelőkészség fejlesztés Memóriajátékok Memoriter tanulás Szövegolvasás Memoriter Gyakorló feladatok Vázlatkészítés Játékos feladatok Oldó beszélgetések Egyéni és csoportos gyakorlatok Kérdőív Könyvtárhatal	Kommunikáció Pozitív önértékelés Rugalmasság Figyelem-összpontosítás Érdeklődés Koncentráció Mégfigyelőképesség Kitartás Figyelem-összpontosítás Figyelemfejlesztés Összefoglaló képesség Felidézés Monotonitástűrés Motivációs készség Figyelemösszpontosítás Érdeklődés felkeltése Eredményes ismeretszerzés	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony önálló tanulás Idegen nyelvi kommunikáció Ember és társadalom Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Matematika Élő idegen nyelv Informatika Életvitel és gyakorlati ismeretek Művészetek

	Megtanulni, tanulni	<p>A tanulás megtervezése, szervezése</p> <p>Tanulási szokások</p> <p>A figyelem szerepe</p> <p>Gondolati hangsúlyok</p> <p>Tanulást segítő módszerek</p>	<p>Memoríterek-szóban és képi formában</p> <p>Vázlatkészítés</p> <p>Egyéni és csoportos tanulás</p> <p>Lényegkiemelés</p> <p>Jegyzet készítés</p> <p>Helyes időbeosztás-kooperatív technikák</p> <p>Szöveg szerkesztés</p> <p>számítógépen gépirás</p> <p>Elmélkedés</p> <p>Koncentráció</p> <p>Tónusfokozás</p>	<p>Digitális eszközök használata</p> <p>Lényegkiemelés</p> <p>képessége</p> <p>Megértés és megjegyzés</p> <p>Önismeret fejlesztés</p> <p>Összefoglaló, absztraháló képesség</p> <p>Tér és idő</p> <p>Gondolkodás tanulás fejlesztés</p>		
	Tanulási nehézségek	<p>Ábrándozás</p> <p>Akaraterő</p> <p>Belső motiváció hiánya</p> <p>Kitartás</p> <p>Dekonzentráltság</p> <p>Fizikailag megfelelő állapot hiánya</p>	<p>Csoportkohézió javítása</p> <p>Önismeret, önfejlesztési tervek</p> <p>Páros konzultáció</p> <p>Megfelelő eszközök és háttér megteremtése</p>	<p>Önismeret</p> <p>Koncentráció</p> <p>Monotóniatűrő</p> <p>Kommunikáció és beszédképesség fejlesztés</p>		
	Gondolkodási kultúra és önművelés	<p>Tanulás és gondolkodás</p> <p>Problémamegoldás</p> <p>Könyv és könyvtárhasználat</p>	<p>Kérdőívek kitöltése</p> <p>Csoportos megbeszélés</p> <p>Szövegkiemelés</p> <p>Lényegkiemelés</p> <p>Vázlatkészítés</p> <p>Memorítter prózai szöveg</p> <p>Kártyajáték</p>	<p>Logikai képesség fejlesztése</p> <p>Áttekintés</p> <p>Ismétlés</p> <p>Agytorna</p>		

<p>Az olvasás technikája 11 óra</p>	<p>Szövegolvasás és értés felismerése olvasási szokások és tartalmak felmérése, alakítása; szókincs, a koncentráció-képesség fejlesztése.</p>	<p>Olvasási szokások Olvasási készségek Olvasási gyakorlatok (kifejező olvasás, néma olvasás) Szókincsfejlesztési gyakorlatok</p>	<p>Felolvasás Néma szövegolvasás Blattoló olvasás Saját szöveg felolvasása Meseolvasás Szókincsfejlesztő gyakorlatok Beszédtechnikai gyakorlatok Koncentrációs gyakorlatok Memorizálás (próza szöveg, vers) léggő gyakorlatok</p>	<p>Olvasási készség Értő olvasás Kifejező készség Szókincsfejlesztés Artikuláció Figyelem és koncentráció</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Művészetek Matematika Informatika</p>
<p>Kommunikációs gyakorlatok 10 óra</p>	<p>A gondolkodási kultúra fejlesztése A jegyzetelési technika alkalmazása és annak javítása</p>	<p>Koncentrációs gyakorlatok Lényegkiemelés (aláhúzás-kiemelés, vázlat) Jegyzetelés gyakorlása</p>	<p>Szövegtanulás Koncentrációs gyakorlatok Olvasási tesz Szövegolvasás Lényegkiemelés szövegből Szövegprodukciónak készítése</p>	<p>Olvasási készség Értő olvasás Kifejező készség Szókincsfejlesztés Artikuláció Figyelem és koncentráció</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Művészetek Matematika Informatika</p>
<p>Az emlékezés technikája 10 óra</p>	<p>A kommunikációs modell</p>	<p>Az emlékezeti teljesítmény fejlesztése Megismertetni az ismétlések jelentőségét a tanulásban Az eredményes bevésés feltétele és gyakorlata A felidézés és felismerés különbsége (az emlékezet jellemzői, az emlékezés segítésének módszerei a lényeg megragadása) memoriterek</p>	<p>Emlékezeti tesztek Memória gyakorlatok Képelemzése Szövegalkotás szóban és írásban Olvasási teszt Képek készítése, elemzése „kutyanyelv” készítése Vázlatírás Jegyzetkészítés Gondolattérkép</p>	<p>Olvasási készség Értő olvasás Kifejező készség Szókincsfejlesztés Tér és idő Figyelem és koncentráció Gondolkodás és tanulásfejlesztés</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Művészetek Matematika</p>

<p>Egyéni tanulást elősegítő számítógépes programok</p> <p>6 óra</p>	<p>A tanulók megismerttetése a gyorsolvasás fogalmával, szabályaival. Tudatosan alakítani az olvasási szokásokat Gyakorlatokat pontosan és türelmesen végrehajtani</p>	<p>Gyorsolvasási program (dinamikus olvasás) Tanulásunk titkai (perfériális látás, fixációs szélesség növelése)</p>	<p>Olvasási teszt; perfériális, fejlesztő gyakorlatok, fixációs szélesség növelését fejlesztő gyakorlatok Ritmikus szemmozgást fejlesztő gyakorlatok Olvasást fejlesztő gyakorlatok, regresszív gátlás</p>	<p>Olvasási készség Értő olvasás Kifejező készség Szókincsfejlesztés Tér és idő Figyelem és koncentráció Gondolkodás és tanulásfejlesztés</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Művészetek Matematika</p>
--	--	---	--	---	---	---

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:

Célja: Következtetés az eredményekből a tanítás és tanulás hatékonyságra. Annak számbavétele, hogy a tanulók miben kiemelkedők és nyújtanak gyenge teljesítményt. A tanulók egyéni fejlődése mérése.

Bementi mérés következő területeken:

- Olvasási készség
- Szövegértés, szövegalkotás
- Számolási készség

Mérés módja: feladatlapok kitöltése

Mérés célja a tanulók fejlesztendő területeinek meghatározása.

A mérési eredmények alapján a tanulókra egyéni fejlesztési tervet készítünk.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Folyamatosan:

- A készségek felmérése a szóbeli és írásbeli szövegalkotási gyakorlatok alkotják az értékelés alapját.
- Feladatlapok, tesztek.
- Témazáró felmérések.

Módjai:

- Közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel.
- Szóbeli és írásbeli gyakorlatok, tesztek stílusgyakorlatok.
- Szövegelemzési és szerkesztési feladatok százalékos értékelése.
- Szóbeli beszámoló, kiselőadások értékelése.
- Ellenőrző feladatlap írása.

Követelmények:

- A tanuló tudja felismeri, megválasztani saját tanulási stílusát.
- Ismerjen és alkalmazzon tanulást segítő módszereket (koncentráció, relaxáció)
- A tanuló aktívan vegyen részt a kommunikációs gyakorlatokban.
- Tudja elmondani a felolvasással való felkészülés algoritmusát
- Az olvasási technika és a koncentráció gyakorlatait pontosan és türelmesen kivitelezniük
- A jegyzetelési technika szabályainak alkalmazása.
- Az életkornak megfelelő szövegalkotási képesség.
- A tanult helyesírási szabályok megfelelő ismerete és alkalmazása.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

Oroszlány Péter: Könyv a tanulásról megfelelő fejezetei

Galambos Katalin: tanulásmódszertan

Tanár kézikönyv a tanulás tanításához

James Deese-Ellin K. Deese: Hogyan tanuljunk?

Donald O.Hebb: A pszichológia alapkérdései

Dr. Tóth László: Relaxációs módszerek

Magyar Értelmező Kéziszótár

O. Nagy Gábor: Mi fán terem?

Sziji János: Tanulási stílus, tanulási stratégiák

Spencer Kagan: Kooperatív technikák

TÁRSADALOMISMERET**Sajátosságok**

Az előkészítő évfolyam célkitűzése az általános iskolában tanultak elmélyítése; a hiányok pótlása, az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedésének elősegítése, a kommunikációs képesség fejlesztése az iskolai és mindennapi élethelyzetekben.

A társadalomismeret az értékek iránti pozitív viszonyulást, a reális énkép fejlődését, az ember-, a magyarság-, Európa-, és a világkép kialakítását segíti elő.

A nyelvi kifejezőkészség állandó fejlesztését szem előtt tartva nem a hagyományos "feldolgozó" jellegű munkaformákat részesítjük előnyben, hanem a tanulók önálló szövegértési és szövegalkotási képességének kondicionálását, vitakészségét és az önkifejezés formáinak szélesítését.

Célunk, hogy az iskola közvetlenül reagáljon a diákok szocializációs szükségleteire, segítse őket abban, hogy könnyebben elsajátítsák a társadalmi normákat, hogy könnyebben be tudjanak illeszkedni a társadalomba. Ez a megközelítés a diákokból indul ki, akik nem tantárgyi logikában gondolkodnak a valóságról, akik komplex módon érzékelik a társadalmi hatásokat, s akiknek integrált tudásra – ismeretekre és készségekre – van szükségük ahhoz, hogy eligazodjanak a mind bonyolultabbá váló társadalomban.

Mindez elősegíti a felkészülést a felelős társadalmi szerepvállalásra, a demokratikus közéletben való aktív részvételre, helytállásra a munka területén. Megismertet a jog alapelveivel, az állam intézményeivel, a társadalom életének legfőbb vonásaival, valamint a gazdaság működésével. A tárgy egyszerre szolgálhatja az általános műveltség gyarapítását, a világszemlélet és az erkölcsi értékrend alakulását. Fejleszti az önismeretet, felkészít a kulturált társas kapcsolatok építésére és fenntartására. Hozzájárul a differenciált emberkép és identitástudat alakulásához.

A tárgy bemutatja az ezredforduló nagy civilizációs változásait, a kultúra, a társadalom, a gazdaság és a természet világában zajló folyamatok rendszer-összefüggéseit. Korunk legégetőbb kérdéseiben segít eligazodni egy olyan nemzedéknek, melynek egyéni és nemzeti identitását már a globális integrációs fejlemények által meghatározott szellemi környezetben kell felépítenie.

Érzékeny életkorban nyújt támpontokat a tanulóknak a mindennapos élethelyzetekben való eligazodáshoz, személyiségük és kapcsolataik tudatos formálásához, s egyúttal a humán műveltség valamennyi területén jól hasznosítható elméleti alapokkal szolgál.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai:

- Az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése.
- A kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása.
- A koherens, átgondolt, korszerű fejlesztési követelmények, a társadalmi, állampolgári, gazdasági ismeretek, a képességfejlesztés hangsúlyozása.
- Hon- és népismeret, környezeti nevelés, kommunikációs kultúra fejlesztése.
- Kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz.
- Az európai kultúra értékeinek (humanizmus, tolerancia, demokrácia, szolidaritás) középpontba állítása.
- A készségek, képességek és a tantárgyi fejlesztési követelmények közötti koherencia megteremtése.
- A jelenben való eligazodás, a demokratikus viszonyok rendszerének és működésének megértése a múltban és mai viszonyaink között.
- Tudatos közéleti részvételre nevelés.
- A nemzeti, az európai és az egyetemes emberi identitás kialakítása.
- Az információk kritikus kezelése, a tények és vélemények közötti különbségtétel, a folyamatosság és változás szerepének felismerése, elemzési, értelmezési szempontok kialakítása.
- A gazdaság- és társadalomtörténet egyes jelenségeinek, illetve csomópontjainak bemutatása.
- A kultúra, a vallás, a művészetek és a művelődés legjellemzőbb vonásainak megjelenítése.
- Az ökológiai nézőpont megjelenése.
- A mindennapi élet – az életmódtörténet fontos mozzanatainak felvázolása.

Általános fejlesztési követelmények

A Nat fejlesztési követelményeit hat szinten kell megoldani. Ezek a következők:

1. Ismeretszerzés, tanulás;
2. Kritikai gondolkodás;
3. Kommunikáció;
4. Térben-időben való tájékozódás;
5. Tartalom kulcselemei;
6. Reflexiót irányító kérdések.

1. Ismeretszerzés, tanulás

- Könyvekből, munkafüzetekből, képekből, ábrákból, térképekből, diagramokból, statisztikai adatokból, valamint a szöveges feladatokból, játékos rejtvényekből, forrásokból és egyéb ismerethordozókból nyerjenek a tanulók fontos társadalmi ismereteket.
- Ismerjék meg a korosztályuknak készített kézikönyveket, a lexikonokat, gyűjtsenek információk a könyvtárban és az internet segítségével.
- Sajátítsák el a legfontosabb fogalmakat és kifejezéseket, azokat szóbeli és írásbeli megnyilatkozásaikban tudják alkalmazni.

2. Kritikai gondolkodás

- A tananyag feldolgozása során ismerjék meg és gyakorolják azokat az alapvető elemzési, forráskritikai szempontokat, módszereket, amelyek segítségével képesek lesznek kialakítani véleményüket eseményekről, személyekről, problémákról.
- Tudják az ismereteket önállóan és kritikusan használni, értelmezni, majd belőlük önmaguk számára hasznos következtetéseket levonni!

3. Kommunikáció

- A diákok tudjanak eseményeket, történeteket elbeszélni, különböző szövegek lényegét elmondani.
- Alkossanak szóban és írásban a tanultakról kreatív módon szövegeket.
- Tanuljanak meg kiselőadást, rövid beszámolót tartani egy adott témáról.
- Tudjanak önállóan vázlatot írni, tanulják meg a jegyzetkészítést.
- A társadalmi kommunikációra való felkészítéshez nélkülözhetetlen, hogy gyakorolják és tanulják meg a kulturált vita szabályait, az érvelés jelentőségét, az ellenérvek szerepét, az ellenvélemény tolerálását.
- Csoportmunkában dolgozva ismerjék meg a kooperatív együttműködés előnyeit.

4. Térben és időben való tájékozódás

- Mivel a társadalmi események térben és időben zajlanak, a tanulóknak képesnek kell lenniük arra, hogy ezekben tájékozódjanak.
- Időfogalom használata, az események időrendbe állítása.
- Térképismeret: térképolvasás technikájának elmélyítése.

5. Tartalom kulcselemei

- Ismeretek a helyi hagyományokról, a magyar és az európai történelem jelentős állomásairól.
- Nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájának megismerése.
- Konkrét történetekhez kapcsolódóan ismerjék fel a tanulók a folyamatosság és az abban bekövetkező változások szerepét! Ismerjék fel, hogy a folyamatosan egymásra épülő szellemi és tárgyi értékek megőrzésének jelentős szerepe van a szűkebb és tágabb közösség életében.

6. Reflexiót irányító kérdések

- Miben vagyunk mindannyian hasonlóak? Honnan erednek az emberek közötti különbségek?
- Miért gondolkodnak másként a különböző kultúrájú, életkorú emberek?
- Mi mindentől függhet a döntések és a tettek megítélése?
- Miért vannak társadalmi különbségek?
- Milyen mértékben határozza meg a természeti környezet az emberek mindennapi életét és kultúráját?
- Miért van az, hogy ugyanazt a történelmi eseményt vagy jelenséget, különböző emberek különbözőképpen élik át?

Belépő tevékenységformák

A tantárgy tanulása során a tanulóknak el kell jutniuk a társadalmi eseményekben részt vevők tetteinek ismeretén túl "viselkedéseik, döntéseik és cselekedeteik motívumainak", illetve a jelenkor politikai, gazdasági, társadalmi jelenségeinek megértéséig.

- Esetelemzés, szerepjáték.
- Döntési, vita- és konszenzusteremtési helyzetek tanórai gyakoroltatása.
- Egyéni és közös anyaggyűjtés, történelmi, jogi és irodalmi példák feldolgozása.
- Beszélgetés (szabad asszociációk, vélemények felszínre hozása és ütköztetése, hipotézisek bizonyítása és cáfolata, szövegek megbeszélése és elemzése).
- A játék (szerepjáték, szociodráma).
- Kutatás (önmaguk, események, helyzetek megfigyelése és elemzése, megismerkedés és interjú szakemberekkel, adatok és tények összegyűjtése, rendezése és elemzése, kísérletek, írásos és szóbeli kutatási beszámolók készítése).
- Bibliográfia készítése.
- A tanultak és feltártak vizuális megjelenítése.
- Olvasmány- és eseménynapló vezetése, sajtófigyelés, élménybeszámoló készítése.
- A tanult témaköröket bemutató kiállítások rendezése.
- A segítségre szoruló megismerése, és megsegítése.
- Művészi alkotás létrehozása egyénileg vagy közösen.

Évi óraszám: 55,5 óra

Heti óraszám: 1,5 óra

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Év eleji felmérés 2 óra	Tájékozódás a tanulók társadalmi, történelmi ismereteiről	Szövegértés, szövegalkotási készség felmérése fogalommagyarázat térben és időben való tájékozódás	Beszélgetés a tanulókkal Interaktív játékok Feladatlap	Kommunikáció Mindennapi életünk Társadalmi szabályok	Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kompetencia	Ember és társadalom Földünk és környezetünk
Egyén, közösség, társadalom 12 óra	Az ókori társadalmak	Egyiptom, a Nílus ajándéka Római köztársaság Görög polisz	Tárgyi emlékek bemutatása előszóban Múzeumi óra. Kiselbádás Lényegkiemelés: Egyszerűsített ábra készítése az athéni és a spártai társadalomról. Térképhasználat: A földrajzi tényezők történelmi szempontú értékelése Vita: Patriciusok és plebejusok ellentéte. Néppárti politikusok. Caesar és a szenátus.	Tér és idő Gondolkodás- és tanulásfejlesztés Kommunikáció	Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Hatekony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Ember és társadalom Földünk és környezetünk Magyar nyelv és irodalom Művészetek
	A középkori magyar társadalom	Az Árpád-kor társadalmi A társadalom rétegződése Aranybulla Hunyadi Mátyás kora A településeszerkezet változásai	Források és ábrák segítségével a társadalmi viszonyok bemutatása, elemzése, következtetések levonása Vita rendezése: Hunyadi László elítélése Egyéni és csoportos gyűjtőmunka Kiselbádások			
	A három részre szakadt Magyarország élete	Élet a három részre szakadt Magyarországon A társadalom rétegződése	Ismeretterjesztő kiadványok felhasználása Historia. szemelvényei, forráselemzés, Egri csillagok c. fim részleteinek elemzése Kiselbádás, politikai portrék, vita			

	Társadalmi változások a XVIII–XIX. századi Magyarországon	Erdélyi fejedelemség: vallás és etnikum-tolerancia, együttélés A társadalom átalakulása 1711 után – Magyarország nemzetiségei, kisebbségi lét Reformkor társadalmi problémái – Életmód és társadalmi helyzet összefüggései. Lenin, Sztálin, Hitler, Churchill, Roosevel, Horthy Miklós, Rákosi Mátyás, Kádár János Kertész Imre: Sorstalanság. Schindler listája című film Előítélet, szolidaritás	Térképelemzés Források összevetése Dramatikus játékok Kiselőadások, Power point bemutatók Bibliográfia készítése Vélemények ütköztetése			
Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra 8 óra	A holokauszt A virágzó középkor gazdasága Az ipari forradalmak kora	Európa gazdasági, technikai fejlődése A magyar gazdaság a XIV–XV. században Károly Róbert A nagy földrajzi felfedezések és hatásuk. A tőkés gazdaság kibontakozása Gazdaságszervezési formák (céh, manufaktúra gyár, monopólium)	Vázlat- és jegyzetkészítés Szövegfeldolgozás Térképhasználat Ábrák elemzése összevetése Napi hírek, újságcikkek nyomom követése, hírtableó, véleménynyilvánítás	Tér és idő Gondolkodás- és tanulásfejlesztés Kommunikáció Ábraelemzés, következtetés vitakészség	Szociális és állampolgári kompetenciák Digitális kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás	Ember és társadalom Földünk és környezetünk

	Magyarország gazdasági élete 1867-től napjainkig	A magyar gazdaság fejlődése a kiegyezés után A szocialista gazdaság Napjaink gazdasági problémái	Vita rendezése: Diákok vezetésével a tanuló által feltárt ellentmondások közös megvitatása. Vizuális és verbális ismerethordozók együttes értelmezése	Tér és idő Gondolkodás- és tanulásfejlesztés Kommunikáció következtetés vitakészség kritikus szemlélet csoportmunka	Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás	Ember és társadalom Földünk és környezetünk Ember és természet Művészetek Életvitel és gyakorlati ismeretek
Népeség, település, életmód 10 óra	Településformák és életmód a középkorban és az újkorban	Középkori városok, A különböző társadalmi csoportok életmódjának összevetése A család a különböző korokban és kultúrákban. Bűn és bűnüldözés a középkorban Környezetalakulás az ipari forradalom következtében	Fotóalbum készítése Múzeum látogatása, néprajzi gyűjtés, tablókészítés, projekt			
	Életmód és társadalom a XIX–XX. századi Magyarországon	Az iskola régen és ma. A nemzetiségi lét és kultúra fő kérdései az Osztrák–Magyar Monarchiában és napjainkban. Fogyasztói társadalom és az ökológia, a fenntartható fejlődés A média és a közgondolkodás.	Vita rendezése: A média manipuláló szerepe a 20. században			

<p>A modern demokráciák Politikai intézmények, eszmék, ideológiák működése 10 óra</p>	<p>A demokráciák kialakulása</p> <p>Ideológiák XIX–XX. század</p> <p>Magyarország politikai viszonyai</p>	<p>Államformák, politikai rendszerek az emberiség történetében</p> <p>A hatalmi ágak megkülönböztetése</p> <p>Nemzetközi konfliktusok, szövetségi rendszerek.</p> <p>Háború és béke</p> <p>Európai Unió</p> <p>A liberalizmus és nacionalizmus kérdései</p> <p>Szocializmus</p> <p>A polgári Magyarország megszületése</p> <p>Politika intézményrendszer a mai Magyarországon</p>	<p>fejlőképesség fejlesztése (történelmi események értékelése különböző szempontok alapján, forráskritika)</p> <p>Információk kritikai befogadása</p> <p>A szövegek rejtett tartalmának meglátása</p> <p>Mások gondolatának, közlésének megértése (forráskritika és az egyes történelmi események megítélésének eltérései a későbbi korszakokban)</p> <p>Diagramok készítése a választások eredményeiről</p> <p>Szerepjáték</p> <p>Közintézmények látogatása</p>	<p>Tér és idő</p> <p>Gondolkodás- és tanulásfejlesztés</p> <p>Kommunikáció</p> <p>Ábraelemzés, következtetés, vitakészség</p>	<p>Szociális és állampolgári kompetenciák</p> <p>Digitális kompetencia</p> <p>Anyanyelvi kommunikáció</p> <p>Hatékony, önálló tanulás</p> <p>Kezdeményezőképesseg és vállalkozói kompetencia</p>	<p>Ember és társadalom</p> <p>Földünk és környezetünk</p> <p>Anyanyelv és irodalom</p> <p>Művészetek</p> <p>Életvitel és gyakorlati ismeretek</p>
--	---	---	--	---	--	---

<p>Kultúra, művelődés és vallás 11 óra</p>	<p>Kultúra és civilizáció. Műveltség és képzettség. Természetkép, világkép, világszemlélet.</p>	<p>Ókori kultúrák A középkor kultúrája A modernkor kultúrája Helyi művelődéstörténet Az élő hagyomány Tudomány és művészetek Kultúrák párbeszéde: önismeret és nyitottság. Önazonosság és társadalmi hovatartozás. A nemzet. A magyar nemzet tudat sajátosságai és dilemmái Filozófiai elképzelések a világról Világvallások</p>		<p>Mindennapi életünk Tér és idő Gondolkodás- és tanulásfejlesztés Kommunikáció</p>	<p>Szociális és állampolgári kompetenciák Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	<p>Ember és társadalom Földünk és környezetünk Magyar nyelv és irodalom Művészetek</p>
<p>Az éves munka értékelése 2 óra</p>	<p>Istenhitek és vallások. Az ismeretek rendszerezése</p>		<p>Az éves munka szöveges értékelése, pozitívumok, negatívumok megbeszélése.</p>			

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:**Célja:**

- Következtetés az eredményekből a tanítás és tanulás hatékonyságára.
- Annak számbavétele, hogy mely követelmények teljesítésében értek el a tanulók kiemelkedő, illetve mely területeken gyenge teljesítményt.
- A tanulók teljesítményének viszonyítása korábbi teljesítményeikhez.

Bemeneti mérés

Év elején készség-képesség mérést végzünk a következő területeken:

- szövegértés, szövegalkotás
- térképismeret,
- kronológiai ismeretek
- fogalmak

A mérés módja: feladatlapok kitöltése

A mérés célja annak megállapítása, hogy mely területeken, milyen irányban szükséges a fejlesztés.

A mérési eredmények alapján egyéni és csoportra tervezett fejlesztési terveket kell készíteni.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Folyamatosan:

- A diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban és írásban
- Feladatlapok
- A számonkérés hagyományos módjai mellett megjelennek a projekt rendszerű számonkérési formák is, amelyek mindig valamilyen gyakorlati tevékenység önálló kutatás, interjú, egy hivatalos ügy elintézése, egy program megszervezése köré épülnek.

Módjai:

- Közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel
- elsősorban szóbeli értékelés, közvetlen tanári megfigyelés, egymás értékelése, tanulók hozzásegítése a helyes önértékeléshez
- feladatsorok, szóbeli és írásbeli beszámoló, kiselőadások, projekt, képes beszámoló, riport
- Ellenőrző feladatlap írása

Követelmények:

- Az emberrel, a társadalommal és az erkölccsel kapcsolatos *ismeretszerzési és feldolgozási képességek* fejlődése. Életkorának megfelelő szinten legyen képes különböző forrásokból ismeretek összegyűjtésére, osztályozására, elemzésére, a köztük lévő összefüggések keresésére és azokból következtetések levonására.
- Az emberrel, a társadalommal és az erkölccsel kapcsolatos tudását, véleményét legyen képes *kifejezni*, mások megnyilatkozását legyen képes értelmezni.
- Legyen tisztában az egyéni és közösségi értékekkel, az alapvető állampolgári jogokkal és kötelességekkel. Legyen képes erkölcsi értékeket felismerni, tudjon különbséget tenni a jó és rossz, az igaz és hamis, valamint a szép és a rút között.
- A tanuló ismerje a társadalmi együttélés alapvető szabályait, legyen tisztában alapvető jogaival és kötelességeivel. Ismerje a Magyar Köztársaság állam-és közigazgatási intézményrendszerét.
- A tanuló legyen képes társadalmi problémák azonosítására, összetevőik felismerésére, ezek megvitatására, önálló véleményalkotásra.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek

- Horváth Péter: Történelem az általános iskola 5. évfolyama számára, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001
- Horváth Péter: Feladatok, rejtvények történelemből 5. Munkafüzet Horváth Péter ötödikes történelemtankönyvéhez, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001
- Horváth Péter: Az ókor izgalmas világa. Történelmi olvasókönyv általános iskolásoknak. Megidézett múlt sorozat, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000
- Horváth Péter–Hámori Péter: Történelem az általános iskola 6. évfolyama számára Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002
- Csepela Jánosné: Feladatok, rejtvények történelemből az általános iskola 6. évfolyama számára. Horváth Péter–Hámori Péter hatodikos történelemkönyvéhez, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002
- Helméczy Mátyás: Történelem az általános iskola 7. évfolyama számára, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003
- Helméczy Mátyás: Feladatok, rejtvények történelemből 7. Munkafüzet Helméczy Mátyás hetedikos történelemtankönyvéhez, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 2003
- Helméczy Mátyás: Történelem az általános iskola 8. évfolyama számára, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004
- Helméczy Mátyás: Feladatok, rejtvények történelemből 8. Munkafüzet Helméczy Mátyás nyolcadikos történelemtankönyvéhez, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 2004
- Gönczöl Enikő: Én és a többiek. Társadalomismeret 13–15 éveseknek, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004
- Gönczöl Enikő: Útmutató és tanmenetjavaslat az Én és a többiek. Társadalomismeret 13–15 éveseknek című tankönyvhöz, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004
- Gönczöl Enikő: Én és a politika? Állampolgári ismeretek 13–15 éveseknek, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004
- Gönczöl Enikő: Útmutató és tanmenetjavaslat az Én és a politika? Állampolgári ismeretek 13–15 éveseknek című tankönyvhöz, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004
- Ágh Zsófia: Paraszti és polgári hagyományok a Kárpát-medencében Mozaik Kiadó Budapest, 1999

Közvetlenül használható eszközök			Közvetetten használható eszközök	
(Nyomatott szöveg, nyomtatott kép, atlasz)	(Fali térkép, oktatótábla, tárgymásolatok, időszak)	(Transzparens, dia, hangkazetta, video, CD)	(CD-ROM, WEB- helyek, grafikonok, táblázatok, egyéb információhordozók)	
Válogatás a magyar törvényalkotás történetéből Válogatás ember-, diák- és gyerekjogi törvényekből A Magyar Köztársaság Alkotmánya Biblia	A Föld országai falitérkép Az Európai Unió fali térképe Az EU gazdaságát szemléltető falitérkép A magyarországi kisebbségek illetve a határainkon túl élő magyar kisebbségek számarányát és elhelyezkedését szemléltető térkép Magyarország közigazgatási térképe Magyarország régiói és regionális központi falitérkép Vallási világtérkép Föld környezeti terhelését bemutató falitérkép A közigazgatási eljárások legfontosabb mozzanatait bemutató oktatótábla/fólia Az állampolgárok szempontjából legfontosabb hatóságokat bemutató oktatótábla A demokratikus államfő feladatait szemléltető oktatótábla A családi költségvetés modelljét szemléltető oktatótábla A legfontosabb nemzetközi gazdasági szervezeteket és tevékenységüket bemutató oktatótábla/fólia Jellegzetes családmodelleket szemléltető oktatótábla Az EU politikai intézményrendszerét bemutató oktatótáblák	A Himnusz és a Szózat hangfelvétele A legfontosabb iratmintákat bemutató fóliaszorozat Hiányos, hibás iratmintákat bemutató fóliaszorozat A magyar politikai intézményrendszert szemléltető fóliaszorozat/ oktatótáblák Életrajz-típusok mintái főlíán Hiányos, hibás életrajzminták A legfontosabb nemzetközi szervezeteket és tevékenységüket bemutató fóliaszorozat A családmódel változásait bemutató fóliaszorozat Különböző kultúrákhoz tartozó viseleteket bemutató diasorozat Szociófotó-diasorozat A világ különböző kultúráit bemutató rövidfilmek A cigányság életét bemutató rövidfilm A XX. század technikai fejlődésének fő vonalait bemutató dokumentumfilm Válogatás a tömegkultúra világából Nemzeti kulturális sajátosságokat bemutató videofilm A környezeti ártalmakat és katasztrófákat bemutató dokumentumfilm	Problémamegoldó gondolkodást fejlesztő feladatokat tartalmazó információhordozó A magyar társadalom demográfiai jellemzőit bemutató információhordozó A magyarországi kisebbségek illetve a határainkon túl élő magyar kisebbségek számarányát és elhelyezkedését szemléltető diagram A létminimum, a lakossági fogyasztások és az átlagjövedelmek alakulását szemléltető diagramok A főbb nemzetgazdasági teljesítménymutatók alakulását szemléltető információhordozó (magyar és nemzetközi összehasonlító adatok) Az EU országainak és Magyarországnak a gazdasági teljesítményét grafikus formában összehasonlító információhordozó A magyarországi vallásosság jelenségeit grafikus is feldolgozó információhordozó	

n